



**TÜRKİYE’DE RESİM ALANINDA ÜSTÜN YETENEKLİ
BİREYLERİN TANILANMA SÜRECİ VE BİR TANILAMA ARACI
ÖNERİSİ**

Esranur Kılınç

**DOKTORA TEZİ
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI
RESİM-İŞ EĞİTİMİ BİLİM DALI**

**GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

Ocak, 2025

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU

Bu tezin tüm hakları saklıdır. Kaynak göstermek koşuluyla tezin teslim tarihinden itibaren on iki (12) ay sonra tezden fotokopi çekilebilir.

YAZARIN

Adı : Esranur
Soyadı : Kılınç
Bölümü : Resim-İş Eğitimi Bilim Dalı
İmza :
Teslim tarihi :

TEZİN

Türkçe Adı: Türkiye’de Resim Alanında Üstün Yetenekli Bireylerin Tanılma Süreci ve Bir Tanılama Aracı Önerisi

İngilizce Adı: The Identification Process of Gifted Individuals in the Field of Painting in Turkey and a Proposal for an Identification Tool

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Tez yazma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyduğumu, yararlandığım tüm kaynakları kaynak gösterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirttiğimi ve bu bölümler dışındaki tüm ifadelerin şahsıma ait olduğunu beyan ederim.

Yazar Adı Soyadı: Esranur Kılınç

İmza:

JÜRİ ONAY SAYFASI

Esranur KILINÇ tarafından hazırlanan “Türkiye’de Resim Alanında Üstün Yetenekli Bireylerin Tanılma Süreci ve Bir Tanılama Aracı Önerisi” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından oy birliği/oy çokluğu ile Gazi Üniversitesi Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı’nda Doktora Tezi olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Prof. Dr. Alev ÇAKMAKOĞLU KURU

Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı, Gazi Üniversitesi

Üye: Prof. Dr. Bülent SALDERAY

Resim Anabilim Dalı, Hacı Bayram Veli Üniversitesi

Üye: Prof. Dr. Ahmet BİLDİREN

Özel Yetenekliler Eğitimi Anabilim Dalı, Adnan Menderes Üniversitesi

Üye: Doç. Dr. Mahmut ÇİTİL

Üstün Zekalılar Eğitimi Anabilim Dalı, Gazi Üniversitesi

Üye: Doç. Dr. Murat ASLAN

Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı, Gazi Üniversitesi

Tez Savunma Tarihi: 23/12/2024

Bu tezin Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı’nda Doktora tezi olması için şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Prof. Dr. Şaban ÇETİN

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

*Sanatın en saf halini kalpleriyle çizen,
dünyayı merakla izleyen,
henüz keşfedilmemiş minik sanatçılara...*



TEŞEKKÜR

Meşakkatli tez sürecini beraber yürüttüğümüz, akademik duruşunu bir ömür örnek alacağım, kendisi ile çalışmaktan onur ve gurur duyduğum kıymetli danışman hocam Prof. Dr. Alev ÇAKMAKOĞLU KURU'ya, Tez İzleme Komitesi'nde yer alan, fikir ve önerileriyle tez sürecime ışık tutan, akademik hayatımda deneyimlerinden yararlandığım değerli hocam Prof. Dr. Bülent SALDERAY'a ve bu konuyu çalışmamda bana ilham olan, varlığıyla kendimi şanslı hissettiğim, bu süreçteki en büyük motivasyon kaynağım kıymetli hocam Doç. Dr. Mahmut ÇİTİL'e, tez savunma jürilerim olan Prof. Dr. Ahmet BİLDİREN ve Doç. Dr. Murat ASLAN'a katkılarından dolayı gönülden teşekkür ederim.

Tezime vakit ayırmam konusunda yardımlarını esirgemeyen, tezimde fikir ve önerilerine başvurduğum değerli bölüm başkanım sayın Prof. Dr. Yüksel GÖĞEBAKAN'a, akademik hayatımda beni her daim destekleyen Dr. Mustafa KANDIRMAZ'a, çalışmamın daha nitelikli hale gelmesini sağlayan Dr. Veysel GÖÇER'e, tez sürecimde zaman ayırarak bana yol gösteren Doç. Dr. Recep KAHRAMANOĞLU'na, Prof. Dr. Onur ZAHAL'a, Dr. Barış ERDOĞAN'a ve Ömer DİNLER'e, uygulamalarda iş yükümü hafifleten Yusuf Bera ALTUNKAYA'ya ve kıymetli öğrencilerime, hikâyelerin ses kayıt aşamasında destek olan M. Can SAN ve İlker UZUNBOY'a teşekkür ederim.

Tez sürecimde sevgisini her daim yüreğimde hissettiğim güzel annem Semra KILINÇ'a, bana araştırma ruhunu aşılayan, en büyük destekçim kahraman babam M. İzzet KILINÇ'a, sevgisiyle dünyamı güzelleştiren ablalarım ve kıymetli eşlerine, hayatım boyunca elimi hiç bırakmayan, gurur duyduğum abime ve güzel eşine, desteğini kalpten hissettiğim, her daim bana inanan Volkan ÖKTEN'e, çalışma yoğunluğumdan dolayı ihmal ettiğim değerli dostlarıma sabırlarından dolayı sonsuz teşekkürler.

TÜRKİYE’DE RESİM ALANINDA ÜSTÜN YETENEKLİ BİREYLERİN TANILANMA SÜRECİ VE BİR TANILAMA ARACI ÖNERİSİ

(Doktora Tezi)

Esranur Kılınç
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
Ocak, 2025

ÖZ

Bu çalışmada Türkiye’de resim alanında üstün yetenekli bireylerin tanılanma sürecinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu amacın yanında Millî Eğitim Bakanlığı’nın resim alanında üstün yetenekli bireylerin belirlenmesinde yürüttüğü politikalar için etkili olabilecek yerinde tanılama yöntemi ile sürece dayalı bir sistemle oluşturulan tanılama aracının önerilmesi de çalışmanın bir diğer amacıdır. Geliştirilen bu tanılama aracının, resim alanında üstün yetenekli öğrencileri belirlemedeki etkililiği araştırma kapsamında irdelenmiştir. Yapılan araştırmanın yöntemi nitel araştırma desenlerinden durum çalışmasıdır. Araştırmaya, Malatya ilindeki maksimum çeşitlilik örnekleme yöntemi ile farklı sosyo-ekonomik düzeylere sahip üç yerleşim birimindeki okullardan toplam 125 öğrenci dâhil edilmiştir. Çalışma grubunda yüksek sosyo-ekonomik düzeydeki okuldan 50, orta düzeydeki okuldan 30, düşük düzeydeki okuldan ise 45 öğrenci yer almaktadır. Araştırmaya dâhil olan öğrencilere, Görsel Sanatlar Dersi kapsamında 5 hafta boyunca uygulama yaptırılmıştır. Uygulama sonrasında araştırma kapsamında resim alanında üstün

yetenekli olarak belirlenen öğrencilerin sınıflarında farklı puan aralıklarına sahip 10’ar öğrenciye RAVEN Zekâ Testi uygulanmıştır. Uygulama sürecinde uzman görüşü alınarak hazırlanan 5 hikâye kullanılmıştır. Ayrıca bu hikâyelere dayalı olarak öğrencilerin yaptığı ürünleri değerlendirmek için uzman görüşü alınarak oluşturulan “Resim Alanında Üstün Yeteneği Olan Öğrencileri Belirleme Aracı” kullanılmıştır. Bunun yanında uygulama yapılan sınıflardaki sınıf öğretmenleri ve uygulamaya katılmayan gönüllü sınıf öğretmenleri ile yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığı ile görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Analiz sürecinde betimsel ve içerik analizinden yararlanılmıştır. Araştırmada geliştirilen tanılama aracı ile üç öğrenci resim alanında üstün yetenekli olarak belirlenmiştir. Bu öğrencilerin sınıf öğretmenleri ile yapılan yarı yapılandırılmış görüşme formunda iki tanesinin BİLSEM tanılama sürecinin ilk aşaması olan Grup Tarama Uygulaması’nda, bir tanesinin de ikinci aşama olan Bireysel Değerlendirme Uygulaması’nda elendiği ortaya çıkmıştır. Ayrıca hali hazırda resim alanında BİLSEM’e kayıtlı toplam üç öğrencinin, araştırma kapsamında geliştirilen tanılama aracında üstün yetenekli olmadığı belirlenmiştir. Bu doğrultuda resim alanında BİLSEM tanılama sisteminin etkiliği araştırma içerisinde tartışılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığı ile BİLSEM tanılama sisteminde %20’lik kota sınırlaması, yetenek alanları için öğrenci önerme sürecinde sınıf öğretmenlerinin rolü, öğrenci önerme aşamasında öğretmenlere yönelik velilerin tutumu, tanılama sistemindeki ortam, öğrenci psikolojisi, yetenek alanları için Grup Tarama Uygulaması’nın gerekliliği, BİLSEM tanılama sürecine dâhil olacak öğrenciler üzerinde veli tutumu ve araştırma kapsamında yapılan uygulamanın etkiliği 58 sınıf öğretmenin görüşüne sunulmuştur. Ayrıca uygulamanın yapıldığı sınıfların sınıf öğretmenleriyle de yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığı öğrencilere ait bilgilere ve uygulamanın etkililiğine yönelik görüşmeler yapılmıştır. Araştırmada BİLSEM tanılama sisteminde yerinde tanılama metodu kullanarak, yetenek izlenmesinin sürece dayalı olması, daha uygun uygulama ortamları ve yetenek alanlarına yönelik değerlendirme yöntemlerinin geliştirilmesinin daha sağlıklı olabileceği öne sürülmüştür. Araştırmada yapılan görüşmelerde BİLSEM tanılama sisteminde her okuldan %20 öğrenci önermenin yetersiz olabileceği, BİLSEM’e öğrenci önerme aşamasında alan uzmanlarının devreye girmesinin öğrenci tespitini kolaylaştırabileceği, öğrencinin kendi sınıfında uygulamaya girmesinin sınav psikolojisine maruziyetinin ve veli baskısının ortadan kalkabileceği, süreç içerisinde yetenek izlenmesi yapılmasının yetenek alanları için daha uygun olabileceği, resim alanı için saf yeteneğin üstünlüğü aranmasının daha sağlıklı olabileceği sonuçlarına varılmıştır.

Anahtar Kelimeler : Resim, Üstün Yetenekli Bireyler, Tanılama Süreci, Özel Yetenek, BİLSEM

Sayfa Adedi : xxiv +273

Danışman : Prof. Dr. Alev ÇAKMAKOĞLU KURU

**THE IDENTIFICATION PROCESS OF GIFTED INDIVIDUALS IN
THE FIELD OF PAINTING IN TURKEY AND A PROPOSAL FOR AN
IDENTIFICATION TOOL
(Doctoral Thesis)**

Esranur Kılınç

GAZI UNIVERSITY

GRADUATE SCHOOL OF EDUCATIONAL SCIENCES

January, 2025

ABSTRACT

This study aims to determine the identification process of gifted individuals in the field of painting in Turkey. In addition to this aim, another objective of the study is to propose an identification tool developed through a process-based system and an on-site identification method that could be effective for the policies implemented by the Ministry of National Education in identifying gifted individuals in the field of painting. The effectiveness of this developed identification tool in determining gifted students in the field of painting has been examined within the scope of the research. The research method used in this study is a case study, one of the qualitative research designs. The study involved a total of 125 students from schools in three different settlements in Malatya province, selected using the maximum variation sampling method to represent different socio-economic levels. The sample consisted of 50 students from a school with a high socio-economic level, 30 students from a medium-level school, and 45 students from a low-level school. As part of the Visual Arts Course, the students participated in a 5-week implementation process. Following the implementation, the RAVEN Intelligence Test was administered to 10 students with varying score ranges from the classes of students identified as gifted in the field of painting. During the implementation, 5 stories developed with expert input were

utilized. Additionally, the “Tool for Identifying Gifted Students in the Field of Painting,” which was designed with expert feedback, was used to evaluate the students’ artworks based on these stories. Furthermore, semi-structured interviews were conducted with class teachers from the participating classes and volunteer teachers who did not participate in the implementation process, using a semi-structured interview form. During the analysis process, descriptive analysis and content analysis methods were employed. Using the identification tool developed in the study, three students were identified as gifted in the field of painting. In semi-structured interviews conducted with the classroom teachers of these students, it was revealed that two of them were eliminated in the Group Screening Application, the first stage of the BİLSEM (Science and Art Center) identification process, while one was eliminated in the Individual Assessment Application, the second stage. Additionally, it was determined that three students currently registered at BİLSEM in the field of painting were not identified as gifted by the identification tool developed in this study. Based on these findings, the effectiveness of the BİLSEM identification system in the field of painting was discussed within the scope of the research. Through a semi-structured interview form, the following topics were presented to 58 classroom teachers for their opinions: the 20% quota limitation in the BİLSEM identification system, the role of classroom teachers in the student nomination process for talent areas, parental attitudes toward teachers during the nomination process, the environment and student psychology within the identification system, the necessity of the Group Screening Application for talent areas, parental attitudes toward students participating in the BİLSEM identification process, and the effectiveness of the implementation conducted within the scope of the research. Additionally, semi-structured interviews were conducted with the classroom teachers of the classes where the implementation was carried out to gather information about the students and to evaluate the effectiveness of the implementation. The study suggested that using an on-site identification method within the BİLSEM identification system, implementing process-based talent tracking, creating more suitable application environments, and developing evaluation methods tailored to specific talent areas could lead to more effective outcomes. Interviews conducted as part of the research revealed several key findings: the 20% quota for recommending students from each school may be insufficient; involving subject matter experts in the student nomination process for BİLSEM could facilitate the identification of gifted students; conducting the application in the student’s own classroom could eliminate the pressure of exam-related anxiety and parental interference; process-based talent tracking might be more suitable for evaluating talent areas; and prioritizing raw talent in the field of painting could yield more accurate results.

Key Words : Painting, Gifted Individuals, Identification Process, Special Talent, BİLSEM.

Page Number : xxiv +273

Supervisor : Prof. Dr. Alev ÇAKMAKOĞLU KURU

İÇİNDEKİLER

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU	i
ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI.....	ii
JÜRİ ONAY SAYFASI.....	iii
TEŞEKKÜR.....	v
ÖZ.....	vi
ABSTRACT.....	viii
İÇİNDEKİLER	x
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xvi
TABLolar LİSTESİ.....	xxiii
BÖLÜM I.....	1
GİRİŞ.....	1
1.1. Problem Durumu.....	2
1.2. Araştırmanın Amacı.....	5
1.3. Araştırmanın Önemi	6
1.4. Sayıtlılar.....	7
1.5. Sınırlılıklar.....	7
BÖLÜM II.....	9
KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	9
2.1. Görsel Sanatlar	9
2.1.1. Görsel Sanatlar Eğitimi	11
2.1.2. Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı	16

2.1.3. Görsel Sanatlar Dersinin Bireysel ve Toplumsal Katkısı	18
2.2. Özel Eğitim Alanı	18
2.2.1. Özel Yetenek.....	19
2.2.1.1. Özel Yeteneğe Sahip Olan Bireylerin Özellikleri.....	20
2.2.1.2. Özel Yeteneklilerin Eğitim Gereksinimleri.....	24
2.2.1.3. Özel Yeteneklilerde Görsel Sanatlar Eğitimi.....	26
2.2.2. Üstün Zekâ ve Üstün Yetenek Konusunda Yapılan Geçmiş Araştırmalar	31
2.3. Bilim ve Sanat Merkezleri.....	34
2.3.1. Bilim ve Sanat Merkezlerinin Eğitim Ortamlarındaki Roller.....	37
2.3.2. Bilim ve Sanat Merkezlerinin İşleyişi ve Yapısı.....	38
2.3.3. BİLSEM’de Öğrenim Görecek Üstün Yetenekli Bireyleri Tanılama Süreci.....	40
2.3.4. BİLSEM’de Görevli Görsel Sanatlar Öğretmenlerinin Karşılaştıkları Sorunlar	42
2.4. İlgili Araştırmalar	44
2.4.1. Yurt İçi Çalışmalar	44
2.4.2. Yurt Dışı Çalışmalar	51
BÖLÜM III.....	54
YÖNTEM	54
3.1. Araştırmanın Modeli.....	54
3.2. Çalışma Grubu	55
3.3. Veri Toplama Araçları	55
3.3.1. Hikâyeler	56

3.3.2. Resim Alanında Üstün Yeteneği Olan Öğrencileri Belirleme Aracı	59
3.3.3. Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu	61
3.4. Araştırmacı Rolü	63
3.5. Verilerin Toplanması	64
3.6. Verilerin Analizi	68
3.6.1. Geçerlik ve Güvenirlik	69
BÖLÜM IV	72
BULGULAR.....	72
4.1. Yüksek Sosyo-Ekonomik Durumdaki Ailelerin Olduğu Yerleşim Birimindeki Öğrencilere Ait Bulgular.....	73
4.1.1. Yüksek Sosyo-Ekonomik Durumdaki Ailelerin Olduğu Yerleşim Birimindeki Bazı Öğrencilerin Puanlamalarına Yönelik Karşılaştırmalar ve Yorumlamalar.....	82
4.1.2. Sosyo-Ekonomik Açıdan Yüksek Bölgede Olan Okulda Resim Alanında Üstün Yetenekli Tanısı Konulan Öğrencilerin Ürünlerinin Değerlendirmeye Yönelik Bulguları.....	86
4.1.2.1. Ö2 Kodlu öğrencinin ürünleri ve değerlendirmesi.....	86
4.1.2.2. Ö7 Kodlu öğrencinin ürünleri ve değerlendirmesi.....	102
4.1.3. Sosyo-Ekonomik Açıdan Yüksek Bölgede Olan Okulda Resim Alanında Üstün Yetenekli Tanısı Konulmayan Öğrencilerin Ürünlerinin Değerlendirmeye Yönelik Bulguları.....	115
4.1.3.1. Ö19 Kodlu öğrencinin ürünleri ve değerlendirmesi.....	115
4.1.3.2. Ö6 Kodlu öğrencinin ürünleri ve değerlendirmesi.....	117
4.1.3.3. Ö11 Kodlu öğrencinin ürünleri ve değerlendirmesi.....	118
4.1.3.4. Ö8 Kodlu öğrencinin ürünleri ve değerlendirmesi.....	120

4.1.3.5. Ö1 Kodlu öğrencinin ürünleri ve değerlendirmesi.....	122
4.1.3.6. Ö27 Kodlu öğrencinin ürünleri ve değerlendirmesi.....	123
4.1.3.7. Ö9 Kodlu öğrencinin ürünleri ve değerlendirmesi.....	125
4.1.3.8. Ö44 Kodlu öğrencinin ürünleri ve değerlendirmesi.....	126
4.2. Orta Sosyo-Ekonomik Durumdaki Ailelerin Olduğu Yerleşim Birimindeki Öğrencilere Ait Bulgular.....	128
4.2.1. Orta Sosyo-Ekonomik Durumdaki Ailelerin Olduğu Yerleşim Birimindeki Bazı Öğrencilerin Puanlamalarına Yönelik Karşılaştırmalar ve Yorumlamalar.....	136
4.2.2. Sosyo-Ekonomik Açıdan Orta Bölgede Olan Okulda Resim Alanında Üstün Yetenekli Tanısı Konulan Öğrencinin Ürünlerinin Değerlendirmeye Yönelik Bulguları.....	139
4.2.2.1. Ö5 Kodlu öğrencinin ürünleri ve değerlendirmesi.....	140
4.2.3. Sosyo-Ekonomik Açıdan Orta Bölgede Olan Okulda Resim Alanında Üstün Yetenekli Tanısı Konulmayan Öğrencilerin Ürünlerinin Değerlendirmeye Yönelik Bulguları.....	151
4.2.3.1. Ö2 Kodlu öğrencinin ürünleri ve değerlendirmesi.....	151
4.2.3.2. Ö1 Kodlu öğrencinin ürünleri ve değerlendirmesi.....	153
4.2.3.3. Ö9 Kodlu öğrencinin ürünleri ve değerlendirmesi.....	154
4.2.3.4. Ö3 Kodlu öğrencinin ürünleri ve değerlendirmesi.....	156
4.2.3.5. Ö6 Kodlu öğrencinin ürünleri ve değerlendirmesi.....	157
4.2.3.6. Ö10 Kodlu öğrencinin ürünleri ve değerlendirmesi.....	158
4.2.3.7. Ö16 Kodlu öğrencinin ürünleri ve değerlendirmesi.....	160
4.2.3.8. Ö30 Kodlu öğrencinin ürünleri ve değerlendirmesi.....	161
4.2.2.9. Ö22 Kodlu öğrencinin ürünleri ve değerlendirmesi.....	163
4.2.2.10. Ö20 Kodlu öğrencinin ürünleri ve değerlendirmesi.....	165

4.3. Düşük Sosyo-Ekonomik Durumdaki Ailelerin Olduğu Yerleşim Birimindeki Öğrencilere Ait Bulgular..... 166

4.3.1. Düşük Sosyo-Ekonomik Durumdaki Ailelerin Olduğu Yerleşim Birimindeki Bazı Öğrencilerin Puanlamalarına Yönelik Karşılaştırmalar ve Yorumlamalar..... 176

4.3.2. Sosyo-Ekonomik Açıdan Düşük Bölgede Olan Okulda Resim Alanında Üstün Yetenekli Tanısı Konulmayan Öğrencinin Ürünlerinin Değerlendirmeye Yönelik Bulguları..... 179

4.3.2.1. Ö10 Kodlu öğrencinin ürünleri ve değerlendirmesi..... 179

4.3.2.2. Ö4 Kodlu öğrencinin ürünleri ve değerlendirmesi..... 180

4.3.2.3. Ö3 Kodlu öğrencinin ürünleri ve değerlendirmesi..... 182

4.3.2.4. Ö8 Kodlu öğrencinin ürünleri ve değerlendirmesi..... 184

4.3.2.5. Ö5 Kodlu öğrencinin ürünleri ve değerlendirmesi..... 186

4.3.2.6. Ö6 Kodlu öğrencinin ürünleri ve değerlendirmesi..... 187

4.3.2.7. Ö1 Kodlu öğrencinin ürünleri ve değerlendirmesi..... 189

4.3.2.8. Ö2 Kodlu öğrencinin ürünleri ve değerlendirmesi..... 191

4.3.2.9. Ö7 Kodlu öğrencinin ürünleri ve değerlendirmesi..... 192

4.3.2.10. Ö10 Kodlu öğrencinin ürünleri ve değerlendirmesi..... 193

4.4. Sınıf Öğretmenleri İle Yapılan Görüşmelerden Elde Edilen Bulgular..... 195

BÖLÜM V 213

SONUÇ VE ÖNERİLER 213

5.1. Uygulamaya Yönelik Sonuçlar..... 213

5.1.1. Yüksek Sosyo-Ekonomik Durumdaki Ailelerin Olduğu Yerleşim Birimindeki Öğrenci Ürünlerine Ait Sonuçlar 214

5.1.2. Orta Sosyo-Ekonomik Durumdaki Ailelerin Olduğu Yerleşim Birimindeki Öğrenci Ürünlerine Ait Sonuçlar 216

5.1.3. Düşük Sosyo-Ekonomik Durumdaki Ailelerin Olduğu Yerleşim Birimindeki Öğrenci Ürünlerine Ait Sonuçlar	218
5.1.4. RAVEN Zekâ Testi Sonuçları.....	220
5.2. Görüşme Sonuçları.....	223
5.3. Öneriler.....	246
5.3.1. Araştırmacı İçin Öneriler	246
5.3.2. Uygulamacılar İçin Öneriler.....	247
KAYNAKLAR	251
EKLER	266
Ek 1. Resim Alanında Üstün Yeteneği Olan Öğrencileri Belirleme Aracı.....	267
Ek 2. Uygulama Yapılan Sınıfların Sınıf Öğretmenleriyle Yapılan Görüşme Formu	268
Ek 3. İzinler	270
Ek 4. Veli Onam Formu	273

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Tezlerin içeriklerinin ilişkili olduğu konular.....	50
Şekil 2. Veri toplama süreci.....	65
Şekil 3. Uzman-1’e ait değerlendirmelerin grafiksel gösterimi	75
Şekil 4. Uzman-2’ye ait değerlendirmelerin grafiksel gösterimi	77
Şekil 5. Araştırmacıya ait değerlendirmelerin grafiksel gösterimi.....	79
Şekil 6. Ö2 kodlu öğrenciye ait “Çizgi Arkadaş” adlı hikâyenin resimsel betimlemesi	88
Şekil 7. Ö2 kodlu öğrenciye ait “Çizgi Arkadaş” adlı hikâyenin resimsel betimlemesi, Detay-1	89
Şekil 8. Ö2 kodlu öğrenciye ait “Çizgi Arkadaş” adlı hikâyenin resimsel betimlemesi, Detay-2	90
Şekil 9. Ö2 kodlu öğrenciye ait “Çizgi Arkadaş” adlı hikâyenin resimsel betimlemesi, Detay-3	90
Şekil 10. Ö2 kodlu öğrenciye ait “Çizgi Arkadaş” adlı hikâyenin resimsel betimlemesi, Detay-4	91
Şekil 11. Ö2 kodlu öğrenciye ait “Çizgi Arkadaş” adlı hikâyenin resimsel betimlemesi, Detay-5	91
Şekil 12. Ö2 kodlu öğrenciye ait “Çizgi Arkadaş” adlı hikâyenin resimsel betimlemesi, Detay-6	91
Şekil 13. Ö2 kodlu öğrenciye ait “Çizgi Arkadaş” adlı hikâyenin resimsel betimlemesi, Detay-7	93
Şekil 14. Ö2 kodlu öğrenciye ait “Çizgi Arkadaş” adlı hikâyenin resimsel betimlemesi, Detay-8	94

Şekil 15. Ö2 kodlu öğrenciye ait “Çizgi Arkadaş” adlı hikâyenin resimsel betimlemesi, Detay-9	95
Şekil 16. Ö2 kodlu öğrenciye ait “Çizgi Arkadaş” adlı hikâyenin resimsel betimlemesi, Detay-10	95
Şekil 17. Ö2 kodlu öğrenciye ait “Gizemli Heykel” adlı hikâyenin resimsel betimlemesi.	96
Şekil 18. Ö2 kodlu öğrenciye ait “Gizemli Heykel” adlı hikâyenin resimsel betimlemesi, Detay-1	98
Şekil 19. Ö2 kodlu öğrenciye ait “Gizemli Heykel” adlı hikâyenin resimsel betimlemesi, Detay-2	98
Şekil 20. Ö2 kodlu öğrenciye ait “Gizemli Heykel” adlı hikâyenin resimsel betimlemesi, Detay-3	99
Şekil 21. Ö2 kodlu öğrenciye ait “Gizemli Heykel” adlı hikâyenin resimsel betimlemesi, Detay-4	99
Şekil 22. Ö2 kodlu öğrenciye ait “Gizemli Heykel” adlı hikâyenin resimsel betimlemesi, Detay-5	100
Şekil 23. Ö2 kodlu öğrenciye ait “Gizemli Heykel” adlı hikâyenin resimsel betimlemesi, Detay-6	100
Şekil 24. Ö2 kodlu öğrenciye ait “Gizemli Heykel” adlı hikâyenin resimsel betimlemesi, Detay-7	101
Şekil 25. Ö2 kodlu öğrenciye ait “Gizemli Heykel” adlı hikâyenin resimsel betimlemesi, Detay-8	101
Şekil 26. Ö2 kodlu öğrenciye ait “Gizemli Heykel” adlı hikâyenin resimsel betimlemesi, Detay-9	102
Şekil 27. Ö7 kodlu öğrenciye ait “Heykel Adam” adlı hikâyenin resimsel betimlemesi..	103
Şekil 28. Ö7 kodlu öğrenciye ait “Heykel Adam” adlı hikâyenin resimsel betimlemesi, Detay 1.....	105

Şekil 29. Ö7 kodlu öğrenciye ait “Heykel Adam” adlı hikâyenin resimsel betimlemesi, Detay 2.....	105
Şekil 30. Ö7 kodlu öğrenciye ait “Heykel Adam” adlı hikâyenin resimsel betimlemesi, Detay 3.....	106
Şekil 31. Ö7 kodlu öğrenciye ait “Heykel Adam” adlı hikâyenin resimsel betimlemesi, Detay 4.....	108
Şekil 32. Ö7 kodlu öğrenciye ait “Robot Tasarımı” adlı hikâyenin resimsel betimlemesi	110
Şekil 33. Ö7 kodlu öğrenciye ait “Robot Tasarımı” adlı hikâyenin resimsel betimlemesi, Detay-1	112
Şekil 34. Ö7 kodlu öğrenciye ait “Sihirli Oyuncak Dükkânı” adlı hikâyenin resimsel betimlemesi.....	113
Şekil 35. Ö7 kodlu öğrenciye ait “Sihirli Oyuncak Dükkânı” adlı hikâyenin resimsel betimlemesi, Detay-1.....	114
Şekil 36. Ö7 kodlu öğrenciye ait “Sihirli Oyuncak Dükkânı” adlı hikâyenin resimsel betimlemesi, Detay-2.....	114
Şekil 37. Ö19 kodlu öğrenciye ait “Robot Tasarımı” adlı hikâyenin resimsel betimlemesi	116
Şekil 38. Ö19 kodlu öğrenciye ait “Çizgi Arkadaş” adlı hikâyenin resimsel betimlemesi	116
Şekil 39. Ö6 kodlu öğrenciye ait “Sihirli Oyuncak Dükkânı” adlı hikâyenin resimsel betimlemesi.....	118
Şekil 40. Ö6 kodlu öğrenciye ait “Gizemli Heykel” adlı hikâyenin resimsel betimlemesi	118
Şekil 41. Ö11 kodlu öğrenciye ait “Robot Tasarımı” adlı hikâyenin resimsel betimlemesi	119
Şekil 42. Ö11 kodlu öğrenciye ait “Çizgi Arkadaş” adlı hikâyenin resimsel betimlemesi	120
Şekil 43. Ö8 kodlu öğrenciye ait “Heykel Adam” adlı hikâyenin resimsel betimlemesi..	121
Şekil 44. Ö8 kodlu öğrenciye ait “Gizemli Heykel” adlı hikâyenin resimsel betimlemesi	121
Şekil 45. Ö1 kodlu öğrenciye ait “Robot Tasarımı” adlı hikâyenin resimsel betimlemesi	122

Şekil 46. Ö1 kodlu öğrenciye ait “Sihirli Oyuncak Dükkânı” adlı hikâyenin resimsel betimlemesi.....	123
Şekil 47. Ö27 kodlu öğrenciye ait “Robot Tasarımı” adlı hikâyenin resimsel betimlemesi	124
Şekil 48. Ö27 kodlu öğrenciye ait “Çizgi Arkadaş” adlı hikâyenin resimsel betimlemesi	124
Şekil 49. Ö9 kodlu öğrenciye ait “Çizgi Arkadaş” adlı hikâyenin resimsel betimlemesi .	126
Şekil 50. Ö9 kodlu öğrenciye ait “Gizemli Heykel” adlı hikâyenin resimsel betimlemesi	126
Şekil 51. Ö44 kodlu öğrenciye ait “Robot Tasarımı” adlı hikâyenin resimsel betimlemesi	127
Şekil 52. Ö44 kodlu öğrenciye ait “Sihirli Oyuncak Dükkânı” adlı hikâyenin resimsel betimlemesi.....	128
Şekil 53. Uzman-1’e ait değerlendirmelerin grafiksel gösterimi	130
Şekil 54. Uzman-2’ye ait değerlendirmelerin grafiksel gösterimi	132
Şekil 55. Araştırmacıya ait değerlendirmelerin grafiksel gösterimi.....	133
Şekil 56. Ö5 kodlu öğrenciye ait “Sihirli Oyuncak Dükkânı” adlı hikâyenin resimsel betimlemesi.....	141
Şekil 57. Ö5 kodlu öğrenciye ait “Sihirli Oyuncak Dükkânı” adlı hikâyenin resimsel betimlemesi, Detay-1.....	143
Şekil 58. Ö5 kodlu öğrenciye ait “Sihirli Oyuncak Dükkânı” adlı hikâyenin resimsel betimlemesi, Detay-2.....	143
Şekil 59. Ö5 kodlu öğrenciye ait “Sihirli Oyuncak Dükkânı” adlı hikâyenin resimsel betimlemesi, Detay-3.....	143
Şekil 60. Ö5 kodlu öğrenciye ait “Sihirli Oyuncak Dükkânı” adlı hikâyenin resimsel betimlemesi, Detay-4.....	144
Şekil 61. Ö5 kodlu öğrenciye ait “Sihirli Oyuncak Dükkânı” adlı hikâyenin resimsel betimlemesi, Detay-5.....	144

Şekil 62. Ö5 kodlu öğrenciye ait “Sihirli Oyuncak Dükkânı” adlı hikâyenin resimsel betimlemesi, Detay-6.....	146
Şekil 63. Ö5 kodlu öğrenciye ait “Heykel Adam” adlı hikâyenin resimsel betimlemesi..	148
Şekil 64. Ö5 kodlu öğrenciye ait “Heykel Adam” adlı hikâyenin resimsel betimlemesi, Detay-1	150
Şekil 65. Ö5 kodlu öğrenciye ait “Heykel Adam” adlı hikâyenin resimsel betimlemesi, Detay-2	150
Şekil 66. Ö5 kodlu öğrenciye ait “Heykel Adam” adlı hikâyenin resimsel betimlemesi, Detay-3	151
Şekil 67. Ö5 kodlu öğrenciye ait “Heykel Adam” adlı hikâyenin resimsel betimlemesi, Detay-4	151
Şekil 68. Ö2 kodlu öğrenciye ait “Robot Tasarımı” adlı hikâyenin resimsel betimlemesi	152
Şekil 69. Ö2 kodlu öğrenciye ait “Sihirli Oyuncak Dükkânı” adlı hikâyenin resimsel betimlemesi.....	152
Şekil 70. Ö1 kodlu öğrenciye ait “Çizgi Arkadaş” adlı hikâyenin resimsel betimlemesi .	153
Şekil 71. Ö1 kodlu öğrenciye ait “Gizemli Heykel” adlı hikâyenin resimsel betimlemesi	154
Şekil 72. Ö9 kodlu öğrenciye ait “Sihirli Oyuncak Dükkânı” adlı hikâyenin resimsel betimlemesi.....	155
Şekil 73. Ö9 kodlu öğrenciye ait “Çizgi Arkadaş” adlı hikâyenin resimsel betimlemesi .	155
Şekil 74. Ö3 kodlu öğrenciye ait “Robot Tasarımı” adlı hikâyenin resimsel betimlemesi	156
Şekil 75. Ö3 kodlu öğrenciye ait “Çizgi Arkadaş” adlı hikâyenin resimsel betimlemesi .	157
Şekil 76. Ö6 kodlu öğrenciye ait “Robot Tasarımı” adlı hikâyenin resimsel betimlemesi	158
Şekil 77. Ö6 kodlu öğrenciye ait “Sihirli Oyuncak Dükkânı” adlı hikâyenin resimsel betimlemesi.....	158
Şekil 78. Ö10 kodlu öğrenciye ait “Heykel Adam” adlı hikâyenin resimsel betimlemesi	159
Şekil 79. Ö10 kodlu öğrenciye ait “Çizgi Arkadaş” adlı hikâyenin resimsel betimlemesi	160
Şekil 80. Ö16 kodlu öğrenciye ait “Heykel Adam” adlı hikâyenin resimsel betimlemesi	161

<i>Şekil 81.</i> Ö16 kodlu öğrenciye ait “Gizemli Heykel” adlı hikâyenin resimsel betimlemesi	161
<i>Şekil 82.</i> Ö30 kodlu öğrenciye ait “Sihirli Oyuncak Dükkânı” adlı hikâyenin resimsel betimlemesi	162
<i>Şekil 83.</i> Ö30 kodlu öğrenciye ait “Çizgi Arkadaş” adlı hikâyenin resimsel betimlemesi	163
<i>Şekil 84.</i> Ö22 kodlu öğrenciye ait “Robot Tasarımı” adlı hikâyenin resimsel betimlemesi	164
<i>Şekil 85.</i> Ö22 kodlu öğrenciye ait “Gizemli Heykel” adlı hikâyenin resimsel betimlemesi	164
<i>Şekil 86.</i> Ö20 kodlu öğrenciye ait “Çizgi Arkadaş” adlı hikâyenin resimsel betimlemesi	165
<i>Şekil 87.</i> Ö20 kodlu öğrenciye ait “Gizemli Heykel” adlı hikâyenin resimsel betimlemesi	166
<i>Şekil 88.</i> Uzman-1’e ait değerlendirmelerin grafiksel gösterimi	168
<i>Şekil 89.</i> Uzman-2’ye ait değerlendirmelerin grafiksel gösterimi	170
<i>Şekil 90.</i> Araştırmacıya ait değerlendirmelerin grafiksel gösterimi	172
<i>Şekil 91.</i> Ö10 kodlu öğrenciye ait “Robot Tasarımı” adlı hikâyenin resimsel betimlemesi	180
<i>Şekil 92.</i> Ö10 kodlu öğrenciye ait “Sihirli Oyuncak Dükkânı” adlı hikâyenin resimsel betimlemesi	180
<i>Şekil 93.</i> Ö4 kodlu öğrenciye ait “Sihirli Oyuncak Dükkânı” adlı hikâyenin resimsel betimlemesi	181
<i>Şekil 94.</i> Ö4 kodlu öğrenciye ait “Gizemli Heykel” adlı hikâyenin resimsel betimlemesi	182
<i>Şekil 95.</i> Ö3 kodlu öğrenciye ait “Sihirli Oyuncak Dükkânı” adlı hikâyenin resimsel betimlemesi	183
<i>Şekil 96.</i> Ö3 kodlu öğrenciye ait “Çizgi Arkadaş” adlı hikâyenin resimsel betimlemesi	184
<i>Şekil 97.</i> Ö8 kodlu öğrenciye ait “Heykel Adam” adlı hikâyenin resimsel betimlemesi	185

<i>Şekil 98.</i> Ö8 kodlu öğrenciye ait “Sihirli Oyuncak Dükkânı” adlı hikâyenin resimsel betimlemesi.....	185
<i>Şekil 99.</i> Ö5 kodlu öğrenciye ait “Heykel Adam” adlı hikâyenin resimsel betimlemesi..	187
<i>Şekil 100.</i> Ö5 kodlu öğrenciye ait “Gizemli Heykel” adlı hikâyenin resimsel betimlemesi	187
<i>Şekil 101.</i> Ö6 kodlu öğrenciye ait “Sihirli Oyuncak Dükkânı” adlı hikâyenin resimsel betimlemesi.....	188
<i>Şekil 102.</i> Ö6 kodlu öğrenciye ait “Gizemli Heykel” adlı hikâyenin resimsel betimlemesi	189
<i>Şekil 103.</i> Ö1 kodlu öğrenciye ait “Heykel Adam” adlı hikâyenin resimsel betimlemesi	190
<i>Şekil 104.</i> Ö1 kodlu öğrenciye ait “Gizemli Heykel” adlı hikâyenin resimsel betimlemesi	190
<i>Şekil 105.</i> Ö2 kodlu öğrenciye ait “Heykel Adam” adlı hikâyenin resimsel betimlemesi	191
<i>Şekil 106.</i> Ö2 kodlu öğrenciye ait “Robot Tasarımı” adlı hikâyenin resimsel betimlemesi	192
<i>Şekil 107.</i> Ö7 kodlu öğrenciye ait “Robot Tasarımı” adlı hikâyenin resimsel betimlemesi	193
<i>Şekil 108.</i> Ö7 kodlu öğrenciye ait “Sihirli Oyuncak Dükkânı” adlı hikâyenin resimsel betimlemesi.....	193
<i>Şekil 109.</i> Ö9 kodlu öğrenciye ait “Heykel Adam” adlı hikâyenin resimsel betimlemesi	194
<i>Şekil 110.</i> Ö9 kodlu öğrenciye ait “Robot Tasarımı” adlı hikâyenin resimsel betimlemesi	195

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1 Çalışmaların Tez Türüne ve Yayın Yıllarına Göre Dağılımı.....	49
Tablo 2 Çalışma Grubunun Özelliklerine Ait Veriler	55
Tablo 3 Sosyo-Ekonomik Duruma Göre Yerleşim Birimindeki Öğrencilere Ait Veriler	72
Tablo 4 Uzman-1'e Ait Ürün Değerlendirme Verileri	73
Tablo 5 Uzman-2'ye Ait Ürün Değerlendirme Verileri	75
Tablo 6 Araştırmacıya Ait Ürün Değerlendirme Verileri	77
Tablo 7 Uzmanlar ve Araştırmacıya Ait Değerlendirme Verilerinin Ortalaması	79
Tablo 8 Resim Alanında Üstün Yeteneği Olan Öğrencileri Belirleme Aracı Kriterlerine Göre Ortalama Puanların Dağılımı.....	81
Tablo 9 Öğrenci Ürünlerinin Çok Yönlü Değerlendirilmesine Ait Veriler	83
Tablo 10 Uzman-1'e Ait Ürün Değerlendirme Verileri	129
Tablo 11 Uzman-2'ye Ait Ürün Değerlendirme Verileri	130
Tablo 12 Araştırmacıya Ait Ürün Değerlendirme Verileri	132
Tablo 13 Uzmanlar ve Araştırmacıya Ait Değerlendirme Verilerinin Ortalaması	134
Tablo 14 Resim Alanında Üstün Yeteneği Olan Öğrencileri Belirleme Aracı Kriterlerine Göre Ortalama Puanların Dağılımı.....	135
Tablo 15 Öğrenci Ürünlerinin Çok Yönlü Değerlendirilmesine Ait Veriler	137
Tablo 16 Uzman-1'e Ait Ürün Değerlendirme Verileri	167
Tablo 17 Uzman-2'ye Ait Ürün Değerlendirme Verileri	169
Tablo 18 Araştırmacıya Ait Ürün Değerlendirme Verileri	171
Tablo 19 Uzmanlar ve Araştırmacıya Ait Değerlendirme Verilerinin Ortalaması	173

Tablo 20 <i>Resim Alanında Üstün Yeteneği Olan Öğrencileri Belirleme Aracı Kriterlerine Göre Ortalama Puanların Dağılımı</i>	175
Tablo 21 <i>Öğrenci Ürünlerinin Çok Yönlü Değerlendirilmesine Ait Veriler</i>	177
Tablo 22 <i>Katılımcılara Ait Tanılayıcı Bulgular</i>	195
Tablo 23 <i>BİLSEM Resim Alanı İçin Daha Önce Öğrenci Önerme Durumuna İlişkin Bulgular</i>	197
Tablo 24 <i>BİLSEM Tanılama Sisteminde %20 Öğrenci Önerme Durumuna İlişkin Bulgular</i>	198
Tablo 25 <i>Sınıf Öğretmenlerinin BİLSEM Tanılamasına Yetenek Alanları İçin Öğrenci Önerme Durumunun Doğruluğuna İlişkin Bulgular</i>	200
Tablo 26 <i>Sınıf Öğretmenlerinin BİLSEM Tanılamasına Öğrenci Önerirken Veli Baskısına Maruz Kalma Durumlarına İlişkin Bulgular</i>	201
Tablo 27 <i>Öğrencilerin Farklı Ortamlarda BİLSEM Tanılamasına Girmelerinin Doğruluğuna İlişkin Bulgular</i>	203
Tablo 28 <i>Öğrencilerin BİLSEM Tanılamasına Girerken Veli Baskısına Maruz Kalma Durumlarına İlişkin Bulgular</i>	204
Tablo 29 <i>BİLSEM Tanılamasının İlk Aşaması Olan Grup Tarama Uygulaması'nı Yetenek Alanlarında Tanılamaya Girecek Öğrenciler İçin Gerekliliğine İlişkin Bulgular</i>	207
Tablo 30 <i>BİLSEM Tanılamasına Öğrenci Öneren Sınıf Öğretmenlerinin İlk Aşamada (Grup Tarama Uygulaması) Öğrencilerinin Elenmesine İlişkin Bulgular</i>	209
Tablo 31 <i>Önerilen Yeni Kriterlere Göre BİLSEM Tanılamasında Öğrenci Seçim Sürecine İlişkin Bulgular</i>	211

BÖLÜM I

GİRİŞ

Eğitimde feda edilecek tek bir fert yoktur

Mustafa Kemal ATATÜRK

Üstün yetenekli bireyler ülkeye ve dünyaya yön veren; yenilikleri, devrimleri ve gelişmeleri düşünen ve üreten kişilerdir. Bir ülkenin kaderini, standart bir topluluğun içerisinde sınırlanıp yeni düşünceler, buluşlar ve yaratımlar yapan bireyler belirler. Bu bireyler sanattan spora, bilimden siyasete her alanda fark yaratan kişilerdir. Ancak onlar her zaman kendi şartları ile ortaya çıkamazlar. Bu bireylerin küçük yaşta tanınması ve doğru yönlendirmelerin yapılması her ülke için büyük bir önem arz etmektedir.

Bireyin çevresinde şekillenen dünya, onun daha kolay bir şekilde ortaya çıkmasına yardımcı olabilir ya da aksine çevresel etmenler bu bireyleri öğütüp yok edebilir. Bu noktada bu bireylerin küçük yaşlardan itibaren ortaya çıkarılması ve potansiyellerini en iyi şekilde kullanabilmeleri için eğitilmeleri, bir ülke için en büyük yatırım olabilir (Sak, 2013). Açıkça görülmektedir ki bu bireyler genellikle gelişmiş ve bireylerin bireysel farklılıklarına önem veren, onların bireysel yeteneklerini keşfedebilen ülkelerde ortaya çıkmaktadırlar. Ortaya koyduğu fark ile kendini gösteren, zekâsını ve yeteneğini üst

düzeyde kullanan bu bireyler üstün zekâlı ya da üstün yetenekli bireyler (ÜZY) olarak adlandırılmışlardır (Sak, 2013).

ÜZY’li bireyler, dünyanın herhangi bir yerinde doğmuş ve yaşıyor olabilirler. Araştırmacılar bu bireylerin herhangi bir ülkede ağırlıklı olarak bulunmadıklarını ve bu bireylerin dünyaya homojen bir şekilde yayıldıklarını ifade etmektedirler (Sak, 2013). Bu durumda her ülke kendi ÜZY’li bireylerini barındırmaktadır ancak burada fark onların keşfedilmesi, yönlendirilmesi ve eğitiminin ne kadar kaliteli olduğunda bilmektedir (Çitil, 2016). Türkiye’de Bilim Sanat Merkezleri (BİLSEM), ÜZY’li bireyleri keşfetmek ve belirli sürelerde bu bireyleri eğitmekle görevlendirilmişlerdir ancak bugün birçok araştırmacı BİLSEM’lerin etkililiğini ve BİLSEM’e tanılama sistemini tartışmaktadır (Çitil, 2018).

Çalışmanın bu bölümünde “Problem Durumu”, “Problem Cümlesi”, “Alt Problemler”, “Çalışmanın Amacı”, “Çalışmanın Alt Amaçları”, “Çalışmanın Önemi”, “Sayıltılar”, “Sınırlılıklar” başlıklarına yer verilmiştir.

1.1. Problem Durumu

BİLSEM ÜZY’li bireyleri keşfetmek için her yıl ilkokul 1., 2. ve 3. sınıflara tanılama sistemi uygulanmaktadır (MEB, 2024). Tanılamaya girecek öğrencileri ilk aşamada sınıf öğretmenleri aday göstermektedir. Bu durumda üstün yetenekli bireyin fark edilmesi söz konusudur. Eğer üstün yetenekli öğrenci öğretmeni veya ebeveyni tarafından yeteneği olan alanda keşfedilmemişse BİLSEM tanılama sistemine aday gösterilme olanağını kaybetmiş olabilir.

Türkiye’de ölçme araçlarının üstün yeteneklilik alanını tam olarak karşılamadığı belirtilmiştir (Çitil, 2018; Çitil & Ataman, 2018). Alan araştırmacılarına göre üstün yetenekli öğrencilerin erken ya da zamanında tanılanmaması ve onlara ihtiyaç duydukları eğitim seçeneklerinin sunulmaması durumunda bu öğrencilerin yetenekleri körelebilmekte, hatta yok olabilmektedir (Akar ve Akar, 2012). Bu konuda benzer şekilde Enç, Çağlar ve

Özsoy (1987) da eğitimine başladığında yeteneği saptanmamış veya doğru bir biçimde alanda yeteneği fark edilmemiş bireylerin bu yetenekleri eğitilmediği ve gelişmediği için zamanla körleşerek yok olacağına vurgu yapmıştır. Bireyin yeteneğinin körleşmesi veya yok olmasını önlemek için zamanında doğru araçlarla uzman kişilerce tanılama sürecinin yürütülmesi gerektiği söylenebilir.

Sınıf içerisinde kendini iyi ifade eden öğrencilerin aday gösterilmesi, resim alanında yetenekli olup da sınıf içinde kendini iyi bir şekilde ifade edemeyen öğrenciler için pekiyi sonuçlanmayabilir. Özel yetenekli bireyler, bireysel özelliklerinden kaynaklı çeşitli duygusal ve sosyal problemler yaşayabilmektedir (Ağaya, Akçayır & Çitil, 2023). Yetenek alanlarında üstün beceriye sahip bireylerin bir kısmı ya dışa dönük ya da içine kapanık, çekingen bir yapıya sahip olabilmektedir (Sağlam & Polat, 2020). Bu nedenle içine kapanık, çekingen bir öğrenci, sınıf ortamında sahip olduğu üstün yeteneğini ifade etmekte zorlanabilir. Bunun yanı sıra öğretmenin, sınıf içerisindeki öğrencilerin örneğin resim alanında üstün yetenekli olup olmadığına dair bir kanıya varması için öncelikle resim alanına hâkimiyetinin veya uzmanlığının olması gerektiği düşünülmektedir (İleri, 2023). Fakat sınıf öğretmenleri yetenek alanlarında uzman kişiler olmadığı için bu belirleme sistemi çok sağlıklı ilerlemeyebilir.

BİLSEM tanılmasında aday gösterme aşamasında sınıf öğretmenlerine ve tanılama sürecinde başarı göstermesi için öğrenciye uygulanan veli baskısı, sürecin sağlıklı ilerlemesine engel olmaktadır (İleri, 2023). Bu durumda BİLSEM tanılama sürecinde öğrenci önerme sürecinde sınıf öğretmenine uygulanabilecek veli baskısı, doğru öğrenciyi aday gösterme durumunu engelleyebilir. Öğrenci üzerinde oluşturulan veli baskısı ise öğrenciyi, henüz çok küçük yaşlarda yaşamaması gereken bir sorumlulukla karşı karşıya bırakabilir. Böylelikle tanılama sürecini başarısız geçen öğrenci, başarısızlık duygusunu çok erken yaşlarda yaşayabilir.

BİLSEM tanılmasına aday gösterme sistemi son yıllarda değişiklik göstermiştir. Bir ilkokuldaki 1., 2. ve 3. sınıf düzeylerinin tamamının en fazla %20'si bu tanılamaya

girmeleri için aday göstermektedir (MEB, 2024). Bu durumda sınıf öğretmeni sınıf içerisinde üstün yetenekli olduğunu düşündüğü öğrencileri belirlenen kotaya bağlı kalarak aday göstermektedir. Bu durumda sınıf öğretmenlerine öğrenci önerme aşamasında hem kota sınırlaması uygulanması hem de veli baskısı olabilme durumu, yetenekli öğrencilerin aday gösterilmemesi problemine sebep olabilir.

Öğrenciler BİLSEM tanılama sisteminde öncelikle baraj niteliğinde olan tablet bilgisayar üzerinden Grup Tarama Uygulaması'na girmektedirler (MEB, 2024). Bu uygulamayı başarılı bir şekilde geçen öğrenci genel zihinsel yetenek, resim veya müzik alanlarında Bireysel Değerlendirme Uygulaması'na girmeyi hak kazanmaktadır. Grup Tarama Uygulaması'nı başarı ile geçen öğrenci, yapılacak olan genel zihinsel yetenek, resim veya müzik alanlarında uygulanan Bireysel Değerlendirme Uygulaması'nda da başarı gösterirse BİLSEM'e kayıt olma hakkını kazanmaktadırlar (MEB, 2024). Yetenek alanları için BİLSEM tanılama sisteminde uygulanan bu sistemin tanılama üzerinde aksayan yönlerinin olduğu düşünülmektedir. Tablet aracılığıyla Grup Tarama Uygulaması'na giren öğrenciler, resim veya müzik gibi yetenek alanlarında üstün yeteneği olsa da çeşitli sebeplerden ötürü uygulamada başarısız olabilirler (İleri, 2023).

Grup Tarama Uygulaması'nı başarı ile geçen öğrenci Bireysel Değerlendirme Uygulaması'na tabi tutulur. Bireysel Değerlendirme Uygulaması, resim alanı için iki oturumdan oluşmaktadır. Bunlardan ilki "Resmin Betimlenmesi" diğeri "İmgesel Resim-Nesne Tasarımının Resimlenmesi" olmak üzere iki bölümden oluşmaktadır. BİLSEM aday olan öğrenci bu iki oturum uygulamasına da aynı gün girmektedir. Bireysel Değerlendirme Uygulaması'na giren öğrenciler resim alanında üstün yeteneği olsa da çeşitli sebeplerden ötürü uygulamada başarısız olabilirler.

Bu problemleri yalnızca resim alanında üstün yetenekli olan öğrenciler değil, diğer müzik alanında üstün yetenekli öğrenciler de yaşayabilir. Resim alanında üstün yetenekli bireylerin yeteneği çoktan seçmeli sorularla ölçülemeyeceği, bu alanda üstün yetenekli bireylerin belirlenmesi için sürece ve gözleme ihtiyaç duyulduğu düşünülmektedir. Ayrıca

sınıf ortamında gerçekleşen bir etkinlik mahiyetinde yerinde tanılama yapılmasının yetenek alanlarındaki üstün yetenekli bireylerin tespitinde daha sağlıklı olabileceği düşünülmektedir. Bu konuda Gardner'ın (1999) şu sözü anlatılmak istenen düşünceyi özetler niteliktedir: “Bireylerin yetenek ve zekâları IQ testi gibi testlerle, nicel verilerle belirlenemeyecek kadar karışıktır”. Özellikle resim alanında üstün yetenekli bireylerin tanılanmasında bu söz bir kez daha anlam kazanmaktadır. Yetenek alanları için tanılama yöntemlerinde yalnızca akademik başarı veya standart IQ testlerine odaklanması, bireyin gerçek potansiyelini belirlemeyecek olduğu düşünülmektedir (Kılınç & Kuru Çakmakoglu, 2024).

Çitil, üstün yetenekliler alanında yayımlanan resmi belgeleri inceledikten sonra Türkiye'nin üstün yeteneklilerin tanılama alanındaki eksik yönlerini şu şekilde özetlemiştir; tanılama araçları yetersizdir, üstün yeteneklilerin büyük bölümü tanılanamamıştır, eğitim modelleri ve programları bulunmamaktadır, akademik çalışmalar azdır, yeterli nitelik ve nicelikte eğitimci bulunmamaktadır (Çitil, 2018). Araştırmada, Türkiye’de üstün yeteneklilerin tanılama alanındaki eksik olduğu düşünülen yönlerden biri olan tanılama araçlarının yetersizliği problemi ele alınmıştır. Bu sayede üstün yeteneklilerin büyük bir bölümünün tanılanamamış olması sorununa, resim alanı için alternatif bir öneri sunulmaya çalışılmıştır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Araştırma kapsamında Türkiye’de resim alanındaki üstün yetenekli bireylerin tanılama sürecinin mevcut durumunun nasıl olduğunun incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amacın yanında araştırmada Millî Eğitim Bakanlığı’nın resim alanında üstün yetenekli bireylerin belirlenmesinde yürüttüğü politikalar için etkili olabilecek bir tanılama aracının önerilmesi de araştırmanın temel amacıdır. Araştırma kapsamında resim alanında üstün yetenekli bireyler için geliştirilen tanılama aracında sürece dayalı bir sistemle yerinde inceleme metodu kullanılmıştır. Bu araştırma, resim alanında üstün yetenekli bireyleri yalnızca alana

yönelik becerilerini süreç içerisinde yetenek izlenmesi yapılarak sınıf ortamında belirlemeyi hedeflemektedir. Önerilen tanılama aracının uygulama sürecindeki etkinliği ve bu etkinliğe yönelik sınıf öğretmenlerinin görüşlerini belirlemek de araştırmanın amaçları arasında sıralanmaktadır. İfade edilen amaçlar dikkate alınarak aşağıdaki sorulara araştırma sürecinde yanıt aranmıştır:

1. Resim alanındaki üstün yetenekli bireylere yönelik geliştirilen tanılama aracının, öğrenci yeteneklerini belirlemedeki etkililiği nasıldır?
2. Resim alanındaki üstün yetenekli bireylerin tanılama sürecinin mevcut durumuna yönelik sınıf öğretmenlerinin görüşleri nasıldır?
3. Resim alanındaki üstün yetenekli bireyler için geliştirilen tanılama aracına yönelik sınıf öğretmenlerinin görüşlerini nasıldır?

1.3. Araştırmanın Önemi

Bu çalışmada, resim alanında üstün yetenekli bireylerin sürece dayalı, yerinde tanılama yolu ile belirlenmesi amaçlanmıştır. Böylelikle Türkiye'nin eğitim politikasına katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Ayrıca bu çalışmada, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından uygulanan BİLSEM öğrenci tanılama sürecindeki eksik olduğu düşünülen yönleri gün yüzüne çıkarılarak alternatif bir öneri sunulmak istenmiştir. Yetenek alanları için BİLSEM tanılama sisteminin etkililiğinin yeniden tartışılmasına olanak sağlayan bu araştırma, üstün yetenekli bireylerin tespitine yönelik kritik bir geri bildirim sunmaktadır. Bu anlamda araştırmanın, resim alanında üstün yetenekli bireylerin belirlenmesi konusunda alternatif bir tanılama aracı sunduğu için literatüre kazandıracak katkıdan dolayı önemli bir yere sahip olduğu düşünülmektedir.

Ulusal Tez Merkezi kapsamında yapılan literatür taramasında, resim alanında üstün yetenekli bireyleri tanılama üzerine geliştirilmiş bir tanılama aracına rastlanılmamıştır. Bu bağlamda yapılan çalışmanın literatür açısından özgünlük taşıdığı söylenebilir. Bunların yanında yapılan araştırma ile Türkiye'de resim alanında üstün yetenekli bireyleri

belirlemek için uygulanan mevcut tanılama sisteminin eksik olduğu düşünölen yönleri ortaya çıkarılmıştır. Böylelikle bu araştırma, ilgili paydaşların tedbir alması, sürece ilişkin iyileştirme çalışmaları yapmalarına kaynaklık teşkil edecek bir çalışma olması nedeni ile önemli görölmektedir.

1.4. Sayıtlılar

1. Uzman görüşleri alınırken uzmanların dikkat ve samimiyetle görüş ve öneriler sunduğu düşünölmektedir.
2. Uygulama yapılan sınıflardaki öğrencilerin resim çalışma performanslarını samimiyetle gerçekleştirdikleri düşünölmektedir.
3. Uzman ekibin öğrenci ürünlerini Resim Alanında Üstün Yeteneği Olan Öğrencileri Belirleme Aracı'na bağılı kalarak, hassasiyetle puanladıkları düşünölmektedir.
4. Sınıf öğretmenlerinin yarı yapılandırılmış görüşme formuna içtenlikle ve samimiyetle cevap verdikleri düşünölmektedir.

1.5. Sınırlılıklar

Araştırmanın sınırlılıkları madde halinde şu şekilde sıralanmaktadır:

Araştırma;

- Resim alanı,
- Malatya ili,
- Resmi ilkokullar
- 2. sınıf öğrencileri,
- 2023-2024 eğitim-öğretim yılı,
- 5 adet seslendirilerek kayda alınan fon müzikli hikâye, “Resim Alanında Üstün Yeteneği Olan Öğrencileri Belirleme Aracı”, uygulamadan elde edilen öğrenci

ürünleri ve sınıf öğretmenleri ile yapılan “Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu” aracılığı ile elde edilen verilerle sınırlıdır.



BÖLÜM II

KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Görsel Sanatlar

İnsanların yaşadıkları çağa bağlı olarak ihtiyaçlarının farklılaşması, farklı ifade biçimlerinin, farklı sanatsal yöntem ve tekniklerin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Sanat, ne kadar farklı olsa da ortak bir hedefe ulaşmak için estetik bir yapı içerisinde bir araya gelmektedir. Estetik, tüm sanat türlerinin ortak noktalarından birisidir. Estetik değer çerçevesinde ifade edilen duyguların alıcıya aktarılması önemlidir. Bu çağın insanları çevrelerini eleştirel bir şekilde sorgulamaları ve duygularını sanatsal ifade biçimlerine dönüştürmeleri nedeniyle yaratıcı eylem gerekli hale gelmektedir (Buyurgan ve Buyurgan, 2012). Günümüzde teknoloji ve yaşam koşullarının gelişmesiyle birlikte sanatsal üretim, ortak kültürel mirastan etkilenen estetik kaygıların bir parçası haline geldiği düşünülmektedir.

Soyut kavramları algılama ve anlama, öğrenme, hatırlama, ilişkilendirme, eleştirel düşünme, problem çözme gibi zihinsel süreçler gerektiren beceriler sanatsal üretim için gereklidir (Genç, 2016). İfade edilen durumlardan yola çıkılarak sanat üretebilmek için bireylerin çalışması, emek sarf etmesi gerekmektedir. Bu anlamda yetenek tek başına çalışma olmadan yeterli değildir. Sanat yoluyla bireyin düşünme kapasitesi artacağı gibi entelektüel yetenekleri ve zekâsı da gelişmektedir. İnsan duyguları sanatla beslenmektedir. Sanat, duygu ve düşünceler arasındaki yakın bağlantıyı açığa çıkarır ayrıca öğrenme ve

gelişim için de etkili bir destek aracıdır (Yolcu, 2007). Güzel sanatlar; görsel sanatlar, fonetik sanatlar, ritmik sanatlar gibi dallara ayrılmaktadır. Bu dalların her biri de kendi bünyesinde çeşitli sanat pratikleri barındırmaktadır.

İnsanlık tarihinde eskiye dayanan, güçlü bir ifade aracı olarak kullanılan görsel sanatlar; sanatsal ve estetik değerlerin yanında kültürel, bireysel ve toplumsal etkiler yaratmaktadır. Görsel sanatlar alanı; resim, grafik tasarım, heykel, seramik, mimarlık, endüstriyel tasarım, fotoğrafçılık, uygulamalı sanatlar, çini, sinematografi, moda tasarım gibi birçok alanı kapsamaktadır. Topluma görsel bir dil kullanarak ışık tutan görsel sanatlarla ilgilenen bireyler, çağın kendisine sunduğu olanaklardan faydalananarak üretim yapmaktadırlar.

Görsel sanatlar bünyesinde yer alan tüm alanlar, insan deneyiminin duygusal ve düşünsel yönlerini görsel dil olarak aktarmayı amaçlamaktadır. Bu amaç doğrultusunda kendine ait duygusal, düşünsel; topluma ait kültürel mesajları görsel yolla iletişim aracına dönüştürür. Dolayısıyla görsel sanatlar en etkili iletişim araçlarından biridir. Birey, görsel sanatları iletişimde bir araç olarak kullanarak yaratıcı ürünler ortaya koyar ve kendi ifade biçimini geliştirir.

Görsel sanatlar alanı; göze hitap eden, görme duyusuyla alakalı estetik kaygılar güden duygusal, ruhsal ve bilişsel bir alandır (Ayaydın, 2010). Bireye ve topluma iyi gelen görsel sanatlar; toplumlara ait tarihi, siyasi, dini, kültürel ve sosyal yapıların daha yakından tanınmasına olanak sağlar. Toplum içinde var olan savaşlar, ekonomik krizler, toplumsal hareketler, siyasi gerilimler, tarihsel olaylara tanıklık eden en güçlü miras, görsel sanatlar yolu ile ele alınan ürünlerdir. Toplumlardan yanı sıra bireye ait psikolojik, duygusal, düşünsel, zihinsel etkiler görsel sanatlar aracılığıyla yansımaktadır. Görsel sanatlarla ilgilenen, ürünler ortaya koyan kişiler seyircisi ile diyalog oluşturur. Bazen seyirci de o ürünün bir parçası olarak kendini bulur. Bu doğrultuda seyirci de kendini o sanatçının yarattığı ürün ile ifade etme olanağı kazanır.

Sanat, insanın benliğini ve kişiliğini oluşturmada, empati duygusunun gelişmesinde, bireye sanatsal; kültürel ve toplumsal yönden duyarlılık kazandırmasında önemli bir rol oynar. Ayrıca sanat, bir ülkeyi daha ileriye taşıyan toplum ve toplumun geleceği için güçlü bir silahtır. Günümüzde de görüldüğü üzere bir ülkenin sanat alanlarına duyarlılığıyla o ülkenin gelişmişlik düzeyi aynı oranda bir yükselişe sahiptir. Bu anlamda toplumlara düşen yegâne görev, sanat eğitimi yolu ile bireylerin sanatsal gelişimlerini sağlamak ve sanatsal bakış açısı kazandırmaktır.

2.1.1. Görsel Sanatlar Eğitimi

Eğitim, entelektüel potansiyeli yüksek ve esnek düşünceye sahip bireyleri merkeze alır. Bu bireylerin eğitimi bilgi toplumunda eğitimin temel amacıdır. Eğitim, bireyi merkeze alır çünkü güçlü bir toplumu oluşturan en önemli unsur bireydir. Okullar, bireyleri ve toplumları yaşlarına uygun hazırlamayı ve prensip olarak onları bilgi yönetimi becerileriyle donatmayı amaçlayan bir yapıyı benimsemiştir. Okulun misyonu, teknolojik gelişmelerin getirdiği sürekli değişen koşullara ayak uydurmak, toplumun değişimlere uyum sağlamasına yardımcı olmak, teknolojiyi tanıtmak ve topluma çağın ihtiyaçlarına uygun bilgi ve beceriler kazandırmaktır.

Okullar bilgiyi bir süreç, bir ürün olarak benimsemeli ve üst düzey okuryazarlık konusunda evrensel farkındalık geliştirmelidir. Bunu yaparken tüm bireylerin araştırmaya ve öğrenmeye devam etmeleri teşvik edilmelidir. Okullar tüm öğrencilere açık olmalı, her bireyin yaşam boyu eğitimini sağlayan bir yer olmalıdır (Akıncı Çötök, 2006). Görüldüğü üzere okulların, bireylerin birçok yönden gelişim sürecinde önemli bir rolü bulunmaktadır. Bu gelişim sürecinde yapılan araştırmanın temelinde sanat eğitiminden bahsetmek gerekirse Kırısoğlu (2002) bireyin çok yönlü gelişiminde sanatın aracı bir rol üstlendiğinden bahsetmiştir.

Sanat ve eğitim arasındaki eğitsel benzerlikler, sanat eğitimi genel eğitimin vazgeçilmez bir unsuru haline getirmektedir. Sanat eğitimi, görsel sanatların tüm alanlarını ve bu sanatlar arasındaki ilişkileri kültür, sanatçı, izleyici, toplum ve eğitim bağlamında ele alan teorik çalışmaları ifade eder. Görsel sanatlar, resim, grafik sanatlar, fotoğraf, dijital sanatlar, heykel, mimari, endüstriyel tasarım, sinema, tekstil, tasarım moda, seramik gibi birçok alanı içerisinde barındırmaktadır. Görsel sanatların alt dallarından en az biriyle ilgili olarak okul öncesi dönemden üniversite dönemine kadar olan süreçte sanat eğitimi ve öğretimiyle ilgili teorik ve uygulamalı çalışmalara “Görsel Sanatlar Eğitimi” veya “Sanat Eğitimi” denilmektedir (Kırıçoğlu, 2002).

İnsanın eğitim süreci içerisindeki sanat eğitiminin önemi ve gerekliliği antik çağlardan itibaren tartışma konusu olmuştur (San, 2010). Geçmişten bu yana toplumlar sanat eğitiminin ne derece önemli olduğunu bilmektedirler. Sanat ve sanat eğitimi üzerine Platon ve Aristoteles’in toplumun varlığını sürdürebilmesi adına sanatın ve eğitiminin önemli bir yere sahip olduğunu vurguladıkları yazılar görülmektedir (Özsoy, 2005). Bundan hareketle sanatın doğası gereği sanat eğitimi, genel eğitimin vazgeçilmez bir parçası haline gelmiştir. Okullarda verilen sanat eğitimi, sanat ve estetik alanındaki bilgi ve deneyimlerin bir sistem içerisinde bireylere aktarıldığı uzmanlık gerektiren bir alandır. Sanat eğitimi artık sanat eserlerinin estetiği, eleştirisi ve tarihi aracılığıyla öğretme ve öğrenme yöntemi olarak ortaya çıkmaktadır. Sanat eğitiminin genel eğitimdeki rolü göz ardı edilemeyeceği gibi eleştirel ve yaratıcı düşünme gibi üst düzey düşünme becerileri üzerinde önemli bir etkisinin olduğu göz önünde bulundurulmalıdır (Kırıçoğlu, 2002). Böylece sanatsal üretimin bir düşünce süreci gerektirdiği ortaya çıkmaktadır.

Bireyin hayata hazırlanmasında etkili bir etken olan eğitim; bireyin davranışlarında kendi yaşantıları ve deneyimleri doğrultusunda istedik ve bilinçli değişimler meydana getirme evresi olarak tanımlanmaktadır (Bloom, 1979). Sanat eğitimi de bireylerin yaşantılarını amaçlı ve yöntemli olarak pozitif açıdan değiştirme, geliştirme ve yetkinleştirme evresidir (Uçan, 2002). Çağbayır (2007), bireyin toplumsal hayat içinde yer alması ve erdemli

bireyler olması bakımından sanat alanında teknik bilgiye sahip olması, kültürel yetenekler edinesi ve çeşitli sanatsal becerilerin kazandırılmasının etkili olduğunu ifade etmiştir.

Bilgi toplumuna geçişle birlikte eğitimin, okulun, öğretmenin ve öğrencinin rolleri de reformize edilmektedir (Erdem Keklik, 2016). Yani eğitim paydaşlarının rolleri yeniden yapılandırılmaktadır. Her alanda olduğu gibi sanat eğitiminden de çağımızla paralel giden yeni beklentiler oluşmaktadır. Geleneksel süreçte eğitimin temel amacı yaratılan üründe yatmaktadır. Günümüzde bu anlayış değişmiş, eğitim süreci ve bunun öğrenci öğrenmesi üzerindeki etkisi önem kazanmıştır. Öğrencilerin nasıl öğrendiğinin önemi, bazı değişikliklere yol açmaktadır. Özellikle tüm insanların farklı olduğu düşüncesi, öğrencilere yönelik farklı öğrenme programlarının hazırlanmasını gerektirmektedir. Uygulaması zor olsa da öğrencinin yaratıcılığını ve gelişimini destekleyen bu yapı, sonuçlar açısından daha etkilidir. Hem entelektüel hem de görsel gelişim ihtiyaçlarının karşılanmasının bir aracı olan sanat eğitimi, bireyin sadece yaratıcı yeteneklerini ortaya çıkarmakla kalmayıp aynı zamanda bireyin ruhsal yönünün tatmin edilmesine de katkı sağlamakta olup, genel eğitimin vazgeçilmez bir parçası haline gelmiştir (Mercin ve Alakuş, 2007).

Sanat eğitime duyulan gereksinim, bireylerin ve sanat ürünleri üreten toplumun ihtiyaçlarına bağlı olarak çok farklı şekillerde ortaya çıkmaktadır (Ayaydın ve Mercin, 2013). Teknik sorunları çözmek ve faydalı, kullanışlı tasarımlar yaratmak için mühendisler ve tasarımcıların yaratıcı, eleştirel ve sosyal açıdan duyarlı olmaları gerekir. Bu anlamda sanat eğitimi, birçok farklı alanda yardımcı bir araç olarak kullanılabilir (Gökay ve Gökay, 2019). İfade edilen bağlamlarda sanat eğitimi bazı mesleklerin icra edilme sürecinde aracı bir rol üstlendiği söylenebilir.

Her çağda ve her koşulda tüm bireyler sanata ihtiyaç duyar. Bu nedenle insanoğlunun varoluşundan bu yana birey, yaratıcılık ve tasarım arasında sanat aracılığıyla yakın bir bağ kurmuştur. Bu bağ, insan var olduğu sürece varlığını sürdürecektir çünkü insan ve onun yaşamla ilişkisi, sanatsal yaratıcılığın merkezinde yer alır (Fisher, 2005). Sanat eğitimi her bireyde bu değer sisteminin oluşmasını sağlar. İnsanların etraflarında gelişen bu olay,

nesne veya görüntülerin anlamını anlama becerisi kazanmalarına yardımcı olur (Mercin ve Alakuş, 2007). Özetle sanat eğitime bireyin gelişim sürecinde ihtiyaç duyulduğu gibi bu eğitimin bireyin gelişimine de etki eden önemli bir değişken olduğu düşünülmektedir. Bu nedenle sanat eğitimi okullarda önemli bir rol oynamaktadır.

Bu açıdan değerlendirme yapıldığında sanat eğitiminin bireylerin duygusal eğitiminde dengeleyici bir rol oynadığı ifade edilebilir. Sanat eğitimi, öğrencilerin kişisel gelişimine, özgür düşünme, kendine güvenme ve özgün fikirler üretme bağlamlarında yardımcı rolde etki etmektedir. Bireysel farklılıkları dikkate alan sanat eğitimi, her bireyin farklı yönleri ve kişilik özellikleriyle desteklenmesine, toplumun farklı düşünen bireyler yetiştirmesine yardımcı olmaktadır. Bu durum, değişimin ve büyümenin sağlanmasına yol açmaktadır. Bu perspektifte yetişen bireyler, kendilerini özgür bir şekilde ifade edebilecekleri ortamlar bulabilirler. Kendini ifade etmeyi bilen, üretken ve zevk sahibi bir birey, toplumun bir üyesi olarak geleceğin temsilcisidir (Buyurgan ve Buyurgan, 2012).

Bireyin duygusal ve ruhsal gelişiminde etkili olan sanat eğitimi, önemli ve gerekli bir ifade aracıdır. Sanat eğitimi çocuklarda çaba, özgüven, özsaygı, empati ve sorumluluk gibi duygusal özelliklerin oluşmasına katkı sağlar (Artut, 2017). Bu eğitim sayesinde öğrenciler duygularını ifade etme, sanatçıların ne hissettiğini anlama ve onlara hissettirmeye çalışma fırsatı bulurlar (Baltacıoğlu, 1971). İfade edilen durumlar bireyin benlik (öz) becerilerinin gelişiminde sanat eğitiminin rolünü ortaya çıkarmaktadır.

Sanat eğitimi, öğrencilerin sanatın temsil ettiği biçim ve içerik ile eserin yaratıldığı zaman ve kültür arasında bir bağlantı olduğunu anlamalarına yardımcı olur. Sanatı kültürün içine yerleştirerek öğrenciler, sanatçıların karşılaştıkları sorunları, yaratıcı süreçlerinde nasıl çalıştıklarını ve kendi zamanlarının koşullarından nasıl etkilendiklerini anlarlar (Eisner, 1998). Ayrıca bireyler sanatsal yaratıcılıklarını kullanarak bağımsız olarak çalışabilir ve ürün oluşturma bağlamında özgüven becerisini edinebilecekleri söylenebilir.

Öğrenciler aldıkları sanat eğitimiyle özgüveni, özgür düşünmeyi ve çağdaş yaşam tarzını geliştirirler. Birbirini anlayan, dinleyen, saygı duyan, yaratıcı ve özgün fikirlere sahip

bireyler; sanat eğitimine hak ettiği önemi vermiş toplumların ürünüdürler. Karakter eğitimi ve olgunluk yönünden sanat eğitiminin gerekliliği açık ve net bir şekilde ortadır (Emir, 2009). Her bireyin kendine özgü ifade tarzı olan yaratıcı ifade için gerekli olan yaratıcı zihin, sanat eğitiminin genel eğitime eşsiz katkılarından biri olarak ileri sürülebilir (Lowenfeld, 1960).

Görsel sanatlar eğitimi, toplum tarafından yetenekli öğrencilere ayrılmış bir ders ve öğrencilerin dinlendiği bir yer olarak kalıplaşmıştır. Fakat bu yanlış inanın aksine görsel sanatlar dersi, öğrencilerin bilişsel, duygusal ve ruhsal bir eğitim aldığı alandır (Ayaydın, 2010). Görsel sanatlar öğretmenin amacı tüm öğrencileri sanatçı yapmak olmadığını toplumca anlamlandırmak uzun zamanlar almıştır (Aykut, 2006)

Sanat eğitimi, öğrencilerin ilgi ve yetenekleri doğrultusunda duygusal ve sosyal gelişimlerine dayalı olarak süreklilik gösteren bir süreçtir. Güzel sanatlar eğitimi, sanatın kanunu ve tekniklerini öğrencilere uygulama yoluyla öğreten ve estetik bir kişilik aşılama hedefleyen bir alandır (Aykut, 2006). Amacı, çocukların doğumdan gelen güçlerini erken yaşta tanımak ve bunları sanatsal açıdan geliştirmektir. Çocuklara düşünme becerilerini nasıl geliştireceklerini, deneyimlerini sanat formlarına nasıl dönüştüreceklerini, materyallerin manipülasyonu yoluyla hikâyenin bütünlüğünün nasıl sağlanacağını öğretmekle ilgilidir. Görsel sanatlar eğitimi, çocukları sanatçı olarak yetiştirmek anlamına gelmez. En önemli amacı çocuğun entelektüel, bilişsel ve duygusal gelişimini sağlamaktır (İlhan, 1999).

Erken çocukluktan itibaren süreci takip eden görsel sanatlar eğitimi, öğrencileri sanat alanında eğiterek sanatsal teorik altyapı, yetenek, duyarlılık, öngörü, hayal gücü, muhakeme geliştirmelerine yardımcı olur. Bunların yanında öğrencilerin çeşitli yöntemler ile algılama ve düşünme becerilerini geliştirmeyi amaçlar (Özsoy, 2003). Ayrıca öğrencilerin kişiliklerinin ve özgüvenlerinin gelişmesinde önemli bir yere sahip olan bu eğitim programı, atölyelerdeki deneyimler esnasında malzeme paylaşımına, sorumluluk duygusunun gelişmesine, düzen ve kullanım bilincinin artmasına yardımcı olur (Buyurgan

ve Buyurgan, 2012). Sanat eğitimi süreci; sanat terminolojisi kullanılarak bilişsel ve analitik düşünme ve tasarlama yönlerinin gelişmesinin yanında öğrencilerin ifade güçlerini artırır, yorumlama kabiliyetlerini geliştirir ve eleştirel davranış biçimleri kazandırır (Aykut, 2006).

Görsel sanatlar eğitimi, öncelikle çevrenin bilinmesi, algılanması, görülmesi, yorumlanması ve şekillendirilmesiyle başlayıp, ürünün oluşturulması ve sergilenmesi aşamasına doğru ilerlemektedir. Görsel sanat etkinlikleri öğrencilere farklı araç, teknik ve materyaller kullanarak öğrenme sürecini kendi istekleri doğrultusunda şekillendirme fırsatı verir (Yılmaz, 2007). Görsel olduğu kadar entelektüel süreçlerin de gelişmesine olanak sağlayan bir araç olan görsel sanat eğitiminin, bireylerin yaratıcı yeteneklerini ifade edebildiği ve aynı zamanda manevi destek ile de desteklendiği bir süreç olduğu ileri sürülmektedir (Yılmaz, 2007).

Görsel Sanatlar Dersi genel eğitimin vazgeçilmez bir parçasıdır (Mercin ve Alakuş, 2007). Kısacası bilgi çağında gelişmeyi vurgulayan görsel sanatlar eğitimi hem birey hem de toplum açısından önemlidir (Salderay, 2014). Görsel sanatlar eğitiminde bilim ve sanat arasındaki işbirliği çok etkilidir. Bunu başarmanın en iyi yolu sanatta ve bilimde bütünlük yaratmaktır. Sanat eğitiminin genel eğitim programlarına entegre edilmesi önemli bir durumdur.

2.1.2. Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı

Bireyler yaşadıkları toplumda karşılaştıkları zorlukların üstesinden gelebilmek için sürekli olarak bilgi edinmek zorundadırlar. Bilim ve teknolojideki hızlı gelişmeler, değişen toplumsal ihtiyaçlar, gelişen öğrenme ve öğretme teorileri, her bireyden beklenen becerileri doğrudan etkilemektedir. Bu değişim süreci, üretken yaşamlarda işlevsel olarak istihdam edilebilecek, problem çözme becerisi olan, eleştirel düşünebilen, girişimci ruha sahip, iletişim kurabilen ve empati kurabilen bireylerin varlığını ön plana çıkarmaktadır. Bu

yeterliliklere sahip kişileri yetiştirmek amacıyla hazırlanan öğretim programının, bireysel farklılıklar dikkate alınarak basit ve anlaşılır bir yapıya sahip olması gerekmektedir (MEB, 2018).

Görsel sanatlar eğitimi sadece yetenekli öğrencilere yönelik verilen bir ders içeriği olmadığı için öğrenciden sanatçı bireyin niteliklerini veya üstün bir yetenek aramak gerekmemektedir. Görsel sanatlar eğitimi yoluyla öğrenciye kendi duygu ve düşüncelerini ifade edebilmesi, estetik düşünebilmesi ve o düşüncesini dış dünyaya aktarması, empati kurabilmesi, duyarlılığını artırabilmesi, toplumsal ve tarihi meseleleri daha iyi anlamlandırabilmesi gibi kişisel gelişimine katkı sağlayacak davranışlar kazandırılmaya çalışılır. Bu gereksinimler doğrultusunda hazırlanan görsel sanatlar eğitiminin 2018’de öğretim programı amaçları aşağıdaki maddelerde belirtilmiştir:

- Görsel okuryazarlık, algı ve estetik bilincine sahip olmak,
- Görsel sanatlar alanındaki temel kavram ve uygulamalar konusunda bilgi, beceri ve anlayışa sahip olmak,
- Görsel sanatlar ile ilgili tartışmalara etkin olarak katılmak ve bu tartışmaları değerlendirebilmek,
- Görsel sanatların doğası ve kökenini inceleyerek değerini sorgulayabilmek,
- Güncel kültür-sanat nesnelerini/tasarımlarını bilinçli olarak takip edebilmek,
- Kendi kültürü ile diğer kültürlerle ait kültürel mirasın değerini anlayıp onları koruyabilmek,
- Görsel sanat çalışmalarında bilgi, malzeme, beceri, teknik ve teknolojiyi etkin ve güvenli bir şekilde kullanarak düşüncelerini ifade edebilmek,
- Görsel sanatları diğer disiplinlerle ilişkilendirebilmek,
- Sanat alanında etik davranışlar sergileyebilmek,
- Sanat alanıyla ilgili meslekleri tanıyabilmek,
- Görsel sanatları öğrenmeye ve uygulamaya istekli bireyler yetiştirmek (MEB, 2018).

2.1.3. Görsel Sanatlar Dersinin Bireysel ve Toplumsal Katkısı

Okulların sorumlulukları arasında toplumun değerlerini aşlamak, öğrencileri belirlenmiş kurallara göre eğitmek, onların ahlaki gelişimlerine katkıda bulunmak ve kişiliklerine olumlu etki yapmak yer almaktadır. Değerler, toplumu oluşturan bireylere neyin önemli olduğunu, neye öncelik verilmesi gerektiğini yani nasıl yaşaması gerektiğini anlatır. Eğitim kurumlarının ortak hedeflerine bakıldığında vatanseverlik, temizlik, sağlık, organizasyon, eşitlik, yaratıcılık ve girişimcilik gibi birçok değeri bünyesinde barındırdığı görülmektedir. Kurumlar öğrencilere neyin önemli olduğu ve nasıl yaşanması gerektiği konusunda bu ve benzeri değerlerin öğretiminde rehberlik etmektedir (18. Millî Eğitim Şurası, 2010).

Görsel sanatlar, öğrencilere yaratıcılık ve kendini özgür ifade etme olanağı verir. Özsoy (2003) tarafından belirtildiği gibi Türkiye’de görsel sanatlar eğitimi bu açıdan çok önemlidir.

Görsel sanatlar eğitimi; sanat, kültür ve topluma karşı duyarlı, sanatın iyileştirici gücü ile topluma faydalı, karşısına çıkan problemlere farklı bakış açıları geliştirebilen, problem çözme kabiliyeti olan ve empati kurabilen bireyler yetiştirmeyi hedeflemektedir. Öğrencilerin analitik ve sentez yapabilme becerilerinin (seçme, sınıflama, birleştirme, yeniden düzenleme) gelişmesini sağlayan görsel sanatlar eğitimi aynı zamanda eleştirel ve estetik bakış açısının gelişimine de katkı sunmaktadır (Buyurgan ve Buyurgan, 2012).

2.2. Özel Eğitim Alanı

Mustafa Kemal Atatürk’ün “Eğitimde feda edilecek tek bir fert yoktur” sözü genel olarak özel eğitim alanının ihtiyacını özetlemektedir. Yaygın inanın aksine özel eğitim alanı, yalnızca engelli bireylerin eğitimine odaklanan bir alan olmaktan ziyade, tüm insanların düşünme ve uygun davranışta bireysel farklılıklarla eğitilmeleri gerektiğine inanan bir alandır (Ataman, 2009; Sivrikaya, 2010). Bu doğrultuda özel eğitim alanı her bireyin farklı ve özel olduğuna inanmaktadır. Farklı ve spesifik yeteneklere değer verilerek tüm bireyleri

kapsayan ve farklı renklerle hepsini ortak bir grupta kabul eden bu alan, dünya çapında ülkelerin eğitim sistemlerinin önemli bir parçası haline gelmiştir (Ataman, 2009).

Özel eğitim alanı daha spesifik bir düzeye indirildiğinde pek çok farklı çocuğun ayrı ve özel eğitimini içermektedir. Zihinsel engelliler, görme engelliler, işitme engelliler, otizm, down sendromu, öğrenme güçlüğü, olağanüstü yetenekler veya yüksek zekâ gibi çeşitli alanlardaki bireylerin eğitimini üstlenmiştir (Ataman, 2009).

Toplumun yarattığı belirli normlar vardır ve bu normlar toplumun büyük çoğunluğunun yapısına göre şekillenir. Tek yapı, tek zekâ, tek kültür vb. standartlara uygundur. Bu duruma sahip kişiler toplum tarafından “normal” olarak nitelendirilmektedir (Ataman, 2009). Öyle ya da böyle bu ölçeğin dışına çıkan bireylerin toplumsal normların ötesinde özel eğitime ihtiyaçları vardır. Örneğin entelektüel yeteneği toplumsal normların altında veya üstünde olan her çocuğun farklılıklarına uyum sağlayacak bir eğitime ihtiyacı bulunmaktadır.

Üstün yetenekli bireylerin de tüm özel eğitime gereksinimi olan bireyler gibi özel eğitime ihtiyaçları var olduğu bilinmektedir. Üstün zekâ, niceliksel veriler kullanılarak ölçülen IQ testleri gibi testlerle belirlenmektedir. Üstün zekâ esas olarak kâğıt üzerinde ortaya çıkarken, üstün yetenek ise deneyimler ve kişisel ilgi yoluyla ortaya çıkmaktadır.

2.2.1. Özel Yetenek

Tanımı konusunda hâlâ bir anlaşma sağlanamamış olan “özel yetenek” kavramına yönelik geçmişten bu yana farklı tanımlar yapılmaktadır. Bu terime yapılan yeni tanımlarla bir bakış açısı kazanılarak tarihsel süreçte bir gelişme elde edilmiştir. Zekâ ve yeteneklerin karmaşıklığı nedeni ile araştırmacılar, bazı yetenekleri teorik anlamda tanımlamanın ve modellemenin zorluğunu defalarca belirtmişlerdir (Ziegler, 2005). Son yıllarda “üstün yetenek” tanımı yerine “özel yetenek” tanımı kullanılmaya başlanmıştır (Ataman, 2004, 2014; Bencik & Metin, 2006; Çağlar, 2004; Dağlıoğlu, 2014; Levent, 2011; Özbay, 2013; Sak, 2010). Özel yeteneğin sadece toplumun kişiye yönelik kurduğu bir tanım olduğu

değil, aynı zamanda toplumu ileriye taşıyacak olan güçlü bir kavram olduğu düşünülmektedir.

Sak'a (2013) göre özel yeteneğin tanımı sosyolojik bir kavramdır; Coğrafyadan coğrafyaya, toplumdan topluma, bireyden bireye ve zamana göre değişir. İngilizce'de yetenek alanına göre "gifted" ve "talented" terimleri kullanılmaktadır. Gifted, öncelikle yaratıcının bireye verdiğini belirtirken, talented beceri ve yetenek sahibi kişiyi ifade eder. Bu iki unsuru içinde barındıran "ability" sözcüğü bilim ve eğitim çevrelerinde daha çok kullanılıyor. Türkçede "yetenek" kelimesi herhangi bir alana odaklanmayan geniş ve kapsamlı bir kelimedir. Bireyler bir veya birden fazla farklı konuda üstün yetenekli olabileceği gibi, bir veya birden fazla farklı alanda da üstün yetenekli olabilirler (Akarsu, 2001).

Özel yetenekli bireylerin eğitimi, genel eğitimden farklı model ve yaklaşımlarla yürütüldüğü ülkelerde, bu bireylerin gözlemlenebilir ortak özelliklerini içeren birçok liste, bu bireyleri tespit etmek ve yetenek alanlarını belirlemek amacıyla oluşturulmuştur. Yetenek kavramının ve nasıl ortaya çıktığı toplumlara göre farklılık gösterdiği göz önüne alındığında, farklı yaş grupları, ailenin coğrafi ve sosyo-ekonomik koşulları, cinsiyet gibi birçok faktör listelerin bu kadar çok ve çeşitli olmasının gerekçesi olarak açıklanabilir. Özel yetenekliler heterojen bir grup olmasına rağmen bu özellikler hakkında genelleme yapmak doğru olmayabilir (Clark, 1997). Özel yetenekli bireylerin akademik ve sosyal yeteneklerini, tutumlarını, değerlerini, ilgilerini, kariyerlerini ve daha fazlasını birçok faktör etkilemektedir. Örneğin ana dil, kültür, aile ve engellilik alanlarının yetenek ve yeteneklerle nasıl etkileşime girdiğine dikkat edilmesi gerekmektedir (NAGC, 2013).

2.2.1.1. Özel Yeteneğe Sahip Olan Bireylerin Özellikleri

Özel yetenekli bireyleri akranlarından ayıran özellikler: birçok farklı alanda gösterdikleri gelişmiş entelektüel yetenekler, yaratıcılık, yoğun motivasyon ve olağanüstü becerilerdir.

Uzmanların zekâ açısından akranlarından daha yüksek performans göstermesi gerektiğini belirlediği özel yetenekli bireylerin, yeteneklerini geliştirmek için genel eğitim programları yetersiz kalmakta, ilgi ve yeteneklerine göre farklılaştırılmış eğitim programlarına ihtiyaç duymaktadırlar (Renzulli, 2012).

Özel yetenekli bireylerin gelişim aşamaları yaşlarına göre daha hızlı olduğu için çocukluğun ilk aylarından itibaren fark edilebilmektedir. İlk aylarda çocuklar nerede olduklarını bilme, nesneleri tutabilme, yardımsız oturabilme, yatakta kendi başlarına dönebilme, sorulara cevap verebilme, erken yürüyebilme, konuşabilme gibi gözlemlenebilir birçok beceriye sahiptirler. Nesneleri isimlendirerek ve odaklanarak erkenden öğrenilebilirler (Sak, 2013).

Bazı özel yetenekli çocuklar iki yaşından önce bile yüksek düzeyde dil gelişimi özellikleri sergileyebilirler. Çocukluğun ilerleyen yıllarında gelişmiş anlayış, ifade ve bazı özel davranış özellikleri, özel yetenekli çocukları diğer çocuklardan ayrılmasına yardımcı olabilir (Robinson, Shore, Enersen, 2014). Gür'e (2017) göre bazı ortak özellikler, özel yetenekli bireylerin yanı sıra diğer özel gereksinimli eğitim grupları arasında da ayrım yapılmasını kolaylaştırmaktadır. Bu özellikler birçok duruma genellenebilse de, her çocuğun kendine özgü yetenek alanları da olabilir.

Her özel yetenekli çocuk kendine özgü özellikler sergileyebilir ve belirli bir yetenek türüne sahip olmayabilir. Çocukluk döneminde özel yetenekli olarak tanımlanabilen çocuklar özel bir veya birkaç beceriyi sergileyebilirler. Ancak bu özelliklerin çoğunun gelişimi, özellikle yetenekli çocukların okul yaşamlarında başlamaktadır. Özel yetenekli çocuklar genellikle okumaya ve yazmaya 3, 4 yaşlarında veya daha erken yaşta başlarlar. Bu yaşta çocuklar basit aritmetik problemlerini çözebilirler. Çocuklar 10 yaşından önce matematik, yaratıcı yazarlık, müzik ve resim gibi çeşitli alanlarda yetişkin düzeyine yaklaşabilmektedir (Sak, 2013).

Ataman'a (1998) göre özel yetenekli çocuklar konuşma, yürüme ve diğer motor becerilerini akranlarına göre daha erken geliştirirler. Duyu organı bozuklukları daha az görülmekle birlikte hastalıklara karşı dirençlidir. Ortalama ömürleri daha uzundur. Sorunlara birçok çözüm veya fikir üretirler. Alışılmadık ve benzersiz düşünceleri ve tepkileri vardır. Hiç çekinmeden fikrini dile getirirler. Görüşlerini sonuna kadar kararlılıkla savunurlar ve asla vazgeçmezler. Macerayı severler ve beladan korkmazlar. Yüksek bir mizah anlayışına sahiptirler ve ince şakaları kolayca anlarlar. Estetik açıdan bakıldığında estetik özellikleri ve olayları anında hissederler. Pek çok konudaki derin ve zengin bilgileri kolayca özümser ve hatırlarlar. Karmaşık materyalleri anlamlı parçalara ayırarak anlamaya çalışırlar. Cevabın mantıksal tarafına bakarlar. Çok dikkatli gözlemcilerdir. Akranlarına göre kelimelerin anlamlarını bilir ve yerinde kullanırlar. Okulla ilgilidirler ve hemen hemen her etkinliğe katılmak isterler. Özellikle yetenekli insanlar ilgi duydukları alanda kararlılıkla çalışırlar. Sorumluluklarını açıkça bilirler ve görevlerini en iyi şekilde tamamlamaya çalışırlar. Yetişkinlerin ve akranlarının önünde kendilerine tamamen güvenirlere. Çalışmalarını rahatlıkla sunarlar. Duygu ve düşüncelerini çok iyi ifade eder, insanların ne dediğini anlar ve kullandıkları kelimeleri çok iyi seçerler. İlgiilerini çeken konuları araştırırken veya ilgi duydukları alanlarda çalışırken başkalarının motivasyonuna ihtiyaç duymazlar. Monoton günlük görevlerden sıklıkla sıkılırlar. Çevre, ekonomi, din, politika ve küresel sorunlar gibi konu veya sorunlarla ilgilenirler.

Özellikle görsel ve bilişsel yetenekleri olan özel yetenekli çocukların çizimlerindeki zenginlik, aynı yaştaki diğer çocuklara göre daha ileri düzeydedir. Resimlerinde sıklıkla hareket, derinlik, ölçek ve orantı kullanırlar. Resim ve sanat etkinliklerini severler ve süreci ciddiye alırlar. Çocuklar, geniş hayal güçleri sayesinde nesnelerin mekânsal perspektifini kavrayabilir ve onlara dair farklı görünimleri zihinlerinde oluşturabilirler. Çizdikleri desenlerde, oluşturdukları görsellerde, oluşturdukları tasarım ve modellerde denge ve bütünlük ile yenilikçi ürünler yaratırlar (Uçar, 2015). Özel yetenekli her çocuğun yukarıdaki özelliklerin tümünü sergilemesini beklenmez. Örneğin, matematikte üstün

yetenekli bir çocuk yukarıdaki özelliklerin yalnızca birkaçını sergileyebilirken, yüksek dilsel yeteneğe sahip çocuklar bu özelliklerin çoğunu erken çocukluktan itibaren sergilerler. Öyle ki, yetenek alanı ne olursa olsun, özellikle içedönük ve çekingen olan bazı üstün yetenekli çocuklar bu özellikleri sergilemekten kaçınabiliyorlar. Bu nedenle davranışın kolaylıkla gözlemlenemediği erken dönemlerde tanı koymak zorlaşmaktadır (Sak, 2013).

Özel yetenekli bireylerin, özelliklerinden dolayı erken gelişim, akran ilişkileri, mükemmeliyetçilik, aşırı kişisel eleştiri gibi konularda sıklıkla sorun yaşadıkları görülebilir. Bilişsel ve motor beceriler aynı anda gelişmediği için çocuklar motor becerilerin yavaş gelişmesinden dolayı düşündüklerini gerçekleştiremeyebilirler. Bu durumda kendilerini suçlayabilirler (Karakuş, 2010). Özellikle rutin görevlerden sıkılan yetenekli insanlar, karşılaştıkları sorunları kendileri çözmek isterler ve başkalarının fikirlerinden ziyade kendi inançlarına göre hareket ederler. Basit, tanıdık konuları dinlerken sıkılabilirler ve dikkatleri dağılabilir. Başarısız olurlarsa kolayca depresyona girebilirler. Özellikle yetenekli ve kendisinin farkında olan çocuklar otoriter ve inatçı olabilirler. Başvurdukları projeyi tamamlamadan yeni bir projeye girişmek istemezler, genel olarak sonuç almak isterler. Sınıf etkinliklerindeki yüksek performansları, akranlarının öğretmenleri tarafından yetersiz görülmesine neden olabilir. Belirli zamanlarda keyif aldıkları, gereksiz faaliyetlerle meşgul olabilirler. Özellikle mizah anlayışına sahip yetenekli kişiler, oldukça yaratıcı mizaçlarından dolayı bazen yanlış anlaşılabilir (Uçar, 2015).

Çocuklar için olumlu gibi görünse de özel yetenekli oldukları teşhis edildiğinde olumsuz akademik, duygusal ve sosyal sonuçlarla karşılaşabilirler. Çocuklar özel yetenek etiketine karşı şaşkınlık, sevinç, kaygı gibi duygusal tepkiler gösterebilirler. Öte yandan özel yetenek etiketi, çocukların sosyal ilişkilerini ve aile üyeleri, arkadaşları ve öğretmenleri ile olan iletişimlerini birçok farklı açıdan etkilemektedir. Bu öğrencilerin çevreyi görme, öğrenme ve anlama konusundaki isteklerini ve artan öğrenme ihtiyaçlarını karşılayan bir

yaklaşımın benimsenmesi gerekmektedir. Bu bakımdan diğer özel eğitim gruplarındaki bireyler gibi üstün yetenekli öğrencilerin de özel eğitime ihtiyaçları vardır (Tortop, 2018). Sunulan özel eğitimin bir ihtiyaç olduğu paydaşları anlatılması ve bu konuda bireyin eğitim hayatına etki eden kişilerin farkındalık kazanmasının sağlanması gerektiği düşünülmektedir.

2.2.1.2. Özel Yeteneklilerin Eğitim Gereksinimleri

Bireylerin eğitim ve öğretim yoluyla kendi ihtiyaçlarını karşılayacak donanımına sahip olmaları beklenmektedir (Bozer ve Kurnaz, 2016). Geleneksel eğitim yöntemlerine göre normal sınıflarda verilen eğitim süreci, özel yetenekli öğrencilerin öğrenme ihtiyaçlarını karşılamaktan uzaktır. İlk ve ortaokul öğretim programları, öğrencilerin çoğunluğunun ihtiyaçları ve öğrenme yetenekleri dikkate alınarak tasarlanmıştır. Bu, özellikle yetenekli çocukların tüm potansiyellerini kullanmadan ve yorulmadan başarıya ulaşmalarını sağlar. Sonuç olarak özel yetenekli öğrenciler programa ilgi duymayabilir ve kazandıkları bilgi ve beceriler, sahip olmaları gerekenden çok daha düşük olabilmektedir. Bu durumdaki çocuklar potansiyellerinin, yeteneklerinin ve ilgilerinin çoğunu eğitimden ziyade okul dışındaki alanlara aktarabilmektedirler (Ataman, 1998).

Özellikle özel yetenekli çocuklar, kendilerine özgü özelliklerini ve zihinsel yeteneklerini takdir etmek ve gerçek yeteneklerini ifade etmek için desteğe ve daha fazla fırsata ihtiyaç duyarlar. Özel yetenekli öğrencilerin ilgi ve yeteneklerine göre yönlendirilebilecekleri, destekleyici, özgür ve esnek bir eğitim ortamı sağlanmalıdır. Özel yetenekli bireylerin potansiyellerini geliştirip mutlu bireyler olabilmeleri için eğitim ortamı çok önemlidir. Entelektüel yeteneklerinin en üst düzeyde kullanılabilmesi için, özel yetenekli bireylere yönelik öğretim programlarına problem çözme, eleştirel düşünme ve yaratıcı düşünme gibi üst düzey düşünme becerilerinin öğretilmesi de eklenmelidir (Clark ve Wilson, 1991; Zimmerman, 2009; Kök, 2012; Sak, 2013; Baykoç ve Özdemir 2016).

Özellikle özel yetenekli öğrenciler örgün eğitimde birçok zorlukla karşılaşmaktadır. Öğretmenlerinin özel yetenekli öğrenciler hakkında yeterli bilgi ve deneyime sahip olmaması nedeniyle özel yetenekli öğrencilerin öğretmenleri, arkadaşları ve velilerle iletişimde ve bütünleşmede zorluk yaşadıkları tespit edilmiştir. Buradan özel yetenekli öğrencilerin akademik yaşamlarında duygusal olarak yeterince mutlu olmadıkları ve gerçek akademik potansiyellerini ortaya koyamadıkları sonucuna varılabilir. Özel yetenekli öğrencilerin özelliklerine göre karşılaştıkları temel sorunlar eş zamanlı olmayan gelişim, akran ilişkileri, mükemmeliyetçilik ve aşırı kişisel eleştiridir. Özel yetenekli çocukların özelliklerine göre tam olarak gelişmeye devam edebilmeleri için erken yaşlardan itibaren seviyelerine uygun farklılaştırılmış öğrenme deneyimleri yaşamaları gerekmektedir (Karakuş, 2010).

Özel yetenekleri olan öğrenciler, ortalama zekâyâ sahip öğrencilere göre daha fazla bilgiyi daha hızlı özümseyebilir. Öğrendikleri bilgileri birçok farklı alanda birleştirerek daha etkili bir şekilde kullanabilirler. Özel yetenekli öğrenciler için okulda ortalama öğrenciler için hazırlanan tüm konuların içeriği onlar için oldukça kolaydır (Davis, 2004). Bu bireylerin topluma ve kendilerine yaptıkları katkının farkına varabilmeleri için okul müfredatının ötesinde farklılaştırılmış bir eğitim almaları gerektiği savunulmaktadır (Clark, 2015).

Özel yetenekli öğrencilerin öğrenme hızları bireysel eğitim ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde ayarlanırken, öğrenme deneyimlerinin derinliği ve kalitesi de geliştirilmelidir. Özel gereksinimli öğrencilerin eğitimi gibi özel yetenekli öğrencilere yönelik eğitim programları, öğrencilerin bireysel ilgi ve ihtiyaçlarını karşılamak, yeteneklerini ve becerilerini geliştirmek için farklılaştırılmış eğitim yöntemleri kullanımına uygun olmalıdır. Özel yetenekli öğrencilere uygulanan farklı eğitim yaklaşımları, uygulama süresi, maliyet, pratiklik, grup stili, görev türü ve zorluk düzeyi açısından farklılık göstermektedir (Callahan, 2005).

Özel yetenekli öğrencilerin her alanda hızla gelişmesi beklenmemektedir. Öğrencinin gelişim durumu ve özellikle öğrencinin yeteneklerini geliştirebileceği alan dikkate alınmalıdır. Her alanda başarı beklentisinin bu çocuklar üzerinde olumsuz etki yaratabileceğini unutmamalıdır (Jordan, 2010). Çocukların karşılaştıkları olumsuz durumların üstesinden gelebilmeleri için özel yetenek ve üstünlüklerinin farkına varmaları, bu yetenek ve becerileri geliştirmeleri, bu becerileri kullanmalarına ve gerçek yaşam sorunlarıyla karşılaşmalarına olanak sağlayacak hizmet ve fırsatların sağlanması gerekmektedir. Bu öğrenme deneyimlerine yönelik fırsatlar, öğrencinin olası yetenek düzeyini zorlayan geri bildirim almayı da içermelidir (Feldhusen, 2005). Tüm bunlar dikkate alındığında çok yönlü veya çok fazla bileşeni bir arada barındıran bir programın özel yetenekli öğrenciler için gerekli olduğu düşünülmektedir.

2.2.1.3. Özel Yeteneklilerde Görsel Sanatlar Eğitimi

Tarih boyunca bilimin, teknolojinin, sanatın, felsefenin, sporun ve toplumların ilerlemesinde ve hayatta kalmasında özel yeteneklere sahip bireyler en büyük role sahip olmuştur. Hem bilimsel hem de sanatsal alanlarda çalışan bu özel yetenekli bireylerin bir diğer misyonu da ülkenin temsil imajını oluşturmaktır. Toplumlar sanatsal, bilimsel ve kültürel özelliklerini ve farklılıklarını üstün zekâlı ve üstün yetenekli bireylerin başarılarıyla ortaya koyarlar. Sanat, spor, bilim, matematik gibi pek çok alanda özel yetenekli bireylerin yaratıcılıklarını geliştirebilecekleri koşulların yaratılması ülkenin kalkınması için şart olan bir durumdur (Uçar, 2015).

Bireysel farklılıkları olan öğrencilerin gerçek potansiyellerini ortaya çıkarabilmeleri için tüm bireylerin eğitim ihtiyaçlarına uygun eğitim ortamlarından ve içeriklerden yararlanması gerekmektedir. Sanat eğitimi tüm çocukların gelişimi için önemlidir ancak özellikle yetenekli bireylerin eğitim ihtiyaçları karşılanırken sanat eğitimi sürecinin dikkatle ele alınması gerekmektedir. Sanat eğitimi, toplumun her üyesinin hakkıdır ve bireylerin ilgi ve yetenekleri doğrultusunda azami ölçüde yararlanması gerekir (Kırıçoğlu,

2002). Sanat eğitimi programlarından sadece özel sanatsal yetenekleri olan çocukların değil, özel yetenekleri olan tüm çocukların yararlanması gerekmektedir (Kitano ve Kirby, 1986).

Özel yetenekli öğrenciler tekrarlanan etkinliklerden ve ortak ders konularından sıkılmakta ve dikkatleri dağılmaktadır. Bu öğrenciler yetişkin bilim insanlarının ve sanatçıların ilgisini çeken konu ve problemlere ilgi duyarlar ve bu konular üzerinde özgürce çalışmaktan keyif alırlar. Özel yetenekli öğrencilere yönelik hazırlanan eğitim programlarının içeriğini çeşitlendirmek ve zenginleştirmek en sık kullanılan farklılaştırma stratejileridir. Normal programın dışında olmayan disiplinler arası konulara, derslere ve araştırmalara yer verilmelidir. Ayrıca program içeriği özel yetenekli öğrencilerin bilgi genişliğini, anlama düzeyini, motivasyonunu, ilgisini ve merakını artırmaya yardımcı olmalıdır (Sak, 2013). Sanat, dünyanın gözlem yoluyla anlaşılmasını sağlayan temel bir bakış açısidir (Hurwitz ve Day, 1995) ve çocukların dokunmalarına, keşfetmelerine ve dönüşmelerine olanak sağlayan, deneyimler sunan bir alandır (Cukierkorn, 2008).

Clark ve Zimmerman'a (2004) göre üstün yetenekli öğrencilerin eğitiminde zorlayıcı ve gelişmiş sonuçlar sağlayan öğrenme deneyimleri oluşturmak önemlidir. Bu nedenle, sanatsal yetenek ve yaratıcılığı geliştirmek için öğretmenlerin yetenekli öğrencilerin ihtiyaçlarına duyarlı olmaları ve çocukların öğretiminde onların yeteneklerinin ötesine geçerek bağımsız düşünmeyi, kendiliğindenliği ve özgünlüğü teşvik etmeleri gerekmektedir. Sanat, özel yeteneklere sahip bireylerin kişiliğinin geliştirilmesini ve beynin aktif olarak kullandığı yaratıcı yeteneklerini özgürce kullanabilecekleri eğitim faaliyetlerini içermektedir (Hurwitz ve Day, 1995). Sanat etkinlikleri özünde gözlemlemeyi, soyut düşünmeyi, özgüveni, eleştirel düşünme, problem çözme becerisi, kendini ifade etme ve kendini ifade etme gibi üst düzey düşünme becerilerini desteklemektedir (Cukierkorn, 2008).

Sanat eğitimi bireylerin dünyayı kendi zekâlarıyla algılamalarına, yeniden keşfetmelerine ve kendi duygularını ifade etmelerine olanak tanırken (Balamir, 1999), sanatsal unsurları tasarlama ve estetik kaygılarla bütünlük sağlama ilkelerine göre uygulamak, sonuçta sanatsal bir sorunu çözmeye katkı vermektedir. Bu süreçte öğrenciler sanat yoluyla çözüm bulma ve duygularından kaynaklanan kaygılara çözüm bulma deneyimini yaşarlar (Yolcu, 2007).

Sanatsal bir ürün yaratmak bir düşünme sürecini gerektirir. Soyut sembolleri anlama, planlı düşünme, öğrenme, hafıza, eleştirel düşünme, problem çözme gibi zihinsel beceriler sanatsal üretim için gereklidir (Genç, 2016). Sanatsal yaratıcılık, çabayı ve çalışmayı gerektirir. Sanat eğitimi etkinliklerinde çocuklar, çeşitli sanat öğrenme teknikleri, araç ve materyalleri aracılığıyla öğrenmelerini kendi istekleri doğrultusunda yönlendirme olanağına sahip olurlar (Yılmaz, 2007).

Gençaydın (2002) toplumsal çöküşün nedeninin duyarsızlık olduğunu ileri sürmektedir. Özel yetenekli çocuklarda uyum sorunları, duygu bozuklukları, davranış bozuklukları ve kişilik sorunlarıyla karşılaşılabilir (Çağlar, 2004). Sanat üretimi sürecinde bireyler; bir ürünün kişisel faktörleri, bilinç öncesi ve hatta bilinçaltı süreçleri, zihinsel yetenekleri, duyuları, duyguları ve izlenimleri de dâhil olmak üzere tüm duygusal sistemlerini ifade edebilmesi büyük zenginlik oluşturmaktadır (San, 2010). Sanat eğitimi sayesinde bireyler çeşitli duygularını daha özgür bir ortamda ifade edebilirler (Baltacıoğlu, 1971).

Özel yeteneklere sahip çocukların, başarılarını günlük yaşamlarında ve eğitimlerinde en üst düzeyde kullanmaları toplumun geleceği açısından önemlidir. Üstün yetenekli bireyler bu değerlere bir ölçüde sahip olsalar da bireysel farklılıklardan dolayı çeşitli sorunlarla karşı karşıya kalmaktadırlar (Gökdere ve Çepni, 2004). Özellikle üstün yetenekli çocuklar çok mutlu çalışırlar, öğrenmeyi severler ve grupta lider olurlar. Arkadaşları arasındaki popülerlikleri nedeniyle her zaman liderliği ele geçirmek ve popüler olmak gibi bir sorunla karşı karşıya kalırlar. Bu özelliklerinden dolayı uyum sorunlarıyla karşılaştıklarında

oyunlarda rol yapma, hayali arkadaş edinme gibi davranış bozuklukları gözlenebilmektedir (Özsoy, Özyürek ve Eripek, 1998). Bazı durumlarda kendilerine özgü özelliklerinin tanınmaması ve anlaşılabilmesi, gelişme ve uyum sağlamada zorluklara yol açabilmektedir. Sanat eğitimi, yani herkes için gerekli olan kişilik eğitimi, sanatçı yetiştirme işlevinin yanı sıra insan kişiliğine olumlu katkılar sağlamaktadır (Baltacıoğlu, 1971). Görsel sanatlar eğitimi insanın, toplumsal varlığın, toplumla uyumunu ve bireylerin günlük yaşamdaki işleyişini doğrudan veya dolaylı olarak etkilemektedir (Mercin ve Alakuş, 2007).

Özel yetenekli bireyler, olağandışı sosyal ve etik konuları erken yaşta özümserler ve etik, ahlak ve ileri ahlaki varoluşla ilgilenmeye başlarlar (Clark, 2015). Sanat eğitiminin bir diğer amacı da bireylere ahlaki değerleri kazandırmaktır. Günümüzde görsel sanatlar eğitimi bireyin entelektüel, duygusal ve sosyal gelişimini temel alarak çağdaş ve duyarlı bir toplum yaratmayı amaçlamaktadır (Artut, 2009). Sanat eğitimi öğrencilerin estetik bilincini geliştirmenin yanı sıra ahlaki değerlerin önemini fark etmelerine de yardımcı olur (Mercin ve Alakuş, 2007). Bu düşünceden hareketle, görsel sanatlar eğitiminin bireylerin ahlaki değer sisteminin oluşmasına yardımcı olduğu anlaşılmaktadır.

Pek çok araştırmacı, yaratıcılığın tek bir yönüne odaklanmanın sınırlamalarının farkındadır. Araştırmacılar yaratıcılığı kişisel duyguların ifade edilmesinden yeteneğin geliştirilmesine, sanat üretiminden işlevsel kullanımına kadar süreçler ve ürünler genelinde değerlendirmiştir (Clark, 2015). Özellikle yetenekli bireyler, bir şeyi yeterince öğrendikten sonra sıklıkla yaratıcı süreçte önerilenlerden farklı yeni ürünler yaratabilmektedirler (Piirto, 2007).

Geleceğin liderleri, sanatçıları ve bilim insanları olma potansiyeline sahip özel yetenekli bireyler, öğrenme faaliyetlerinden daha fazla fayda sağlamak için yapay problemler yerine gerçek problemler ve projeler üzerinde çalışmalıdır (Sak, 2013). Öğrencilere sunulan problemler onları düşünmeye teşvik etmeli, bilgi ve becerilerini ortaya çıkararak iş

üretmeye teşvik etmelidir. Sanat eseri kendini ifade etmeyi, gözlemlemeyi, soyut düşünmeyi, problem çözmeyi ve kendine güveni destekler (Clark ve Wilson, 1991).

Özel yeteneklilerin eğitiminde ürünlerin gerçek sorunları çözmesi, bilgiyi dönüştürmesi, gerçek hedef kitleyle iletişim kurması ve farklı bakış açılarıyla değerlendirilmesi gerekmektedir (Maker, 1988). Clark ve Zimmerman'a (2004) göre bir sanat eğitimi programı geliştirilirken öğrencilerin dikkatini çekecek ve onlara üst düzey becerilerini geliştirecek fırsatlar yaratacak konu, tema ve materyaller seçmek gerekir. Öğrenme sürecinin sonunda öğrencilerin oluşturduğu ürünlerin sadece öğretmenle değil aile, çevre ve akranlarıyla da paylaşılmasına olanak sağlayacak şekilde sergilenmesi gerekmektedir (Hurwitz, 1983).

Sanatı anlamak için sanat ürünü olarak adlandırılan nesnelerin zihin üzerindeki etkisini dikkate almak veya bilişsel sorunları çözmek gerekir (Özalp ve Gökay, 2018). Sanat eğitimi sayesinde bireyler yaratıcı süreçten geçerken duygu, düşünce ve hayallerini ürüne dönüştürebilmektedir. Çevreyi algılamak, görmek, tanımak, anlamak ve yeniden düzenlemekle başlayan görsel sanatlar eğitimi, bir ürün yaratmak ve o sanatsal üründen keyif almakla devam eder. Önerilen kapsamlı değerlendirme teknikleri, çalışma sırasında öğrenci öğrenme çıktılarını değerlendirmek için yaygın olarak kullanılan yapılandırmacı ve bilişsel öğrenme teorilerinin felsefesine dayanmaktadır (Mamur ve Özsoy, 2015). Bu tekniklerden biri de portfolyodur (Mamur ve Özsoy, 2015).

Meisels ve Steele (1991) portfolyoyu, bir öğrencinin belirli bir amaç için bir veya daha fazla alandaki çalışmalarını, çabalarını veya başarılarını başkalarına sunmak amacıyla oluşturulan bir koleksiyon olarak tanımlamaktadır. Portfolyo, öğrenme sürecinin bir kaydı olarak çocukların öğrendiklerini, nasıl öğrendiklerini, nasıl düşündüklerini, analizlerini, sentezlerini ve ürünlerini içerir. Portfolyo hazırlama sürecinde ürünün nasıl sunulduğu ve başkalarıyla entelektüel, duygusal ve sosyal düzeyde nasıl etkileşime girdiği önemlidir. Portfolyolar çocukların kendi çalışmalarını değerlendirmelerine olanak sağlar.

Portfolyoların yaygın kullanımı, sınıf uygulamalarında ve eğitim politikalarında çocukların gelişimsel ihtiyaçlarının çeşitliliğinin ele alınmasına yardımcı olabilir (Grace, 1992).

2.2.2. Üstün Zekâ ve Üstün Yetenek Konusunda Yapılan Geçmiş Araştırmalar

Zekâ kavramı tarih boyunca birçok toplum tarafından tartışma konusu olmuştur. Homeros'un, Aristoteles'in ve Platon'un ele aldığı yazılarında zekâ kavramının tartışıldığı görülmektedir. Ayrıca Konfüçyüsçü felsefesinde ve Yusuf Has Hacib'in Kutadgu Bilig adlı eserinde de yine zekâ kavramı tartışma konusu olmuştur. 1905 yılında Fransız asıllı psikolog ve bilim insanı Alfred Binet ve onun öğrencisi Theodore Simon "Binet-Simon Ölçeği" adındaki dünyanın ilk zekâ ölçeğini geliştirerek aklın kapasitesi üzerine çalışmalarını sürdürmüşlerdir.

19. yüzyılda Agassi ve Morton, zekâ ile insan kafatasının hacmi arasındaki ilişkiyi incelemeye başlamıştır. Fakat bu alandaki gerçek bilimsel araştırmalar 19. yüzyılın ikinci yarısı itibari ile Sir Francis Galton tarafından oluşturulmuştur. Zekâ alanındaki araştırmalar daha sonra Spearman'ın Genel Zekâ Kuramı ve Terman'ın üstün yetenekli öğrencilerle yaptığı çalışmayla devam etmiştir (Sak, 2013).

Francis Galton 1869 yılında İngiltere'de insan zekâsının kalıtsallığı ve bireysel farklılıkları üzerine bir araştırma yapmıştır. Bunun üzerine ilk zekâ testini geliştirerek "sabit zekâ" kavramını oluşturmuştur (Clark, 2015). Öncelikle Galton bireysel farklılıklar teması üzerinde yapmış olduğu araştırmalarda zekânın kalıtım ile bağlantılı olabileceği hususunda incelemeler yapmış ve zekânın bireye aileden geçen kalıtsal özelliklerinin olduğunu ve zekâ üzerinde çevrenin çok az bir etkiye sahip olduğunu ifade etmiştir (İnci, 2021). Zekânın genel bir kapasite olduğunu, duyuların bilgi toplama kanalları olduğunu ve dolayısıyla bilişsel kapasiteye dayandığını ileri sürmüştür. Galton, zekâyı ölçmek için kurduğu laboratuvarında, yüksek zekâyı sahip insanların mükemmel duyuusal ayrımcılığa sahip olduğuna inanmış ve dış uyaranlara tepki sürelerini ölçen testlerin yanı sıra görsel ve

işitsel ayırım duyuşal testlerini de kullanmıştır (Sak, 2013).

1905 yılında Alfred Binet bir zekâ ölçeği geliştirmiş ve akranlarına göre daha yavaş öğrenen öğrencileri özel öğretim programı olan okullara yönlendirmek için zekâ yaşı ve zekâ katsayısı (IQ) kavramlarını kullanmıştır (Clark, 2015). Alfred Binet, zekânın yalnızca duyuşal becerilerin ölçülmesiyle anlaşılamayacağını, aksine karmaşık zihinsel işlevlerin incelenmesiyle zekânın yapısının ortaya çıkarılabileceğini savunmuştur. Binet, çalışmalarında zekâyı ve onun çok boyutlu yapısını ele alarak halen kullanılan modern zekâ testlerinin kurucusu olmuştur (İnci, 2021). Binet'e göre zekâ potansiyelinin göstergeleri olarak biçim, tasarım ve sözel hafıza, soyut kavramları anlama yeteneği, kavrama ve muhakeme becerilerinin ölçülmesi önemlidir. Binet-Simon Ölçeği olarak da bilinen ilk zekâ testini Binet, 1905 yılında Simon ile birlikte geliştirmiştir. Bu anlamda Binet tüm modern zekâ testlerinin babası sayılmaktadır (Sak, 2013).

Terman, 1921 yılında Binet tarafından geliştirilen zekâ testine yenilik getirerek Stanford Binet zekâ testinin yanı sıra IQ kavramını da geliştirmiştir (Clark, 2015). Terman'a göre IQ, kişinin zihinsel yaşı ile kendi yaşlarındaki kişilerden oluşan bir örnekleme fiziksel yaşı arasındaki orandır (Kaplan Sayı, 2013). Terman ayrıca IQ'su yüksek kişilerle de uzun vadeli çalışmalar yürütmüştür.

Terman, üstün yetenekli çocukların gelişimleri, sağlık durumları, fiziksel, sosyal, duyuşal ve zihinsel özelliklerinin yanı sıra akademik başarıları ve aldıkları ödüller, evlilik yaşamları ve kariyer durumları gibi birçok faktöre ilişkin araştırmalar yapmıştır. Terman'ın üstün yetenekli bireyler üzerinde yaptığı çalışmalar birçok yeni araştırmacıya ilham kaynağı olmuştur (Sak, 2013).

Piaget'nin 1952'de zekânın gelişimi ve olgunlaşmasına ilişkin olarak zekânın gelişim aşamaları ile öğrenme arasındaki ilişkiyi ele alması ve bireyin öğrenmeye aktif katılımına ilişkin ilkeler geliştirmesi, etkileşimli zekâ fikrinin oluşmasına katkıda bulunmuştur. Vygotsky'nin 1920'li yıllarda Rusya'da sabit zekâ fikrine karşı yaptığı çalışma

Avrupa’da fark edilmiş; Bruner, Hunt, Kagan, Rosenweig ve Krech gibi araştırmacıları etkilemiş ve etkileşimli zekâ anlayışını desteklemiştir. Bloom, 1964’te yaptığı çalışmayla öğrenme, etkileşimli zekâ teorisi ve zekânın gelişiminde büyük önem taşıyan erken çocukluk döneminde zekânın önemi konusunda farkındalığın artmasına katkıda bulunmuştur. Bloom’un 1964’te yaptığı çalışmanın en önemli yönü, erken çocukluk programları için bir veri tabanı oluşturulması ve üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitimi ile ilgili birçok programa rehberlik eden Eğitim Hedefleri Sınıflandırmasının yayınlanmasıdır (Clark, 2015).

Amerika Birleşik Devletleri’nde üstün yetenekli öğrencilerin eğitimiyle ilgili ilk ulusal rapor olarak kabul edilen 1972 Marland Raporu’na göre özel yetenek, “akademik anlamda özel yetenek, olağanüstü yetenek, zihinsel açıdan genel yetenek, liderlik yeteneği, yaratıcı düşünme yeteneği, görsel ve sahne sanatları, psikomotor beceriler. Bu “yetenekli” olarak ifade edilmektedir (Sak, 2013). Zaman içerisinde zekânın tanımında, özel becerilerin tanımında, zekânın ölçülme biçiminde ve üstün yetenekli bireylerin belirlenmesinde değişiklikler meydana gelmiştir. Genel olarak zekâ, kişinin deneyimlerinden öğrenme, öğrenmeyi geliştirmek için üst bilişsel süreçleri kullanma ve farklı kültürler ve toplumlar dâhil olmak üzere çevreye uyum sağlama yeteneği olarak ifade edilebilir (Sternberg, Jarvin ve Grigorenko, 2010).

Günümüzde küresel araştırmalar her toplumda zekâ dağılımının çan eğrisi şeklinde olduğunu göstermektedir. Dünya nüfusu dikkate alındığında özel yetenekli çocukların oranı %2,5 ila %3 arasındadır (Herrnstein ve Murray, 2010). Bu oran ülkeden ülkeye değişiklik göstermektedir (Herrnstein ve Murray, 2010). Yaşanan değişiklikler ülkeler özelinde çevresel, bireysel, toplumsal, ekonomik faktörler gibi önemli değişkenlerin etkisinde olduğu söylenebilir.

2.3. Bilim ve Sanat Merkezleri

Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Müdürlüğü'ne bağlı kurumlar olan Bilim Sanat Merkezleri (BİLSEM), özel yetenek tanısı alan kişilerin daha yüksek potansiyellere ulaşabilmeleri için gerekli proje bazlı destek eğitimlerini sağlamaktadır. Başka bir deyişle Türkiye'de BİLSEM, üstün yeteneklilere yönelik eğitim ve öğretim programları için kurulmuş merkezlerdir (Sarıtaş, Şahin ve Çatalbaş, 2019). Üstün yetenekli ve olağanüstü yetenekli bireyler, doğuştan sahip oldukları üstün yetenek ve beceriler sayesinde BİLSEM bünyesinde uygulanan eğitim, öğretim ve rehberlik programları sayesinde sosyal amaçlarını gerçekleştirme fırsatları bulmaktadırlar (Çelikten, 2017).

BİLSEM öğretmenleri, Milli Eğitim Bakanlığı, Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü ve Personel Genel Müdürlüğü'nün belirlediği koşulları sağlayan öğretmenler arasından seçilerek üstün yetenekli kişilere danışman öğretmen olarak atanmaktadır. Kuruluşun yöneticisi ilgili yasalara uygun olarak atanır (Kaya, 2013).

BİLSEM'de genel zihinsel, müzik ve resim alanı olmak üzere üç yetenek alanında eğitim verilmektedir. Sanatsal yetenek alanları olan müzik ve resim alanları, eğitim kurumlarının bazı kesimleri, veliler, yöneticiler, öğretmenler ve Bilsem yöneticileri tarafından genel zihinsel yetenek alanının gölgesinde bırakılmaktadır (Kurnaz ve Ekici, 2020). Hatta sanat alanında özel yetenekli olduğu tespit edilen çocukların eğitiminde fırsat eşitliği ilkesi bile bazen tehlike altında kalabilmektedir (Altun ve Vural, 2012).

1992 yılında özel gereksinimli çocuklara ve özel eğitime yönelik eğitim vermek amacıyla Özel Eğitim, Rehberlik ve Danışmanlık Hizmetleri Müdürlüğü bünyesinde üstün yetenekli çocuklar eğitimi şubesi kurulmuştur. Çağdaş eğitim modellerinin belirlenmesinde birçok ülkede değerlendirme ve gözlemler yapılmış ve ülke koşullarına en uygun modeli uygulayacak bir model geliştirilmiştir. Önceki model "Ek Ders Uygulama Okulu" olarak adlandırılıyordu ve daha sonra "Bilim Sanat Merkezi" ismiyle tasarlanarak bazı şehirlerde

uygulanmaya başlandı. Başlangıçta Ankara, İstanbul, İzmir, Denizli ve Bayburt'ta açılan merkezlerin sayısı Türkiye genelinde zamanla artmıştır (Güneş, 2018). Zaman içerisinde modeldeki aksaklıklar giderilerek üstün yetenekli çocukların eğitimi için yasal dayanağı olan sistematik bir eğitim modeli ve programı oluşturulmuştur. Bilim ve Sanat Merkezi modelinde üstün yetenekli çocuklar bir yandan akranlarıyla birlikte bulundukları okullarda temel eğitim alırken, diğer yandan da yetenek alanlarındaki becerilerini geliştirmek için merkezlerde eğitimlerine devam etmektedirler (Toptaş ve Yumuş, 2011).

Bilim ve Sanat Merkezleri, eğitim bütçesine fazladan ilave bir maliyet yüklemeyen, ülkenin her bölgesine uygulanabilirliği basit bir model olacak şekilde yaygınlaşma başarısı göstermiştir (Baykoç ve Dönmez, 2004). Öte yandan çocukların okullarından, sınıf arkadaşlarından ve akranlarından soyutlanmadan eğitimlerini sürdürebilmeleri, modelin sağlamış olduğu en büyük avantaj olarak düşünülmektedir. BİLSEM, çocukların kendileri gibi üstün yeteneklere sahip akranlarıyla zihinsel, sosyal ve duygusal paylaşım yapabildikleri destek eğitim birimleridir.

BİLSEM modelinde programlar, üstün yetenekli öğrencilere özel olarak bilimsel bir bakış açısı kazandırılarak yeteneklerinin geliştirilmesine yönelik ders dışı eğitim-öğretim etkinlikleri düzenlenerek bilimsel etkinliklerin gerçekleştirilmesi esasına göre geliştirilmektedir (Kayışdağ ve Melekoğlu, 2019). 2017 yılında yayımlanan yönergeyle BİLSEM okullarında uygulanan programın amaç ve hedefleri, özellikle uygulamalı bilimler ve sanat alanlarında özel yetenek ve/veya yeteneklere sahip öğrenciler geliştirmenin amaç ve kapsamı (Boran ve Arslaner, 2008) belirlenmiştir. Bu yönergeyle BİLSEM'de uygulanacak fen ve sanat eğitimi alanında temel eğitim modeli net bir şekilde ortaya konulmuştur. BİLSEM okullarında uygulanan eğitim modeli ile üstün yetenek ve/veya yeteneklere sahip öğrencilerin eğitimleri uygulamalı ve proje bazlı olarak devam ederek bireylerin sosyal gelişimleri ve duyguları desteklenmektedir (Eker ve Şentürk, 2017).

Türkiye’de bulunan özel yeteneğe sahip bireylere yönelik en doğru ve uygulanabilir modelin nasıl olabileceği konusunda araştırmalar yapılmıştır. Araştırmalar yapılırken sosyo-kültürel durumlar, ekonomik şartlar göz önünde bulundurulmuş ve buna bağlı bir yol haritası izlenmiştir. Araştırma sonuçlarına göre maksimum sayıda özel yeteneğe sahip bireyin erişebileceği eğitim ve öğretim fırsatları için değişik ülkelerin eğitim ve öğretim programları incelenmiş, uygulanabilirliği ve aktarımı konusunda görüş ve fikirler alınmıştır. Ülkemiz şartlarına en uygun programlar ve modeller araştırılarak akademik uğraşlar ve çalışmalar neticesinde geliştirilmiştir. Bu yeni model Prof. Dr. Baykoç Dönmez’in bireysel çalışmalarında “Ek Ders Uygulama Okulu” şeklinde isimlendirilmiştir (Sezginsoy, 2007). Ardından Bilim ve Sanat Merkezleri olarak isimlendirilen program ve model başlangıç aşamasında pilot proje kapsamında uygulanmaya başlamıştır. İstanbul, Ankara, Bayburt, İzmir ve Denizli’de öğrenci ve öğretmen seçim ve eğitimleri; fiziki uygunluk, aile eğitimi hazırlığı ile başlatılan uygulama halen geliştirilmekte ve yaygınlaştırılmaktadır (Kulaksızoğlu, 2004).

Türkiye’de 2005 yılı Eylül ayından itibaren 25 farklı Bilim ve Sanat Merkezi faaliyet göstermekteydi. Bunlar; İstanbul, Bayburt, Amasya, Manisa-Salihli, Ankara, Bursa Merkez, Adana, Bursa- Mustafa Kemal Pasa, İzmir, Isparta, Van, Trabzon, Kastamonu, Malatya, Manisa, Ordu, Kırşehir-Kaman, Siirt, , Denizli, Tekirdağ, Tokat, Sinop, Uşak, Afyon, Zonguldak BİLSEM’dir (Çakın, 2005). Böylece, Türkiye tarihinde uzun uğraşlar ve yıllar neticesinde özel yeteneğe sahip bireyler için yasal dayanak çerçevesinde sistemli bir eğitim öğretim kurumu ve programı başlatılmıştır. Bahsi geçen kurumlar seneler içerisinde merkezlerin öğretmen ve yöneticileri, Genel Müdürlük personeli ile bu merkezlerde yetişmiş bireyler ve ailelerinin yapmış oldukları katkılar ile yaygınlaştırılmış ve gelişme göstermiştir. Bahsi geçen kurumlar devletin eğitim ve öğretime ayrılan bütçeye maliyet yüklemekten gerekli bulunan durumda öğrencinin devamlılığını sağladığı eğitim gördüğü okulda da çeşitli düzenlemeler ile hazırlığı sağlanabilen, ülkenin her bir bölgesinde uygulanabilir niteliğe sahip bir model ve program olarak görülmüştür (Dönmez,

2004).

2005 yılı itibariyle bu kurumlarda toplamda 2232 kayıtlı öğrenci bulunmakla birlikte 253 öğretmen görev yapmaktayken (Çakın, 2005) son yıllarda Bilim Sanat Merkezi sayılarında hızlı bir çoğalma yaşanmış ve ülkenin 81 şehrine yayılarak sayıları 139'a ulaşmıştır. Bu kurumlarda kaydı bulunan öğrenci sayısı ise 42 bini aşmıştır (Akbüer vd., 2019).

2.3.1. Bilim ve Sanat Merkezlerinin Eğitim Ortamlarındaki Roller

Bilim ve Sanat Merkezi'nde eğitim göreceğ öğrenciler tanılama sisteminden geçerek seçilmektedir. Testlerin sonuçları öğrencinin üstün yetenekli/zekâlı olduğı tescil edilmektedir. Bu öğrenciler normalden daha yüksek düzeydedir, hafızaları iyidir ve yetenek ve kabiliyet açısından akranlarına göre daha hızlı öğrenme yeteneğine sahiptirler. Bilim ve sanat alanlarında üstün yetenekleri destekleyen uygulamalı eğitim modelleri ve modüller sayesinde sistematik, akademik ve somut ürünler elde edilebilir. Alanlarında büyürken farklı disiplinlerle iş birliğı yaparak daha karmaşık sorunlara çözüm bulmak için geniş ve derin düşünme sistemleri geliştirirler (Talas, Talas ve Sönmez, 2013).

BİLSEM okullarında öğrencilerin belirlenmesiyle başlayan eğitim süreci, yenilikçi yöntem ve materyaller sayesinde öğrencinin ilgi ve eğilimlerine göre yüksek akademik standartlarda ilerleyerek öğrenme sürecini hızlı bir şekilde devam ettirebilmektedir. BİLSEM okullarının öğretim programları, üstün yetenekli öğrencilerin ilgi ve yeteneklerini geliştirmeyi amaçlamaktadır. Böylelikle BİLSEM'de öğrenim gören öğrenciler ilgi duydukları dersler ve konular hakkında daha derinlemesine araştırma yapma, yeni araştırmalara atılma ve problem çözme olanağına sahip olmaktadırlar (Nacaroğlu ve Arslan, 2019).

Üstün yetenekli öğrenciler; daha iyi ve daha hızlı öğrenme standartlarının geliştirilmesiyle, soyut düşünme yeteneğinin yanı sıra somut kavramlar oluşturup geliştirme yeteneğı de geliştirmektedir. Zamanla Milli Eğitim politikalarının revize edilip değerlendirilmesinin

yanı sıra birçok örgütsel sorunun çözümüne de katkıda bulunmuşlardır. Ayrıca akademik araştırmaları aracılığıyla daha gelişmiş ve yenilikçi öğrenme modellerinin uygulanması ve yeni hedefler belirlenmesi ihtiyacını da önermişlerdir. Pilot uygulamalar gerçekleştirip sonuçlarını Bakanlık üst yönetimiyle paylaşarak farklı bir kurum kültürünün oluşmasına öncülük etmişlerdir (Dönmez, 2007).

2.3.2. Bilim ve Sanat Merkezlerinin İşleyişi ve Yapısı

Üstün yetenekli öğrencilerin yetiştirilmesi sürecinde görev yapan öğretmenler ve yöneticilerin, öğrencilerin öğrenmelerinde ve bilimsel gelişimlerinde olumlu büyümeyi sağlayacak yeterli kapasiteye sahip olmaları gerekmektedir. Çünkü üstün yetenekli öğrencileri eğitme süreci temel olarak onların duygusal, zihinsel ve sosyal dünyalarını anlamayı ve empati kurmayı gerektirir. Bu hedefe ulaşmak için tüm BİLSEM eğitim ve yönetim personelinin beceri ve nitelikleri standart hale getirilmiştir (Tümen, 2019). Özellikle öğrencilerin gelişimini destekleyen, onların duygusal ve bilişsel özelliklerini, bilgi, beceri ve yeteneklerini destekleyecek uzmanlığa sahip eğitimci örgütlerde istihdam edilmektedir (Bolat ve Karakuş, 2020). Ayrıca BİLSEM’de öğretimin kalitesi, öğreticilerin fiziki ve çevresel koşullarının asgari standartlara ve öğrencilere özel koşullara göre düzenlenmesi öğreticilerin becerileri ile doğru orantılıdır.

BİLSEM’de verilen eğitimin kalitesine yönelik, öğrenci seçiminden eğitimin yapılacağı sınıfların düzenlenmesine, öğretmen seçimi, değerlendirme ve niteliklerin belirlenmesine kadar çalışmalar Milli Eğitim Bakanlığı tarafından düzenlenmektedir. BİLSEM’de görev yapacak öğretmen ve yöneticilerin özellikleri, nitelikleri ve becerileri Milli Eğitim Bakanlığı tarafından belirlenmektedir. Öğretmenlerin kişisel ve mesleki beceri ve değerleri, öğrenci kimliği, eğitim düzeyi, öğretme ve öğrenme süreci, gözlem ve denetim, değerlendirme, yeterlilik, aile ilişkileri, aile, toplum ve ders programları belirlenmektedir. BİLSEM öğretmen ve yöneticilerinin kriterleri ve özellikleri, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından belirlenen öğretmenlik mesleğine ilişkin genel beceriler dikkate alınarak

hazırlanmaktadır (Ceylan ve Yıldız, 2019).

Üstün yetenekli öğrencilere yönelik öğretmenlerin sahip olması gereken nitelikler ve özellikler; öğrencilerin yaşı ve kişisel gelişimleri dikkate alınarak eğitim ve öğretim programları ile verilebileceğini göstermektedir (Dağlıoğlu, 2010). Özel ve/veya üstün yetenekli öğrenciler, öğrenmeye hazırlık düzeyleri ve stillerinin yanı sıra bilişsel ve duyuşsal anlama açılarından da akranlarından farklı olduğundan, iletişim becerileri de farklıdır (Levent ve Çelik, 2019).

Ülkemizde özel ve/veya üstün yetenekli bireylerin eğitim sürecine katılacak personelin seçimine yönelik birçok çalışma yapılmıştır. Bugüne kadar yapılan çalışmalarda belirtildiği gibi üstün yetenekli öğrencilere genel örgün eğitimin ötesinde ilgi alanları, zihinsel ve duygusal sağlıkları ve yetenekleri doğrultusunda eğitim verilmesini amaçlayan Bilim ve Sanat Merkezi'nin kurulması, koşullarını dikkate alan iyi bir eğitim modelidir (Dönmez, 2004).

BİLSEM, “Yönetim Bilim Etkinlikleri, Sanat ve Spor Etkinlikleri, Destek Etkinlikleri, Araştırma, İzleme, Geliştirme ve Dokümantasyon, Psikolojik Danışma ve Rehberlik” birimi olmak üzere altı ana birimden oluşmaktadır. Her birimin başkanı, merkezinin bulunduğu birimin araştırmasını başlatmak, sürdürmek ve uygulamaktan, faaliyet programını hazırlamaktan, her bir faaliyeti geliştirmekten, faaliyetlerin etkinliğini değerlendirmekten ve bunlara ilişkin yeni proje ve planlar üzerinde araştırma yapmaktan sorumludur (Summak ve Çelik-Şahin, 2014). Bu birimler oluşturulurken; Bilim ve Sanat Merkezi'nde görev yapan öğretmenlerin standartları merkez müdürü tarafından değerlendirilir. Merkez müdürü ve müdür yardımcısı, merkez yönetim kurulu ve onur danışmanları yönetim birimini oluşturur (Sezginsoy, 2007).

BİLSEM birimleri modüler yapının gerektirdiği şekilde bağımsız olarak çalışma ve değerlendirmeler yürütebildiği gibi diğer birimlerle işbirliği içinde de çalışmalar yürütebilmektedir. Yönetim birimi; Bilim ve Sanat Merkezi'ni yöneten, koordine eden,

diğer birimlerin çalışmalarını değerlendiren ve kontrol eden birimdir (Dönmez, 2004).

BİLSEM’de uygulanan eğitim-öğretim programlarının yapısı modüler, öğrenci merkezli ve disiplinler arası bir yaklaşımla tasarlanmıştır. Merkezde bireysel etkinlikleri gerçekleştirirken öğrencilerin dikkat etmesi gereken bazı noktalar vardır. Yaratıcılık, sorunlara farklı açıdan yaklaşmak ve özgün çözümler bulmak temel ilkelerdir (Özer, 2020). Merkezde disiplinler arası yaklaşımla gerçekleştirilen faaliyetler desteklenmekte ve takdir edilmektedir. Gözleme dayalı analiz, sentez ve değerlendirme gibi üst düzey bilişsel düşünme becerilerini kazandıracak ve geliştirecek etkinlikleri planlamaya ve gerçekleştirmeye özellikle dikkat edilir. Öğrenciler, aktiviteyi veya projeyi tamamlamak için kendilerine tanınan makul bir süre içerisinde öğretmenler ve danışmanlar tarafından yönlendirilir. Faaliyetlerin süresinin belirlenmesinde temel prensip, çocuğun hızı ve neler yapabileceğidir (Dönmez, 2007).

BİLSEM’de, bireysel yetenekleri fark ettirici programlar uygulanmaktadır. Öğrencilerin kendi özel yeteneklerinin bilincinde olmasını mümkün kılacak, bilimsel temelleri olan, potansiyel açıdan yüksek ortamlar sunmak, bu programların ana amacıdır (Parasız ve Arslan, 2021).

2.3.3. BİLSEM’de Öğrenim Görecek Üstün Yetenekli Bireyleri Tanılama Süreci

MEB tarafından özel yetenekli öğrencilerin eğitimi için oluşturulan merkezlerin kuruluş, yönetim ve eğitim esaslarını düzenlemek için “Millî Eğitim Bakanlığı BİLSEM yönergesi” düzenlenmiştir. Yönergenin amacı, öğrencilerin yeteneklerini erken yaşta fark edilmesini sağlamak bunun yanında öğrencilerin bilimsel, sanatsal ya da yaratıcı düşünme becerilerini geliştirmelerine olanak tanımaktır. BİLSEM’lerde bireysel ve grup çalışmalarıyla disiplinler arası öğrenme ön plandadır (MEB, 2023a). Ayrıca, tanılama süreçlerinden kayıt-kabul ve nakil işlemlerine kadar pek çok detay yönergede açıklanmıştır. Bakanlık,

tanılamayı ön değerlendirme ve bireysel değerlendirme olmak üzere iki aşamada yapmaktadır (MEB, 2023a). BİLSEM'deki eğitim etkinlikleri, öğrencilerin örgün eğitimlerini aksatmadan, genellikle hafta sonu veya hafta içi akşam saatlerinde düzenlenmektedir. Eğitim programları; bireysel yetenekleri fark etme, destekleme, geliştirme ve proje üretme gibi farklı aşamalara ayrılmaktadır. Programlar öğrenci merkezlidir ve içerik zenginleştirilmiştir. Ayrıca, öğrencilerin uyum süreçleri, merkezlere alışmaları ve sosyalleşmeleri için özel etkinlikler düzenlenmektedir (MEB, 2023a). Bu süreçte öğretmenler yaptıkları etkinliklerle öğrencilerin yaratıcı düşünme, bilimsel araştırma yapma ve problem çözme becerileri geliştirilmeye çalışılır. Ara sıra düzenlenen bilimsel ve sanatsal etkinliklerle öğrencilerin genel gelişimine katkıda bulunulmaya çalışılır. Bu merkezlere öğretmen seçim süreci de büyük bir titizlikle yürütülür. BİLSEM'de görev alacak öğretmenler, MEB tarafından belirlenen kriterlere göre seçilir ve hizmet içi eğitim programlarıyla desteklenir (MEB, 2023a). Öğretmenler, her öğrenci için bireysel eğitim planları hazırlar ve onların gelişimini yakından takip eder. Bunun yanında, rehber öğretmenler öğrencilerin sosyal ve duygusal ihtiyaçlarını desteklemekle görevlendirilir. Son olarak, BİLSEM'ler için mezun takip sistemi oluşturulmuştur (MEB, 2023a). Bu sistemle, mezunların başarıları değerlendirilmektedir. Ayrıca, programların etkinliği ve öğrenciler üzerindeki etkisi düzenli olarak ölçülmektedir. Tüm bu süreçler, BİLSEM'lerin Türkiye genelinde standart bir yapıya kavuşmasını ve kaliteli eğitim hizmeti sunmasını amaçlamaktadır (MEB, 2023a).

2023-2024 yılı için hazırlanan BİLSEM Kılavuzu, ilkokul 1, 2 ve 3. sınıf öğrencilerinin genel zihinsel, resim ve müzik alanlarındaki yeteneklerini tanılamak için yayınlanmıştır. Sınıf öğretmenleri, belirli gözlem formlarıyla öğrencileri değerlendirir ve her okul, toplam öğrenci sayısının %20'sine kadar aday gösterebilir (MEB, 2023b). Özel gereksinimi olan öğrenciler ise rapor sunarak ayrı bir süreçten geçebilir. Önceden de belirtildiği üzere tanılama süreci; ön değerlendirme ve bireysel değerlendirme olmak üzere iki aşamada gerçekleştirilir (MEB, 2023b). Ön değerlendirme tablet bilgisayarlarla yapılır. Bireysel

değerlendirmede ise zihinsel yetenekler RAM’larda, resim ve müzik yetenekleri ise BİLSEM’lerde değerlendirilir. Bu süreçlerin tümü, özel yetenekli öğrencilerin potansiyellerini en iyi şekilde ortaya çıkarmayı ve gelişimlerini desteklemeyi hedeflemektedir (MEB, 2023b).

MEB tarafından hazırlanan BİLSEM Öğrenci Tanılama ve Yerleştirme Kılavuzu değerlendirildiğinde, öğrenci değerlendirme sürecinin hem teknik hem de güvenlik açısından hassas bir şekilde ele alındığı anlaşılmaktadır. Elektronik ortamda yapılan ön değerlendirmeler ve bireysel değerlendirme süreçleri, teknolojinin süreçlere entegrasyonunu ve şeffaflık ilkelerini yansıtmaktadır. Sonuç olarak, araştırmanın çıkış noktaları arasında yer alan tanılama sürecinin sıkıntıları ve araştırma sonunda gerek elektronik araçların tanılama sürecinde kullanımı gerekse de süreç hakkında diğer sorunlar bulgularla desteklenerek sunulmuştur.

2.3.4. BİLSEM’de Görevli Görsel Sanatlar Öğretmenlerinin Karşılaştıkları Sorunlar

Bilim sanat merkezlerinde görev yapan görsel sanatlar öğretmenlerinin karşılaştıkları sorunlara yönelik olarak Çoban (2022) tarafından kapsamlı bir çalışma yapılarak hem yaşanan sorunlar hem de çözüm önerilerine ilişkin veriler elde edilmiştir. Yaşanılan sorunlar bağlamında şu sonuçlara ulaşılmıştır:

- Yanlış tanılanan öğrencilerden kaynaklı sorunlar
- Öğrencilerin bireysel farklılıklarından kaynaklı sorunlar
- Öğrencilerin fiziksel ihtiyaçları karşılanmamasından kaynaklı sorunlar,
- Öğrencilerin devamsızlığından kaynaklı sorunlar,
- Çalışmaları önemsemeyen öğrencilerden kaynaklı sorunlar,
- Öğrenci velilerinin BİLSEM’i önemsememesinden kaynaklı sorunlar,
- Velilerin verilen eğitimin içeriğini bilmemesinden kaynaklı sorunlar,

- Velilerin mükemmeliyetçi, kontrolcü ve fazla beklenti içerisinde olmasından kaynaklı sorunlar,
- Kurum idarecilerinden kaynaklı sorunlar,
- Program oluşturma sürecinde kaynaklı sorunlar
- Kurum alt yapısından kaynaklı sorunlar,
- Kaynak ve materyal eksikliğinden kaynaklı sorunlar,
- Öz yeterlilik ve özgüvenden kaynaklı sorunlar,
- Yetenekli öğrencilere yönelik bilgi yetersizliğinden kaynaklı sorunlar,
- Çalışma saatleri ve günlerinden kaynaklı sorunlar,
- Öğrencilerin akşam saatlerinde aç ve yorgun olmalarından kaynaklı sorunlar (Çoban, 2022).

Karşılaşılan sorunların yanında olumlu anlamda gelişmelere vurgu yapan çalışmalar da mevcuttur. Bu konuda Sezginsoy (2007) BİLSEM’ler de görev yapan öğretmenlerin görüşlerine göre eğitim öğretim hizmetleri geniş açıdan incelendiğinde öğretmenler, rehberlik hizmetlerini yeterli buldukları; Akar (2010) BİLSEM’lerde öğrenme sürecinde velilerin etkisinin amaç, süreç ve örgütlenme boyutunda yüksek olduğunu; Şenol (2011) BİLSEM’ler de görev yapan öğretmenlerin eğitim programlarının uygulanmasında sorun yaşamadıklarını; Özkan (2009), BİLSEM’ler de görev yapan öğretmen ve idarecilere göre okul ikliminin ve amacının çok etkili olduğu yönetici, öğretmen, veli ve öğrenci görüşlerine göre ortaya konmuştur. Yapılan çalışmalardan elde edilen veriler doğrultusunda BİLSEM’lerde görevli öğretmenlerin; öğrenci, öğretmen, okul yönetimleri, veliler, öğretim programları, fiziksel yapı, araç-gereç gibi durumlardan kaynaklı çeşitli sorunlar yaşadıkları belirlenmiştir.

2.4. İlgili Araştırmalar

2.4.1. Yurt İçi Çalışmalar

Bildiren ve Uzun (2007) “Üstün Yetenekli Öğrencilerin Belirlenmesine Yönelik Bir Tanılama Yönteminin Kullanılabilirliğinin İncelenmesi” isimli yayınlarında Türk Eğitim Vakfı İnanç Türkeş Lisesi’nde üstün yetenekli bireylerin tanılanması için WISC R zekâ ölçeği, Progresif Matrisler testi ve performans değerlendirmesi yapmıştır. Araştırmada öğrencilerin Progresif Matrisler testi ve WISC R zekâ ölçeği puanlarının anlamlı düzeyde farklılaştığını, performans değerlendirme puanlarının ise farklılaşmadığı belirlenmiştir.

Coşkun (2007) tarafından yapılan “Görsel Sanatlarda Üstün Yetenekli Çocukların Sanat Eğitimi İle İlgili Öğretmen Görüşleri ve Değerlendirmesi” isimli araştırmada görsel sanatlar alanında üstün yetenekli çocukların sanat eğitimi ile ilgili olarak Bilim ve Sanat Merkezleri ile Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri resim/resim-iş öğretmenlerinin görüşlerinin neler olduğu belirlenmesi amaçlanmıştır. Yapılan araştırmadan elde edilen bulgulara göre, araştırmaya katılan resim/resim-iş öğretmenlerinin büyük bir çoğunluğu üstün zekâ ve üstün yetenek kavramını “yaşının üzerinde zihinsel performans gösterebilenler” olarak algıladıkları, resim alanında üstün yetenek kavramını ise “farklı bakış açısı ve algıya sahip olan, doğru gören, doğru ifade edebilen ve yorumlayabilenler” olarak algıladıkları saptanmıştır. Araştırmada öğretmenlerin büyük bir kısmı resim alanında üstün yeteneğe sahip öğrencilere sanat eğitimi verecek öğretmenlerin, alanına hâkim, bilgili, deneyimli olmaları gerektiği ve bu öğrencilere okul öncesinden itibaren başlayan bir eğitim sürecinin planlanması yönünde görüş bildirdikleri tespit edilmiştir. Araştırmada üstün yetenekli öğrencilere sanat eğitimi verilen okulların sanat eğitimine uygun bir mimari yapıda yapılması gerektiği, ders sürelerinin artış sağlanması gerektiği ve okulların sanat eğitiminde ihtiyaç duyulabilecek araç-gereçler ile donatılması gerektiği konularında ortak görüş bildirdikleri de tespit edilmiştir.

Öztürk Ayhan (2008) tarafından yapılan “Üstün Yetenekli Çocuklarda Çizgisel Gelişim (9-12 Yaş Grubu Çocuklar Üzerine Bir Araştırma)” isimli araştırmada 9-12 yaş grubu üstün yetenekli çocukların çizgisel gelişimlerinin ne düzeyde olduğunun belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırma kapsamında 9-12 yaş grubu üstün yetenekli çocuğa ilki “Zamanda Yolculuk” konulu somut bir çalışma, ikincisi, “Renklerin Dansı” konulu soyut bir çalışma olmak üzere toplam 60 adet resim yaptırılmış, uygulama esnasında her resim ve çocuk için gözlem formu tutulmuştur. Araştırmada, üstün yetenekli çocukların yaptıkları resimlerde çizgisel gelişim basamakları incelendiğinde aralarında belirgin farklılıkların olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca araştırmada yaptırılan somut ve soyut resim çalışmalarda, üstün yetenekli çocukların somut çalışmalarda daha başarılı oldukları tespit edilmiştir.

Akar ve Akar’ın (2012) “İlköğretim Okullarında Görev Yapmakta Olan Öğretmenlerin Üstün Yetenek Kavramı Hakkındaki Görüşleri” isimli yayınında ilköğretim okullarında görev yapan 155 öğretmenden açık uçlu anket yöntemiyle üstün yetenek kavramı hakkında görüş toplanmıştır. Araştırmada, öğretmenlerin üstün yetenek kavramı ve üstün yetenekli öğrenciler konularında bilgilerinin yeterli olmadığı ve üstün yetenekli öğrencilerin diğer öğrenciler arasından fark edilme ve fark edilen bu öğrencilerin gelişimlerine göre yönlendirilmesinde yeterli başarıyı gösteremedikleri belirlenmiştir.

Yavuzylmaz (2012) tarafından yapılan “Bilim ve sanat merkezlerine devam eden 7-11 yaş üstün yetenekli çocuklara verilecek sanat eğitiminin niteliği” isimli araştırmada Bilim ve Sanat Merkezleri’ne devam eden 7-11 yaş grubu üstün yetenekli çocuklara verilecek sanat eğitimi bağlamında öğretmenlerin, velilerin ve öğrencilerin konu ile ilgili görüşlerini belirlemek amaçlanmıştır. Araştırmada Bilim ve Sanat Merkezlerinde uygulanan üstün yetenekliler eğitim programlarına katılım gösterdikleri ve programa yönelik öğretmen görüşlerinin genel olarak olumlu yönde olduğu ortaya çıkmıştır. Araştırmada plastik sanatlara olan hâkimiyetleri, öğrencilerin yeni fikirler üretmelerine yardımcı olmaları, uygulamalarda öğrencilere farklı teknikler ve değişik malzemeler kullandırmaları, sanatsal çalışmalarda mutlaka teknolojiden faydalanmaları bu merkezdeki öğretmenlerin temel

özelliklerinden olduğu gözlemlenmiştir. Araştırmada öğrencilerin büyük bir çoğunluğu BİLSEM’de almış oldukları eğitimin günlük yaşamda kendilerine çeşitli kolaylık sağladığına vurgu yapmışlardır.

Alkan, Karataş ve Ataman (2013) tarafından yapılan “Öğretmenler İçin “Üstün Zekâlı/Yetenekli Öğrencilerin Belirlenmesi Eğitim Yazılımı” nın Geliştirilmesi ve Değerlendirilmesi” isimli araştırmada sınıf öğretmenlerinin sınıf içerisindeki üstün yetenekli öğrencilerin yetenek ve özellikleri hakkında bilgi düzeyinin tespit edilmesi ve bu öğrencilerin belirlenmesine yönelik alacakları eğitimlerin bilgi düzeylerine etkisi incelenmiştir. Araştırma kapsamında yer alan öğretmenlerin, Üstün Zekâlı Öğrencilerin Davranışsal Özellikleri Ölçeğine vermiş oldukları cevaplar incelendiğinde, öğrencilerini değerlendirirken bilişsel özelliklerini daha fazla dikkate aldıkları görülmektedir.

Genç (2013) tarafından yapılan “Üstün Yetenekli Öğrencilerin Görsel Sanatlar Eğitiminde Disiplinler arası Öğretim Etkinliklerinin Değerlendirilmesi (Konya BİLSEM Örneği)” isimli araştırmada üstün yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar eğitiminde disiplinler arası etkinliklerinin nasıl sonuçlar ortaya koyacağını görmek amacıyla; Konya Bilim ve Sanat Merkezi uyum dönemi görsel sanatlar eğitiminde disiplinler arası etkinlikler yapılarak, çıkan sonuçların değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Araştırmada günlük yaşamla entegre etkinliklerin öğrencilerde işbirliği, paylaşma, sorumluluk, motivasyon, iç denetim ve fikir paylaşımı gibi pozitif davranışlar göstermesine katkı verdiği gibi problem çözme ve yaratıcı düşünme becerilerinin gelişimine önemli katkılar verdiği saptanmıştır. Bunun yanında yapılan disiplinler arası etkinliklerin öğrencilerin uygulama becerilerine pozitif yönlü katkılar verdiği ve etkinlik yönteminin diğer disiplinlerde de uygulanmasının yararlı olacağı neticesine erişilmiştir.

Uçar’ın (2014) “Üstün Yetenekli Bireylerin Görsel Yeti ve Farkındalığı” isimli yayınında üstün yetenekli bireylerin farkedilebilmesinin önemi vurgulanmıştır. Ailenin ve

eğitimcilerin bu konuda dikkat etmesi gereken hususlara değinerek çeşitli öneriler sunmuştur.

Erişen, Birben, Yalın, Ocak'ın (2015) “Üstün Yetenekli Çocukları Fark Edebilme ve Destekleme Eğitiminin Öğretmenler Üzerindeki Etkisi” isimli yayınında İstanbul Bağcılar Rehberlik Araştırma Merkezi (RAM) uzmanları tarafından verilen bir kurs kapsamında öğretmenlerin sınıf içerisindeki üstün yetenekli öğrencilerinin özellikleri bakımından farkındalık kazanmalarına etkisi değerlendirilmiştir. Verilen eğitim programının sonucunda öğretmenler eğitim programını yararlı bulduklarını ve üstün yetenekli öğrenciler üzerinde farkındalık kazandıklarını ifade etmişlerdir.

Öğünmez (2015) tarafından yapılan “Üstün Yetenekli Öğrencilerde Sanatsal Gelişim Özellikleri” isimli araştırmada üstün yetenek düzeyine sahip oldukları saptanmış 12 -14 yaş grubu üstün yetenekli öğrencilerin sanatsal gelişim kriterlerinin sanatsal gelişim düzeylerine uygunluğunu incelemek amaçlanmıştır. Araştırmada üstün yetenekli öğrencilerin normal öğrenciler ile sanatsal gelişim kriterleri açısından benzer bir gelişim gösterdikleri belirlenmiştir.

Güçyeter'in (2016) “Türkiye’de Üstün Yeteneklileri Tanılama Araştırmaları ve Tanılamada Kullanılan Ölçme Araçları” isimli yayınında Türkiye’de 1990-2015 tarihleri arasında üstün yetenekli bireylerin tanılanmasına yönelik yapılan çalışmalara ve bu çalışmaların incelemelerine yer verilmiştir. Türkiye’de üstün yetenekli bireylerin tanılama araçlarının yabancı olması durumunu eleştiren Güçyeter, bunun kültürel uygunluk problemi yaratabileceğini belirterek yerli tanılama araçlarının geliştirilmesini, sanat, spor, müzik, sosyal bilimler vb. alanlardaki yetenekleri tanılamak için kullanılabilecek yeni ölçme araçlarının geliştirilmesine yönelik çalışmaların artmasını önermiştir.

Çitil'in (2018) “Türkiye’de Üstün Yeteneklilerin Eğitimi Politikalarının Değerlendirilmesi” isimli yayınında Türkiye’de üstün yetenekli bireylerle ilgili izlenen politikalar incelenerek, yasal düzenlemelerin ne gibi süreçlerden geçtiği ve bunların üstün

yetenekli öğrencilerin eğitimine nasıl yansıdığı ortaya konmuştur. Raporun tanılamayla alakalı kısmında Türkiye’de üstün yeteneklilik tanımının tam anlamıyla yapılamadığı, ölçme araçlarının ve mevcut eğitim uygulamalarının üstün yeteneklilik alanını karşılamadığı belirtilmiştir (Çitil, 2018). Çitil bu çalışmanın sonucunda Türkiye’nin üstün yeteneklilerin eğitimi alanındaki politikalarının sistemli ve planlı bir şekilde oluşturulmamış olmasını ifade ederek birçok öneri sunmuştur.

Bildiren’in (2018) “Opinions of Primary School Teachers on the Definition, Identification and Education of Gifted Children” isimli yayınında üstün yetenekli çocukların Bilim ve Sanat Merkezlerinde özel eğitim almak üzere ilköğretim öğretmenleri tarafından BİLSEM tanınmasına aday gösterildiği belirtilmiştir. Bu çalışmada üstün yetenekli öğrencilerin öğretmenleri tarafından tanımlanması, belirlenmesi konusunda incelemeler yapılmıştır.

Oruç, Ateş ve Çağır’ın (2019) “Türk Eğitim Sisteminde Geçmişten Günümüze Üstün Yetenekliler İçin Yapılan Uygulamalar” isimli yayınında üstün yetenekliler ile ilgili yapılan çalışmaların 1876 yılına dayandığı belirtilmiştir. Bu çalışmada geçmişten günümüze alınan kararlar, uygulamalar, stratejiler, raporlar, mevzuatlar ve üstün yetenekliler için açılan kurumların neler olduğu araştırmanın amacını oluşturmaktadır.

Doğan Bağırğan (2023) tarafından yapılan “Bilim ve Sanat Merkezlerinde Kurulan Çocuk Korolarının Koro Çalışmalarına Yönelik Motivasyonlarının İncelenmesi” isimli araştırmada BİLSEM’de kurulan çocuk korolarının koro çalışmalarına yönelik motivasyonlarının ne düzeyde olduğunun belirlenmesidir. Araştırmanın sonuçlarına bakıldığında; koro motivasyonu ile en ileri düzeyde ilişkiye sahip alt boyutun potansiyel farkındalığı olduğu, en düşük ilişkili alt boyutun ise değerlilik alt boyutu olduğu tespit edilmiştir. Tüm alt boyutların ileri derecede ilişkili olduğu, potansiyel farkındalık arttıkça daha fazla koro motivasyonunun arttığı, değerlilik boyutu arttıkça koro motivasyonunun diğer boyutlara göre daha az arttığı tespit edilmiştir. Cinsiyet, yaş ve okul türü değişkenine göre anlamlı bir fark görülmüştür. Sonuçlara göre, kız öğrencilerin değerlilik düzeylerinin,

erkek öğrencilere göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Yaşa göre koro dersi motivasyon ölçeği ve alt boyutları değerlendirildiğinde; 15 yaş ve üzeri grubun değerlilik düzeyinin, yüksek olduğu tespit edilmiştir. Okul türüne göre, devlet okulu öğrencilerinin değerlilik düzeylerinin, özel okul öğrencilerine göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Çalgı çalma, enstrüman türü, meslek olarak seçme durumu, konsere gitme sıklığı ve dinlenen müzik türüne göre bir fark görülmemiştir.

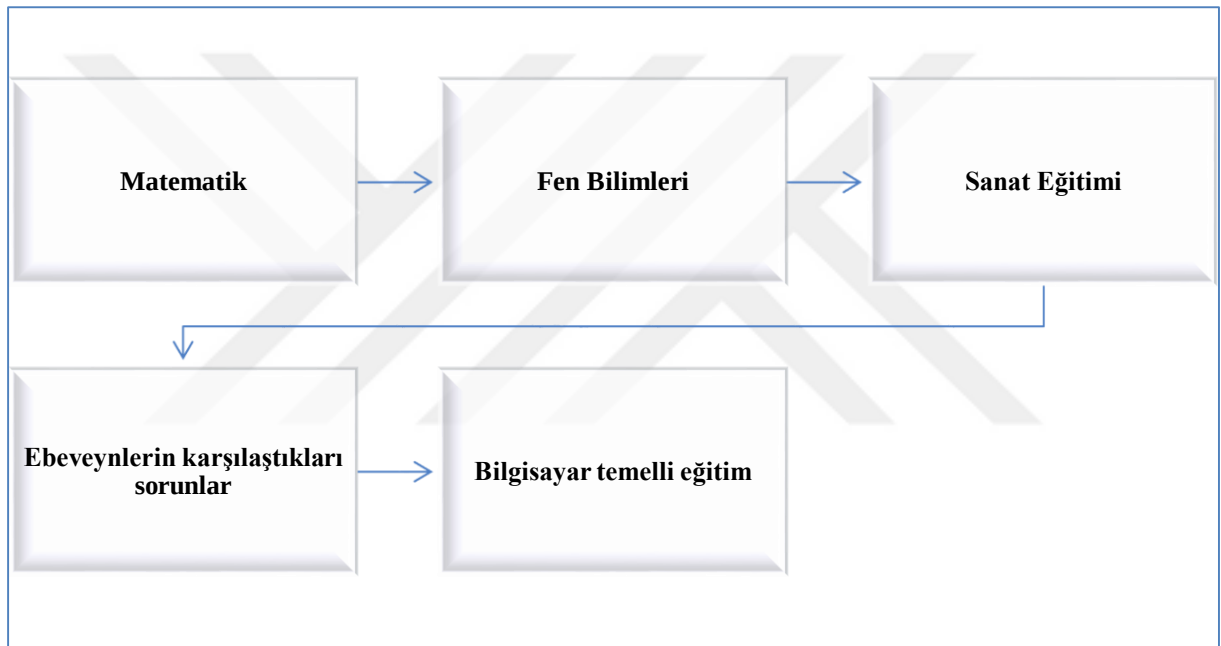
YÖK Ulusal Tez Merkezi'nde "üstün yetenekli" anahtar kelimesiyle yapılan detaylı tarama sonucunda 281 adet lisansüstü teze ulaşılmıştır (15 Kasım 2024). Tezlere ilişkin bilgiler şu şekildedir:

Tablo 1

Çalışmaların Tez Türüne ve Yayın Yıllarına Göre Dağılımı

No	Yıl	Sayı	Yayın Dili		Yüksek Lisans	Doktora
			Türkçe	İngilizce		
1	2024	2	2	-	1	1
2	2023	19	19	-	12	7
3	2022	21	18	3	15	6
4	2021	17	16	1	14	3
5	2020	14	14	-	12	2
6	2019	33	31	2	31	2
7	2018	25	25	-	19	6
8	2017	18	17	1	14	4
9	2016	22	21	1	12	10
10	2015	21	19	2	16	5
11	2014	15	15	-	11	4
12	2013	7	7	-	5	2
13	2012	9	9	-	6	3
14	2011	8	7	1	5	3
15	2010	16	16	-	12	4
16	2009	4	4	-	4	-
17	2008	2	2	-	2	-
18	2007	6	6	-	5	1
19	2006	4	4	-	3	1
20	2005	2	2	-	2	-
21	2004	2	1	1	1	1
22	2003	2	2	-	2	-
23	2002	4	3	1	2	2
24	2001	1	-	1	1	-
25	2000	1	1	-	1	-
26	1998	1	1	-	1	-
27	1997	1	1	-	1	-
28	1995	3	2	1	3	-
29	1990	1	1	-	1	-

Türkiye’de gerçekleştirilen tezler arasında 15 İngilizce kalanı Türkçe dilinde olmak üzere üstün yetenekli kelimesi geçen 281 lisansüstü çalışma bulunmaktadır. Bu çalışmaların 23’ü doktora kalan 258’i ise yüksek lisans tezidir. 281 lisansüstü çalışmanın büyük çoğunluğunun 201 ve sonrasında yayınlandığı görülmektedir. Son 15 yılda üstün yetenekliler alanında çalışmalarında önemli bir artış olduğu görülmektedir. Yayınlanan lisansüstü çalışmalardan 3’ünde “resim” 2’sinde ise “görsel” ifadeleri geçmektedir. Ayrıca yayınlanan tezlerin 7’sinde tema olarak Bilim ve Sanat Merkezleri ele alınmıştır. Bu tezlerin içeriklerindeki konular şu şekildedir:



Şekil 1. Tezlerin içeriklerinin ilişkili olduğu konular

Üstün yetenekliler alanında tema olarak Bilim ve Sanat Merkezleri’ni ele alan çalışmalarında aşağıda belirtilen alanlarla ilişkili olarak ele alındığı belirlenmiştir.

- Matematik
- Fen Bilimleri
- Sanat Eğitimi
- Ebeveynlerin karşılaştıkları sorunlar
- Bilgisayar temelli eğitim

Araştırma kapsamında ele alınan çalışmaların üstün yetenekli öğrencilerin farklı değişkenlere göre durumlarına odaklanıldığı anlaşılmaktadır. Bu araştırmalarda resim alanında üstün yetenekli bireyleri tanılamaya yönelik herhangi bir ölçme aracı, tespit aracı, değerlendirme aracının geliştirilmediği görülmüştür. Bu kapsamda yapılan araştırma bağlamında resim alanında üstün yetenekli bireylerin tanılanma sürecini belirlemeye yönelik bir ölçme aracının önerilmesi ve bu tanılama aracına ilişkin olarak sınıf öğretmenleri ile görüşmeler yapılması araştırmanın özgünlüğünü ve alanyazına katkısını ortaya çıkarmaktadır.

2.4.2. Yurt Dışı Çalışmalar

Resim alanında üstün yetenekli bireylerin tanılama süreci, dünya genelinde farklı yaklaşımlar ve yöntemler ile ele alınmaktadır. Bu bağlamda, çeşitli ülkelerde gerçekleştirilen çalışmalar, bu bireylerin yeteneklerinin belirlenmesi ve geliştirilmesi için önemli bilgiler sunmaktadır.

Fisher ve Smith'in (2021) çalışmasında, resim festivallerinin yüksek yetenekli sanatçılar için eşit öğrenme fırsatları sağlama potansiyeli vurgulanmaktadır. Araştırma, bu tür etkinliklerin, azınlık gruplardan gelen yüksek yetenekli sanatçılar için zenginleştirme fırsatları sunarak, elitist eğitim eleştirilerini azaltabileceğini göstermektedir. Bu bağlamda, sanat liderlerinin, resim alanında daha kapsayıcı fırsatlar tasarlamaları gerektiği belirtilmektedir.

Brajčić ve diğerleri (2018) ve Brajčić'in (2020) araştırmalarında sanat öğretmenlerinin resim yetenekleri tanıma konusundaki yeterliliklerini incelemektedir. Çalışma, öğretmenlerin resim yetenekleri tanımlama konusunda bilgi sahibi olduklarını, ancak sanat eserlerini gözlemleme sırasında resim alanında yetenekli öğrencileri tanımada zorluklar yaşadıklarını ortaya koymaktadır. Bu durum, öğretmenlerin deneyim ve eğitim düzeylerinin, yetenekli öğrencileri tanıma becerileri üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir.

Garces-Bacsal ve diğerkleri (2011) sanat öğrencilerinin yeteneklerinin gelişimini, bireyin fiziksel çevresi ve sosyo-kültürel bağlamı arasındaki dinamik etkileşimler üzerinden incelemektedir. Bu yaklaşım, yeteneklerin yalnızca bireysel bir yapı olarak değil, aynı zamanda çevresel faktörlerin etkisi altında şekillendiğini öne sürmektedir. Bu bağlamda, sanat eğitimi uygulamalarının, öğrencilerin yaratıcı süreçlerini destekleyecek şekilde tasarlanması gerektiği vurgulanmaktadır.

Hui ve diğerkleri (2022) sanatsal eğitim uygulamalarında sanal gerçeklik (VR) teknolojisinin kullanımını araştırmışlardır. Bu çalışma, VR teknolojisinin, sanat eğitiminde öğrencilerin öğrenme süreçlerini nasıl dönüştürebileceğini ve onların yaratıcılıklarını nasıl artırabileceğini göstermektedir. Sanal gerçeklik, öğrencilerin eğitim süreçlerinde aktif bir rol alarak, öğrenmeyi daha ilgi çekici hale getirmektedir.

Preckel ve diğerkleri (2020) yetenek gelişimi için psikolojik bir çerçeve sunarak, resim dâhil olmak üzere çeşitli alanlarda yetenek gelişim süreçlerini incelemektedir. Bu çerçeve, ölçülebilir psikolojik değişkenlere odaklanarak, yetenek gelişimini desteklemeyi amaçlamaktadır. Bu tür bir yaklaşım, resim alanında üstün yetenekli bireylerin tanımlanması ve eğitimi için önemli bir temel oluşturmaktadır.

Bu çalışmalar, resim alanında üstün yetenekli bireylerin tanılama sürecinin, çok yönlü ve disiplinler arası bir yaklaşım gerektirdiğini göstermektedir. Eğitimcilerin, sanatçıların ve araştırmacıların iş birliği içinde çalışmaları, bu bireylerin potansiyellerinin en iyi şekilde değerlendirilmesine katkı sağlayacaktır.

Coleman, eğitim sosyolojisi ve özellikle üstün yeteneklilerle ilgili çalışmalarıyla tanınan önemli bir bilim insanıdır. Coleman, üstün yeteneklilerin eğitimi, toplum içindeki fırsat eşitliği ve sosyal sermaye konularını ele alırken, üstün yetenekli bireylerin eğitime dair bazı önemli tespitlerde bulunmuştur. Coleman, eğitim sisteminin toplumdaki fırsat eşitsizliklerini azaltmakta önemli bir rol oynaması gerektiğini çalışmalarda belirtmiştir. Fakat üstün yetenekli bireyler söz konusu olduğunda, fırsat eşitliği tartışmaları daha karmaşık bir hal aldığıını, bu bireylerin yeteneklerinin geliştirilmesi için özel programlar ve

kaynaklar gerekli olması ile açıklamıştır. Ayrıca Coleman yayınlarında üstün yeteneklilerin eğitiminde, onların potansiyellerini ortaya çıkaracak ortamların yaratılmasının sosyal bir sorumluluk olduğuna değinmiştir. Coleman, “toplumsal sermaye” kavramını geliştirirken, bir bireyin ailesi ve çevresiyle olan etkileşimlerinin, bireyin eğitim başarısı üzerindeki etkisini ele almıştır. Üstün yetenekli bireyler için toplumsal sermaye, yeteneklerinin desteklenmesi ve geliştirilmesi açısından önemli bir parametre olarak görülmüştür. Aile desteği, sosyal çevre ve eğitsel kaynaklar, üstün yeteneklilerin başarılarını artırmada belirleyici faktörler olduğuna vurgu yapmıştır. Bunun yanında Coleman yayınlarında üstün yetenekli bireylerin eğitiminin sadece bireysel başarıları değil, toplumun genel refahını artıracaklarını savunmuştur. Coleman’a göre, üstün yetenekli bireyler, yaratıcı ve yenilikçi fikirler geliştirerek toplumun ilerlemesine katkıda bulunabilirler. Bu nedenle, eğitim sisteminin bu bireyleri tanıma ve destekleme kapasitesinin geliştirilmesi gerektiğini ifade etmiştir. Sonuç olarak Coleman’ın çalışmaları, üstün yetenekli bireylerin eğitime ilişkin politika geliştirme sürecinde referans alınan önemli veriler sunmaktadır (Coleman, 1988; Coleman, 1990; Coleman, 1996).

BÖLÜM III

YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli

Yapılan araştırmanın yöntemi nitel araştırma desenlerinden durum çalışmasıdır. Yin (2003) durum çalışmalarını bir programın uygulanma süreci veya değişim sürecine yönelik tasarlanabileceğini belirtmiştir. Analiz biriminin bu değişim sürecinde oluşabileceğini belirten Yin (2003), bu konuda araştırmacıların araştırma sorularını referans almaları gerektiğini belirtmiştir. Durum çalışmaları, bir olayı veya durumu doğal bağlamında, gerçek yaşam koşulları içinde anlamayı hedefleyen, nitel bir araştırma yaklaşımıdır. Bu yöntemde, belirli bir zaman dilimi içinde sınırlandırılmış bir sistem ya da birden fazla sınırlı durum detaylı bir şekilde incelenir. Araştırmacı, bu bağlamda çeşitli bilgi kaynaklarından (örneğin, gözlemler, mülakatlar, görsel-işitsel materyaller, belgeler ve raporlar) yararlanarak çok yönlü ve derinlemesine bir veri toplama süreci gerçekleştirir. Bu sürecin amacı, durumun betimlemesini yapmak ya da durumdan ortaya çıkan temaları belirlemektir (Creswell, 2016). Başka bir bakış açısı ile durum çalışmaları, olay veya durumu anlamak için çeşitli veri toplama yöntemlerini kullanır. Araştırmacı, çalıştığı bağlama tamamen dâhil olarak gözlemler yapabilir, katılımcılarla mülakatlar gerçekleştirebilir ve ilgili dokümanları analiz edebilir. Bu etkileşimli süreç, araştırmacıya katılımcıların deneyimlerini ve bakış açılarını daha iyi anlama fırsatı sunar. Durum çalışmaları bu yönüyle, sadece bir olgunun yüzeysel analizini yapmak yerine, olayın veya

durumun karmaşıklığını ve derinliğini anlamayı hedefler (Ekiz, 2017). İfade edilen durum çalışması açıklamaları yapılan çalışmada Türkiye’de resim alanındaki üstün yetenekli bireylerin tanılama sürecindeki aksaklıkların neler olduğu ve nasıl giderilebileceğinin incelenmesi ile bütünleştirilmiştir. Bu bağlamda araştırma kapsamında, resim alanında Türkiye’nin eğitim kültürüne ve politikasına uygun yeni bir tanılama aracı önerilmesi bu çalışmanın analiz birimi olarak kabul edilmiştir.

3.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu Malatya’da maksimum çeşitlilik örnekleme yöntemi ile sosyo-ekonomik düzeyi farklı üç farklı ilkokulun 2.sınıf düzeyinde bir şubede öğrenim gören tüm öğrenciler oluşturmaktadır.

Tablo 2

Çalışma Grubunun Özelliklerine Ait Veriler

Okul Adı	Sınıf	Öğrenci Sayısı	Sosyo-Ekonomik Durum
A	2	50	Yüksek
B	2	30	Orta
C	2	45	Düşük
Toplam		125	

Araştırmaya dâhil edilen öğrenciler Malatya İl’inde sosyo-ekonomik açıdan yüksek, orta ve düşük düzeydeki yerleşim birimlerindeki okullarda öğrenim görmektedir. Öğrenci sayısı bakımından yüksek sosyo-ekonomik durumdaki ailelerin olduğu yerleşim birimindeki okulda 50, orta sosyo-ekonomik durumdaki ailelerin olduğu yerleşim birimindeki okulda 30, düşük sosyo-ekonomik durumdaki ailelerin olduğu yerleşim birimindeki okulda 45 öğrenci bulunmaktadır. Toplamda 125 öğrenci araştırmaya dâhil olmuştur.

3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada resim alanında öğretim üyesi iki akademisyenden, Türkçe, okul öncesi ve psikoloji alanında çalışan, alanında uzman birer akademisyenden uzman görüşü alınarak

hazırlanan 5 adet hikâye kullanılmıştır. Ayrıca bu hikâyelere dayalı olarak öğrencilerin yaptığı ürünleri değerlendirmek için “Resim Alanında Üstün Yeteneği Olan Öğrencileri Belirleme Aracı” kullanılmıştır. “Resim Alanında Üstün Yeteneği Olan Öğrencileri Belirleme Aracı” hazırlanırken yine resim alanında öğretim üyesi beş akademisyenden uzman görüşü alınmıştır. Belirleme aracı, alanında uzman bu akademisyenlerin görüş ve önerilerine yönelik çeşitli düzenlemeler yapılarak geliştirilmiştir. Araştırma kapsamında resim alanında üstün yetenekli olarak belirlenen öğrencilerin olduğu sınıfta, farklı puan aralıklarına sahip 10 öğrenciye RAVEN Zekâ Testi uygulanmıştır. Bunun yanında süreçte sınıf öğretmenleri ile yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığı ile görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Görüşme formunda bulunan sorular için resim alanında iki öğretim üyesinden, Bilim ve Sanat Merkez’inde görev yapan iki öğretmenden ve 10 yılın üzerinde görev yapan iki sınıf öğretmeninden uzman görüşü alınmıştır. Görüşme formlarının ilki 1., 2., 3. sınıflarda görev yapan sınıf öğretmenleri ile, diğeri ise uygulama çalışmalarının yapıldığı üç sınıfın sınıf öğretmenlerine yönelik yapılmıştır.

3.3.1. Hikâyeler

Araştırma kapsamında, öğrencilerin resimsel becerilerini belirlemek amacıyla, araştırmacı tarafından geliştirilen bir tanılama aracı kullanılmıştır. Bu ölçme sürecinde, öğrencilerin hayal gücünü ve sanatsal ifade becerilerini sergilemelerini sağlayacak çeşitli hikâyeler yazılmıştır. Öğrencilerin yaş gruplarına ve gelişim seviyelerine uygun, araştırmacı tarafından yazılan dokuz adet hikâye, resim alanında öğretim üyesi iki akademisyenden, Türkçe, okul öncesi ve psikoloji alanında çalışan, alanında uzman birer akademisyenden uzman görüşü alınmıştır. Uzmanlar, hikâyeleri “Yetersiz-Uygun Değil-Geliştirilebilir-İyi-Çok İyi” seçenekleri ile değerlendirerek görüş ve önerilerde bulunmuşlardır. Uzman görüşleri doğrultusunda en fazla tercih edilen beş hikâye çalışmaya dâhil edilmiştir.

Hikâyeler oluşturulurken öğrencinin hayal dünyasını ve yaratıcılık becerisini sergilemesi amacıyla net betimsel cümlelerden uzak durulmuştur. Olay örgüsü yansıtılmış fakat resmi

nasıl çizeceğine dair ipuçları verilmemiştir. Hikâyelerin resimsel betimlemesi için yorumlanabilir tarafı kuvvetli tutulmaya çalışılmıştır.

Dinletilen hikâyeler şu şekildedir:

Heykel Adam

Ben bir heykelim. Bir sanatçı beni avuçlarıyla şekillendirdi. Sonra beni şehrin en güzel köşesinde sergiledi. Güneşin sıcağından terlediğimi, üzüldüğüm zaman ağladığımı, mutlu olduğum zaman kahkaha attığımı fark ettim. Hatta zamanla insanlar gibi hareket etmeye, yürümeye başladım. Eskiden insanlar kocaman bir heykelin hareket ettiğini görünce korkup kaçıyorlardı. Şimdi ise onlarla vakit geçirmeye başladım. Onlarla geçirdiğim güzel bir sahneyi resmedebilir misin?

Robot Tasarımı

Volkan, mutfakta zaman geçirmeyi çok seven bir çocuktur. Mutfak eşyalarını kullanarak kendisine oyuncaklar yapar. Bir gün tencere, tava, çaydanlık gibi eşyaları üst üste koyarak kendisine bir robot tasarlamıştır. Robotun tüm parçaları mutfak malzemelerinden oluşmaktadır. Volkan'ın tasarladığı robotu resmedebilir misin?

Sihirli Oyuncak Dükkânı

Mine, eski bir oyuncak dükkânı bulur ve içinde sihirli oyuncaklar ve kuklalarla dolu bir dünya keşfeder. Oyuncaklar ve kuklalar hareket edebilen, konuşabilen ve farklı şekillere dönüşebilen özelliklere sahiptir. Mine bu oyuncak dükkânında saatlerce vakit geçirir. Bu kocaman raflarda bir sürü sihirli oyuncakları ve kuklaları olan bu dükkân senin dükkânın olsaydı raflarında nasıl sihirli oyuncaklar ve kuklalar sergilerdin?

Çizgi Arkadaş

Can isimli bir çocuk sürekli resim defterine resimler çiziyordu. Tek hayali çizdiği resimlerin canlanıp kendisine arkadaş olmalarıydı. Bir gün uykusundan uyandığında resim defterinin etrafına toplanan bir kalabalık gördü. Bu kalabalık Can'ın resim defterine çizdiği

figürlerdi. Hareket ediyorlar ve Can’a gülümsüyorlardı. Can bu duruma çok şaşırdı. Şimdi senden bu şaşırtıcı anı resmetmeni istiyorum.

Gizemli Heykel

Bir gün bir öğretmen öğrencilerini müzeye götürmüş. Öğrenciler heyecanla müze gezilerini yaparken öğretmen tüm sınıfın bir heykelin etrafında toplandığını görmüş. Onlara yanaşmış ve öğrencilerinin konuşmaları dinlemiş. Her öğrenci o heykeli farklı bir şeye benzetiyormuş. Hiçbir öğrencinin o heykelden gördüğünü diğer kişi görmüyormuş. Şimdi sizden o heykeli hayalinizde canlandırmanızı istiyorum. Neye benziyor?

Yukarıdaki hikâyeler, Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi Müzik Teknolojisi Bölümü hocalarının eşliğinde bölümün imkân ve olanakları dâhilinde stüdyo ortamında profesyonel seslendirici tarafından seslendirilmiş, kayda alınmış ve ses miksajı yapılmıştır. Kayıt esnasında seslendirmeyi yapan kişiye, hiçbir kelimeye veya cümleye ayrıcalıklı vurgu yapmaması gerektiği belirtilmiştir. Bunun sebebi, öğrencinin algısını hikâyenin küçük bir parçasına değil bütününe toplamasını sağlamaya çalışmak olmuştur. Bir kelime veya cümlede olağanın dışında, ayrıcalıklı bir vurgu yapılması durumunda, öğrencinin çizeceği resmin temelinde o kelime veya cümlenin betimlenebilir olması olağandır. Bunu engellemek adına seslendirme esnasında vurgu aralığının daraltılması çözüm olarak sunulmuştur.

Müzik Bölümü öğretim üyelerinden alınan fikir ve öneriler doğrultusunda hikâyenin temasına uygun, duyguya yöneltmeyen, tarafsız bir duygu hissettiren meditasyon müzikleri seçilmiştir. Meditasyon müziğinin tercih edilmesinde öğrencileri herhangi bir duyguya yönlendirmemesi ve odak arttırıcı nitelik taşıması amaçlanmıştır. Farklı beş meditasyon müziğinin kayda alınan seslendirmeye, alan uzmanı tarafından Mix’i ve Mastering’i yapılmıştır. Böylece seslendirilen fon müzikli hikâye dinletilmeye hazır hale getirilmiştir.

Hikâyeler, beş haftalık uygulama sürecinde her hafta Görsel Sanatlar Dersi kapsamında öğrencilere yapılacak uygulama esnasında dinlettirilmiştir. Bu doğrultuda dinletilen hikâyenin uygulamaya dâhil edilen öğrenciler tarafından resimsel betimlemesi yapılmıştır.

Araştırmanın uygulama aşamasında, seslendirilen fon müzikli hikâye, öğrencilere hoparlör kanalı ile dinletilmiştir. Daha sonra öğrencilerden, hikâyede anlatılan konu ve olay örgüsüne uygun resim çizmeleri istenmiştir. Bu süreçte öğrencilerin, resimsel betimlemelerinde *kompozisyon, oran orantı, çizgi yeteneği, perspektif, hareket, yaratıcılık* gibi sanatsal becerilerini ortaya koymaları amaçlanmıştır.

Çalışma kapsamında seslendirilen ve sınıf ortamında dinletilen hikâyeler uygulamanın yapıldığı haftalara göre şu şekildedir:

1. Hafta: Heykel Adam
2. Hafta: Robot Tasarımı
3. Hafta: Sihirli Oyuncak Dükkânı
4. Hafta: Çizgi Arkadaş
5. Hafta: Gizemli Heykel

3.3.2. Resim Alanında Üstün Yeteneği Olan Öğrencileri Belirleme Aracı

Tanılama aracı geliştirilmeden önce ilk aşamada literatür taraması yapılmıştır. Yapılan literatür taraması sonucunda Türkiye'nin eğitim kültürü göz önünde bulundurularak taslak madde havuzu oluşturulmuştur. Oluşturulan madde havuzunda öğrencilerin tanılama sürecinde 6 kriter yer almaktadır. Bu kriterler “kompozisyon, oran orantı, çizgi yeteneği, perspektif, hareket, yaratıcılık” şeklindedir.

Bir eseri kompozisyon, oran-orantı, çizgi, perspektif, hareket gibi öğeler oluşturmaktadır. Plastik sanatlar alanının önemli öğelerinden biri olan kompozisyon, parça-bütün ilişkisinde boyut, form, doku gibi elemanların birbirine olan uyumunu ele almaktadır (Akbaş vd.,

2015). Dolayısıyla resmin temel unsurlarından biridir. Bir resimde; tasarım öge ve ilkelerinin dengeli, ölçülü ve bütünlük içerisinde yerleştirilmesi kompozisyon açısından önem teşkil etmektedir (Özkartal, 2009). Oran-orantı, bütünün parçalar ile nicelik, derece veya ölçüyle kıyaslamalı ilişkisidir (Akbaş vd., 2015). Dolayısıyla ölçüye yönelik ilişkiler resim alanında oran-orantı kavramıyla karşılık bulmaktadır.

Noktaların bir araya gelmesiyle oluşan ve bir görsel anlatım aracı olarak tanımlanan çizgi, sanatın temel öğelerinden biri olarak oldukça önemli bir yere sahiptir (Akbaş vd., 2015). Bir resimde çizgi, duyguyu ifade eden ve kompozisyon içerisinde anlam kazanan temel öğelerden birisidir. Çizgiyi boş ile dolu arasındaki sınır olarak ifade eden Aristo, çizgi öğesinin önemine en yalın haliyle vurgu yapmıştır (Bigalı,1976). Resim alanında çizgi, sanatsal ürünün temelini teşkil eden, sanat eserini görsel anlamda var eden ve onu biçimlendiren bir elemandır (Özkartal, 2009). Çizgide ve yüzeylerde yaşanan yön değişikliğine ise hareket denilmektedir (Akbaş vd., 2015). Bir resimde hareket, resmin dinamizmini belirleyen en önemli elemanlardan biridir. Çizginin hareketten doğduğunu ve bir hareketi ifade ettiğini belirten Özkartal (2009), çizginin hareketi ve bir dinamizminin önemine vurgu yapmıştır. İki boyutlu düzlem üzerinde üç boyutlu algı betimlemesini yaratan tekniğe ise perspektif denilmektedir (Akbaş vd., 2015). Perspektifin yansıtılması için öncelikle onu algılayabilmek önemli bir yere sahiptir.

Sanat eseri oluşumunda yaratıcılık kavramı içerisinde barınan özgünlük, en önemli özelliklerden bir tanesidir (Süzen, Sayın, 2021). Yaratıcılık, insana doğuştan gelen bir kazanç olduğu gibi sonradan kazanılan, öğrenilebilir, geliştirilebilir olduğu kabul edilmektedir (May, 2019). Renzulli (1970), ortaya koyduğu Üç Halka Kuramı'nda yaratıcılığı üstün yeteneğin bir parçası olarak görmektedir. Renzulli'ye ait bu kurama göre birey, akademik anlamda başarılı olmasa da belirli bir alanda yeteri kadar motivasyon, yetenek ve yaratıcılığa sahip olduğunda üstün yetenekli olarak sınıflandırılabilir (Karabey, Yürümezoğlu, 2015).

Kompozisyon, oran-orantı, çizgi, perspektif, hareket gibi öğelerin birbiri ile uyumlu ve dengeli yansıtılması, sanat eserinin niteliğini ortaya koymaktadır (Akbaş vd., 2015). Bu nedenle Resim Alanında Üstün Yeteneği Olan Öğrencileri Belirleme Aracı'na bu öğelerle birlikte “yaratıcılık” kriteri dâhil edilmiştir.

Belirlenen kriterler resim alanında öğretim üyesi beş akademisyenin uzman görüşüne sunulmuştur. Uzman görüşü sonrası son şekli verilen tanılama aracının taslak formda olduğu gibi “kompozisyon, oran orantı, çizgi yeteneği, perspektif, hareket, yaratıcılık” şeklinde 6 kriter olmasına karar verilmiştir.

“Resim Alanında Üstün Yeteneği Olan Öğrencileri Belirleme Aracı” ismi verilen bu tanılama aracı geliştirildikten sonra 3 öğrenci ile pilot uygulaması yapılarak uygulama sürecinde işlerliği ve kullanılabilirliği denetlenmiştir. Pilot uygulama sonrası herhangi bir kriterde değişiklik ihtiyacı görülmemiş olup uzman görüşü sonrası oluşturulan tanılama aracı (Ek 1) ile araştırmada öğrenci ürünlerinin değerlendirilmesi sürecinde yararlanılmıştır. Ankara şehrinde Bilim ve Sanat Merkezi'nde görev yapan ve BİLSEM resim alanı için Bireysel Değerlendirme Uygulaması sonrası jüride defalarca yer alan iki görsel sanatlar öğretmeninin ve araştırmacının içinde bulunduğu üç kişilik uzman ekip oluşturulmuştur. Uzman ekip tarafından öğrenci ürünlerinin belirlenen puan cetveli dikkate alınarak değerlendirilmesi ve puanlanması sağlanmıştır.

3.3.3. Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu

Görüşmeler, sosyal araştırmalarda oldukça yaygın kullanılan ve katılımcılardan derinlemesine bilgi toplama imkânı sunan etkili araçlardır. Görüşmeler yapılandırılmış, yarı yapılandırılmış ve yapılandırılmamış olmak üzere üç farklı türde sınıflandırılmaktadır (Cohen vd., 2013; Robson & McCartan, 2016). Bu araçlar, katılımcıların “içinde yaşadıkları dünyayı yorumlama, olayları tartışma ve durumlara kendi bakış açılarıyla nasıl yaklaştıklarını ifade etme” fırsatı sunduğu için, araştırmacılar tarafından tercih

edilmektedir (Cohen vd., 2013). Bu çalışmada, araştırma sorularına esneklik kazandıran ve katılımcıların görüşlerine derinlemesine odaklanmayı mümkün kılan yarı yapılandırılmış bir görüşme tekniği kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşmeler, araştırmacıya görüşme sırasında katılımcının ifadelerine dayanarak planlanmamış sorular ekleyebilme ve görüşmenin yönünü gerektiğinde değiştirme olanağı tanımaktadır (Robson & McCartan, 2016). Bu yöntem, hem araştırmanın genel çerçevesine bağlı kalmayı hem de katılımcıların düşüncelerini doğal bir şekilde ifade etmelerini sağlamayı amaçlamıştır.

Araştırma kapsamında iki adet yarı yapılandırılmış görüşme formu uygulanmıştır. Görüşme formlarında bulunan sorular için resim alanında iki öğretim üyesinden, Bilim ve Sanat Merkezi'nde görev yapan iki öğretmenden ve 10 yılın üzerinde görev yapan iki sınıf öğretmeninden uzman görüşü alınmıştır.

İlk olarak sınıf öğretmenleri ile yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığı ile görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Bu görüşme formuna ilkökul 1., 2., 3. sınıf düzeyinde görev yapan 58 sınıf öğretmeni dahil edilmiştir. Formun ilk aşamasında öğretmenlere 4 soru yöneltilmiştir. Bu sorular öğretmenlerin cinsiyet, görev yeri, okutulan sınıf düzeyi ve mesleki kıdemlerini belirlemeye yöneliktir. İkinci aşamada ise Türkiye'de resim alanındaki üstün yetenekli bireylerin tanımlama sürecindeki mevcut durumu değerlendirmeye yönelik ve geliştirilen tanımlama aracına yönelik toplam 10 soru yöneltilmiştir.

Yapılan ikinci yarı yapılandırılmış görüşme formuna araştırmada uygulamaya dâhil edilen, farklı sosyo-ekonomik düzeylere sahip 3 okulun seçilen 2. sınıf düzeyindeki sınıf öğretmenleri dâhil edilmiştir. Dolayısıyla bu görüşme formu, uygulama yapılan 3 sınıfın sınıf öğretmenlerine uygulanmıştır. Bu görüşme formunda sınıf öğretmenine uygulamaya dâhil edilen öğrencilerin BİLSEM'e önerilme, önerildiği alan, yerleşme, yerleşememe, yerleşemedi ise hangi aşamada elendiği gibi sorular sorulmuştur. Ayrıca sınıf öğretmenlerine kendi sınıfında yapılan uygulama çalışmasını değerlendirmelerine yönelik sorular sorulmuştur.

3.4. Araştırmacı Rolü

Araştırmada, araştırmacının hikâye hazırlama, hikâyeleri seslendirme, sınıf ortamında hikâyeleri gerekli teçhizatlarla dinletme ortamının oluşturulması, uygulama için öğrencileri bilgilendirme, uygulama esnasında fotoğraf ve video kaydı alınması, sınıf öğretmenleri ile görüşmelerin yapılması gibi uygulama sürecine yönelik aktif rolleri bulunmaktadır.

Araştırmada; durum çalışması deseni çerçevesinde 5 haftalık planlamanın hazırlanması ve uygulanması, veri toplama araçlarının pilot uygulamasının yapılması, veri toplama araçlarının geliştirilmesi, zekâ testinin uygulanması, yarı yapılandırılmış görüşme formu ile devlet okulunda ve özel okullarda görev yapan ilkokul 1., 2., 3. sınıf öğretmenleriyle görüşmelerin yapılması, uygulama yapılan sınıflardaki sınıf öğretmeniyle yarı yapılandırılmış görüşme formu ile görüşme yapılması, verilerin toplanması ve analizi araştırmacı tarafından gerçekleştirilmiştir.

Uygulamanın yapılacağı haftadan bir hafta önce sınıf öğretmenlerine Veli Onam Formları teslim edilerek öğrenci velilerinin uygun görürlerse imzalamaları istenmiştir. Veli Onam Formu tüm öğrenciler tarafından getirildikten sonra uygulama yapmak için hazırlıklara başlanmıştır.

Araştırmacı uygulama öncesi ve uygulama sürecinde gerekli araç-gereçleri temin ederek uygulama ortamında aksaklık yaşanmamasına yönelik tedbirler almıştır. Bu kapsamda öncelikle uygulama öncesi teneffüste sınıfa hoparlör sistemi yerleştirilmiştir. Ses kontrol edilerek ses düzeyi ortamın fiziksel şartlarına uygun belirlenmiştir. 5 haftalık uygulama sürecinde her hafta işlenecek olan hikâye tahtaya okunaklı bir şekilde yazılmıştır. Öğrencilerin sıralarının üzerine araştırmacı tarafından temin edilen 35x50 cm resim kâğıdı dağıtılmıştır.

Uygulama yapılacak sınıfın sınıf öğretmenine, öğrenci resimlerini yorumlamaması ve uygulama esnasında ürünlere yönelik fikir beyan etmemesi gerektiği belirtilmiştir. Sınıf öğretmenin bu uygulamadaki rolünün yalnızca uygulama esnasında sınıfta kontrol sağlaması ve sınıfı gözetmesi olduğu söylenmiştir.

Öğrenciler teneffüs bitip derse geldiğinde, öğretmen sınıf düzenini sağlayarak uygulamaya hazır hale getirmiştir. Uygulama sırasında araştırmacının bilgilendirme rolü bulunmaktadır. Ders başladığında öğrencilerin uygulama için bilgilendirilmesi, çalışmanın sürecinin bir parçasıdır. Araştırmacı öğrencilere sürecin nasıl işleyeceği hakkında kısaca bilgi vermiştir. Öğrencilerin yaş seviyesi dikkate alınarak yapılan bilgilendirme şu şekildedir:

“Sevgili Öğrenciler,

Bugün Görsel Sanatlar Dersi’nde etkinlik yapmak için sınıfınıza misafir oldum. Bu etkinlikten keyif alacağınızı düşündüğüm için bugün sizlerle. Sizden, biraz sonra dinleteceğim hikâyeyi resmetmenizi istiyorum. Aynı zamanda dinleyeceğiniz hikâye tahtada da yazıyor. Yapacağınız resmi kara kalem tekniği ile çizmenizi istiyorum. İsimlerinizi resmin ön yüzüne değil arka kısma yazmanızı rica ediyorum.”

Ses dinletilir

“Herkes başarılar diliyorum.”

Süreçte, öğrencilerin istedikleri zaman çalışmadan çıkabilecekleri, anlamadıkları veya merak ettikleri durumlarda istedikleri zaman kendisine başvurabilecekleri hakkında bilgilendirmeler yapılmıştır. Öğrenciler resim yapmaya başladıklarında araştırmacı, uygulama sınıfında öğrencilerin dikkatini dağıtmayacak bir konumda bekleyerek sürecin içerisinde yer almıştır. Araştırmacı uygulama esnasında pasif gözlemci konumunda kalarak, sınıfın kontrolünü sınıf öğretmenine bırakmıştır. Böylece öğrencilerin rutin sınıf atmosferi korunmuştur. Yapılan bu uygulamada öğrenci “sınav” psikolojisine maruz kalmayarak sadece sınıf içi bir etkinlik yaptığının bilincindedir. Öğrenciler resim çizerken araştırmacı tarafından sınıf içinde fotoğraf ve video çekimleri yapılmıştır.

3.5. Verilerin Toplanması

Araştırma verilerinin toplanmasında izlenen süreç Şekil 2’de gösterilmiştir:



Şekil 2. Veri toplama süreci

Şekil 2’de sunulan veri toplama sürecinin detaylandırılmış hali şu şekildedir:

1. Etik kurul izninin alınması,
2. Malatya İl Milli Eğitim Müdürlüğü’nden izin alınması,
3. Okulların belirlenmesi,
4. Veli izinlerinin alınması,
5. “Katılımcılar İçin Bilgilendirilmiş Gönüllü Olur Formu” aracılığı ile izinlerinin alınması,

6. Uygulama süreci için ihtiyaç duyulan araç-gereçlerin temini,
7. Uygulamada kullanılan hikâyelerin yazılması,
8. Yazılan hikâyeler için uzman görüşü alınması,
9. Hikâyenin stüdyo ortamında profesyonel seslendirici tarafından seslendirilmesi,
10. Yapılan kaydın ses miksajı yapılması,
11. Ses kaydına meditasyon müziklerinin eklenmesi,
12. Seslendirme ve fon müziğinin, Mix ve Mastering'inin yapılması,
13. “Resim Alanında Üstün Yeteneği Olan Öğrencileri Belirleme Aracı”nın oluşturulması,
14. Belirleme aracı için uzman görüşüne başvurulması,
15. Uygulamadan hemen önce sınıfa hoparlör sisteminin yerleştirilmesi,
16. Ses düzeyinin ortamın fiziksel şartlarına uygun hale getirilmesi,
17. Hikâyenin sınıf ortamında dinletilmesi,
18. Hikâyenin tahtaya okunaklı bir şekilde yazılması,
19. Araştırmacı tarafından temin edilen 35x50 cm resim kâğıdının öğrencilere dağıtılması,
20. Öğrencilerin yaş seviyesi dikkate alınarak bilgilendirme yapılması,
21. Fotoğraf ve video çekimlerinin yapılması,
22. Öğrencilere ait ürünlerin toplanması,
23. Ortaya çıkan ürünlerin sahiplerine çeşitli kodlar verilmesi,
24. Kodlanan öğrenci ürünlerinin analiz edilmesi için uzman ekibin oluşturulması,
25. Öğrenci çalışmalarının Ankara ilinde uzman ekiple birlikte değerlendirmesi,
26. Araştırmacı ile uzman ekibin “Resim Alanında Üstün Yeteneği Olan Öğrencileri Belirleme Aracı”na bağlı kalarak puanlama yapması,
27. Puanlama sürecinde fotoğraf ve video kaydına alınması,
28. Değerlendirme sonucu elde edilen verilerin raporlanması,
29. Belirli puan farklılıklarına sahip öğrencilere RAVEN Zekâ Testi yapılması,

30. Fotoğraf ve video kayıtları alınması,
31. RAVEN Zekâ Testi'nin test sonuç tablosuna göre değerlendirilmesi,
32. İlkokul 1., 2., 3. sınıf düzeylerinin sınıf öğretmenleriyle yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla görüşmeler yapılması,
33. Uygulama yapılan sınıflardaki sınıf öğretmenleriyle yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla görüşmeler yapılması,
34. Verilerden çıkan sonuçların analiz edilerek yorumlanması.

Araştırma verilerinin toplanmasında izlenen süreçte ilk aşamada uygulamaya yönelik olarak Gazi Üniversitesi Etik Kurul'undan uygulamanın etik yönünden uygun olup olmadığına yönelik izin alınmıştır. Alınan izinden sonra uygulama sürecinin yapıldığı il olan Malatya İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden uygulamaya yönelik sakınca olmadığına yönelik izin alınmıştır. Gerekli resmi izinlerin alınmasından sonra uygulamanın yapılacağı okulların belirlenmesi aşamasına geçilmiştir. Okullar belirlenirken çeşitlilik ölçütü alınmıştır. Bu çeşitlilik okulların sosyo-ekonomik açıdan farklı yerlerde olması şeklindedir. Belirlenen ölçüte göre 3 ilkokul belirlenmiştir. Belirlenen okullardan da bir sınıf belirlenerek araştırmaya dâhil edilmiştir.

Okul, sınıf ve öğrenci grubu belirlendikten sonra Ek 4'te yer alan "Veli Onam Formu" aracılığı ile öğrenci velilerinden izinler alınmıştır. Veli izinlerinden sonra öğrencilere araştırma sürecine katılım için "Katılımcılar İçin Bilgilendirilmiş Gönüllü Olur Formu" aracılığı ile gerekli bilgilendirmeler yapılmıştır. Bilgilendirmeler yapıldıktan sonra süreçte öğrencilerin kullanabileceği araç-gereçler temin edilmiştir.

Uygulama öncesi süreçler tamamlandıktan sonra katılımcı öğrencilere hazırlanan beş haftalık planlama kapsamında uygulama gerçekleştirilmiştir. Uygulamanın ilk aşamasında öğrencilere seslendirilen hikâyeler, fon müzikli hali ile sınıf içerisinde dinletilmiştir. Dinletilen hikâye ayrıca tahtaya da yazılmıştır. Bu aşamadan sonra öğrencilere ürünlerini oluşturabilmesi için 35x50 boyutunda resim kâğıtları dağıtılmıştır. Dağıtılan resim kâğıtlarına öğrencilerin resim yapması için süre verilmiştir. Süre konusunda öğrencilerin

sıkıntılarının olmadığı, kendilerini süre konusunda rahat hissetmeleri gerektiği vurgulanmıştır. Sınıf ortamında uygulama yapılırken araştırmacı tarafından alınan izinler doğrultusunda fotoğraf ve video kayıtları tutulmuştur.

Ders bitip zil çaldıktan sonra öğrencilere ait ürünler toplanmıştır. Çalışmaların arka kısmına uygulama haftası, okul bilgileri not edilmiştir. Ortaya çıkan ürünlerin sahiplerine çeşitli kodlar verilmiştir. Kodlama süreci tamamlandıktan sonra öğrenci ürünlerinin analiz edilmesi için uzman ekip oluşturulmuştur. Oluşturulan uzman ekip ile birlikte, araştırmacı tarafından belirlenen “Resim Alanında Üstün Yeteneği Olan Öğrencileri Belirleme Aracı” kriterlerine göre öğrenci ürünlerinin değerlendirmesi yapılmıştır. Araştırmacı, uzman ekip ile birlikte “Resim Alanında Üstün Yeteneği Olan Öğrencileri Belirleme Aracı”na bağlı kalarak puanlama yapmıştır. Uzman ekiple birlikte yapılan puanlama sürecinde fotoğraf ve videolar çekilmiştir.

Resim alanında üstün yetenekli çıkan öğrencilerin sınıflarında belirli puan farklılıklarına sahip yaklaşık 10 öğrenciye RAVEN Zekâ Testi yine sınıf ortamında yapılmıştır. Bu esnada fotoğraf ve video kayıtları alınmıştır. Daha sonra RAVEN Zekâ Testi sonuçları, test sonuç tablosuna göre değerlendirilmiştir. Değerlendirmeler sonucu öğrenciler zekâ testine göre belirli yüzdelik dilimlere ayrılmıştır.

Araştırmanın son veri toplama aşamasında devlet ve özel okullarda görev yapan ilkokul 1., 2., 3. sınıf öğretmenleriyle yarı yapılandırılmış görüşme formu ile görüşmeler yapılmıştır. Görüşme formlarından çıkan sonuçlar analiz edilerek yorumlanmıştır. Uygulama yapılan sınıflardaki sınıf öğretmenleriyle de yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla görüşmeler yapılmıştır. Elde edilen tüm veriler yorumlanmıştır. Son olarak veri toplama süreci sonlandırılmıştır.

3.6. Verilerin Analizi

Araştırma sürecinde “Resim Alanında Üstün Yeteneği Olan Öğrencileri Belirleme Aracı”, “RAVEN Zekâ Testi” ve iki adet “Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu” kullanılmıştır.

RAVEN Zekâ Testi; soyutlama yapma ve şekilsel problem çözme becerilerini göstermeyi amaçlayan bir zekâ testidir. “Resim Alanında Üstün Yeteneği Olan Öğrencileri Belirleme Aracı” ve RAVEN Zekâ Testi” ile toplanan veriler betimsel analiz yolu ile çözümlenmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanan veriler ise betimsel ve içerik analizi yolu ile çözümlenmiştir. Görüşmeler sırasında sınıf öğretmenlerine SÖ1, SÖ2... gibi kodlar verilmiştir. Ayrıca içerik analizinde elde edilen verilerden temalar ve kodlar oluşturulmuştur.

3.6.1. Geçerlik ve Güvenirlik

Araştırmanın nitel verilerinin geçerlik ve güvenirliği sağlamak üzere dört yöntemden yararlanılmıştır. Bu kapsamda Yıldırım ve Şimşek (2016) tarafından ifade edilen geçerliği sağlamak için inandırıcılık, aktarılabilirlik, iç tutarlık ve teyit edilebilirlik olarak ifade edilen yöntemlerden yararlanılmıştır. Benzer şekilde Creswell (2015) tarafından da nitel araştırma süreçlerinde geçerlik ve güvenirlik için “inandırıcılık, aktarılabilirlik, tutarlık, teyit edilebilirlik” yöntemlerinden yararlanılması gerektiğine vurgu yapmıştır. Bu kapsamda araştırmanın geçerlik ve güvenirliğini sağlamak üzere başvuru yöntemlere aşağıda yer verilmektedir.

Veri toplama araçları yardımı ile toplanan verilerin gerçeği yansıtırma durumu olarak (Merriam, 2015; Yıldırım ve Şimşek, 2016) ifade edilen inandırıcılık konusunda Lincoln ve Guba (1985) araştırmacıların “uzun süreli etkileşim, derinlik odaklı veri toplama, üçgenleme (çeşitleme), uzman incelemesi ve katılımcı teyidi” yöntemlerini kullanmalarını tavsiye etmiştir. Uzun süreli etkileşim kapsamında araştırmacı tarafından görüşme yapılacak zaman ve mekânın belirlenmesinde yapılan görüşmeler sürecinde katılımcılarla uzun süreli etkileşimi sağlayabilmek öncelikli kriter olarak belirlenmiştir. Veri toplama sürecinde aktif olarak görev alan araştırmacı, hikâyelerin dinlettirilmesi ve öğrencilerin ürün oluşturma sürecinde etkin bir şekilde sınıf ortamında yer alarak katılımcılarla uzun süreli etkileşimde bulunmuştur.

Araştırmada derinlik odaklı veri toplama adına araştırmacı, topladığı verilere eleştirel bir gözle bakarak, bu verilerin araştırma sorularına yanıt vermede yeterliğini sorgulamış ve ulaştığı sonuçların gerçeğe uygun olup olmadığını gerekirse ek veri toplayarak teyit etmesinin sağlanması (Yıldırım ve Şimşek, 2016) için yapılmaktadır. Bu kapsamda araştırmacı yarı yapılandırılmış görüşme sorularına ek olarak sonda sorular sorarak sınıf öğretmenlerinin görüşlerini daha açık olarak ortaya çıkarılmasını sağlamaya çalışmıştır.

Üçgenleme (Çeşitleme) kapsamında araştırmada, Denzin ve Lincoln (1998) tarafından önerilen dört üçgenleme türünden (araştırmacı üçgenleme, veri kaynağı üçgenleme, kuram üçgenleme ve yöntem üçgenleme) veri kaynağı üçgenlemesi kullanılmıştır. Bu kapsamda araştırmanın alt problemleri dikkate alınarak sınıf öğretmenlerinin sürece ilişkin görüşler, alınmıştır. Bunun yanında veri kaynağı çeşitliliği adına hikâyelerden ve hikâyelere dayalı olarak öğrenci ürünlerinden yararlanılmıştır.

Uzman incelemesi kapsamında araştırmada deneyimli, resim alanında uzman, daha önce BİLSEM'e öğrenci seçen iki BİLSEM öğretmeninden öğrenci ürünlerini değerlendirmesine yönelik görüş alınmıştır. Ayrıca alanında uzman akademisyenlerden görüşme formlarının uygunluğu, toplanan verilerin kodlanması, kodların birbirleri ve alt temalar ile alt temaların temalar ile ilişkisinde görüş alınmıştır. Verilen dönütler doğrultusunda gerekli düzenlemeler yapılmıştır.

Aktarılabirlik, bir çalışmanın sonuçları benzer katılımcı ve ortamlardaki durumlara aktarılabilmelidir (Başkale, 2016). Nitel araştırmalarda aktarılabirliği arttırmak için detaylı betimleme ve amaçlı örnekleme yapılabilir (Erlandson vd., 1993; Yıldırım ve Şimşek, 2016). Bu bağlamda araştırmada veri toplama araçlarının geliştirilmesi, veri toplama süreci, çalışma grubunun belirlenmesi hakkında ayrıntılı betimlemeler yapılmıştır.

Tutarlılık, olay ve olguların değişken olduğunu kabul etmek ve bu değişkenliği araştırmaya yansıtmak olarak ifade edilmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Tutarlılığı başka bir ifade ile güvenilirliği sağlamak adına yöntemsel olarak çeşitliliğin sağlanması ve güvenirliliğin denetlenmesi stratejileri tavsiye edilmektedir (Lincoln ve Guba, 1985). Ayrıca tutarlılık,

olay ve olguların değişken olduğunu kabul etmek ve bu değişkenliği araştırmaya yansıtmak olarak da tanımlanabilir (Yıldırım ve şimşek, 2016). Tutarlılık nitel araştırma sürecinin zaman, araştırmacı ve mekâna göre sabit olmasıyla ilgilidir (Miles ve Huberman, 1994). Araştırmada verilerin tutarlılığını artırmak için araştırmacı katılımcı öğrencilere aynı hikâyeleri dinletmiştir ve sınıf öğretmenlerine benzer sorular, benzer sonda sorular yöneltilmiştir.

Nitel araştırmada güvenilirliği sağlamada başvurulan yöntemlerden biri olan teyit edilebilirlik; araştırma kapsamında tespit edilen sonuçların toplanan verilerle devamlı bir biçimde teyit edilmesi ve okuyucuya mantıklı bir açıklama sunulma sürecidir (Yıldırım ve şimşek, 2016). Yapılan araştırmada teyit edilebilirliğin sağlanması ham veriler ile araştırma sonuçları karşılaştırılmıştır. Öğrenci ürünlerini değerlendirmede benzer ve ortak yönelimler tespit edilerek uzmanlarla karşılaştırılmıştır. Benzer durum görüşmeler içinde yapılmıştır.

Araştırmada nitel verilerin değerlendirilmesi için uzmanlardan destek alınarak verileri incelemesi sağlanmıştır. Uzman görüşü alım sürecinde Miles ve Huberman'ın (1994) güvenilirlik formülüne uygun hareket edilmiştir. Araştırmada görüşmeler yoluyla ulaşılan veriler kapsamında oluşturulan tema ve kodlar uzmanlar tarafından değerlendirilmiş ve görüşlerin temalara göre uygun biçimde analizi açısından Miles ve Huberman'ın (1994) güvenilirlik formülüne $[Güvenirlik = \frac{Görüş\ Birliği}{(Görüş\ Birliği + Görüş\ Ayrılığı)}] \times 100$ göre test edilmiştir. Yapılan test sonucunda uzmanlar ile %95 oranında görüş birliğine varılmıştır. Kodlama ve temalandırmada görüş birliğine varılmayan %5'lik kısım için uzmanlar ile ortak toplantı yapılarak nihai karar alınmıştır. Benzer durum öğrenci ürünleri kapsamında da gerçekleştirilmiştir.

BÖLÜM IV

BULGULAR

Araştırma kapsamında sosyo-ekonomik açıdan üç farklı düzeydeki okuldaki ikinci sınıf öğrencileri araştırmaya dâhil edilmiştir. Araştırmaya dâhil edilen öğrencilerin sosyo-ekonomik duruma göre dağılımları Tablo 3'te yer almaktadır.

Tablo 3

Sosyo-Ekonomik Duruma Göre Yerleşim Birimindeki Öğrencilere Ait Veriler

Okul Adı	Sınıf	Öğrenci Sayısı	Sosyo-Ekonomik Durum
A	2	50	Yüksek
B	2	30	Orta
C	2	45	Düşük
Toplam		125	

Tablo 3'teki veriler incelendiğinde araştırmaya 125 öğrenci katılım göstermiştir. Öğrencilerin 50'si sosyo-ekonomik açıdan yüksek bölgede olan okulda, 30'u sosyo-ekonomik açıdan orta olan bölgede ve 45'i sosyo-ekonomik açıdan düşük olan bölgedeki okullarda öğrenim gördükleri anlaşılmaktadır. Araştırma bulguları ilk aşamada öğrencilerin öğrenim gördükleri okulların sosyo-ekonomik durumu, ikinci aşamada öğrenci ürünlerinin iki alan uzmanı ve araştırmacı tarafından değerlendirilmesi sonucu elde edilen bulgulara, üçüncü aşamada puanlamalara göre karşılaştırmalara, dördüncü aşamada ise aşamada ürünlerin değerlendirilmesine yer verilmiştir. Son aşamada ise yarı yapılandırılmış görüşmeler sonucu elde edilen verilere yer verilmiştir.

4.1. Yüksek Sosyo-Ekonomik Durumdaki Ailelerin Olduğu Yerleşim Birimindeki Öğrencilere Ait Bulgular

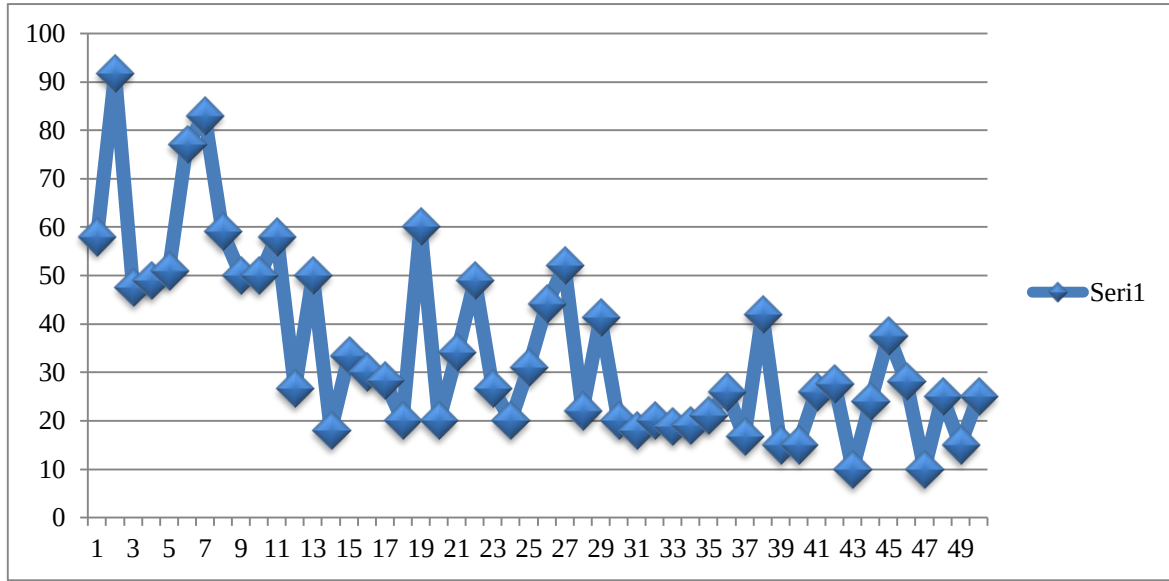
Araştırma kapsamında, sosyo-ekonomik açıdan yüksek bölgede olan okulda öğrenim görmekte olan öğrenci ürünlerin değerlendirilmesi sonucu elde edilen bulgular iki alan uzmanı ve araştırmacı tarafından değerlendirilmesi sonucu elde edilen bulgular aşağıda sıralı 3 tabloda gösterilmiştir. Devamında uzmanlar ve araştırmacıların verdiği puanların karşılaştırmalı tablosu yer almaktadır. Tablo içerisinde puan belirtilmeyen kısımlar, öğrencilerin okula o gün gelmediğini belirtmektedir.

Tablo 4
Uzman-1'e Ait Ürün Değerlendirme Verileri

Öğrenciler	1. Resim	2. Resim	3. Resim	4. Resim	5. Resim	Toplam	Ortalama Puan (Toplam/5)
Ö1	60	70	60	50	50	290	58
Ö2	-	85	-	95	95	275	91,66
Ö3	-	45	50	45	50	190	47,5
Ö4	50	55	55	45	40	245	49
Ö5	50	45	45	65	50	255	51
Ö6	65	75	80	85	80	385	77
Ö7	90	85	90	80	70	415	83
Ö8	70	65	55	50	55	295	59
Ö9	-	50	-	50	50	150	50
Ö10	-	50	50	60	40	200	50
Ö11	60	65	55	60	50	290	58
Ö12	-	25	-	30	25	80	26,66
Ö13	-	50	50	50	50	200	50
Ö14	15	20	20	15	20	90	18
Ö15	15	-	45	40	-	100	33,33
Ö16	-	15	40	35	30	120	30
Ö17	-	20	-	25	40	85	28,33
Ö18	15	20	20	20	25	100	20
Ö19	-	75	-	45	60	180	60
Ö20	-	15	-	20	25	60	20
Ö21	45	50	30	25	20	170	34
Ö22	75	50	60	30	30	245	49
Ö23	-	-	25	30	25	80	26,66
Ö24	20	20	25	20	15	100	20
Ö25	50	45	20	15	25	155	31

Ö26	40	45	45	45	45	220	44
Ö27	45	45	60	60	50	260	52
Ö28	25	25	25	25	10	110	22
Ö29	-	45	50	40	30	165	41,25
Ö30	15	20	20	20	25	100	20
Ö31	20	15	20	15	20	90	18
Ö32	20	-	-	-	-	20	20
Ö33	-	20	20	15	20	75	18,75
Ö34	25	15	15	25	15	95	19
Ö35	25	20	25	15	20	105	21
Ö36	30	25	20	25	30	130	26
Ö37	15	15	-	-	20	50	16,66
Ö38	50	50	25	45	40	210	42
Ö39	-	-	15	15	15	45	15
Ö40	15	20	10	15	15	75	15
Ö41	25	30	15	45	15	130	26
Ö42	25	30	-	-	--	55	27,50
Ö43	-	-	10	10	10	30	10
Ö44	40	15	15	20	30	120	24
Ö45	40	-	35	35	40	150	37,50
Ö46	25	25	25	25	40	140	28
Ö47	-	-	10	-	-	10	10
Ö48	25	-	-	-	-	25	25
Ö49	15	-	-	-	-	15	15
Ö50	25	-	-	-	-	25	25

Uzman-1 tarafından sosyo-ekonomik açıdan yüksek bölgede olan okulda öğrenim görmekte olan öğrenci ürünlerin değerlendirilmesi sonucu elde edilen bulgular incelendiğinde Ö2 olarak kodlanan öğrencinin 91,66 ortalama ile en fazla puana sahip öğrenci olduğu görülmektedir. Ö2 kodlu öğrenciyi 83 puanla Ö7 kodlu öğrenci takip etmektedir. Bu verilere göre Uzman-1'in "Resim Alanında Üstün Yeteneği Olan Öğrencileri Belirleme Aracı" ile yaptığı değerlendirmeye göre Ö2 kodlu öğrencinin sosyo-ekonomik açıdan yüksek bölgede olan okulda öğrenim gören öğrenciler arasında kompozisyon, oran orantı, çizgi yeteneği, perspektif, hareket, yaratıcılık şeklindeki altı kriter yönünden yüksek puanda olduğu anlaşılmaktadır.



Şekil 3. Uzman-1'e ait değerlendirmelerin grafiksel gösterimi

Tablo 5

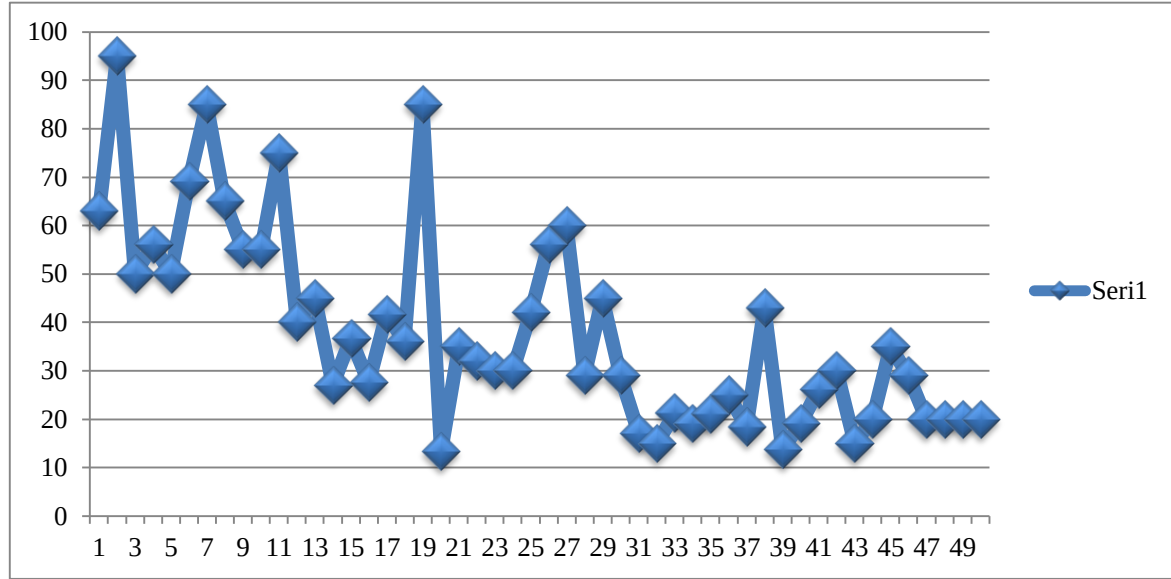
Uzman-2'ye Ait Ürün Değerlendirme Verileri

Öğrenciler	1. Resim	2. Resim	3. Resim	4. Resim	5. Resim	Toplam	Ortalama Puan (Toplam/5)
Ö1	65	65	60	60	65	315	63
Ö2	-	95	-	95	95	285	95
Ö3	-	50	50	50	50	200	50
Ö4	55	60	55	55	55	280	56
Ö5	50	45	45	55	55	250	50
Ö6	60	65	70	80	70	345	69
Ö7	90	90	90	85	70	425	85
Ö8	80	60	60	60	65	325	65
Ö9	-	65	-	50	50	165	55
Ö10	-	65	60	50	45	220	55
Ö11	75	85	70	70	75	375	75
Ö12	-	40	-	40	40	120	40
Ö13	-	40	50	40	50	180	45
Ö14	30	45	20	20	20	135	27
Ö15	15	-	55	40	-	110	36,66
Ö16	-	30	30	30	20	110	27,50
Ö17	-	45	-	35	45	125	41,66
Ö18	25	35	40	35	45	180	36
Ö19	-	85	-	85	85	255	85
Ö20	-	15	-	10	15	40	13,33
Ö21	30	75	30	20	20	175	35

Ö22	30	30	40	30	30	160	32
Ö23	-	-	30	30	30	90	30
Ö24	30	30	30	30	30	150	30
Ö25	50	45	45	35	35	210	42
Ö26	55	50	60	60	55	280	56
Ö27	50	60	65	60	65	300	60
Ö28	25	30	30	30	30	145	29
Ö29	-	50	45	45	40	180	45
Ö30	25	30	25	35	30	145	29
Ö31	20	20	15	15	15	85	17
Ö32	15	-	-	-	-	15	15
Ö33	-	25	20	15	25	85	21,25
Ö34	25	20	15	15	20	95	19
Ö35	25	20	25	15	20	105	21
Ö36	30	35	25	20	15	125	25
Ö37	20	15	-	-	20	55	18,33
Ö38	55	50	25	45	40	215	43
Ö39	-	-	20	15	20	55	13,75
Ö40	15	25	20	20	15	95	19
Ö41	30	15	20	40	25	130	26
Ö42	25	35	-	-	-	60	30
Ö43	-	-	15	15	15	45	15
Ö44	35	10	15	20	20	100	20
Ö45	35		40	30	35	140	35
Ö46	25	30	30	25	35	145	29
Ö47	-	-	20	-	-	20	20
Ö48	20	-	-	-	-	20	20
Ö49	20	-	-	-	-	20	20
Ö50	20	-	-	-	-	20	20

Uzman-2 tarafından sosyo-ekonomik açıdan yüksek bölgede olan okulda öğrenim görmekte olan öğrenci ürünlerin değerlendirilmesi sonucu elde edilen bulgular incelendiğinde Ö2 olarak kodlanan öğrencinin 95 ortalama ile en fazla puana sahip öğrenci olduğu görülmektedir. Ö2 kodlu öğrenciyi 85 puanla Ö7 ve Ö19 kodlu öğrenciler takip etmektedir. Bu verilere göre Uzman-2'nin "Resim Alanında Üstün Yeteneği Olan Öğrencileri Belirleme Aracı" ile yaptığı değerlendirmeye göre Ö2 kodlu öğrencinin sosyo-ekonomik açıdan yüksek bölgede olan okulda öğrenim gören öğrenciler arasında

kompozisyon, oran orantı, çizgi yeteneği, perspektif, hareket, yaratıcılık şeklindeki altı kriter yönünden yüksek puanda olduğu anlaşılmaktadır.



Şekil 4. Uzman-2'ye ait değerlendirmelerin grafiksel gösterimi

Tablo 6

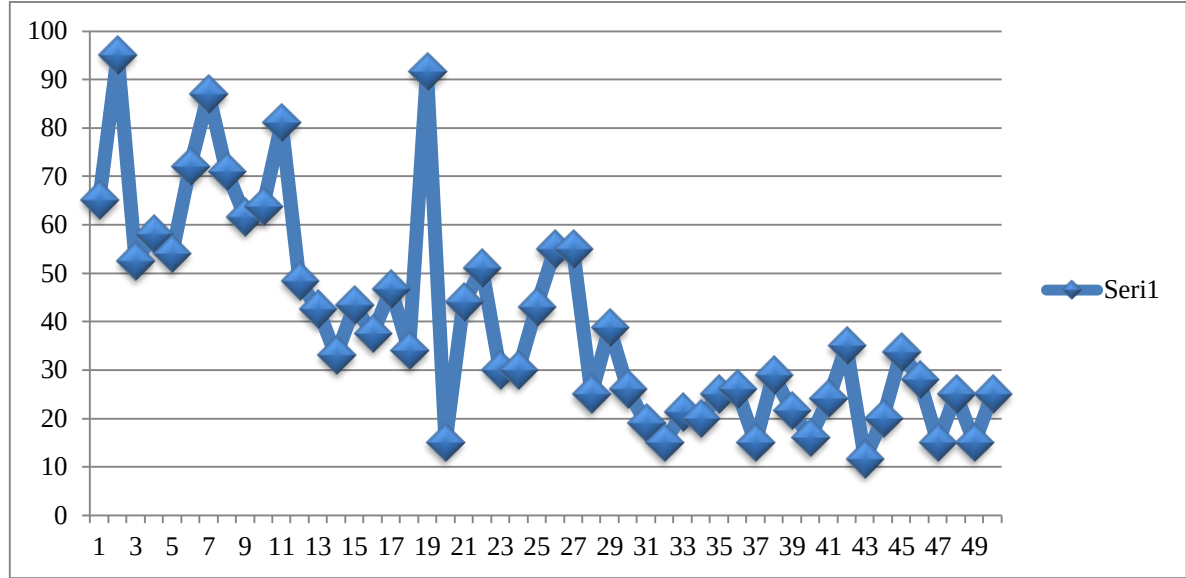
Araştırmacıya Ait Ürün Değerlendirme Verileri

Öğrenciler	1. Resim	2. Resim	3. Resim	4. Resim	5. Resim	Toplam	Ortalama Puan (Toplam/5)
Ö1	65	60	70	65	65	325	65
Ö2	-	95	-	95	95	285	95
Ö3	-	50	55	50	55	210	52,50
Ö4	60	55	55	65	55	290	58
Ö5	50	50	50	65	55	270	54
Ö6	60	60	80	75	85	360	72
Ö7	95	90	90	80	80	435	87
Ö8	85	60	65	70	75	355	71
Ö9	-	60	-	65	60	185	61,66
Ö10	-	70	70	60	55	255	63,75
Ö11	70	90	85	85	75	405	81
Ö12	-	40	-	65	40	145	48,33
Ö13	-	40	45	55	30	170	42,50
Ö14	25	35	35	35	35	165	33
Ö15	20	-	70	40	-	130	43,33
Ö16	-	30	45	45	30	150	37,50
Ö17	-	45	-	50	45	140	46,66
Ö18	20	35	35	35	45	170	34

Ö19	-	95	-	90	90	275	91,66
Ö20	-	15		15	15	45	15
Ö21	45	80	30	30	35	220	44
Ö22	55	50	60	45	45	255	51
Ö23	-	-	20	25	45	90	30
Ö24	30	30	35	30	25	150	30
Ö25	45	55	50	30	35	215	43
Ö26	50	55	55	55	60	275	55
Ö27	45	50	60	65	55	275	55
Ö28	25	30	30	15	25	125	25
Ö29	-	35	45	45	30	155	38,75
Ö30	20	30	25	25	30	130	26
Ö31	20	20	20	15	20	95	19
Ö32	15	-	-	-	-	15	15
Ö33	-	25	25	15	20	85	21,25
Ö34	20	20	25	15	20	100	20
Ö35	25	25	25	25	25	125	25
Ö36	25	20	30	25	30	130	26
Ö37	15	15	-	-	15	45	15
Ö38	45	35	20	25	20	145	29
Ö39	-	-	25	20	20	65	21,66
Ö40	15	30	15	10	10	80	16
Ö41	25	25	15	25	30	120	24
Ö42	30	40	-	-	-	70	35
Ö43	-	-	15	10	10	35	11,66
Ö44	35	15	15	20	15	100	20
Ö45	35		35	35	30	135	33,75
Ö46	20	30	25	25	40	140	28
Ö47	-	-	15	-	-	15	15
Ö48	25	-	-	-	-	25	25
Ö49	15	-	-	-	-	15	15
Ö50	25	-	-	-	-	25	25

Araştırmacı tarafından sosyo-ekonomik açıdan yüksek bölgede olan okulda öğrenim görmekte olan öğrenci ürünlerin değerlendirilmesi sonucu elde edilen bulgular incelendiğinde Ö2 olarak kodlanan öğrencinin 95 ortalama ile en fazla puana sahip öğrenci olduğu görülmektedir. Ö2 kodlu öğrenciyi 91,66 puanla Ö19, 87 puanla Ö7 kodlu öğrenciler takip etmektedir. Bu verilere göre araştırmacının “Resim Alanında Üstün Yeteneği Olan Öğrencileri Belirleme Aracı” ile yaptığı değerlendirmeye göre Ö2 kodlu

öğrencinin sosyo-ekonomik açıdan yüksek bölgede olan okulda öğrenim gören öğrenciler arasında kompozisyon, oran orantı, çizgi yeteneği, perspektif, hareket, yaratıcılık şeklindeki altı kriter yönünden yüksek puanda olduğu anlaşılmaktadır.



Şekil 5. Araştırmacıya ait değerlendirmelerin grafiksel gösterimi

Araştırma kapsamında, sosyo-ekonomik açıdan yüksek bölgede olan okulda öğrenim görmekte olan öğrenci ürünlerin uzmanlar ve araştırmacı tarafından değerlendirmesi sonucu elde edilen puanların ortalaması ve öğrenci temelinde genel ortalaması Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7

Uzmanlar ve Araştırmacıya Ait Değerlendirme Verilerinin Ortalaması

Öğrenciler	Uzman-1 Ortalama Puan	Uzman-2 Ortalama Puan	Araştırmacı Ortalama Puan	Öğrencilerin Genel Ortalaması
Ö1	58	63	65	62
Ö2	91,66	95	95	93,88
Ö3	47,5	50	52,50	50
Ö4	49	56	58	54,33
Ö5	51	50	54	51,66
Ö6	77	69	72	72,66
Ö7	83	85	87	85
Ö8	59	65	71	65
Ö9	50	55	61,66	55,55
Ö10	50	55	63,75	56,25
Ö11	58	75	81	71,33

Ö12	26,66	40	48,33	38,33
Ö13	50	45	42,50	45,83
Ö14	18	27	33	26
Ö15	33,33	36,66	43,33	37,77
Ö16	30	27,50	37,50	31,66
Ö17	28,33	41,66	46,66	38,88
Ö18	20	36	34	30
Ö19	60	85	91,66	78,88
Ö20	20	13,33	15	16,11
Ö21	34	35	44	37,66
Ö22	49	32	51	44
Ö23	26,66	30	30	28,88
Ö24	20	30	30	26,66
Ö25	31	42	43	38,66
Ö26	44	56	55	51,66
Ö27	52	60	55	55,66
Ö28	22	29	25	25,33
Ö29	41,25	45	38,75	41,66
Ö30	20	29	26	25
Ö31	18	17	19	18
Ö32	20	15	15	16,66
Ö33	18,75	21,25	21,25	20,41
Ö34	19	19	20	19,33
Ö35	21	21	25	22,33
Ö36	26	25	26	25,66
Ö37	16,66	18,33	15	16,66
Ö38	42	43	29	38
Ö39	15	13,75	21,66	16,80
Ö40	15	19	16	16,66
Ö41	26	26	24	25,33
Ö42	27,50	30	35	29,83
Ö43	10	15	11,66	12,22
Ö44	24	20	20	21,33
Ö45	37,50	35	33,75	35,41
Ö46	28	29	28	28,33
Ö47	10	20	15	15
Ö48	25	20	25	23,33
Ö49	15	20	15	16,66
Ö50	25	20	25	23,33

Uzmanlar ve araştırmacı tarafından “Resim Alanında Üstün Yeteneği Olan Öğrencileri Belirleme Aracı” ile sosyo-ekonomik açıdan yüksek bölgede olan okulda öğrenim

görmekte olan öğrenci ürünlerini değerlendirmelere göre ortalaması en yüksek olan öğrencilerin 93,88 puanla Ö2 kodlu öğrenci ile 85 puanla Ö7 kodlu öğrenciye ait olduğu anlaşılmaktadır. Bu verilere göre uzmanlar ve araştırmacının “Resim Alanında Üstün Yeteneği Olan Öğrencileri Belirleme Aracı” ile yaptığı değerlendirmeye göre Ö2 ve Ö7 kodlu öğrencilerin resim alanında üstün yetenekli birey olduğu söylenebilir.

Araştırma kapsamında, sosyo-ekonomik açıdan yüksek bölgede olan okulda öğrenim görmekte olan öğrenci ürünlerinin “Resim Alanında Üstün Yeteneği Olan Öğrencileri Belirleme Aracı” ile değerlendirmesi sonucu elde edilen puanların kriterlere göre dağılımı Tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8
Resim Alanında Üstün Yeteneği Olan Öğrencileri Belirleme Aracı Kriterlerine Göre Ortalama Puanların Dağılımı

Öğrenciler	Kompozisyon (15)	Oran- Orantı (15)	Çizgi Yeteneği (15)	Perspektif (15)	Hareket (15)	Yaratıcılık (30)	Öğrencilerin Genel Ortalaması
Ö1	10	10	9	5	10	18	62
Ö2	15	15	13	8	15	27	93,88
Ö3	8	8	8	5	9	12	50
Ö4	8	9	8	6	8	15	54,33
Ö5	9	8	9	5	7	13	51,66
Ö6	12	11	12	8	11	18	72,66
Ö7	13	12	13	8	13	26	85
Ö8	12	10	10	6	10	17	65
Ö9	9	8	9	5	10	14	55,55
Ö10	10	9	8	6	9	14	56,25
Ö11	13	12	11	7	11	17	71,33
Ö12	7	5	7	5	7	7	38,33
Ö13	8	7	8	5	8	9	45,83
Ö14	5	4	4	3	3	7	26
Ö15	7	6	6	4	7	7	37,77
Ö16	6	5	5	4	5	6	31,66
Ö17	7	6	7	5	6	7	38,88
Ö18	5	5	6	4	4	6	30
Ö19	13	12	12	7	13	21	78,88
Ö20	2	2	2	2	2	6	16,11
Ö21	6	5	6	5	6	9	37,66
Ö22	7	6	8	5	8	10	44
Ö23	5	4	4	3	5	7	28,88

Ö24	4	4	5	3	3	7	26,66
Ö25	8	6	6	5	6	7	38,66
Ö26	9	8	9	7	8	10	51,66
Ö27	10	9	9	8	9	10	55,66
Ö28	5	3	4	3	4	6	25,33
Ö29	8	6	6	5	7	9	41,66
Ö30	4	4	4	3	4	6	25
Ö31	4	3	2	2	3	4	18
Ö32	3	3	2	1	3	4	16,66
Ö33	4	3	3	2	3	5	20,41
Ö34	3	3	3	2	3	5	19,33
Ö35	4	4	3	2	3	6	22,33
Ö36	4	3	4	3	4	7	25,66
Ö37	3	2	2	2	3	4	16,66
Ö38	7	6	6	5	6	8	38
Ö39	3	3	2	3	3	4	16,80
Ö40	3	3	2	2	2	4	16,66
Ö41	4	4	4	3	4	6	25,33
Ö42	5	4	5	4	4	8	29,83
Ö43	2	2	1	1	2	4	12,22
Ö44	4	3	3	3	3	5	21,33
Ö45	4	4	5	3	5	7	35,41
Ö46	6	6	5	4	6	8	28,33
Ö47	3	2	2	2	2	4	15
Ö48	4	4	3	3	3	6	23,33
Ö49	3	3	2	2	2	4	16,66
Ö50	4	3	4	3	3	6	23,33

Uzmanlar ve araştırmacı tarafından “Resim Alanında Üstün Yeteneği Olan Öğrencileri Belirleme Aracı” ile değerlendirmesi sonucu elde edilen puanların kriterlere göre dağılımı incelendiğinde Ö2 kodlu öğrencinin kompozisyon, oran-orantı, hareket ve yaratıcılıkta en yüksek puanları aldığı görülmektedir.

4.1.1. Yüksek Sosyo-Ekonomik Durumdaki Ailelerin Olduğu Yerleşim

Birimindeki Bazı Öğrencilerin Puanlamalarına Yönelik Karşılaştırmalar ve Yorumlamalar

Bir önceki başlıkta uzmanlar ve araştırmacı tarafından “Resim Alanında Üstün Yeteneği Olan Öğrencileri Belirleme Aracı” ile değerlendirmesi sonucu elde edilen puanların kriterlere göre Ö2 kodlu öğrencinin 93 puan ile Ö7 kodlu öğrencinin 85 puan ile resim alanında üstün yetenekli olarak belirlendiği görülmektedir. Aşağıda bu öğrencilerin ve sınıfta yer alan bazı öğrencilerin ürünlerinin puanlanmasına, daha önce BİLSEM tanılması için önerilme durumuna ve sonucuna ve RAVEN Zekâ Testi sonucuna ilişkin veriler yer almaktadır.

Tablo 9

Öğrenci Ürünlerinin Çok Yönlü Değerlendirilmesine Ait Veriler

Öğrenci	Yapılan Uygulamada Aldığı Puan	Uygulamada Resim Alanında Üstün Çıkma Durumu	Daha Önce BİLSEM Tanılması İçin Önerilme Durumu ve Sonuç	RAVEN Zekâ Testi Sonucu
Ö2	93	Resim Alanında Üstün	Resim Alanı İçin Önerildi (BİLSEM’in ilk aşama uygulamasında elendi)	%95 (Üstün)
Ö7	85	Resim Alanında Üstün	Resim Alanı İçin Önerildi (BİLSEM’in ikinci aşama uygulamasında elendi)	%95 (Üstün)
Ö19	78	-	Önerilmedi	%75 (Normal)
Ö6	72	-	Önerilmedi	%75 (Normal)
Ö11	71	-	Resim Alanı İçin Önerildi (BİLSEM’in ilk aşama uygulamasında elendi)	%75 (Normal)
Ö8	65	-	Önerilmedi	%50 (Normalin bir altı)
Ö1	62	-	Genel Zihinsel Yetenek Alanı İçin Önerildi (BİLSEM’in ilk aşama uygulamasında elendi)	%95 (Üstün)
Ö27	55	-	Önerilmedi	%75 (Normal)
Ö9	55	-	Önerilmedi	%50 (Normalin bir altı)
Ö44	21	-	Önerilmedi	%75 (Normal)

Ö2 kodlu öğrenci, tez kapsamında yapılan uygulamaya göre uzmanlar ve araştırmacı tarafından yapılan değerlendirmede 93 puan almıştır. Çalışmanın verilerine göre bu öğrenci resim alanında üstün yetenekli olarak belirlenmiştir. Sınıf öğretmeni tarafından BİLSEM tanılmasına resim alanı için önerilen Ö2 kodlu öğrenci henüz yetenek alanında değerlendirilmeden BİLSEM tanılmasının ilk aşamasında elenmiştir. Tez kapsamında yapılan RAVEN Zekâ Testi'nde ise %95'lik dilime girerek “üstün zekâlı” olarak değerlendirilmiştir.

Çalışma kapsamında Ö7 kodlu öğrenci, tez kapsamında yapılan uygulamaya göre uzmanlar ve araştırmacı tarafından yapılan değerlendirmede 85 puan almıştır. Çalışmanın verilerine göre bu öğrenci resim alanında üstün yetenekli olarak belirlenmiştir. Sınıf öğretmeni tarafından BİLSEM tanılmasına resim alanı için önerilen Ö7 kodlu öğrenci BİLSEM tanılmasının ikinci aşamasında (Bireysel Değerlendirme) elenmiştir. Tez kapsamında yapılan RAVEN Zekâ Testi'nde ise %95'lik dilime girerek “üstün zekâlı” olarak değerlendirilmiştir. Çalışma kapsamında resim alanında üstün yetenekli olarak belirlenen öğrencinin BİLSEM tanılmasında yeteneğini sergileyememiş olmasında birçok faktör rol oynayabilir.

Çalışma kapsamında Ö19 kodlu öğrenci, tez kapsamında yapılan uygulamaya göre uzmanlar ve araştırmacı tarafından yapılan değerlendirmede 78 puan almıştır. Çalışmanın verilerine göre bu öğrenci resim alanında üstün yetenekli değildir. Sınıf öğretmeni tarafından BİLSEM tanılması için herhangi bir alanda önerilmemiştir. Tez kapsamında yapılan RAVEN Zekâ Testi'nde ise %75'lik dilime girerek “normal” olarak değerlendirilmiştir.

Çalışma kapsamında Ö6 kodlu öğrenci, tez kapsamında yapılan uygulamaya göre uzmanlar ve araştırmacı tarafından yapılan değerlendirmede 72 puan almıştır. Çalışmanın verilerine göre bu öğrenci resim alanında üstün yetenekli değildir. Sınıf öğretmeni tarafından BİLSEM tanılması için herhangi bir alanda önerilmemiştir. Çalışma kapsamında yapılan RAVEN Zekâ Testi'nde ise %75'lik dilime girerek “normal” olarak değerlendirilmiştir.

Çalışma kapsamında Ö11 kodlu öğrenci, tez kapsamında yapılan uygulamaya göre uzmanlar ve araştırmacı tarafından yapılan değerlendirmede 71 puan almıştır. Çalışmanın verilerine göre bu öğrenci resim alanında üstün yetenekli değildir. Sınıf öğretmeni tarafından BİLSEM tanılmasına resim alanı için önerilmiş fakat ilk aşamada elenmiştir. Tez kapsamında yapılan RAVEN Zekâ Testi'nde ise %75'lik dilime girerek “normal” olarak değerlendirilmiştir.

Çalışma kapsamında Ö8 kodlu öğrenci, tez kapsamında yapılan uygulamaya göre uzmanlar ve araştırmacı tarafından yapılan değerlendirmede 65 puan almıştır. Çalışmanın verilerine göre bu öğrenci resim alanında üstün yetenekli değildir. Sınıf öğretmeni tarafından BİLSEM tanılması için herhangi bir alanda önerilmemiştir Tez kapsamında yapılan RAVEN Zekâ Testi'nde ise %50'lik dilime girerek “normalin altı” olarak değerlendirilmiştir.

Çalışma kapsamında Ö1 kodlu öğrenci, tez kapsamında yapılan uygulamaya göre uzmanlar ve araştırmacı tarafından yapılan değerlendirmede 62 puan almıştır. Çalışmanın verilerine göre bu öğrenci resim alanında üstün yetenekli değildir. Sınıf öğretmeni tarafından BİLSEM tanılmasına genel zihinsel yetenek alanı için önerilmiş fakat ilk aşamada elenmiştir. Tez kapsamında yapılan RAVEN Zekâ Testi'nde ise %95'lik dilime girerek “üstün zekâlı” olarak değerlendirilmiştir.

Çalışma kapsamında Ö27 kodlu öğrenci, tez kapsamında yapılan uygulamaya göre uzmanlar ve araştırmacı tarafından yapılan değerlendirmede 55 puan almıştır. Çalışmanın verilerine göre bu öğrenci resim alanında üstün yetenekli değildir. Sınıf öğretmeni tarafından BİLSEM tanılması için herhangi bir alanda önerilmemiştir Tez kapsamında yapılan RAVEN Zekâ Testi'nde ise %75'lik dilime girerek “normal” olarak değerlendirilmiştir.

Çalışma kapsamında Ö9 kodlu öğrenci, tez kapsamında yapılan uygulamaya göre uzmanlar ve araştırmacı tarafından yapılan değerlendirmede 55 puan almıştır. Çalışmanın verilerine göre bu öğrenci resim alanında üstün yetenekli değildir. Sınıf öğretmeni tarafından

BİLSEM tanılaması için herhangi bir alanda önerilmemiştir Tez kapsamında yapılan RAVEN Zekâ Testi'nde ise %50'lik dilime girerek “normalin altı” olarak değerlendirilmiştir.

Çalışma kapsamında Ö44 kodlu öğrenci, tez kapsamında yapılan uygulamaya göre uzmanlar ve araştırmacı tarafından yapılan değerlendirmede 21 puan almıştır. Çalışmanın verilerine göre bu öğrenci resim alanında üstün yetenekli değildir. Sınıf öğretmeni tarafından BİLSEM tanılaması için herhangi bir alanda önerilmemiştir Tez kapsamında yapılan RAVEN Zekâ Testi'nde ise %75'lik dilime girerek “normal” olarak değerlendirilmiştir.

4.1.2. Sosyo-Ekonomik Açıdan Yüksek Bölgede Olan Okulda Resim Alanında Üstün Yetenekli Tanısı Konulan Öğrencilerin Ürünlerinin Değerlendirmeye Yönelik Bulguları

Uzmanlar ve araştırmacı tarafından “Resim Alanında Üstün Yeteneği Olan Öğrencileri Belirleme Aracı” ile sosyo-ekonomik açıdan yüksek bölgede olan okulda öğrenim görmekte olan öğrenci ürünlerinin değerlendirmesi neticesinde Ö2 kodlu öğrencinin resim alanında üstün yetenekli birey olduğu ortaya çıkarılmıştır. Ö2 kodlu öğrencinin yaptığı ürünler ve diğer öğrencilere ait örnekler ve değerlendirmeler aşağıda sunulmuştur.

4.1.2.1. Ö2 Kodlu öğrencinin ürünleri ve değerlendirmesi

Uzmanlar ve araştırmacı tarafından resim alanında “Resim Alanında Üstün Yeteneği Olan Öğrencileri Belirleme Aracı” ile sosyo-ekonomik açıdan yüksek bölgede olan okulda öğrenim görmekte olan öğrenci ürünlerinin değerlendirmesi neticesinde Ö2 kodlu öğrencinin resim alanında üstün yetenekli birey olduğu ortaya çıkarılmıştır.

Ö2 kodlu öğrenci 5 haftalık uygulama süresinde 2 defa uygulama gününde okula gelmeyerek sadece 3 çalışmaya dâhil olmuştur. Bu öğrenci 2, 4, ve 5. hafta yapılan uygulama çalışmalarına katılmıştır.

Uygulama yapılmadan önce öğretmenle yapılan görüşme esnasında Ö2 kodlu öğrencinin resim alanında üstün yetenekli olduğunu kendisinin ve ailesinin gözlemlediğini söylemiştir. Bu öğrenciyi resim alanında üstün yetenekli olduğunu düşünerek BİLSEM tanılmasına yönlendirdiğini fakat Grup Tarama Uygulaması'nda elendiğini belirtmiştir.

Sınıf öğretmeni Ö2 kodlu öğrencinin yapısı olarak çok çekimser ve içine kapalı bir öğrenci olduğunu ifade etmiştir. Öğrenci hakkında bu bilgiler alındıktan sonra araştırmacı tarafından uygulama esnasında Ö2 kodlu öğrenci gözlemlenmiştir. Uygulamaya ilk kez katıldığı 2. hafta Ö2 kodlu öğrenci, kendi sınıfında olmasına rağmen çekimser bir tavır sergileyerek arkadaşlarına oranla biraz daha adaptasyonu geç sağlamıştır. Bunun sebebi olarak böyle bir uygulamayı ilk kez yapıyor olmasından veya sınıfta öğretmeni ve arkadaşlarının dışında bir kişinin daha sınıf içinde var olmasından kaynaklı olduğu düşünülmektedir.

Ö2 kodlu öğrencinin 4. ve 5. hafta yaptığı ürünlere ait örnekler ve değerlendirmeler aşağıda sunulmuştur.

Görsel 1'de yer alan ürün 4. hafta yapılan uygulama çalışmasında tahtaya yazılan ve fon müzikli seslendirme ile öğrencilere birkaç kez dinletilen hikâyeye ait Ö2 kodlu öğrencinin resim çalışmasıdır. 4. hafta uygulama esnasında tahtaya yazılan ve dinlettirilen hikâye şudur:

Hikâye Adı: Çizgi Arkadaş

Can isimli bir çocuk sürekli resim defterine resimler çiziyordu. Tek hayali çizdiği resimlerin canlanıp kendisine arkadaş olmalarıydı. Bir gün uykusundan uyandığında resim defterinin etrafına toplanan bir kalabalık gördü. Bu kalabalık Can'ın resim defterine çizdiği figürlerdi. Hareket ediyorlar ve Can'a gülümsüyorlardı. Can bu duruma çok şaşırdı. Şimdi senden bu şaşırtıcı anı resmetmeni istiyorum.



Şekil 6. Ö2 kodlu öğrenciye ait “Çizgi Arkadaş” adlı hikâyenin resimsel betimlemesi

Kompozisyon

Ö2 kodlu öğrencinin yapmış olduğu resim (Görsel 1), kompozisyon açısından incelendiğinde resimde bulunan öğelerin kâğıdın tamamı kullanılarak anlamlı bir şekilde kâğıda yerleştirildiği görülmektedir. Kapalı kompozisyon olarak betimlenen çalışmada mekân olarak iç mekân tercih edilmiştir. Ö2 kodlu öğrenci hikâyede yer alan “Bir gün uykusundan uyandığında resim defterinin etrafına toplanan bir kalabalık gördü” cümlesinden yola çıkarak kompozisyonunu bir oda tasarlayarak oluşturmuştur. Resmedilen oda, mekân çizgileri ile boyutlandırılmıştır.

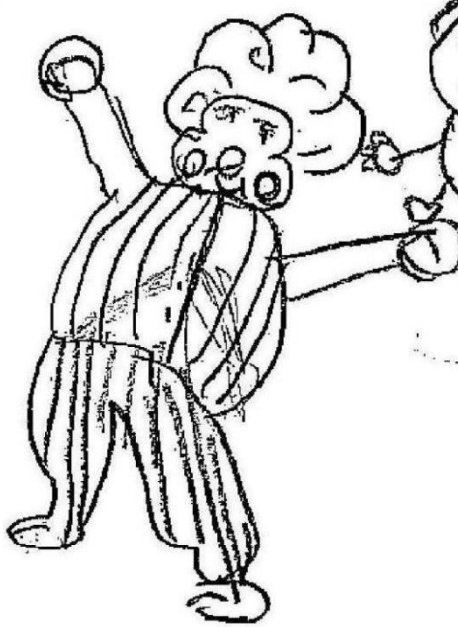
Resmin üst tarafının hafif sol kısmında bir lamba resmedilmiştir. Resmin orta alanı, duvarlara asılan çerçeveler, çalışma masası, kitaplık gibi malzemelerle zenginleştirilmiştir. Resmin alt bölgesi, kompozisyonun figürlerle donatılmış en hareketli ve dinamik bölgesidir. Alt kısımda hikâyede yer alan Can karakterinin yatağı, şaşkın bir ifade kullanan

Can, Can'ın çizdiği resimlerden canlanan figürler ve en sol kısımda odanın kapısı bulunmaktadır. Genel anlamda Ö2 kodlu öğrenci bir oda içerisinde farklı eşyalar ve hareketli figürler kullanarak zengin bir kompozisyon elde etmiştir.

Oran-Orantı

Ö2 kodlu öğrencinin yapmış olduğu resim (Görsel 1), oran-orantı açısından incelendiğinde genel olarak resimde kullanılan eşya, figür gibi imgelerin birbirini etkileyen büyüklükleri arasında bir bağ kurulduğu görülmektedir. Hikâyenin ve resmin ana karakteri Can'ın odasında bulunan yatak, kapı, çalışma masası, çerçeve gibi eşyaların Can'ın boyuna oranla büyüklük açısından uygun oran-orantı kullanıldığı görülmektedir.

Figürler tek tek değerlendirildiğinde Ö2 kodlu öğrencinin henüz 8 yaşında olmasına rağmen figür çizimlerindeki insan bedeninde var olan oran-orantının doğruya yakın resmedilmesi kendi yaş grubuna oranla anlamlı derecede iyi olduğu düşünülmektedir. Aşağıdaki Görsel 2, 3, 4, 5, 6, 7'de Ö2 kodlu öğrencinin resmettiği figürlerin oran-orantı detayları yer almaktadır.



Şekil 7. Ö2 kodlu öğrenciye ait “Çizgi Arkadaş” adlı hikâyenin resimsel betimlemesi, Detay-1



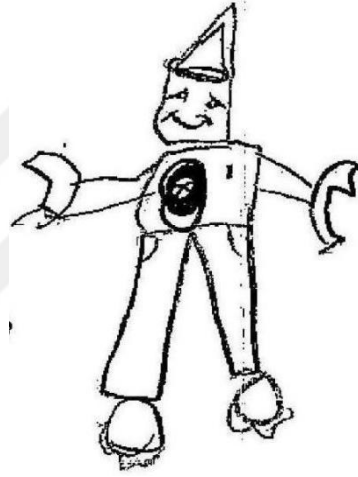
Şekil 8. Ö2 kodlu öğrenciye ait “Çizgi Arkadaş” adlı hikâyenin resimsel betimlemesi, Detay-2



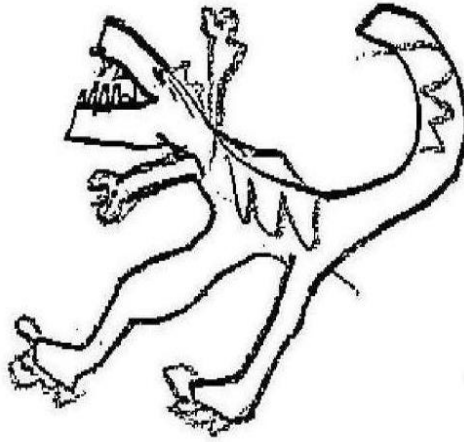
Şekil 9. Ö2 kodlu öğrenciye ait “Çizgi Arkadaş” adlı hikâyenin resimsel betimlemesi, Detay-3



Şekil 10. Ö2 kodlu öğrenciye ait “Çizgi Arkadaş” adlı hikâyenin resimsel betimlemesi, Detay-4



Şekil 11. Ö2 kodlu öğrenciye ait “Çizgi Arkadaş” adlı hikâyenin resimsel betimlemesi, Detay-5



Şekil 12. Ö2 kodlu öğrenciye ait “Çizgi Arkadaş” adlı hikâyenin resimsel betimlemesi, Detay-6

Çizgi Yeteneği

Ö2 kodlu öğrencinin yapmış olduğu resim, çizgi yeteneği açısından incelendiğinde kompozisyon bütünlüğü içerisinde çizgi değerlerinde netlik ve süreklilik hâkimdir. Resmettiği eşya ve figürlerde tek çizgi kullanarak çizgisel kararlılık sağlamıştır. Ö2 kodlu öğrenci, resimdeki çizgi elemanının biçime dönüşen haliyle resmetmek istediği figürün, eşyanın vs. ne olduğunu net bir şekilde kavrayabilmemize yardımcı olmaktadır. Ayrıca resimdeki hareket unsurunu çizgilerindeki dinamik yapı ile kuvvetlendirmiştir.

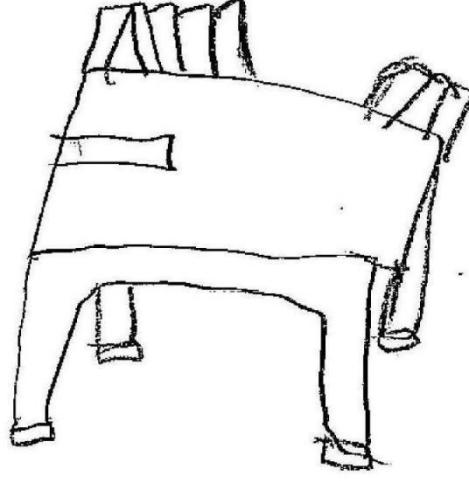
Perspektif

Ö2 kodlu öğrencinin yapmış olduğu resim (Görsel 1), perspektif açısından incelendiğinde iki boyutlu düzlem üzerinde üç boyut yansımasını yapmaya çalıştığı görülmektedir. Öğrenci, iç mekân tasarısında mekân çizgilerini kompozisyona dâhil ederek perspektif iz düşümünü yakalamaya çalışmıştır. Ayrıca figürler ve eşyalar arasında büyüklük orantıları kurarak belirli bir perspektif oluşturmuştur.

Resimdeki yatağın ve çalışma masasının üst yüzeyini görmesi resmi kurguladığı bakış açısına uygun bir pozisyonudur. Görsel 8’de de görüldüğü üzere çalışma masasını çizerken ön ve arka ayaklarının aynı boyutta ve büyüklükte olmadığını algılayabildiğini ortaya koymuştur. Görsel 2’de yer alan figürdeki harekette de perspektif iz düşümü hissedilmektedir. Figürün arka kısma doğru yönelen hareketini yansıtırken gerçekten arkaya meyilli bir pozisyon aldığını hissettirmesi de perspektifi iyi yansımasıyla alakalıdır. Bu figürün kıyafetindeki çizgiler de öne yakın kısımlarında genişlemiş, arka kısma gittikçe daralmıştır. Kıyafete yerleştirilen çizgiler aracılığıyla figürün aldığı hareket daha açık bir şekilde algılanmasına yardımcı olmaktadır.

Bu yaş grubunun resmi yüzeye çekme becerisi olmasına ve perspektifi tam olarak algılayamamasına rağmen bu öğrenci çevresinde var olan mekân ve nesnelerin ilişkisine yaptığı gözlemler sonucunda perspektifi algılayabilme becerisi edinmiştir. Görsel zekâsı yüksek bireylerin özellikleri arasında gözlem yapabilme, bir nesnenin diğer nesnelerle ve

mekânla bağlantısını kurabilme becerisine sahip olması yer almaktadır. Ö2 kodlu öğrenci gözlem yeteneği ile edindiği bu özelliği yaptığı resme de yansıtmıştır.

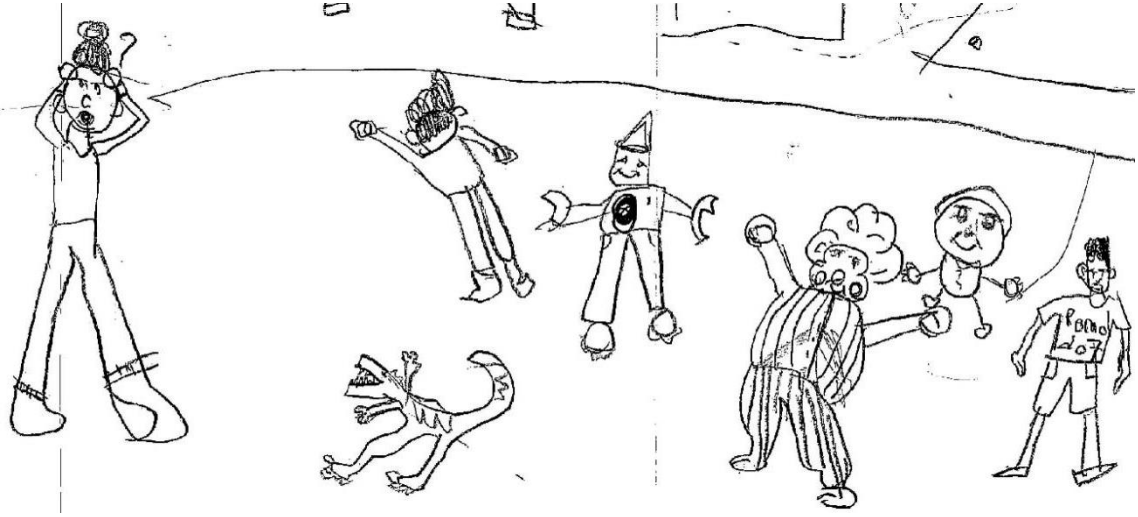


Şekil 13. Ö2 kodlu öğrenciye ait “Çizgi Arkadaş” adlı hikâyenin resimsel betimlemesi, Detay-7

Hareket

Ö2 kodlu öğrencinin yapmış olduğu resim (Görsel 1), hareket açısından incelendiğinde çizgisel hareket ve yüzeyler üzerinde yapılan hareketin dikkat çektiği görülmektedir. Çizgisel hareket olarak bazı alanlarda yoğun çizgisel yüzeyler bazı alanlarda ise seyrek çizgisel yüzeyler meydana getirildiği görülmektedir. Bu da resmin çizgisel dinamizmini arttırmaktadır. Böylelikle resim çizgi aracılığıyla bir hareket kazanmaktadır.

Yüzeyler üzerinde yapılan harekete, resmin en dinamik bölgesi olan Görsel 9 örnek olarak gösterilebilir. Görsel 2, 3, 4, 5, 6, 7’de figürlerin kendilerine özgü aldıkları farklı hareket açıları resmedilmiştir. Figürlere yansıtılan hareketler, çizgi yolu ile net bir şekilde hissettirilmiştir. Ayrıca kompozisyon üzerinde konumlandırılan nesneler ve figürler, bunların büyüklük-küçüklük aralıkları, çizgisel olarak doluluk-boşluk dengesi genel anlamda resmi hareketli ve dinamik kılmıştır.



Şekil 14. Ö2 kodlu öğrenciye ait “Çizgi Arkadaş” adlı hikâyenin resimsel betimlemesi, Detay-8

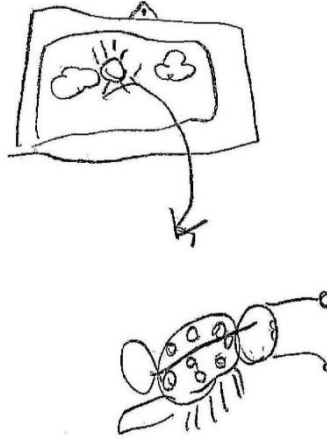
Yaratıcılık

Ö2 kodlu öğrencinin yapmış olduğu resim (Görsel 1), yaratıcılık açısından incelendiğinde konu ve kompozisyon arasındaki bağın kuvvetli olduğu, konuya bağlı detay ve sembollerin resmedildiği, olay örgüsü ve duyguların mekân, nesne ve figürlerle dışa yansıdığı, özgün bir dil kullandığı görülmektedir. Tüm bunlar yaratıcılığı doğrudan etkileyen unsurlardır. Konuya bağlı kalarak hikâyenin temasına uygun resim yapması “yaratıcılık” kriterine bağlı önemli bir faktördür.

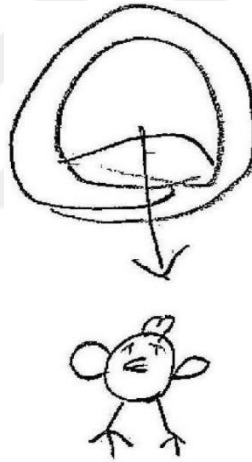
Hikâyede anlatılan Can karakterinin sabah uyandığında çizdiği resimlerin canlanması konusunu Ö2 kodlu öğrenci, şaşkın bir ifade ile çizdiği resimlerin canlanmış haline bakan bir Can karakteri çizerek sahnelemiştir. Görsel 2, 3, 5, 6, 7’de yer alan figürler, Can’ın çizdiği resimlerden canlanan karakterlerdir. Bunun yanında Görsel 10, 11’de de görüldüğü üzere alışılmışın dışında kalan özgün detaylarla yaratıcı betimlemeler yapmıştır. Hikâyede yer alan resimlerin canlanması temasını, çizdiği çerçevelenen resimlerin içindeki figürlerin çerçeveden çıkarak canlandığını ifade ederek vurgulamıştır.

Genel anlamda resminde kullandığı şekilleri basit ama dikkat çekici bir şekilde stilize etmiştir. Resmine ait tüm nesne ve figürler hikâyenin konusuna hizmet etmektedir. Bu anlamda hikâyedeki olay örgüsünü algılayabilmesi ve bu temayı resimsel bir dille özgün

ifadeler kullanarak detay simgelerle betimlemesi Ö2 kodlu öğrencinin yaratıcı bir bakış açısı olduğunun göstergesidir.



Şekil 15. Ö2 kodlu öğrenciye ait “Çizgi Arkadaş” adlı hikâyenin resimsel betimlemesi, Detay-9



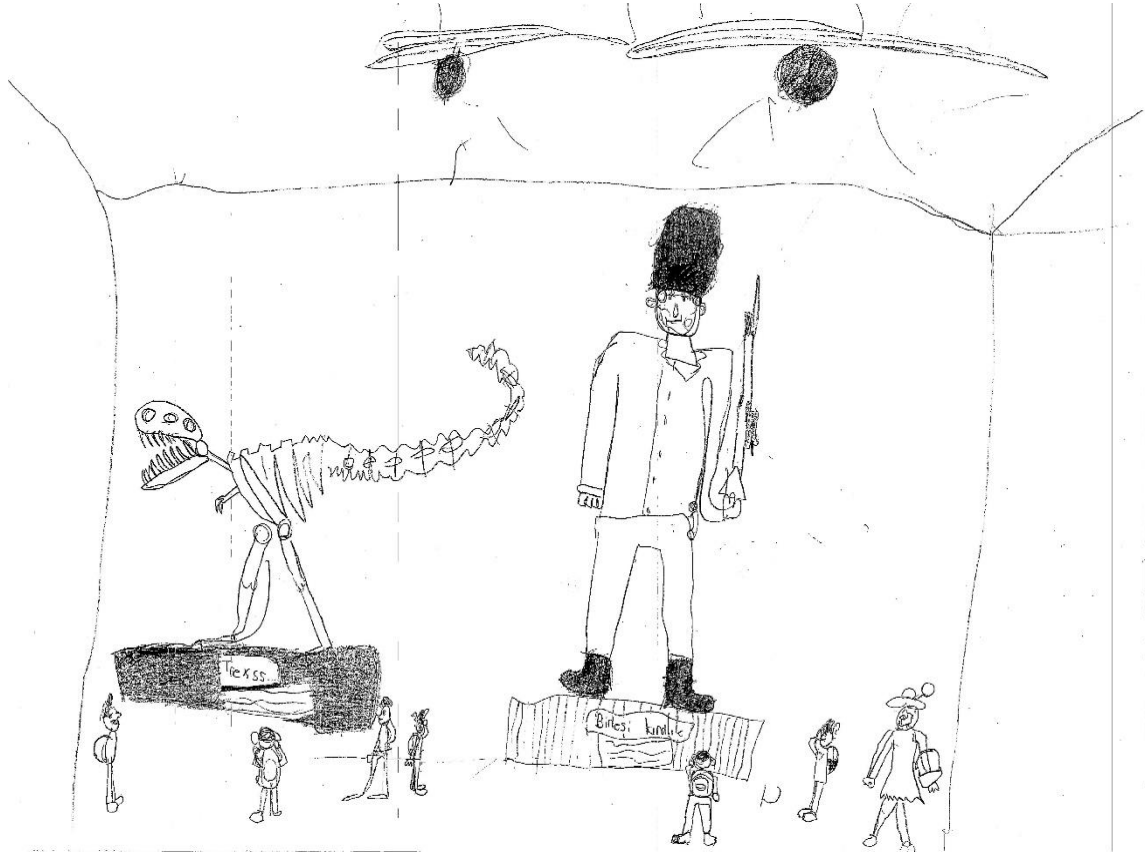
Şekil 16. Ö2 kodlu öğrenciye ait “Çizgi Arkadaş” adlı hikâyenin resimsel betimlemesi, Detay-10

Görsel 12’de yer alan ürün 5. hafta yapılan uygulama çalışmasında tahtaya yazılan ve fon müzikli seslendirme ile öğrencilere birkaç kez dinletilen hikâyeye ait Ö2 kodlu öğrencinin resim çalışmasıdır. 5. hafta uygulama esnasında tahtaya yazılan ve dinlettirilen hikâye şudur:

Hikâye Adı: Gizemli Heykel

Bir gün bir öğretmen öğrencilerini müzeye götürmüştü. Öğrenciler heyecanla müze gezilerini yaparken öğretmen tüm sınıfın bir heykelin etrafında toplandığını görmüştü.

Onlara yanaşmış ve öğrencilerinin konuşmaları dinlemiş. Her öğrenci o heykeli farklı bir şeye benzetiyormuş. Hiçbir öğrencinin o heykelden gördüğünü diğer kişi görmüyormuş. Şimdi sizden o heykeli hayalinizde canlandırmanızı istiyorum. Neye benziyor?



Şekil 17. Ö2 kodlu öğrenciye ait “Gizemli Heykel” adlı hikâyenin resimsel betimlemesi

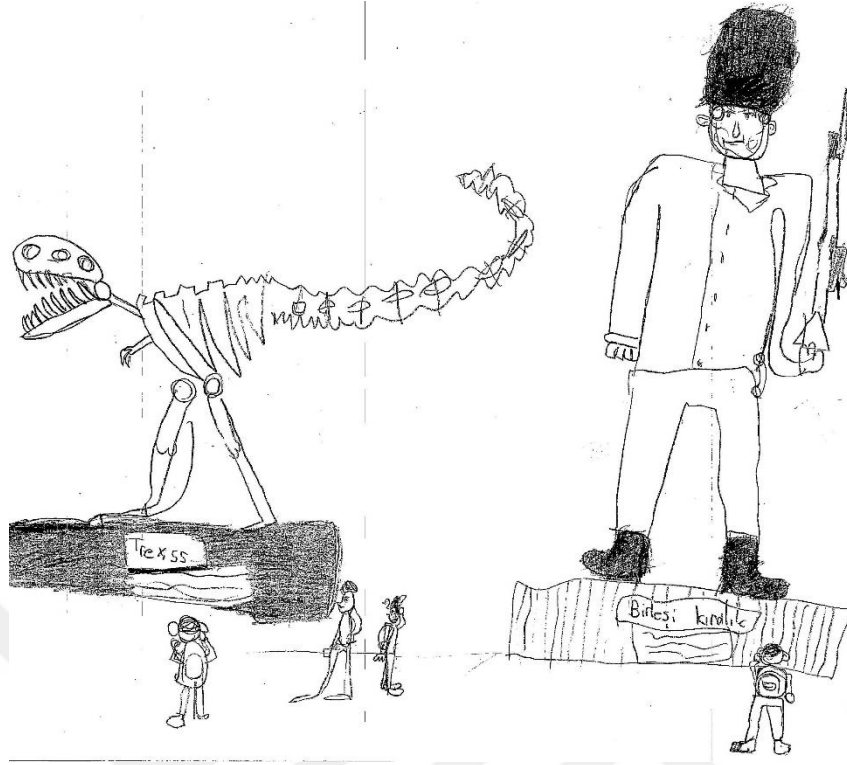
Ö2 kodlu öğrencinin yapmış olduğu resim (Görsel 12), genel hatlarıyla incelendiğinde hikâyenin temasına uygun olduğu dolayısıyla verilen hikâyenin olay örgüsüne yönelik resimsel bir betimleme yaptığı görülmektedir. Kâğıdın tamamını kullanan Ö2 kodlu öğrenci Görsel 13’de de görüldüğü üzere, kompozisyonunda egemen iki figür kullanmıştır. Bunlardan birisi heykel figürü, diğeri de müzede yer alan ve eseri koruyan insan figürüdür. Bu iki figür hiyerarşik olarak diğer figürlerden daha büyük orantıda resmedilmiştir. Bu anlamda kompozisyon içerisinde en dikkat çekici kısım bu figürlerdir. Oran-orantı,

resmedilen bu detay ile hiyerarşi yaratarak etkileyici bir biçimde yansıtılmıştır. Bu hiyerarşik büyüklükle izleyicinin gözünü resimde istediği noktaya yönlendirmeyi başarmış ve duygusal bir etki yaratmıştır.

Heykel figürünü (Görsel 14) gerçekçi bir dinazor iskeleti olarak resmedilmiştir. İskelet yapılarının özenle ve detaylı bir şekilde resmedilmesi, kemik yapılarının net bir şekilde çizilmesi bu yaş grubu için norm dışı bir kabiliyet olduğu düşünülmektedir. Etnoğrafya müzesi resmetmeyi tercih eden bu öğrenci, müzedeki eserlerin ne derece önemli olduğunun bilincinde olmalı ki, yanına eseri koruyan heybetli bir figür (Görsel 15) resmetmiştir.

Kararlı ve sürekli çizgiler kullanan Ö2 kodlu öğrenci, bazı alanlarda sık, bazı alanlarda seyrek çizgiler kullanmayı tercih etmiştir. Çizgi biçimi ve çeşitli alanlarda kontrast yaratan tonlama kullanımı resme çizgisel bir hareket kazandırmıştır. Çizgisel hareketin yanı sıra yüzeysel hareketi de figürler aracılığıyla hissettirmiştir. İki büyük figüre ve müze ziyaretine gelen insan figürlerine (Görsel 16, 17, 18, 19, 20, 21) verilen farklı hareketler, kompozisyon içerisinde çeşitli perspektif açıları kullanılarak yansıtılmıştır. Resimde, heykeli seyreden karakteristik özelliklere sahip figürlerde hareket duygusu uyandırmaya çalışılmıştır. Bu figürlerde kullanılan perspektifle figür-mekân ilişkisi güçlendirilmiştir.

Son olarak Ö2 kodlu öğrenci hikâyenin olay örgüsünü yansıttığı bu resimde, çeşitli detaylar kullanmış, özgün bir yorumlamayla yaratıcı bir bakış açısı sergilemiştir. Çalışmasında zengin bir ifade dili kullanan öğrenci; kompozisyon, oran-orantı, çizgi, perspektif, hareket gibi resimsel öğeleri yaratıcı bir biçimde resmine yansıtmıştır.



Şekil 18. Ö2 kodlu öğrenciye ait “Gizemli Heykel” adlı hikâyenin resimsel betimlemesi, Detay-1



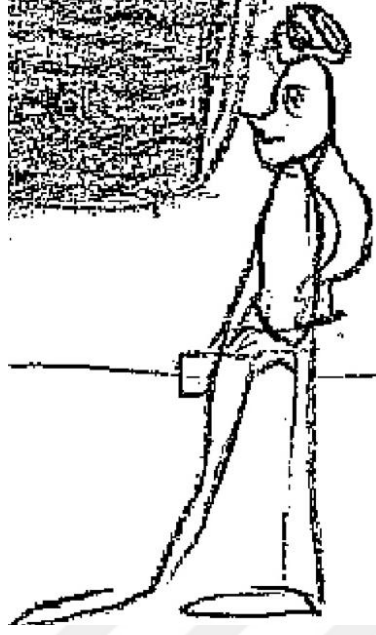
Şekil 19. Ö2 kodlu öğrenciye ait “Gizemli Heykel” adlı hikâyenin resimsel betimlemesi, Detay-2



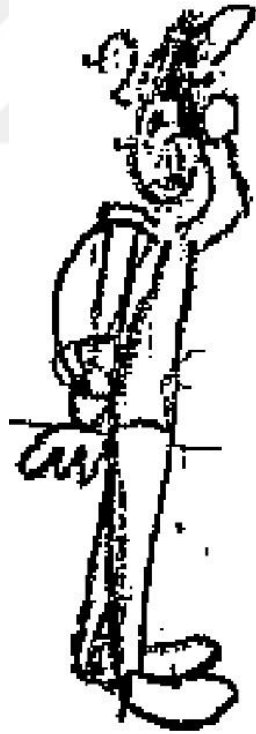
Şekil 20. Ö2 kodlu öğrenciye ait “Gizemli Heykel” adlı hikâyenin resimsel betimlemesi, Detay-3



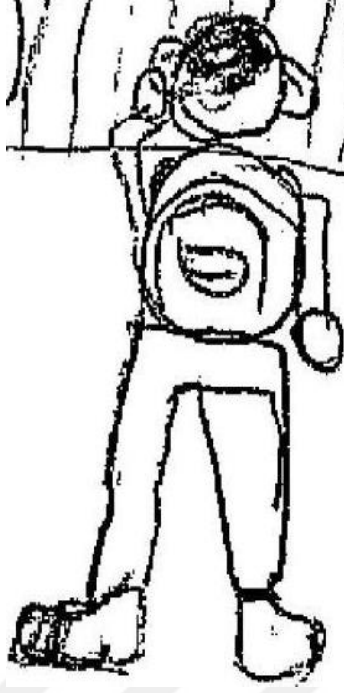
Şekil 21. Ö2 kodlu öğrenciye ait “Gizemli Heykel” adlı hikâyenin resimsel betimlemesi, Detay-4



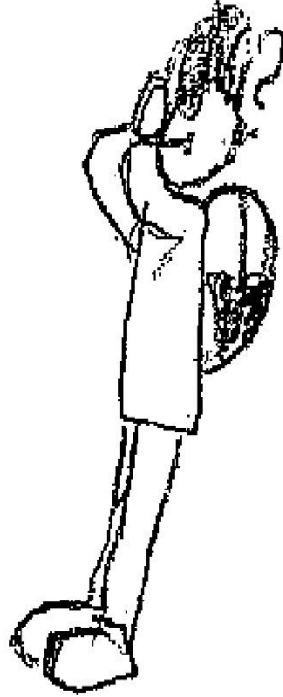
Şekil 22. Ö2 kodlu öğrenciye ait “Gizemli Heykel” adlı hikâyenin resimsel betimlemesi, Detay-5



Şekil 23. Ö2 kodlu öğrenciye ait “Gizemli Heykel” adlı hikâyenin resimsel betimlemesi, Detay-6



Şekil 24. Ö2 kodlu öğrenciye ait “Gizemli Heykel” adlı hikâyenin resimsel betimlemesi, Detay-7



Şekil 25. Ö2 kodlu öğrenciye ait “Gizemli Heykel” adlı hikâyenin resimsel betimlemesi, Detay-8



Şekil 26. Ö2 kodlu öğrenciye ait “Gizemli Heykel” adlı hikâyenin resimsel betimlemesi, Detay-9

4.1.2.2. Ö7 Kodlu öğrencinin ürünleri ve değerlendirmesi

Uzmanlar ve araştırmacı tarafından “Resim Alanında Üstün Yeteneği Olan Öğrencileri Belirleme Aracı” ile sosyo-ekonomik açıdan yüksek bölgede olan okulda öğrenim görmekte olan öğrenci ürünlerinin değerlendirmesi neticesinde Ö7 kodlu öğrencinin resim alanında üstün yetenekli birey olduğu ortaya çıkarılmıştır.

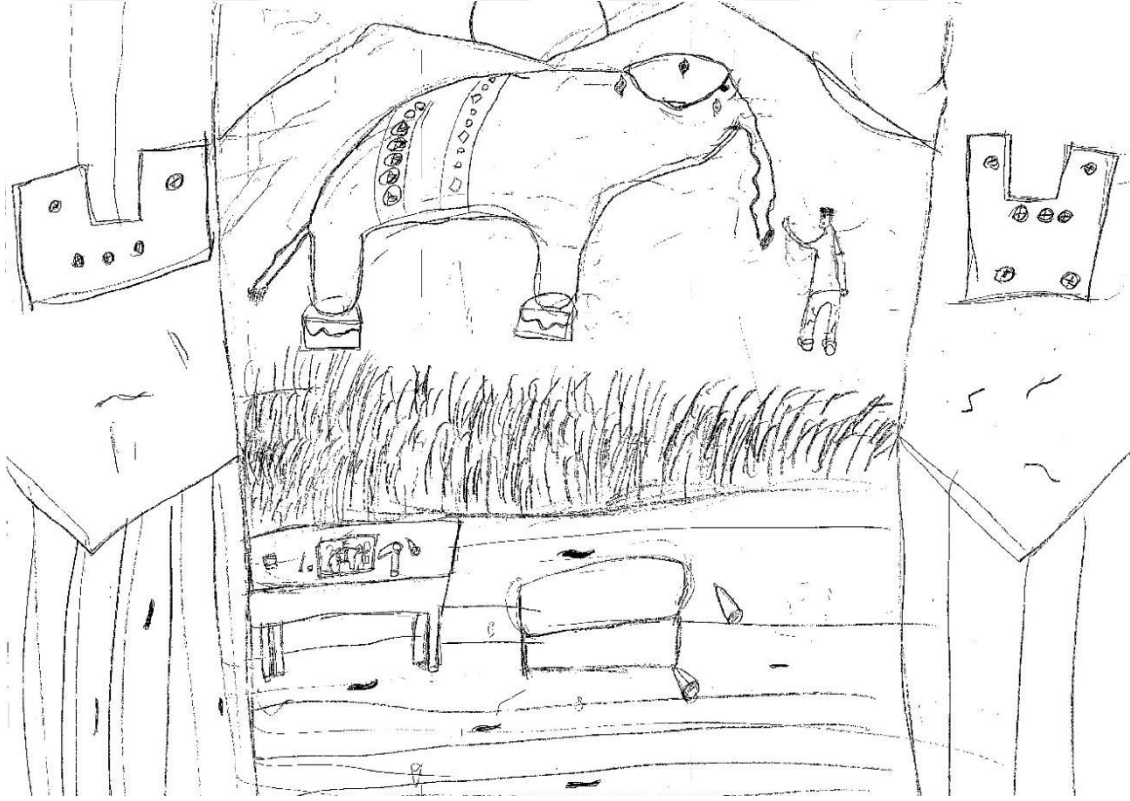
Ö7 kodlu öğrenci 5 haftalık uygulama süresinde 5 çalışmaya da dâhil olmuştur. Uygulama yapılmadan önce öğretmenle yapılan görüşme esnasında Ö7 kodlu öğrencinin resim alanında üstün yetenekli olduğunu fark ettiğini söylemiştir. Bu öğrenciyi resim alanında üstün yetenekli olduğunu düşünerek BİLSEM tanılmasına yönlendirdiğini fakat ikinci aşama olan Bireysel Değerlendirme Uygulaması’nda elendiğini belirtmiştir. Ö7 kodlu öğrencinin 1, 2. ve 3. hafta yaptığı ürünlere ait örnekler ve değerlendirmeler aşağıda sunulmuştur.

Görsel 22’de yer alan ürün 1. hafta yapılan uygulama çalışmasında tahtaya yazılan ve fon müzikli seslendirme ile öğrencilere birkaç kez dinletilen hikâyeye ait Ö7 kodlu öğrencinin

resim çalışmasıdır. 1. hafta uygulama esnasında tahtaya yazılan ve dinlettirilen hikâye şudur:

Hikâye Adı: Heykel Adam

Ben bir heykelim. Bir sanatçı beni avuçlarıyla şekillendirdi. Sonra beni şehrin en güzel köşesinde sergiledi. Güneşin sıcağından terlediğimi, üzüldüğüm zaman ağladığımı, mutlu olduğum zaman kahkaha attığımı fark ettim. Hatta zamanla insanlar gibi hareket etmeye, yürümeye başladım. Eskiden insanlar kocaman bir heykelin hareket ettiğini görünce korkup kaçıyorlardı. Şimdi ise onlarla vakit geçirmeye başladım. Onlarla geçirdiğim güzel bir sahneyi resmedebilir misin?



Şekil 27. Ö7 kodlu öğrenciye ait “Heykel Adam” adlı hikâyenin resimsel betimlemesi

Kompozisyon

Ö7 kodlu öğrencinin yapmış olduğu resim (Görsel 22), kompozisyon açısından incelendiğinde resimde bulunan mekân, nesne ve figürlerin kâğıdın tamamı kullanılarak

yerleştirildiği görülmektedir. Kompozisyonda denge ve düzen anlayışı hâkimdir. Bu çalışmada Ö7 kodlu öğrenci, sanatçı atölyesinin içinden bir bakış açısıyla kompozisyon oluşturarak atölyenin içini, avlusunu ve avlunun önündeki bahçe kısmını resmetmiştir.

Kompozisyona dâhil edilen atölyenin sağda ve solda bulunan iç duvarları, atölyenin avlu kısmı ve dış mekân tasarısı resmin izleyicisine farklı bir bakış açısı sunmaktadır. Resme ilk bakıldığında anlaşılması zor olsa da iç mekândan dış mekâna uzanan bir bakış yaratarak kompozisyonunu farklı bir perspektifte sunmuştur. Henüz 8 yaşında olan Ö7, bu perspektiften oluşturduğu kompozisyonla izleyiciye ilginç bir deneyim yaşatmaktadır.

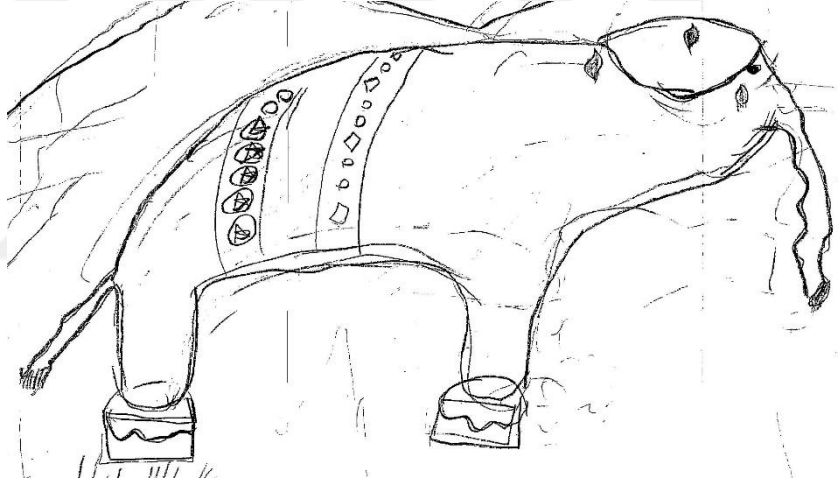
Ö7 kodlu öğrenci, hikâyede yer alan “Ben bir heykelim. Bir sanatçı beni avuçlarıyla şekillendirdi. Sonra beni şehrin en güzel köşesinde sergiledi” cümlesinden hareketle kompozisyonunu bir atölye tasarlayarak oluşturmuştur. Atölyenin sağ ve sol duvarı ahşap olarak betimlenmiştir. Ahşap duvarın üst kısımlarında simetrik bir şekilde karşılıklı duvara asılan iki nesne yer almaktadır.

Atölyenin ön kısmında bulunan avlu, sanatçının heykeli tasarladığı mekân olarak kurgulanmıştır. Avluda bir masa ve çeşitli atölye malzemeleri yer almaktadır. Masanın üzerinde çizim kâğıdı, kalem ve çeşitli heykel araçları bulunmaktadır. Görsel 23’de de görüldüğü üzere masanın üzerindeki kâğıda bahçede yer alan heykelin (Görsel 24) taslağı çizilmiştir.

Resmin bahçe kısmında, hikâyede sözü geçen sanatçı ve heykel bulunmaktadır. Resmedilen sanatçının heykel üzerinde hala çalışıyor olduğu görülmektedir. Genel anlamda bu resimde, farklı bir perspektifle sunulan zengin ve özgün bir kompozisyon örneği görülmektedir.



Şekil 28. Ö7 kodlu öğrenciye ait “Heykel Adam” adlı hikâyenin resimsel betimlemesi, Detay 1



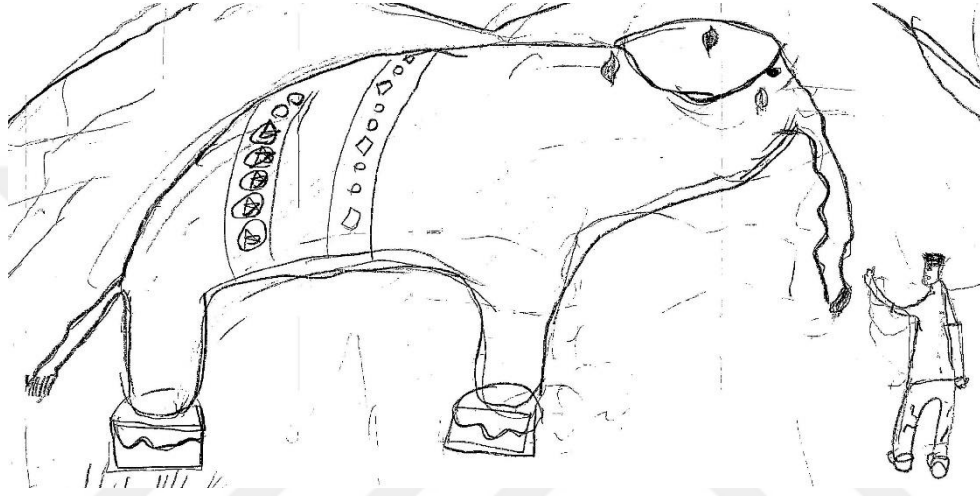
Şekil 29. Ö7 kodlu öğrenciye ait “Heykel Adam” adlı hikâyenin resimsel betimlemesi, Detay 2

Oran-Orantı

Ö7 kodlu öğrencinin yapmış olduğu resim (Görsel 22), oran-orantı açısından incelendiğinde figür ve nesnelerin boyutları arasında ilişki kurulduğu, yakın-uzak algısına göre boyutlandırma yapıldığı, figür ve nesnelerin kâğıt üzerindeki yerleşiminin uyumlu olduğu görülmektedir. Hikâyenin ana karakteri heykel olduğu için Ö7 kodlu öğrenci resminde vurgu yapmak amacıyla orantılı değişiklikler yapmıştır. Görsel 25’de görüldüğü

gibi hiyerarşi gösteren orantısal fark yaratarak heykeli resmin en büyük elemanı olarak resmetmiştir.

Görsel 23’de detayları görülen masa ve üzerindeki nesnelerin büyüklükleri oran-orantı açısından başarılı bir şekilde boyutlandırılmıştır. Bunların yanında kompozisyondaki farklı mekânların (atölyenin içi, avlu ve dış mekân) birbiriyle olan orantısal ilişkileri düzen ve denge kurularak yansıtılmıştır.



Şekil 30. Ö7 kodlu öğrenciye ait “Heykel Adam” adlı hikâyenin resimsel betimlemesi, Detay 3

Çizgi Yeteneği

Ö7 kodlu öğrencinin yapmış olduğu resim (Görsel 22), çizgi yeteneği açısından incelendiğinde kompozisyon bütünlüğü içerisinde çizgi değerlerinde netlik ve süreklilik hâkimdir. Çizgilerin yer yer yoğun, yer yer seyrek kullanılması resmin ton olarak koyu-açık dengesini sağlamıştır. Bu da kompozisyona çizgisel zenginlik ve çeşitlilik kazandırmıştır.

Çizginin bazı yerlerde koyu, bazı yerlerde açık tonları görülmektedir. Bası oranlarının farklı kullanıldığı çizgiler resimde koyu ve açık olmak üzere en az iki şekilde görülmektedir. Koyu çizgiler ve açık çizgiler resimde farklı bir atmosfer yaratarak özellikle mekândaki dağ resminde hava perspektifi hissi uyandırmaktadır. Çizgide bu kullanım ile öndelik-arkadalık hissi de vurgulanmıştır.

Resimdeki atölye duvarı ve avlu zemininde kullanılan kısa ve hareketli çizgiler resmin dinamizmini arttırmıştır. Ayrıca dış mekânda kullanılan kısa ve açık tondaki rastgele çizgiler de Ö7 kodlu öğrencinin çizgisel karakterinin farklılığını ortaya koymuştur. Ö7 kodlu öğrenci, resimdeki çizgi elemanının biçime dönüşen haliyle, resmetmek istediği figürün, eşyanın vs. ne olduğunu net bir şekilde kavrayabilmemize yardımcı olmaktadır.

Perspektif

Ö7 kodlu öğrencinin yapmış olduğu resim (Görsel 22), perspektif açısından incelendiğinde perspektifi kompozisyon içerisinde farklı bir bakış açısıyla yansıttığı görülmektedir. Öğrenci resminde, sanatçı atölyesinin içinden bir bakış açısıyla kompozisyon oluşturup atölyenin içini, avlusunu ve avlunun önündeki bahçe kısmını resmetmiştir. Kompozisyona dâhil edilen atölyenin sağda ve solda bulunan iç duvarları, atölyenin avlu kısmı ve dış mekân tasarısı, farklı mekânları aynı resimde sunmaktadır.

Resme ilk bakıldığında anlaşılması zor olsa da iç mekândan dış mekâna uzanan bir bakış yaratarak kompozisyonunu farklı bir perspektifte sunmuştur. Ayrıca figürler ve eşyalar arasında büyüklük orantıları kurarak belirli bir perspektif oluşturmuştur. Görsel 23’de yer alan masa çiziminde perspektifin kullanıldığı masa ayaklarından görülebilir. Masanın ön kısmında kalan ayakları daha uzun, arka kısmında kalan ayakları da daha kısa biçimde çizilmiştir.

Resimde bulunan dağ figüründeki çizgilerin öndelik-arkadalık konumuna göre koyu ve açık tonlarda kullanılması hava perspektifini yansıtmıştır. Öndeki dağ figürleri net ve koyu tonlu, arkadaki dağ figürleri ise daha flu ve açık tonlu çizgilerle ifade edilmiştir. Bu da resmin derinlik kazanmasına katkı sağlamıştır. Böylelikle Ö7 kodlu öğrencinin resminde perspektif elemanını genel anlamda kullandığı görülmektedir.

Hareket

Ö7 kodlu öğrencinin yapmış olduğu resim (Görsel 22), hareket açısından incelendiğinde çizgisel hareketin kompozisyon içerisinde baskın olduğu görülmektedir. Çizgisel hareket olarak bazı alanlarda yoğun çizgisel yüzeyler bazı alanlarda ise seyrek çizgisel yüzeyler

tercih edilmiştir. Bu da resmin çizgisel dinamizmini arttırarak resme çizgi aracılığıyla hareket kazandırmıştır.

Yüzeyler üzerinde yapılan harekete Görsel 26 örnek olarak gösterilebilir. Bu detayda insan figürüne kazandırılan hareket bulunmaktadır. İnsan figürü ve heykel arasındaki orantısal fark (Görsel 25) ve çeşitli yüzeyler üzerinde değişkenlik gösteren büyüklükler, resme orantısal bir hareket kazandırmıştır. Ayrıca kompozisyon üzerinde konumlandırılan nesneler ve figürler, çizgisel olarak doluluk-boşluk dengesi genel anlamda resmi hareketli ve dinamik kılmıştır.



Şekil 31. Ö7 kodlu öğrenciye ait “Heykel Adam” adlı hikâyenin resimsel betimlemesi, Detay 4

Yaratıcılık

Ö7 kodlu öğrencinin yapmış olduğu resim (Görsel 22), yaratıcılık açısından incelendiğinde konu ve kompozisyon arasındaki bağın kuvvetli olduğu, konuya bağlı detay ve sembollerin resmedildiği, olay örgüsü ve duyguların mekân, nesne ve figürlerle dışa yansıdığı ve özgün bir dil kullandığı görülmektedir. Tüm bunlar yaratıcılığı doğrudan etkileyen unsurlardır. Konuya bağlı kalarak hikâyenin temasına uygun resim yapması “yaratıcılık” kriterine bağlı önemli bir faktördür.

Hikâyede yer alan “Bir sanatçı beni avuçlarıyla şekillendirdi. Sonra beni şehrin en güzel köşesinde sergiledi” cümlesinden hareketle Ö7 kodlu öğrenci resminde, sanatçının heykeli tasarlama aşamasını resmetmiştir. Atölyenin avlusunda yer alan masanın üzerindeki kâğıtta, bahçede duran heykelin taslağının çizili olması detayı, yaratıcı bir bakış açısıdır. Heykelin taslağının kâğıtta çizili olması, masanın üzerinde atölye malzemelerinin olması; alışılmışın dışında kalan özgün bir detaylandırmadır.

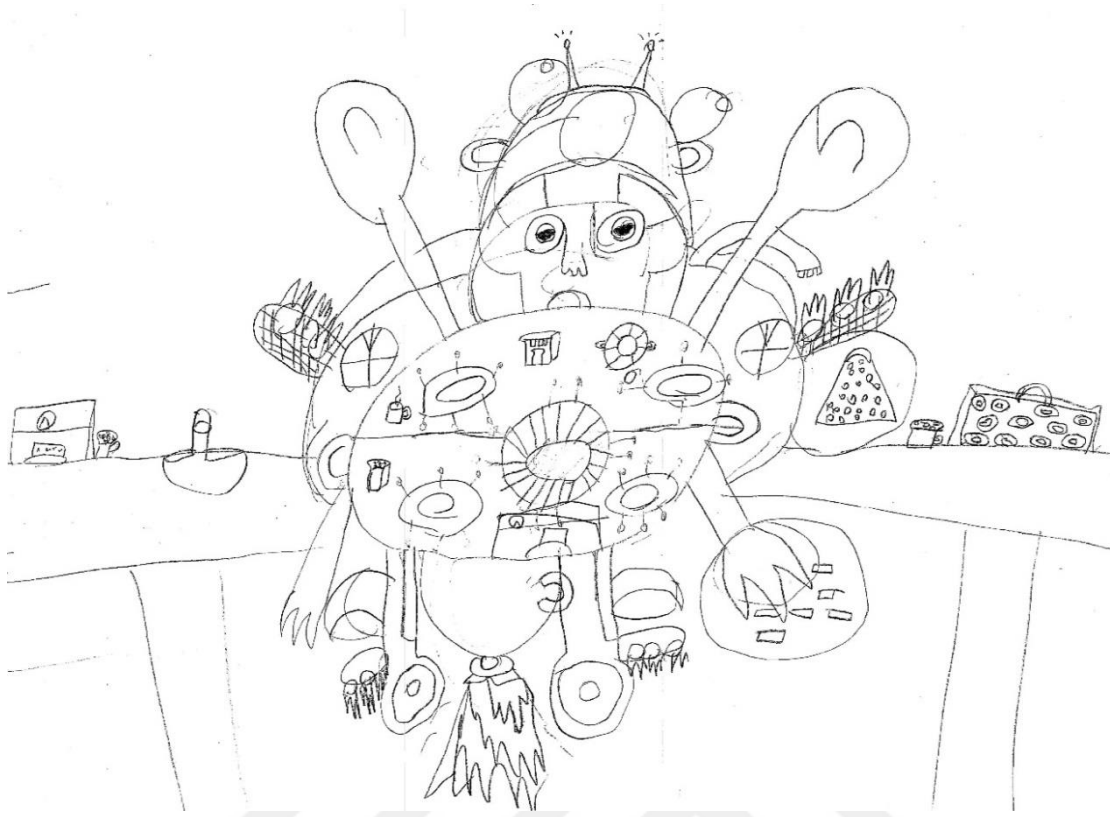
Resimde, bahçe kısmında heykel üzerinde çalışan sanatçı, heykeli sergilemek üzere hazırlamaktadır. Heykelin sergilendiği alanı çizmektense onun oluşum aşamalarını sanatçı atölyesinde resmetmek resmin düşünce biçimini yaratıcı kılmıştır. Kompozisyonda kullandığı üç farklı mekânı tek bir resimde yansıtmayı yine yaratıcılık faktörü ile alakalıdır. Resimde yer alan atölyenin iç duvarları, avlu ve bahçe kısmının aynı anda resmedilmesi akla ilk gelen bir kompozisyon olmaması açısından farklı ve düşünseldir.

Genel olarak resmine ait tüm nesne ve figürler hikâyenin konusuna hizmet etmektedir. Bu anlamda hikâyedeki olay örgüsünü algılayabilmesi ve bu temayı resimsel bir dille özgün ifadeler kullanarak, detay simgelerle betimlemesi, farklı bir perspektif tercih etmesi Ö7 kodlu öğrencinin yaratıcı bir bakış açısı olduğunun göstergesidir.

Görsel 27’de yer alan ürün 2. hafta yapılan uygulama çalışmasında tahtaya yazılan ve fon müzikli seslendirme ile öğrencilere birkaç kez dinletilen hikâyeye ait Ö7 kodlu öğrencinin resim çalışmasıdır. 2. hafta uygulama esnasında tahtaya yazılan ve dinlettirilen hikâye şudur:

Hikâye Adı: Robot Tasarımı

Volkan, mutfakta zaman geçirmeyi çok seven bir çocuktur. Mutfak eşyalarını kullanarak kendisine oyuncaklar yapar. Bir gün tencere, tava, çaydanlık gibi eşyaları üst üste koyarak kendisine bir robot tasarlamıştır. Robotun tüm parçaları mutfak malzemelerinden oluşmaktadır. Volkan’ın tasarladığı robotu resmedebilir misin?



Şekil 32. Ö7 kodlu öğrenciye ait “Robot Tasarımı” adlı hikâyenin resimsel betimlemesi

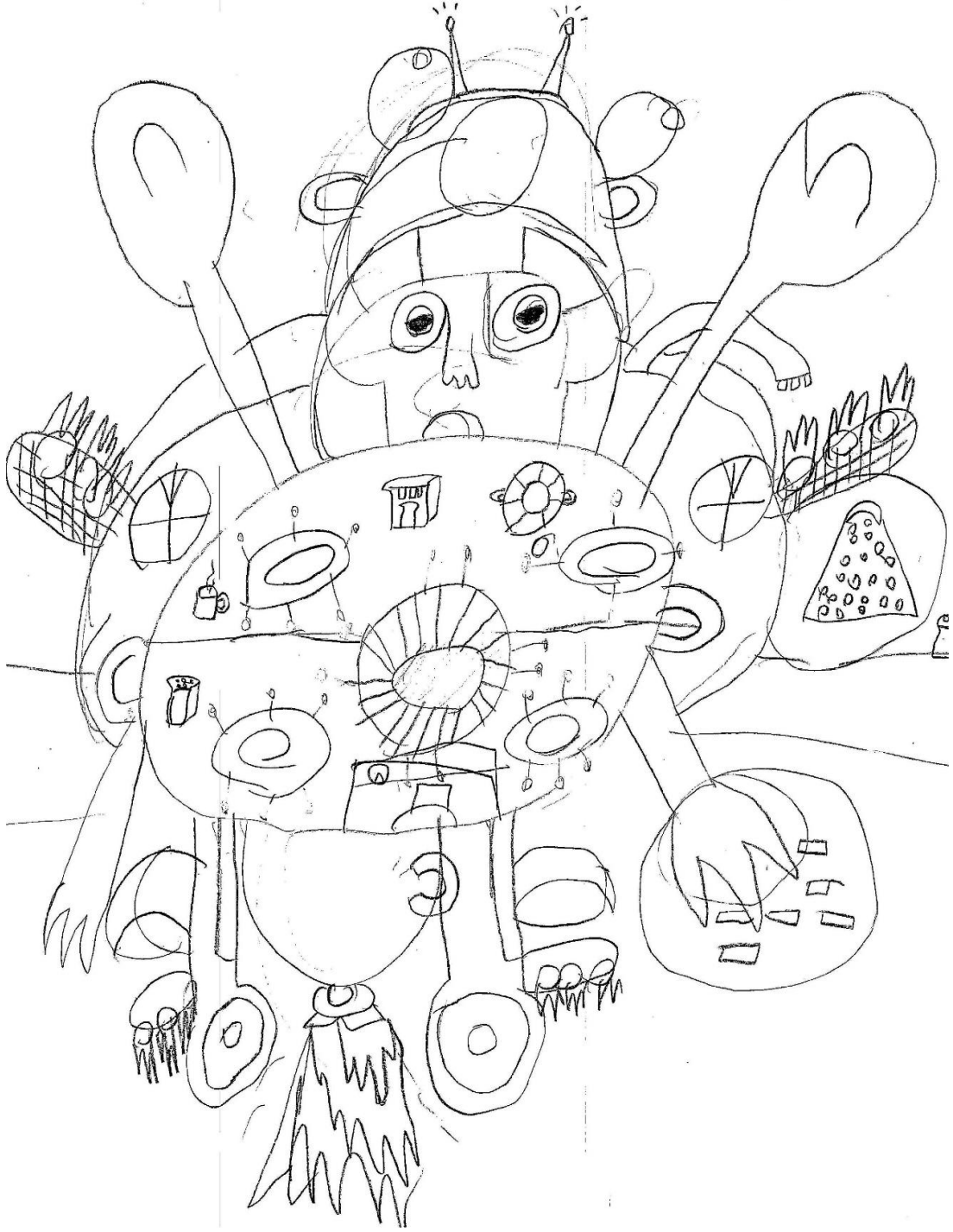
Ö7 kodlu öğrencinin yapmış olduğu resim (Görsel 27) genel hatlarıyla incelendiğinde hikâyenin olay örgüsüne bağlı kalarak, özgün ifadelerin kullanıldığı bir resimsel betimleme olduğu görülmektedir. Öğrenci, oluşturduğu kompozisyonda kâğıdın tamamını verimli bir şekilde kullanmıştır. Mutfak eşyalarıyla robot tasarımlarını isteyen hikâyenin temasına uygun bir şekilde kendisinin tasarladığı robot çizimini (Görsel 28) resim kâğıdının ortasına büyük bir şekilde resmetmiştir. Resmedilen robot, mutfak tezgâhında konumlandırılmıştır. Resmin mekân ve perspektif duygusunu mutfak tezgâhı karşılamaktadır.

Resimde oran-orantı olarak robot tasarısı büyük çizilse de robot çizerken mutfak malzemelerinden faydalanan Ö7, robotu oluşturan elemanların da kendi içerisinde bulunan orantısal farklarını yansıtmıştır. Böylelikle oran orantı açısından zengin bir ifade geliştirmiştir. Robot figürünün mekâna oranla büyük resmedilmesi, resimde öne çıkarılmak istenilen nesnenin hiyerarşik bir biçimde vurgulanmak istendiği anlamına gelmektedir.

Robot figüründe tam detaylı olmasa da genel anlamda bir simetrinin hâkim olduğu görülmektedir. Simetrinin var olduğu yerde perspektiften söz etmek mümkündür. Çünkü vermek istenilen simetri duygusu ancak perspektif bilinci ile hissettirilebilir.

Mutfak malzemeleri biçimlerinin kullandığı görülen robot tasarımında farklı büyüklüklere sahip yüzey oluşumları, resme yüzeysel bir hareket kazandırmıştır. Ayrıca çizgi kullanımı yer yer sık yer yer seyrek olduğu için çizgisel bir hareket yaratılarak resmin dinamizmi artırılmış. Mekân olarak çizilen mutfak tezgâhının üzerinde bulunan nesnelerde, çeşitli yüzeysel hareketlere sahip biçimler yer almaktadır. Çizgilerdeki çeşitli ritmik kullanımlar resmi özgün bir ifade biçimine ulaştırmıştır.

Son olarak Ö7 kodlu öğrenci hikâyenin olay örgüsünü yansıttığı bu resimde, çeşitli detaylar kullanmış, özgün bir yorumlamayla yaratıcı bir bakış açısı sergilemiştir. Mutfak malzemelerinin oluşturduğu robot çiziminde malzemenin biçimsel anlamda sunduğu olanakları robotun baş kısmında, kol ve bacaklarında ve diğer yapılarda uygun bir şekilde konumlandırmıştır. Robotu oluştururken hangi malzemeyi nereye adapte edeceği konusundaki tercihleri, yaratıcı ve göz yormayan fikirlerdir. Çalışmasında zengin bir ifade dili kullanan öğrenci; kompozisyon, oran-orantı, çizgi, perspektif, hareket gibi resimsel öğeleri yaratıcı bir biçimde resmine yansıtmıştır.

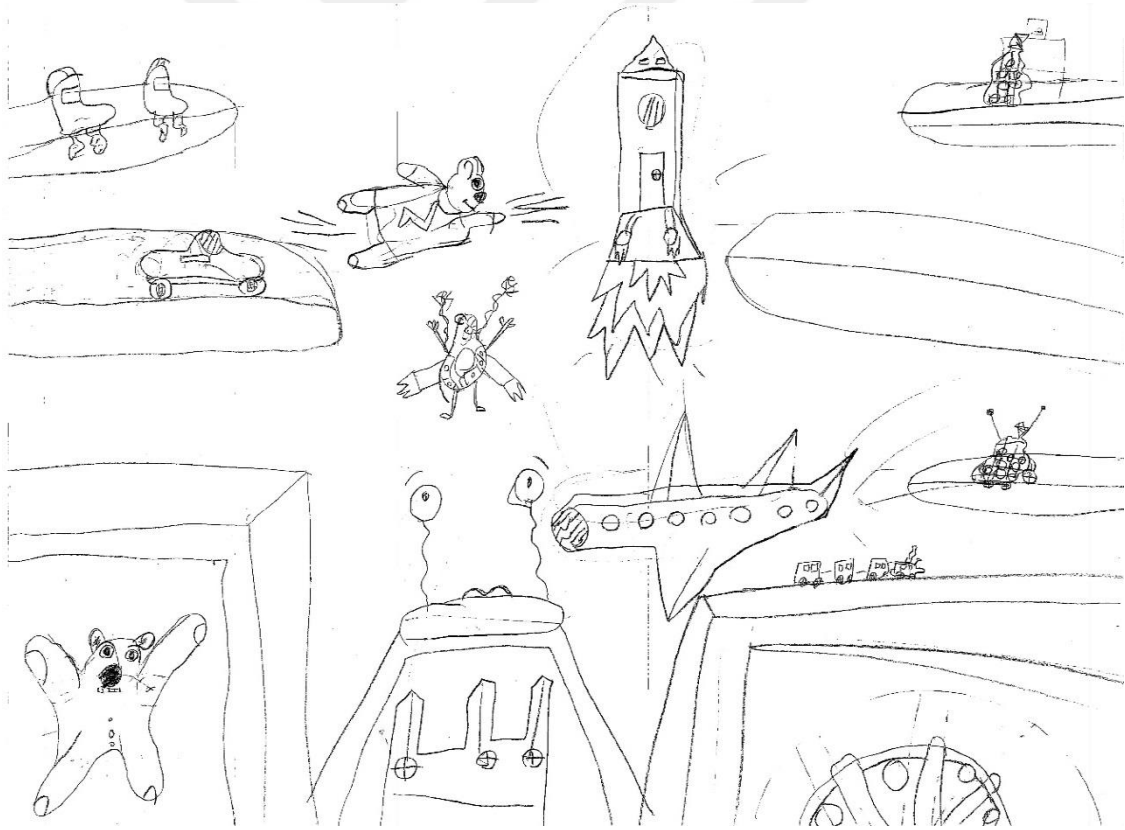


Şekil 33. Ö7 kodlu öğrenciye ait “Robot Tasarımı” adlı hikâyenin resimsel betimlemesi, Detay-1

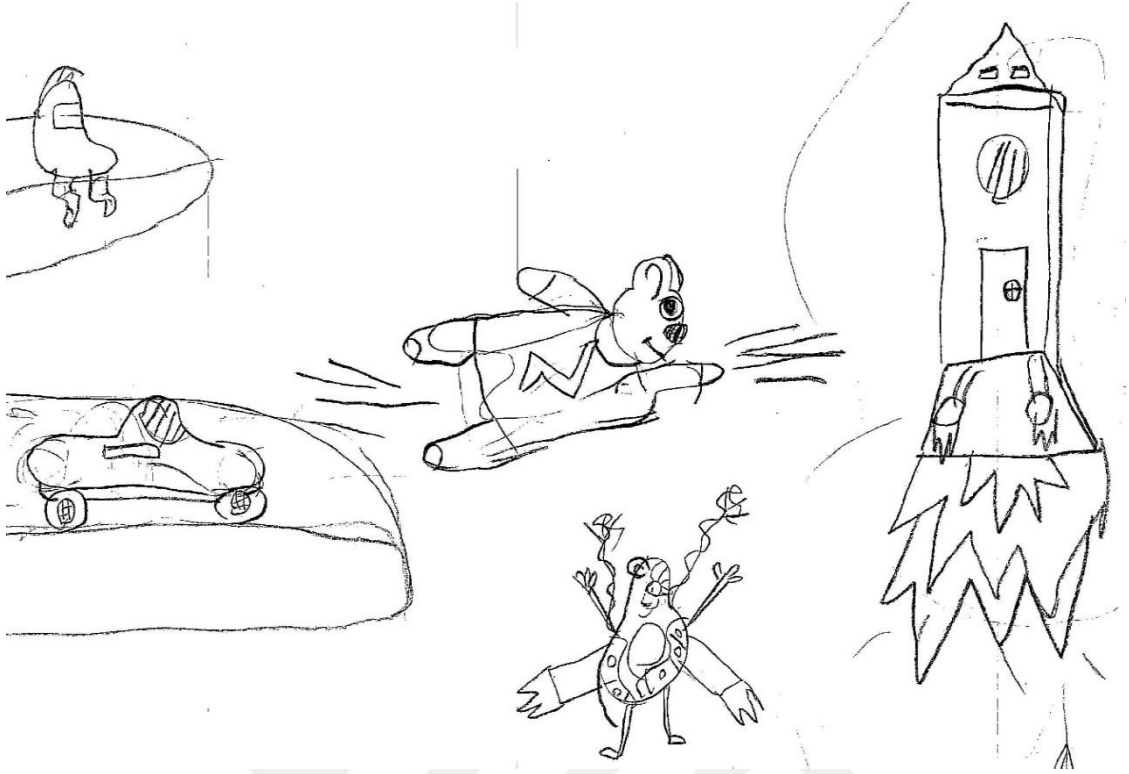
Görsel 29’da yer alan ürün 3. hafta yapılan uygulama çalışmasında tahtaya yazılan ve fon müzikli seslendirme ile öğrencilere birkaç kez dinletilen hikâyeye ait Ö7 kodlu öğrencinin resim çalışmasıdır. 3. hafta uygulama esnasında tahtaya yazılan ve dinlettirilen hikâye şudur:

Hikâye Adı: Sihirli Oyuncak Dükkânı

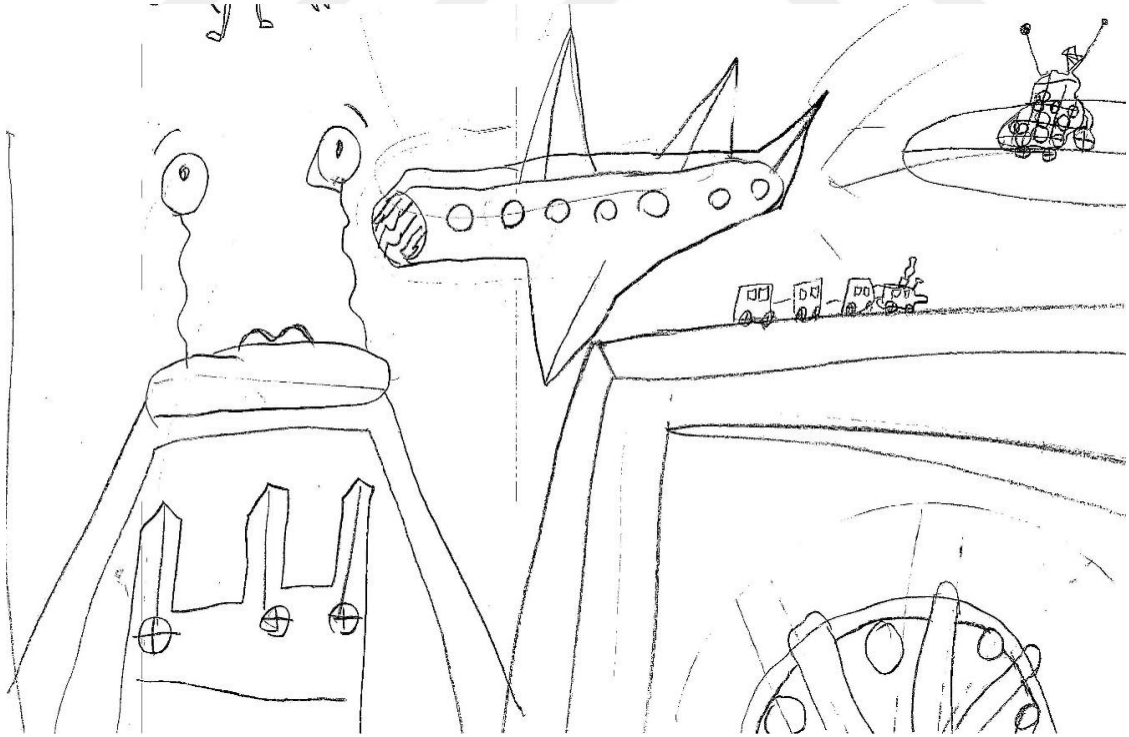
Mine, eski bir oyuncak dükkânı bulur ve içinde sihirli oyuncaklar ve kuklalarla dolu bir dünya keşfeder. Oyuncaklar ve kuklalar hareket edebilen, konuşabilen ve farklı şekillere dönüşebilen özelliklere sahiptir. Mine bu oyuncak dükkânında saatlerce vakit geçirir. Bu kocaman raflarda bir sürü sihirli oyuncakları ve kuklaları olan bu dükkân senin dükkânın olsaydı raflarında nasıl sihirli oyuncaklar ve kuklalar sergilerdin?



Şekil 34. Ö7 kodlu öğrenciye ait “Sihirli Oyuncak Dükkânı” adlı hikâyenin resimsel betimlemesi



Şekil 35. Ö7 kodlu öğrenciye ait “Sihirli Oyuncak Dükkânı” adlı hikâyenin resimsel betimlemesi, Detay-1



Şekil 36. Ö7 kodlu öğrenciye ait “Sihirli Oyuncak Dükkânı” adlı hikâyenin resimsel betimlemesi, Detay-2

4.1.3. Sosyo-Ekonomik Açıdan Yüksek Bölgede Olan Okulda Resim Alanında Üstün Yetenekli Tanısı Konulmayan Öğrencilerin Ürünlerinin Değerlendirmeye Yönelik Bulguları

4.1.3.1. Ö19 Kodlu öğrencinin ürünleri ve değerlendirmesi

Görsel-32, 33’de yer alan ürünler 2. ve 4. hafta yapılan uygulama çalışmasında tahtaya yazılan ve fon müzikli seslendirme ile öğrencilere birkaç kez dinletilen hikâyeye ait Ö19 kodlu öğrencinin resim çalışmalarıdır. 2. ve 4. hafta uygulama esnasında tahtaya yazılan ve dinlettirilen hikâyeler şudur:

Hikâye Adı: Robot Tasarımı

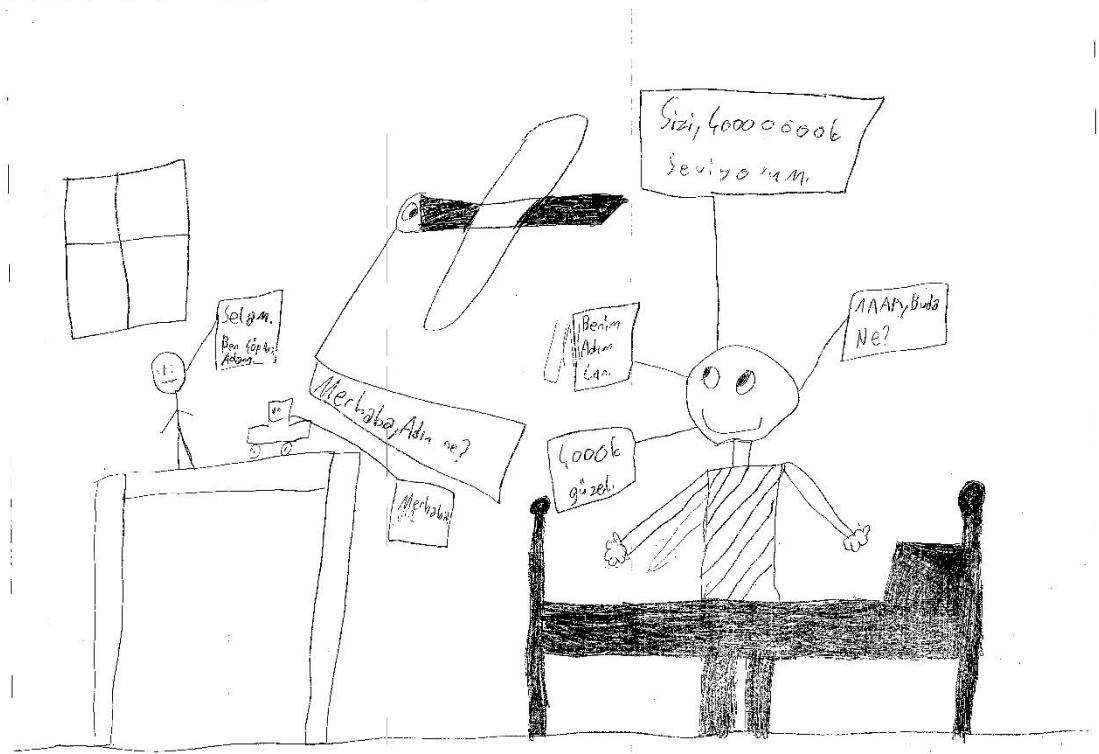
Volkan, mutfakta zaman geçirmeyi çok seven bir çocuktur. Mutfak eşyalarını kullanarak kendisine oyuncaklar yapar. Bir gün tencere, tava, çaydanlık gibi eşyaları üst üste koyarak kendisine bir robot tasarlamıştır. Robotun tüm parçaları mutfak malzemelerinden oluşmaktadır. Volkan’ın tasarladığı robotu resmedebilir misin?

Hikâye Adı: Çizgi Arkadaş

Can isimli bir çocuk sürekli resim defterine resimler çiziyordu. Tek hayali çizdiği resimlerin canlanıp kendisine arkadaş olmalarıydı. Bir gün uykusundan uyandığında resim defterinin etrafına toplanan bir kalabalık gördü. Bu kalabalık Can’ın resim defterine çizdiği figürlerdi. Hareket ediyorlar ve Can’a gülümsüyorlardı. Can bu duruma çok şaşırdı. Şimdi senden bu şaşırtıcı anı resmetmeni istiyorum.



Şekil 37. Ö19 kodlu öğrenciye ait “Robot Tasarımı” adlı hikâyenin resimsel betimlemesi



Şekil 38. Ö19 kodlu öğrenciye ait “Çizgi Arkadaş” adlı hikâyenin resimsel betimlemesi

4.1.3.2. Ö6 Kodlu öğrencinin ürünleri ve değerlendirmesi

Görsel-34, 35’de yer alan ürünler 3. ve 5. hafta yapılan uygulama çalışmasında tahtaya yazılan ve fon müzikli seslendirme ile öğrencilere birkaç kez dinletilen hikâyeye ait Ö6 kodlu öğrencinin resim çalışmalarıdır. 3. ve 5. hafta uygulama esnasında tahtaya yazılan ve dinlettirilen hikâyeler şudur:

Hikâye Adı: Sihirli Oyuncak Dükkânı

Mine, eski bir oyuncak dükkânı bulur ve içinde sihirli oyuncaklar ve kuklalarla dolu bir dünya keşfeder. Oyuncaklar ve kuklalar hareket edebilen, konuşabilen ve farklı şekillere dönüşebilen özelliklere sahiptir. Mine bu oyuncak dükkânında saatlerce vakit geçirir. Bu kocaman raflarda bir sürü sihirli oyuncakları ve kuklaları olan bu dükkân senin dükkânın olsaydı raflarında nasıl sihirli oyuncaklar ve kuklalar sergilerdin?

Hikâye Adı: Gizemli Heykel

Bir gün bir öğretmen öğrencilerini müzeye götürmüş. Öğrenciler heyecanla müze gezilerini yaparken öğretmen tüm sınıfın bir heykelin etrafında toplandığını görmüş. Onlara yanaşmış ve öğrencilerinin konuşmaları dinlemiş. Her öğrenci o heykeli farklı bir şeye benzetiyormuş. Hiçbir öğrencinin o heykelden gördüğünü diğer kişi görmüyormuş. Şimdi sizden o heykeli hayalinizde canlandırmanızı istiyorum. Neye benziyor?



Şekil 39. Ö6 kodlu öğrenciye ait “Sihirli Oyuncak Dükkânı” adlı hikâyenin resimsel betimlemesi



Şekil 40. Ö6 kodlu öğrenciye ait “Gizemli Heykel” adlı hikâyenin resimsel betimlemesi

4.1.3.3. Ö11 Kodlu öğrencinin ürünleri ve değerlendirmesi

Görsel-36, 37’de yer alan ürünler 2. ve 4. hafta yapılan uygulama çalışmasında tahtaya yazılan ve fon müzikli seslendirme ile öğrencilere birkaç kez dinletilen hikâyeye ait Ö11

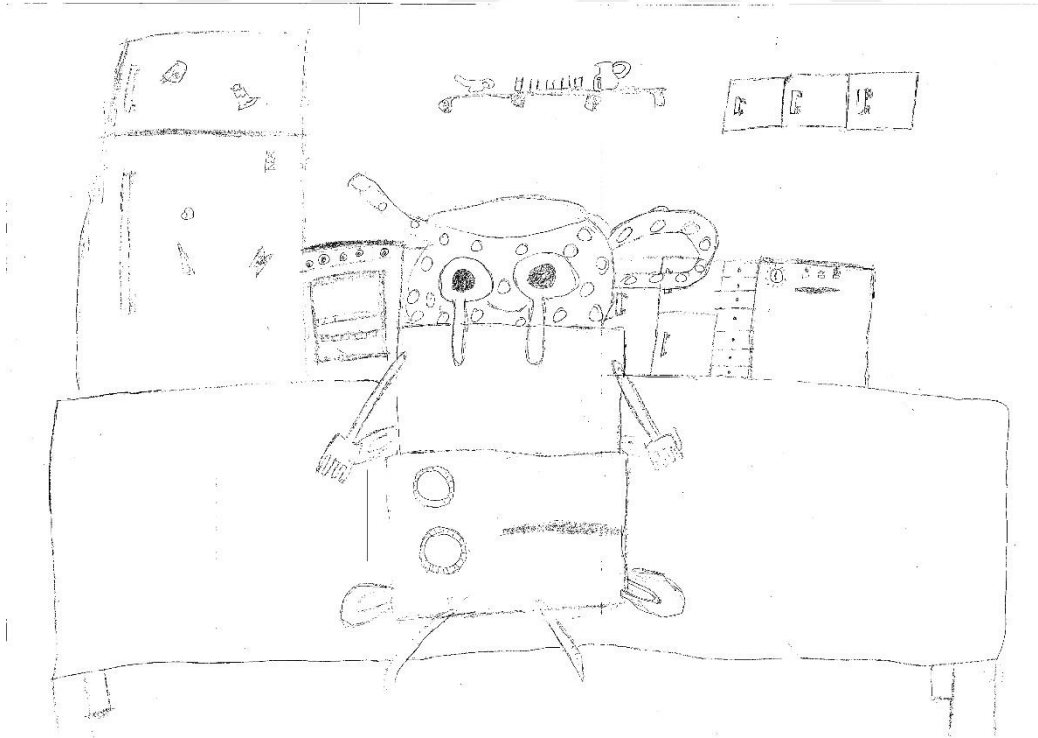
kodlu öğrencinin resim çalışmalarıdır. 2. ve 4. hafta uygulama esnasında tahtaya yazılan ve dinletirilen hikâyeler şudur:

Hikâye Adı: Robot Tasarımı

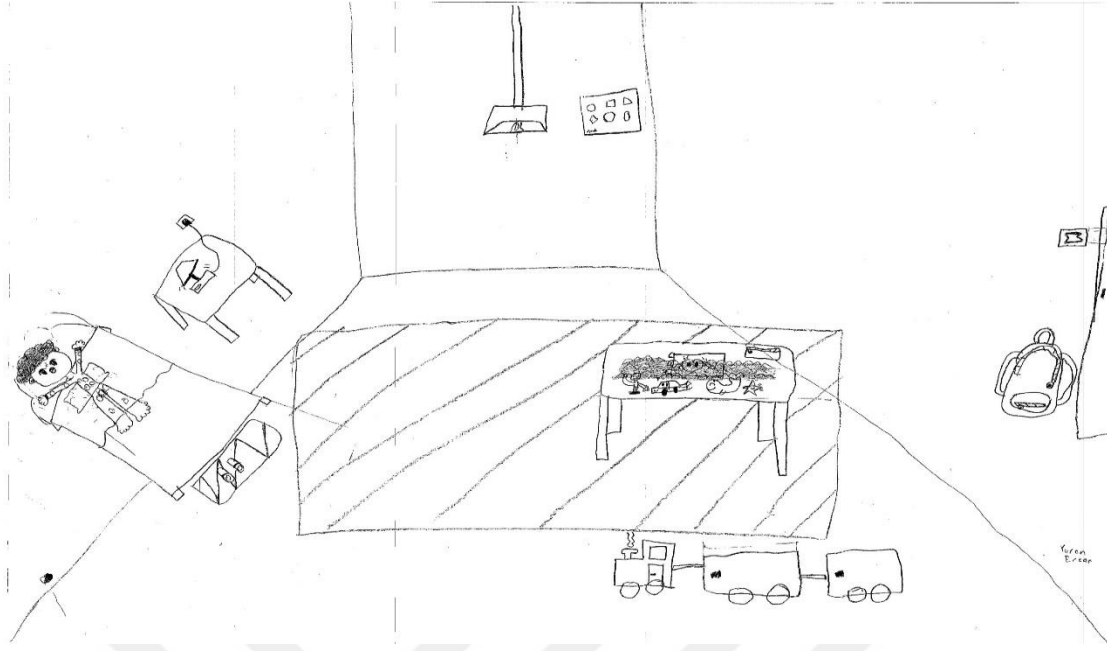
Volkan, mutfakta zaman geçirmeyi çok seven bir çocuktur. Mutfak eşyalarını kullanarak kendisine oyuncaklar yapar. Bir gün tencere, tava, çaydanlık gibi eşyaları üst üste koyarak kendisine bir robot tasarlamıştır. Robotun tüm parçaları mutfak malzemelerinden oluşmaktadır. Volkan'ın tasarladığı robotu resmedebilir misin?

Hikâye Adı: Çizgi Arkadaş

Can isimli bir çocuk sürekli resim defterine resimler çiziyordu. Tek hayali çizdiği resimlerin canlanıp kendisine arkadaş olmalarıydı. Bir gün uykusundan uyandığında resim defterinin etrafına toplanan bir kalabalık gördü. Bu kalabalık Can'ın resim defterine çizdiği figürlerdi. Hareket ediyorlar ve Can'a gülümsüyorlardı. Can bu duruma çok şaşırdı. Şimdi senden bu şaşırtıcı anı resmetmeni istiyorum.



Şekil 41. Ö11 kodlu öğrenciye ait “Robot Tasarımı” adlı hikâyenin resimsel betimlemesi



Şekil 42. Ö11 kodlu öğrenciye ait “Çizgi Arkadaş” adlı hikâyenin resimsel betimlemesi

4.1.3.4. Ö8 Kodlu öğrencinin ürünleri ve değerlendirmesi

Görsel-38, 39’da yer alan ürünler 1. ve 5. hafta yapılan uygulama çalışmasında tahtaya yazılan ve fon müzikli seslendirme ile öğrencilere birkaç kez dinletilen hikâyeye ait Ö8 kodlu öğrencinin resim çalışmalarıdır. 1. ve 5. hafta uygulama esnasında tahtaya yazılan ve dinlettirilen hikâyeler şudur:

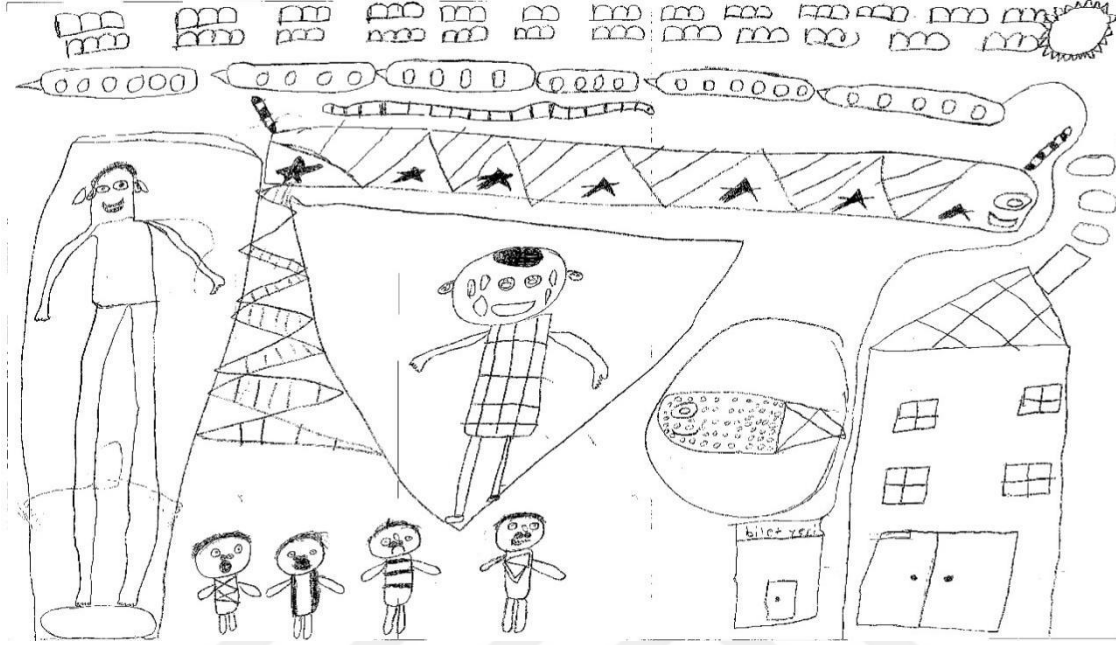
Hikâye Adı: Heykel Adam

Ben bir heykelim. Bir sanatçı beni avuçlarıyla şekillendirdi. Sonra beni şehrin en güzel köşesinde sergiledi. Güneşin sıcağından terlediğimi, üzüldüğüm zaman ağladığımı, mutlu olduğum zaman kahkaha attığımı fark ettim. Hatta zamanla insanlar gibi hareket etmeye, yürümeye başladım. Eskiden insanlar kocaman bir heykelin hareket ettiğini görünce korkup kaçıyorlardı. Şimdi ise onlarla vakit geçirmeye başladım. Onlarla geçirdiğim güzel bir sahneyi resmedebilir misin?

Hikâye Adı: Gizemli Heykel

Bir gün bir öğretmen öğrencilerini müzeye götürmüş. Öğrenciler heyecanla müze gezilerini yaparken öğretmen tüm sınıfın bir heykelin etrafında toplandığını görmüş.

Onlara yanaşmış ve öğrencilerinin konuşmaları dinlemiş. Her öğrenci o heykeli farklı bir şeye benzetiyormuş. Hiçbir öğrencinin o heykelden gördüğünü diğer kişi görmüyormuş. Şimdi sizden o heykeli hayalinizde canlandırmanızı istiyorum. Neye benziyor?



Şekil 43. Ö8 kodlu öğrenciye ait “Heykel Adam” adlı hikâyenin resimsel betimlemesi



Şekil 44. Ö8 kodlu öğrenciye ait “Gizemli Heykel” adlı hikâyenin resimsel betimlemesi

4.1.3.5. Ö1 Kodlu öğrencinin ürünleri ve değerlendirmesi

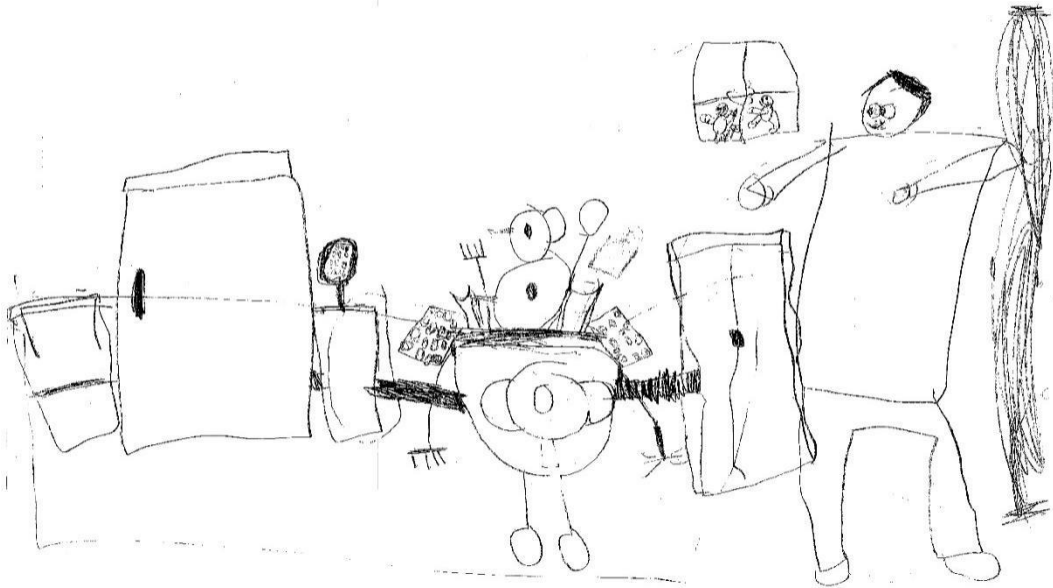
Görsel-40, 41’de yer alan ürünler 2. ve 3. hafta yapılan uygulama çalışmasında tahtaya yazılan ve fon müzikli seslendirme ile öğrencilere birkaç kez dinletilen hikâyeye ait Ö1 kodlu öğrencinin resim çalışmalarıdır. 2. ve 3. hafta uygulama esnasında tahtaya yazılan ve dinlettirilen hikâyeler şudur:

Hikâye Adı: Robot Tasarımı

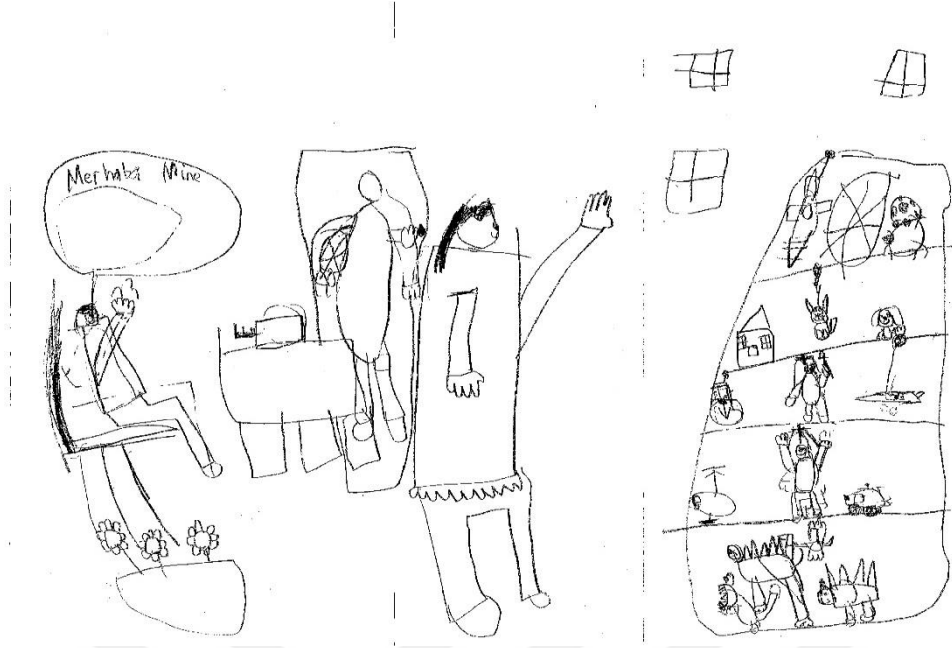
Volkan, mutfakta zaman geçirmeyi çok seven bir çocuktur. Mutfak eşyalarını kullanarak kendisine oyuncaklar yapar. Bir gün tencere, tava, çaydanlık gibi eşyaları üst üste koyarak kendisine bir robot tasarlamıştır. Robotun tüm parçaları mutfak malzemelerinden oluşmaktadır. Volkan’ın tasarladığı robotu resmedebilir misin?

Hikâye Adı: Sihirli Oyuncak Dükkânı

Mine, eski bir oyuncak dükkânı bulur ve içinde sihirli oyuncaklar ve kuklalarla dolu bir dünya keşfeder. Oyuncaklar ve kuklalar hareket edebilen, konuşabilen ve farklı şekillere dönüşebilen özelliklere sahiptir. Mine bu oyuncak dükkânında saatlerce vakit geçirir. Bu kocaman raflarda bir sürü sihirli oyuncakları ve kuklaları olan bu dükkân senin dükkânın olsaydı raflarında nasıl sihirli oyuncaklar ve kuklalar sergilerdin?



Şekil 45. Ö1 kodlu öğrenciye ait “Robot Tasarımı” adlı hikâyenin resimsel betimlemesi



Şekil 46. Ö1 kodlu öğrenciye ait “Sihirli Oyuncak Dükkânı” adlı hikâyenin resimsel betimlemesi

4.1.3.6. Ö27 Kodlu öğrencinin ürünleri ve değerlendirmesi

Görsel-42, 43’te yer alan ürünler 2. ve 4. hafta yapılan uygulama çalışmasında tahtaya yazılan ve fon müzikli seslendirme ile öğrencilere birkaç kez dinletilen hikâyeye ait Ö27 kodlu öğrencinin resim çalışmalarıdır. 2. ve 4. hafta uygulama esnasında tahtaya yazılan ve dinlettirilen hikâyeler şudur:

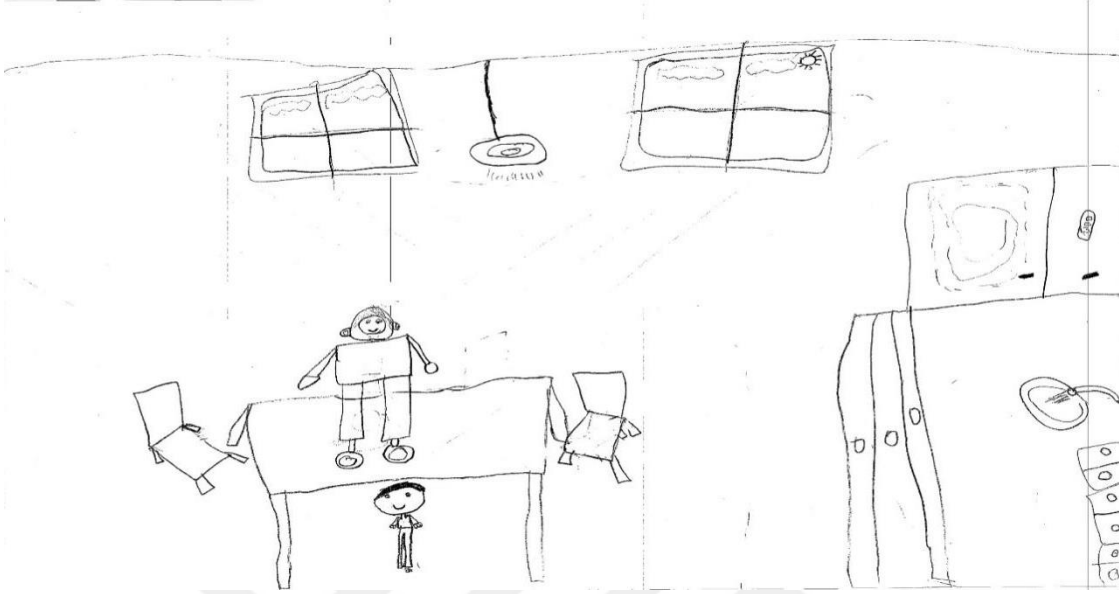
Hikâye Adı: Robot Tasarımı

Volkan, mutfakta zaman geçirmeyi çok seven bir çocuktur. Mutfak eşyalarını kullanarak kendisine oyuncaklar yapar. Bir gün tencere, tava, çaydanlık gibi eşyaları üst üste koyarak kendisine bir robot tasarlamıştır. Robotun tüm parçaları mutfak malzemelerinden oluşmaktadır. Volkan’ın tasarladığı robotu resmedebilir misin?

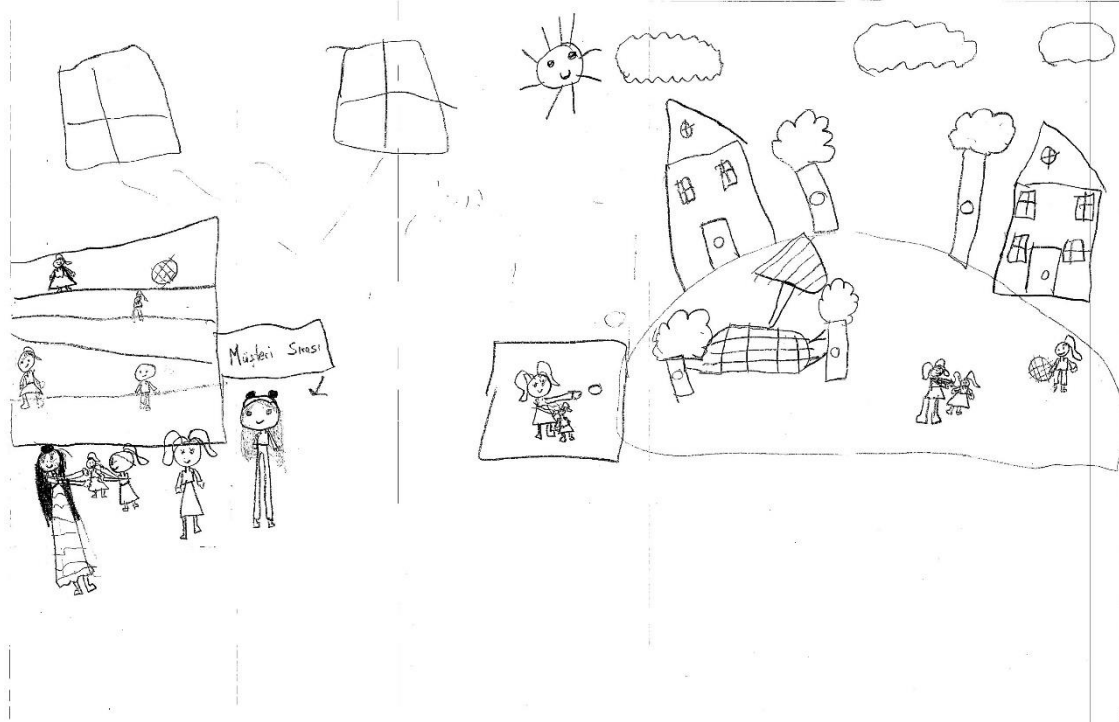
Hikâye Adı: Çizgi Arkadaş

Can isimli bir çocuk sürekli resim defterine resimler çiziyordu. Tek hayali çizdiği resimlerin canlanıp kendisine arkadaş olmalarıydı. Bir gün uykusundan uyandığında resim defterinin etrafına toplanan bir kalabalık gördü. Bu kalabalık Can’ın resim defterine çizdiği

figürlerdi. Hareket ediyorlar ve Can'a gülümsüyorlardı. Can bu duruma çok şaşırdı. Şimdi senden bu şaşırtıcı anı resmetmeni istiyorum.



Şekil 47. Ö27 kodlu öğrenciye ait “Robot Tasarımı” adlı hikâyenin resimsel betimlemesi



Şekil 48. Ö27 kodlu öğrenciye ait “Çizgi Arkadaş” adlı hikâyenin resimsel betimlemesi

4.1.3.7. Ö9 Kodlu öğrencinin ürünleri ve değerlendirmesi

Görsel-49, 50’de yer alan ürünler 4. ve 5. hafta yapılan uygulama çalışmasında tahtaya yazılan ve fon müzikli seslendirme ile öğrencilere birkaç kez dinletilen hikâyeye ait Ö9 kodlu öğrencinin resim çalışmalarıdır. 4. ve 5. hafta uygulama esnasında tahtaya yazılan ve dinlettirilen hikâyeler şudur:

Hikâye Adı: Çizgi Arkadaş

Can isimli bir çocuk sürekli resim defterine resimler çiziyordu. Tek hayali çizdiği resimlerin canlanıp kendisine arkadaş olmalarıydı. Bir gün uykusundan uyandığında resim defterinin etrafına toplanan bir kalabalık gördü. Bu kalabalık Can’ın resim defterine çizdiği figürlerdi. Hareket ediyorlar ve Can’a gülümsüyorlardı. Can bu duruma çok şaşırdı. Şimdi senden bu şaşırtıcı anı resmetmeni istiyorum.

Hikâye Adı: Gizemli Heykel

Bir gün bir öğretmen öğrencilerini müzeye götürmüş. Öğrenciler heyecanla müze gezilerini yaparken öğretmen tüm sınıfın bir heykelin etrafında toplandığını görmüş. Onlara yanaşmış ve öğrencilerinin konuşmaları dinlemiş. Her öğrenci o heykeli farklı bir şeye benzetiyormuş. Hiçbir öğrencinin o heykelden gördüğünü diğer kişi görmüyormuş. Şimdi sizden o heykeli hayalinizde canlandırmanızı istiyorum. Neye benziyor?



Şekil 49. Ö9 kodlu öğrenciye ait “Çizgi Arkadaş” adlı hikâyenin resimsel betimlemesi



Şekil 50. Ö9 kodlu öğrenciye ait “Gizemli Heykel” adlı hikâyenin resimsel betimlemesi

4.1.3.8. Ö44 Kodlu öğrencinin ürünleri ve değerlendirmesi

Görsel 51, 52’de yer alan ürünler 2. ve 3. hafta yapılan uygulama çalışmasında tahtaya yazılan ve fon müzikli seslendirme ile öğrencilere birkaç kez dinletilen hikâyeye ait Ö44

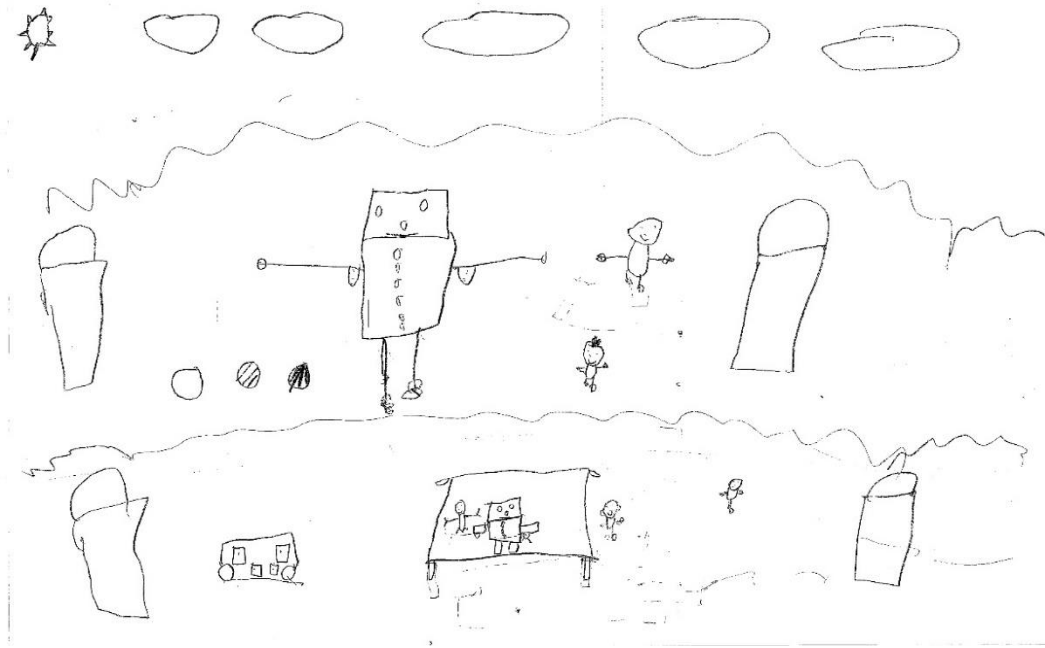
kodlu öğrencinin resim çalışmalarıdır. 2. ve 3. hafta uygulama esnasında tahtaya yazılan ve dinletirilen hikâyeler şudur:

Hikâye Adı: Robot Tasarımı

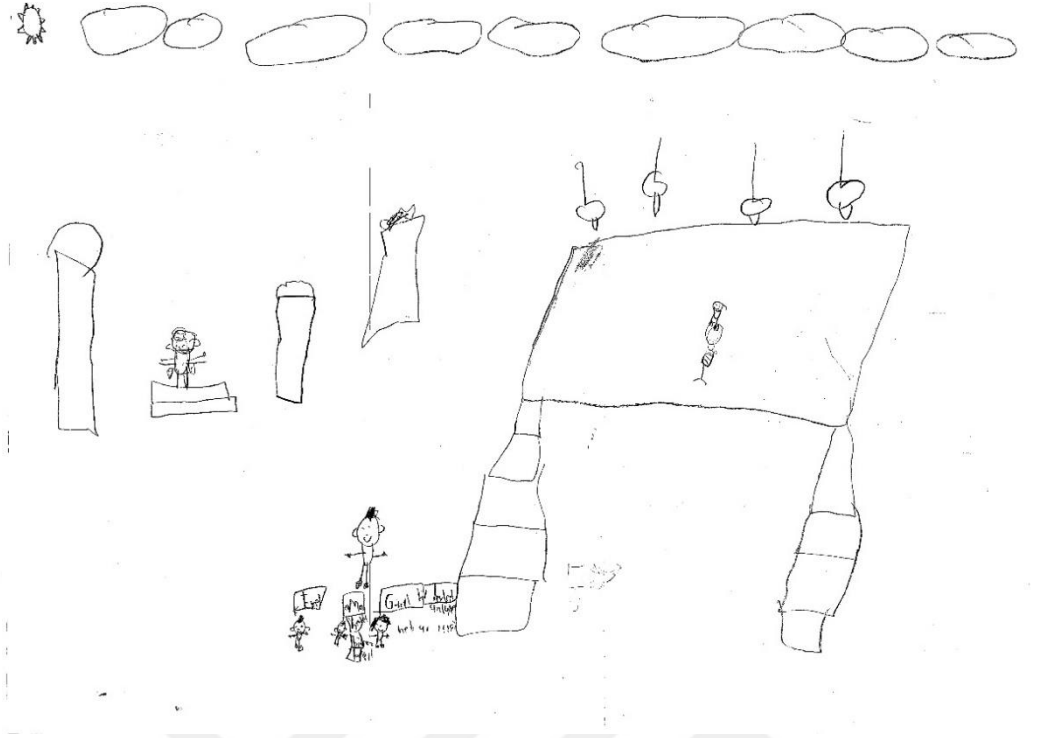
Volkan, mutfakta zaman geçirmeyi çok seven bir çocuktur. Mutfak eşyalarını kullanarak kendisine oyuncaklar yapar. Bir gün tencere, tava, çaydanlık gibi eşyaları üst üste koyarak kendisine bir robot tasarlamıştır. Robotun tüm parçaları mutfak malzemelerinden oluşmaktadır. Volkan'ın tasarladığı robotu resmedebilir misin?

Hikâye Adı: Sihirli Oyuncak Dükkânı

Mine, eski bir oyuncak dükkânı bulur ve içinde sihirli oyuncaklar ve kuklalarla dolu bir dünya keşfeder. Oyuncaklar ve kuklalar hareket edebilen, konuşabilen ve farklı şekillere dönüşebilen özelliklere sahiptir. Mine bu oyuncak dükkânında saatlerce vakit geçirir. Bu kocaman raflarda bir sürü sihirli oyuncakları ve kuklaları olan bu dükkân senin dükkânın olsaydı raflarında nasıl sihirli oyuncaklar ve kuklalar sergilerdin?



Şekil 51. Ö44 kodlu öğrenciye ait “Robot Tasarımı” adlı hikâyenin resimsel betimlemesi



Şekil 52. Ö44 kodlu öğrenciye ait “Sihirli Oyuncak Dükkânı” adlı hikâyenin resimsel betimlemesi

4.2. Orta Sosyo-Ekonomik Durumdaki Ailelerin Olduğu Yerleşim Birimindeki Öğrencilere Ait Bulgular

Araştırma kapsamında, sosyo-ekonomik açıdan orta bölgede olan okulda öğrenim görmekte olan öğrenci ürünlerin değerlendirilmesi sonucu elde edilen bulgular iki alan uzmanı ve araştırmacı tarafından değerlendirilmesi sonucu elde edilen bulgular aşağıda sıralı 3 tabloda gösterilmiştir. Devamında uzmanlar ve araştırmacıların verdiği puanların karşılaştırmalı tablosu yer almaktadır.

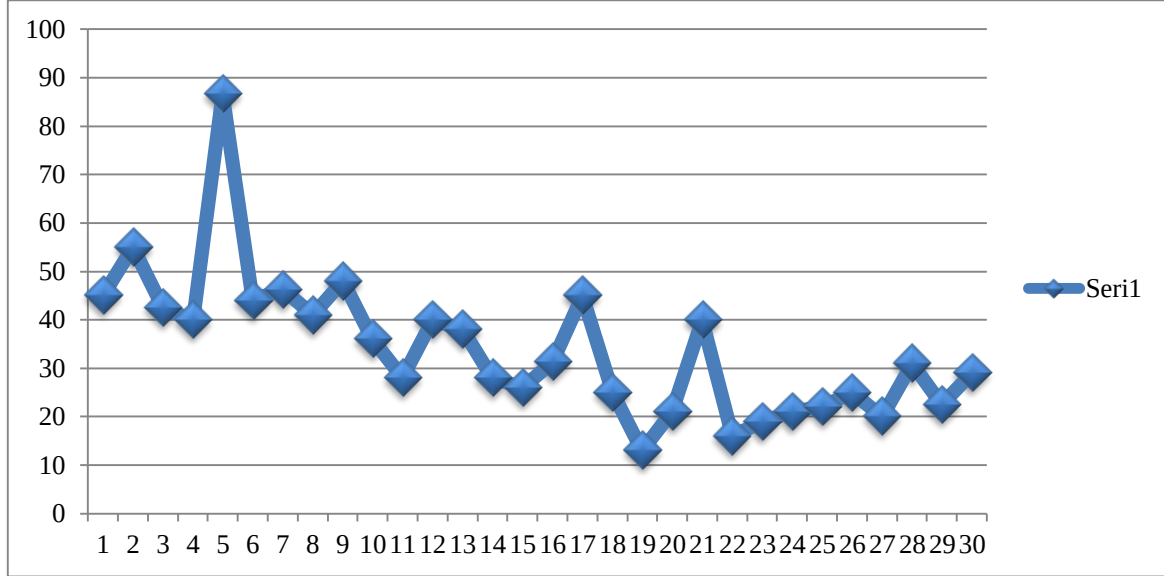
Tablo 10

Uzman-1'e Ait Ürün Değerlendirme Verileri

Öğrenciler	1. Resim	2. Resim	3. Resim	4. Resim	5. Resim	Toplam	Ortalama Puan (Toplam/5)
Ö1	50	45	45	45	40	225	45
Ö2	65	50	70	40	50	275	55
Ö3	-	45	45	40	40	170	42,50
Ö4	40	40	40	40	40	200	40
Ö5	90	-	85	85	-	260	86,66
Ö6	45	50	45	40	40	220	44
Ö7	-	45	55	40	45	185	46,25
Ö8	45	40	45	30	45	205	41
Ö9	45	40	55	55	45	240	48
Ö10	30	40	45	35	30	180	36
Ö11	30	30	30	20	30	140	28
Ö12	45	30	40	45	40	200	40
Ö13	50	45	40	10	45	190	38
Ö14	30	30	30	20	30	140	28
Ö15	35	30	35	15	15	130	26
Ö16	45	40	-	20	20	125	31,25
Ö17	-	55	40	40	45	180	45
Ö18	30	30	30	15	20	125	25
Ö19	15	10	15	10	15	65	13
Ö20	25	15	25	15	25	105	21
Ö21	50	-	20	50	-	120	40
Ö22	25	10	10	25	10	80	16
Ö23	25	20	20	15	15	95	19
Ö24	25	20	25	20	15	105	21
Ö25	40	15	20	20	15	110	22
Ö26	25	25	25	25	25	125	25
Ö27	30	15	20	20	15	100	20
Ö28	30	20	35	35	35	155	31
Ö29	30	15	-	-	-	45	22,50
Ö30	55	25	10	25	30	145	29

Uzman-1 tarafından sosyo-ekonomik açıdan orta bölgede olan okulda öğrenim görmekte olan öğrenci ürünlerin değerlendirilmesi sonucu elde edilen bulgular incelendiğinde Ö5 olarak kodlanan öğrencinin 86,66 ortalama ile en fazla puana sahip öğrenci olduğu görülmektedir. Ö5 kodlu öğrenciyi 55 puanla Ö2 kodlu öğrenci takip etmektedir. Bu

verilere göre Uzman-1'in yaptığı değerlendirmeye göre Ö5 kodlu öğrencinin sosyo-ekonomik açıdan orta bölgede olan okulda öğrenim gören öğrenciler arasında kompozisyon, oran orantı, çizgi yeteneği, perspektif, hareket, yaratıcılık şeklindeki altı kriter yönünden yüksek puanda olduğu anlaşılmaktadır.



Şekil 53. Uzman-1'e ait değerlendirmelerin grafiksel gösterimi

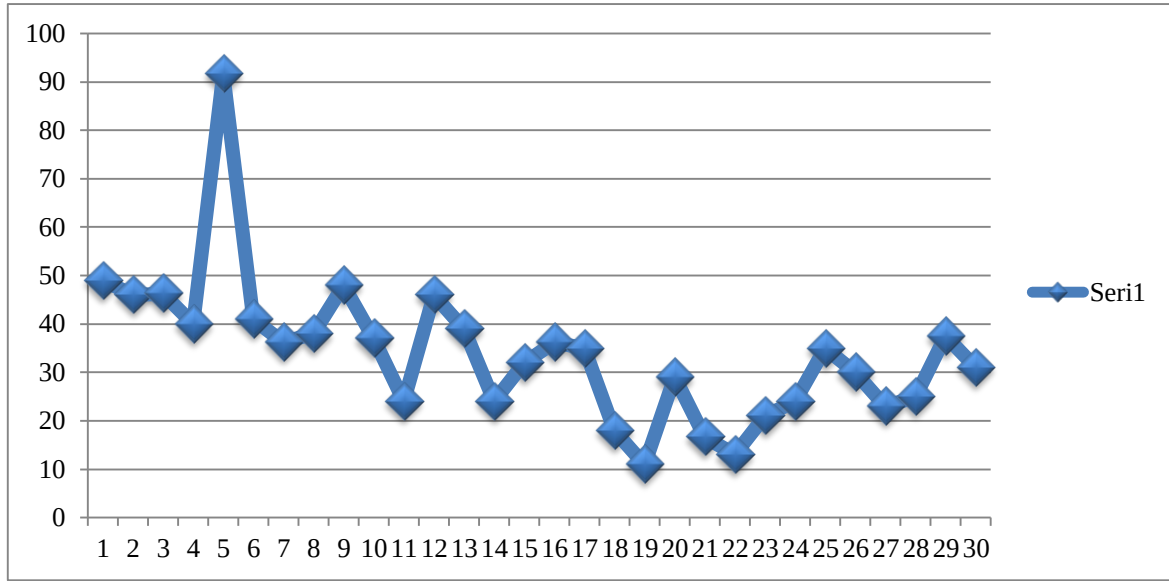
Tablo 11

Uzman-2'ye Ait Ürün Değerlendirme Verileri

Öğrenciler	1. Resim	2. Resim	3. Resim	4. Resim	5. Resim	Toplam	Ortalama Puan (Toplam/5)
Ö1	55	50	40	50	50	245	49
Ö2	45	45	55	40	45	230	46
Ö3	-	40	50	40	55	185	46,25
Ö4	35	45	40	40	40	200	40
Ö5	95	-	90	90	-	275	91,66
Ö6	35	60	50	30	30	205	41
Ö7	-	45	40	30	30	145	36,25
Ö8	40	30	40	30	50	190	38
Ö9	35	60	50	55	40	240	48
Ö10	30	30	40	40	45	185	37
Ö11	25	35	20	20	20	120	24
Ö12	45	45	40	50	50	230	46
Ö13	55	55	30	30	25	195	39
Ö14	25	25	20	25	25	120	24
Ö15	40	30	30	30	30	160	32
Ö16	45	50		30	20	145	36,25

Ö17	-	40	40	30	30	140	35
Ö18	20	20	20	15	15	90	18
Ö19	10	10	15	10	10	55	11
Ö20	25	30	35	25	30	145	29
Ö21	20	-	10	20	-	50	16,66
Ö22	15	20	10	10	10	65	13
Ö23	25	20	20	20	20	105	21
Ö24	30	20	35	15	20	120	24
Ö25	45	15	50	40	25	175	35
Ö26	40	15	35	30	30	150	30
Ö27	30	15	20	25	25	115	23
Ö28	25	25	25	25	25	125	25
Ö29	35	40	-	-	-	75	37,50
Ö30	40	45	30	20	20	155	31

Uzman-2 tarafından sosyo-ekonomik açıdan orta bölgede olan okulda öğrenim görmekte olan öğrenci ürünlerin değerlendirilmesi sonucu elde edilen bulgular incelendiğinde Ö5 olarak kodlanan öğrencinin 91,66 ortalama ile en fazla puana sahip öğrenci olduğu görülmektedir. Ö5 kodlu öğrenciyi 49 puanla Ö1 kodlu öğrenci takip etmektedir. Bu verilere göre Uzman-2'nin yaptığı değerlendirmeye göre Ö5 kodlu öğrencinin sosyo-ekonomik açıdan orta bölgede olan okulda öğrenim gören öğrenciler arasında kompozisyon, oran orantı, çizgi yeteneği, perspektif, hareket, yaratıcılık şeklindeki altı kriter yönünden yüksek puanda olduğu anlaşılmaktadır.



Şekil 54. Uzman-2'ye ait değerlendirmelerin grafiksel gösterimi

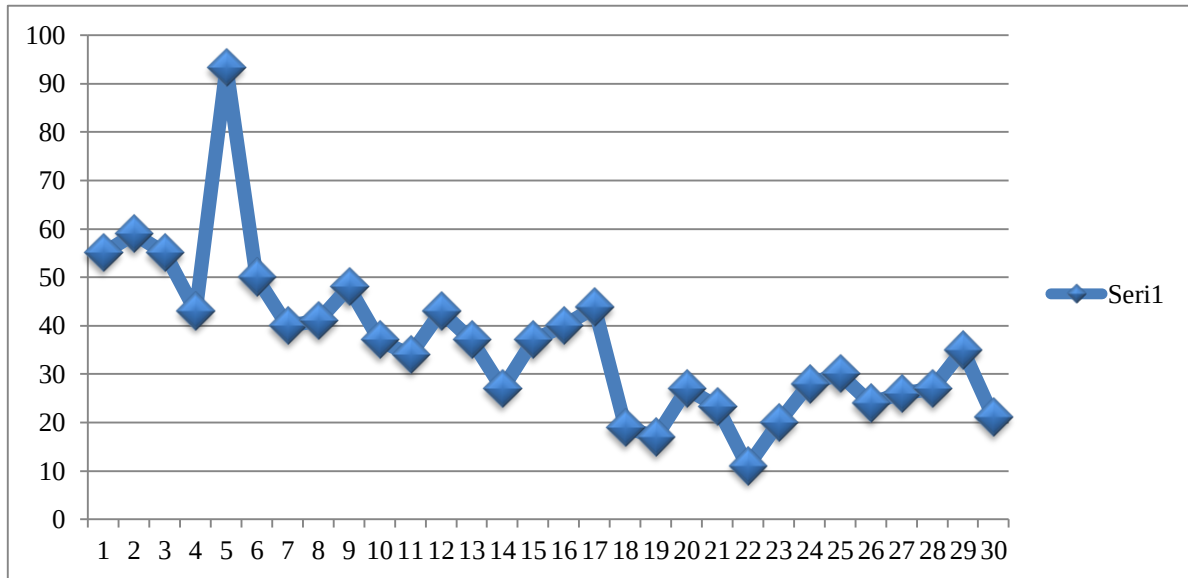
Tablo 12

Araştırmacıya Ait Ürün Değerlendirme Verileri

Öğrenciler	1. Resim	2. Resim	3. Resim	4. Resim	5. Resim	Toplam	Ortalama Puan (Toplam/5)
Ö1	60	50	55	60	50	275	55
Ö2	55	55	65	60	60	295	59
Ö3	-	55	55	55	55	220	55
Ö4	45	45	40	45	40	215	43
Ö5	95	-	95	90	-	280	93,33
Ö6	35	70	65	40	40	250	50
Ö7	-	50	45	35	30	160	40
Ö8	45	40	45	30	45	205	41
Ö9	45	40	55	55	45	240	48
Ö10	30	35	35	50	35	185	37
Ö11	45	25	30	35	35	170	34
Ö12	40	30	40	50	55	215	43
Ö13	50	50	45	15	25	185	37
Ö14	25	25	25	30	30	135	27
Ö15	40	35	40	35	35	185	37
Ö16	45	45	-	40	30	160	40
Ö17	-	50	50	35	40	175	43,75
Ö18	20	20	15	20	20	95	19
Ö19	20	10	15	20	20	85	17
Ö20	25	25	30	25	30	135	27
Ö21	30	-	15	25	-	70	23,33

Ö22	10	15	10	10	10	55	11
Ö23	25	20	20	20	15	100	20
Ö24	25	25	30	30	30	140	28
Ö25	25	30	35	35	25	150	30
Ö26	30	15	30	15	30	120	24
Ö27	30	20	30	30	20	130	26
Ö28	30	30	25	25	25	135	27
Ö29	35	35	-	-	-	70	35
Ö30	40	15	20	15	15	105	21

Araştırmacı tarafından sosyo-ekonomik açıdan orta bölgede olan okulda öğrenim görmekte olan öğrenci ürünlerin değerlendirilmesi sonucu elde edilen bulgular incelendiğinde Ö5 olarak kodlanan öğrencinin 93,33 ortalama ile en fazla puana sahip öğrenci olduğu görülmektedir. Ö5 kodlu öğrenciyi 59 puanla Ö2 kodlu öğrenci takip etmektedir. Bu verilere göre araştırmacının “Resim Alanında Üstün Yeteneği Olan Öğrencileri Belirleme Aracı” ile yaptığı değerlendirmeye göre Ö5 kodlu öğrencinin sosyo-ekonomik açıdan orta bölgede olan okulda öğrenim gören öğrenciler arasında kompozisyon, oran orantı, çizgi yeteneği, perspektif, hareket, yaratıcılık şeklindeki altı kriter yönünden yüksek puanda olduğu anlaşılmaktadır.



Şekil 55. Araştırmacıya ait değerlendirmelerin grafiksel gösterimi

Araştırma kapsamında, sosyo-ekonomik açıdan orta bölgede olan okulda öğrenim görmekte olan öğrenci ürünlerin uzmanlar ve araştırmacı tarafından değerlendirmesi sonucu elde edilen puanların ortalaması ve öğrenci temelinde genel ortalaması Tablo 13’te verilmiştir.

Tablo 13

Uzmanlar ve Araştırmacıya Ait Değerlendirme Verilerinin Ortalaması

Öğrenciler	Uzman-1 Ortalama Puan	Uzman-2 Ortalama Puan	Araştırmacı Ortalama Puan	Öğrencilerin Genel Ortalaması
Ö1	45	49	55	49,66
Ö2	55	46	59	53,33
Ö3	42,50	46,25	55	47,91
Ö4	40	40	43	41
Ö5	86,66	91,66	93,33	90,55
Ö6	44	41	50	45
Ö7	46,25	36,25	40	40,83
Ö8	41	38	41	40
Ö9	48	48	48	48
Ö10	36	37	37	36,66
Ö11	28	24	34	28,66
Ö12	40	46	43	43
Ö13	38	39	37	38
Ö14	28	24	27	26,33
Ö15	26	32	37	31,66
Ö16	31,25	36,25	40	35,83
Ö17	45	35	43,75	41,25
Ö18	25	18	19	20,66
Ö19	13	11	17	13,66
Ö20	21	29	27	25,66
Ö21	40	16,66	23,33	26,66
Ö22	16	13	11	13,33
Ö23	19	21	20	20
Ö24	21	24	28	24,33
Ö25	22	35	30	29
Ö26	25	30	24	26,33
Ö27	20	23	26	23
Ö28	31	25	27	27,66
Ö29	22,50	37,50	35	31,66
Ö30	29	31	21	27

Uzmanlar ve araştırmacı tarafından “Resim Alanında Üstün Yeteneği Olan Öğrencileri Belirleme Aracı” ile sosyo-ekonomik açıdan orta bölgede olan okuldaki öğrenci ürünlerinin değerlendirilmesi sonucu ortalaması en yüksek olan öğrencinin 90,55 puanla Ö5 kodlu öğrenci olduğu anlaşılmaktadır. Bu verilere göre uzmanlar ve araştırmacının “Resim Alanında Üstün Yeteneği Olan Öğrencileri Belirleme Aracı” ile yaptığı değerlendirmeye göre Ö5 kodlu öğrencinin resim alanında üstün yetenekli birey olduğu söylenebilir.

Sosyo-ekonomik açıdan orta bölgede olan okulda öğrenim gören öğrencilerin ürünlerinin “Resim Alanında Üstün Yeteneği Olan Öğrencileri Belirleme Aracı” ile değerlendirmesi sonucu elde edilen puanların kriterlere göre dağılımı Tablo 14’te verilmiştir.

Tablo 14

Resim Alanında Üstün Yeteneği Olan Öğrencileri Belirleme Aracı Kriterlerine Göre Ortalama Puanların Dağılımı

Öğrenciler	Kompozisyon (15)	Oran- Orantı (15)	Çizgi Yeteneği (15)	Perspektif (15)	Hareket (15)	Yaratıcılık (30)	Öğrencilerin Genel Ortalaması
Ö1	9	8	7	6	8	11	49,66
Ö2	9	9	9	7	8	11	53,33
Ö3	8	7	8	7	7	10	47,91
Ö4	7	6	6	5	7	10	41
Ö5	15	14	14	8	14	25	90,55
Ö6	8	7	7	6	7	10	45
Ö7	7	6	7	4	7	9	40,83
Ö8	7	6	6	4	7	10	40
Ö9	8	8	7	7	8	10	48
Ö10	7	6	5	4	6	8	36,66
Ö11	5	4	4	4	5	6	28,66
Ö12	7	7	6	6	7	10	43
Ö13	7	6	6	5	6	8	38
Ö14	5	4	4	3	4	6	26,33
Ö15	6	5	5	4	4	7	31,66
Ö16	6	6	6	4	5	8	35,83
Ö17	7	7	6	5	6	10	41,25
Ö18	3	3	3	3	3	5	20,66
Ö19	2	2	2	1	2	4	13,66
Ö20	5	4	4	3	3	6	25,66
Ö21	5	4	4	3	4	6	26,66

Ö22	3	2	3	1	1	3	13,33
Ö23	3	3	4	3	3	4	20
Ö24	4	4	4	3	4	5	24,33
Ö25	5	4	5	3	5	7	29
Ö26	5	3	5	3	4	6	26,33
Ö27	4	3	4	3	4	5	23
Ö28	5	3	5	4	4	6	27,66
Ö29	6	4	5	4	5	7	31,66
Ö30	5	4	4	3	4	7	27

Uzmanlar ve araştırmacı tarafından “Resim Alanında Üstün Yeteneği Olan Öğrencileri Belirleme Aracı” ile değerlendirmesi sonucu elde edilen puanların kriterlere göre dağılımı incelendiğinde Ö5 kodlu öğrencinin kompozisyon, oran-orantı, hareket ve yaratıcılıkta en yüksek puanları aldığı görülmektedir.

4.2.1. Orta Sosyo-Ekonomik Durumdaki Ailelerin Olduğu Yerleşim

Birimindeki Bazı Öğrencilerin Puanlamalarına Yönelik Karşılaştırmalar ve Yorumlamalar

Bir önceki başlıkta uzmanlar ve araştırmacı tarafından “Resim Alanında Üstün Yeteneği Olan Öğrencileri Belirleme Aracı” ile değerlendirmesi sonucu elde edilen puanların kriterlere göre Ö5 kodlu öğrencinin 90 puan ile resim alanında üstün yetenekli olarak belirlendiği görülmektedir. Aşağıda bu öğrencinin ve sınıfta yer alan bazı öğrencilerin ürünlerinin puanlanmasına, daha önce BİLSEM tanınması için önerilme durumuna ve sonucuna ve RAVEN Zekâ Testi sonucuna ilişkin veriler yer almaktadır.

Tablo 15

Öğrenci Ürünlerinin Çok Yönlü Değerlendirilmesine Ait Veriler

Öğrenci	Yapılan Uygulamada Aldığı Puan	Uygulamada Resim Alanında Üstün Çıkma Durumu	Daha Önce BİLSEM'e Önerilme Durumu ve Sonuç	RAVEN Zekâ Testi Sonucu
Ö5	90	Resim Alanında Üstün	Resim Alanı İçin Önerildi (BİLSEM'in ilk aşamasında elendi)	%75 (Normal)
Ö2	53	-	Önerilmedi	%75 (Normal)
Ö1	49	-	Önerilmedi	%10 (Zihinsel Yetersizlik)
Ö9	48	-	Önerilmedi	%75 (Normal)
Ö3	47	-	Resim Alanında BİLSEM öğrencisi	%90 (Parlak)
Ö6	45	-	Resim Alanı İçin Önerildi (BİLSEM'in ilk aşamasında elendi)	%75 (Normal)
Ö10	36	-	Resim Alanında BİLSEM öğrencisi	%90 (Parlak)
Ö16	35	-	Resim Alanında BİLSEM öğrencisi	%95 (Üstün)
Ö30	27	-	Müzik Alanı İçin Önerildi (BİLSEM'in ilk aşamasında elendi)	%75 (Normal)
Ö22	13	-	Önerilmedi	%75 (Normal)
Ö20	25	-	Resim Alanı İçin Önerildi (BİLSEM'in ilk aşamasında elendi)	%75 (Normal)

Ö5 kodlu öğrenci, tez kapsamında yapılan uygulamaya göre uzmanlar ve araştırmacı tarafından yapılan değerlendirmede 90 puan almıştır. Çalışmanın verilerine göre bu öğrenci resim alanında üstün yetenekli olarak belirlenmiştir. Sınıf öğretmeni tarafından BİLSEM tanılmasına resim alanı için önerilen Ö5 kodlu öğrenci ilk aşama olan Grup Tarama Uygulaması'nda elenmiştir. Tez kapsamında yapılan RAVEN Zekâ Testi'nde ise %75'lik dilime girerek “normal” olarak değerlendirilmiştir.

Ö2 kodlu öğrenci, tez kapsamında yapılan uygulamaya göre uzmanlar ve araştırmacı tarafından yapılan değerlendirmede 53 puan almıştır. Çalışmanın verilerine göre bu öğrenci resim alanında üstün yetenekli değildir. Sınıf öğretmeni tarafından BİLSEM tanılması için herhangi bir alanda önerilmemiştir Tez kapsamında yapılan RAVEN Zekâ Testi'nde ise %75'lik dilime girerek “normal” olarak değerlendirilmiştir.

Ö1 kodlu öğrenci, tez kapsamında yapılan uygulamaya göre uzmanlar ve araştırmacı tarafından yapılan değerlendirmede 49 puan almıştır. Çalışmanın verilerine göre bu

öğrenci resim alanında üstün yetenekli değildir. Sınıf öğretmeni tarafından BİLSEM tanılması için herhangi bir alanda önerilmemiştir Tez kapsamında yapılan RAVEN Zekâ Testi'nde ise %10'luk dilime girerek “zihinsel yetersizlik” olarak değerlendirilmiştir.

Ö3 kodlu öğrenci, tez kapsamında yapılan uygulamaya göre uzmanlar ve araştırmacı tarafından yapılan değerlendirmede 47 puan almıştır. Çalışmanın verilerine göre bu öğrenci resim alanında üstün yetenekli değildir. Bu öğrenci tez kapsamında yapılan uygulamada resim alanında üstün yetenekli seçilmemiştir fakat resim alanında aktif BİLSEM öğrencisidir. Tez kapsamında yapılan RAVEN Zekâ Testi'nde ise %90'lık dilime girerek “parlak” olarak değerlendirilmiştir.

Ö6 kodlu öğrenci, tez kapsamında yapılan uygulamaya göre uzmanlar ve araştırmacı tarafından yapılan değerlendirmede 45 puan almıştır. Çalışmanın verilerine göre bu öğrenci resim alanında üstün yetenekli değildir. Sınıf öğretmeni tarafından BİLSEM tanılmasına resim alanı için önerilmiş fakat ilk aşamada elenmiştir. Tez kapsamında yapılan RAVEN Zekâ Testi'nde ise %75'lik dilime girerek “normal” olarak değerlendirilmiştir.

Ö10 kodlu öğrenci, tez kapsamında yapılan uygulamaya göre uzmanlar ve araştırmacı tarafından yapılan değerlendirmede 36 puan almıştır. Çalışmanın verilerine göre bu öğrenci resim alanında üstün yetenekli değildir. Bu öğrenci tez kapsamında yapılan uygulamada resim alanında üstün yetenekli seçilmemiştir fakat resim alanında aktif BİLSEM öğrencisidir. Tez kapsamında yapılan RAVEN Zekâ Testi'nde ise %90'lık dilime girerek “parlak” olarak değerlendirilmiştir.

Ö16 kodlu öğrenci, tez kapsamında yapılan uygulamaya göre uzmanlar ve araştırmacı tarafından yapılan değerlendirmede 35 puan almıştır. Çalışmanın verilerine göre bu öğrenci resim alanında üstün yetenekli değildir. Bu öğrenci tez kapsamında yapılan uygulamada resim alanında üstün yetenekli seçilmemiştir fakat resim alanında aktif BİLSEM öğrencisidir. Tez kapsamında yapılan RAVEN Zekâ Testi'nde ise %95'lik dilime girerek “üstün zekâlı” olarak değerlendirilmiştir.

Ö30 kodlu öğrenci, tez kapsamında yapılan uygulamaya göre uzmanlar ve araştırmacı tarafından yapılan değerlendirmede 27 puan almıştır. Çalışmanın verilerine göre bu öğrenci resim alanında üstün yetenekli değildir. Sınıf öğretmeni tarafından BİLSEM tanılmasına müzik alanı için önerilmiş fakat ilk aşamada elenmiştir. Tez kapsamında yapılan RAVEN Zekâ Testi'nde ise %75'lik dilime girerek “normal” olarak değerlendirilmiştir.

Ö22 kodlu öğrenci, tez kapsamında yapılan uygulamaya göre uzmanlar ve araştırmacı tarafından yapılan değerlendirmede 13 puan almıştır. Çalışmanın verilerine göre bu öğrenci resim alanında üstün yetenekli değildir. Sınıf öğretmeni tarafından BİLSEM tanılması için herhangi bir alanda önerilmemiştir Tez kapsamında yapılan RAVEN Zekâ Testi'nde ise %75'lik dilime girerek “normal” olarak değerlendirilmiştir.

Ö20 kodlu öğrenci, tez kapsamında yapılan uygulamaya göre uzmanlar ve araştırmacı tarafından yapılan değerlendirmede 25 puan almıştır. Çalışmanın verilerine göre bu öğrenci resim alanında üstün yetenekli değildir. Sınıf öğretmeni tarafından BİLSEM tanılmasına resim alanı için önerilmiş fakat ilk aşamada elenmiştir. Tez kapsamında yapılan RAVEN Zekâ Testi'nde ise %75'lik dilime girerek “normal” olarak değerlendirilmiştir.

4.2.2. Sosyo-Ekonomik Açıdan Orta Bölgede Olan Okulda Resim Alanında Üstün Yetenekli Tanısı Konulan Öğrencinin Ürünlerinin Değerlendirmeye Yönelik Bulguları

Uzmanlar ve araştırmacı tarafından “Resim Alanında Üstün Yeteneği Olan Öğrencileri Belirleme Aracı” ile sosyo-ekonomik açıdan orta bölgede olan okulda öğrenim görmekte olan öğrenci ürünlerinin değerlendirmesi neticesinde Ö5 kodlu öğrencinin resim alanında üstün yetenekli birey olduğu ortaya çıkarılmıştır. Ö5 kodlu öğrencinin yaptığı ürünlere ait örnekler ve değerlendirmeler aşağıda sunulmuştur.

Ö5 kodlu öğrenci 5 haftalık uygulama süresinde 2 defa uygulama gününde okula gelmeyerek sadece 3 çalışmaya dâhil olmuştur. Bu öğrenci 1., 3., ve 4. hafta yapılan uygulama çalışmalarına katılmıştır.

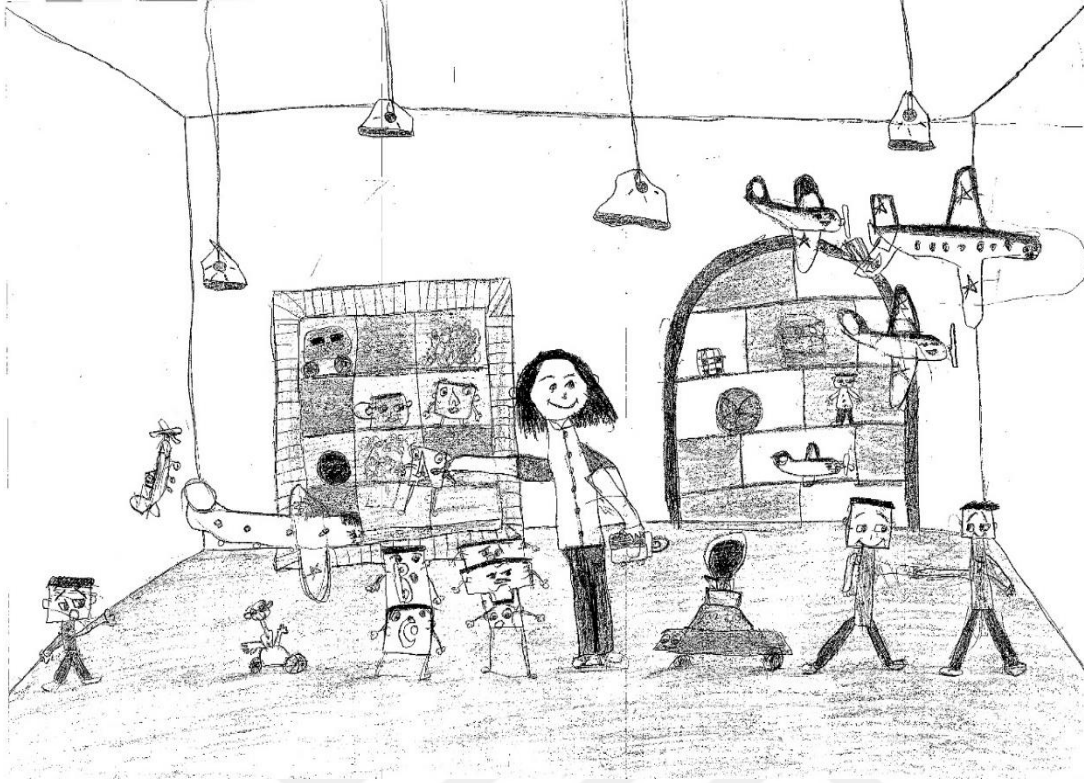
Uygulama yapılmadan önce öğretmenle yapılan görüşme esnasında Ö5 kodlu öğrencinin resim alanında üstün yetenekli olduğunu kendisinin ve ailesinin gözlemlediğini söylemiştir. Bu öğrenciyi resim alanında üstün yetenekli olduğunu düşünerek BİLSEM tanılmasına yönlendirdiğini fakat BİLSEM tanılmasının ilk aşamasında elendiğini belirtmiştir. Ö5 kodlu öğrencinin 4. ve 5. hafta yaptığı ürünlere ait örnekler ve değerlendirmeler aşağıda sunulmuştur.

4.2.2.1. Ö5 Kodlu öğrencinin ürünleri ve değerlendirmesi

Görsel 53’de yer alan ürün 3. hafta yapılan uygulama çalışmasında tahtaya yazılan ve fon müzikli seslendirme ile öğrencilere birkaç kez dinletilen hikâyeye ait Ö5 kodlu öğrencinin resim çalışmasıdır. 3. hafta uygulama esnasında tahtaya yazılan ve dinlettirilen hikâyeye şudur:

Hikâye Adı: Sihirli Oyuncak Dükkânı

Mine, eski bir oyuncak dükkânı bulur ve içinde sihirli oyuncaklar ve kuklalarla dolu bir dünya keşfeder. Oyuncaklar ve kuklalar hareket edebilen, konuşabilen ve farklı şekillere dönüşebilen özelliklere sahiptir. Mine bu oyuncak dükkânında saatlerce vakit geçirir. Bu kocaman raflarda bir sürü sihirli oyuncakları ve kuklaları olan bu dükkân senin dükkânın olsaydı raflarında nasıl sihirli oyuncaklar ve kuklalar sergilerdin?



Şekil 56. Ö5 kodlu öğrenciye ait “Sihirli Oyuncak Dükkânı” adlı hikâyenin resimsel betimlemesi

Kompozisyon

Ö5 kodlu öğrencinin yapmış olduğu resim (Görsel 53), kompozisyon açısından incelendiğinde resimde bulunan öğelerin kâğıdın tamamı kullanılarak anlamlı bir şekilde kâğıda yerleştirildiği görülmektedir. Kapalı kompozisyon olarak betimlenen çalışmada mekân olarak iç mekân tercih edilmiştir. Ö5 kodlu öğrenci, hikâyede bir oyuncak dükkânı resmedilmesi istendiği için kompozisyonu oluştururken içinde çeşitli oyuncakların olduğu bir oyuncak dükkânı tasarlamıştır. Resmedilen dükkân, mekân çizgileri ile boyutlandırılmıştır.

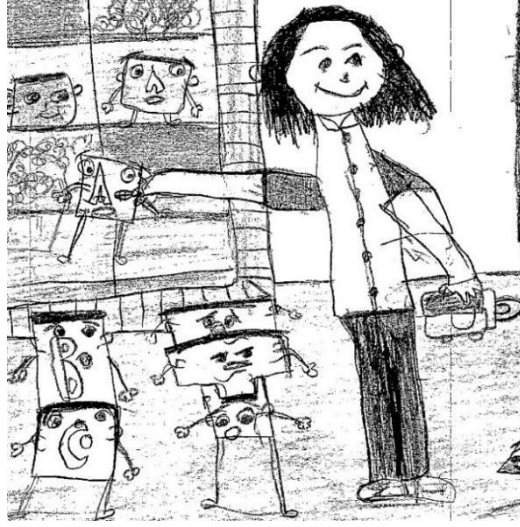
Resmin üst tarafında dört adet aşağıya doğru uzanan çeşitli boyutlarda lambalar resmedilmiştir. Resmin orta alanına içi çeşitli oyuncaklarla dolu iki büyük raflı dolap çizilerek kompozisyon zenginleştirilmiştir. Resmin sağ kısmında yine sağ tarafa doğru uçan farklı boyutlara sahip üç adet oyuncak uçak çizilmiştir. Resmin alt bölgesi,

kompozisyonun figürlerle donatılmış en hareketli ve dinamik bölgesidir. Kompozisyonun alt kısmında hikâyede yer alan Mine karakteri ve birbirinden farklı hareket eden oyuncaklar, uçan oyuncak uçaklar bulunmaktadır. Genel anlamda Ö5 kodlu öğrenci bir oda içerisinde farklı eşyalar ve hareketli figürler kullanarak zengin bir kompozisyon elde etmiştir.

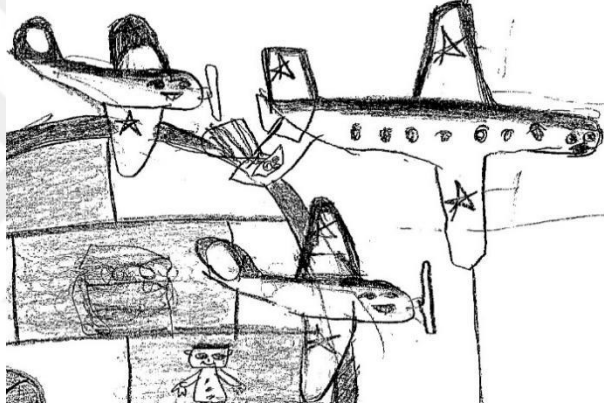
Kompozisyon içerisinde kullandığı nesne ve figürleri dengeli bir biçimde kâğıdın boyutuna göre tasarlayan Ö5 tonlama yaparak kompozisyonu daha dolu ve dinamik kullanmıştır. Genel anlamda Ö5 kodlu öğrenci bir oda içerisinde farklı eşyalar ve hareketli figürler kullanarak zengin bir kompozisyon elde etmiştir.

Oran-Orantı

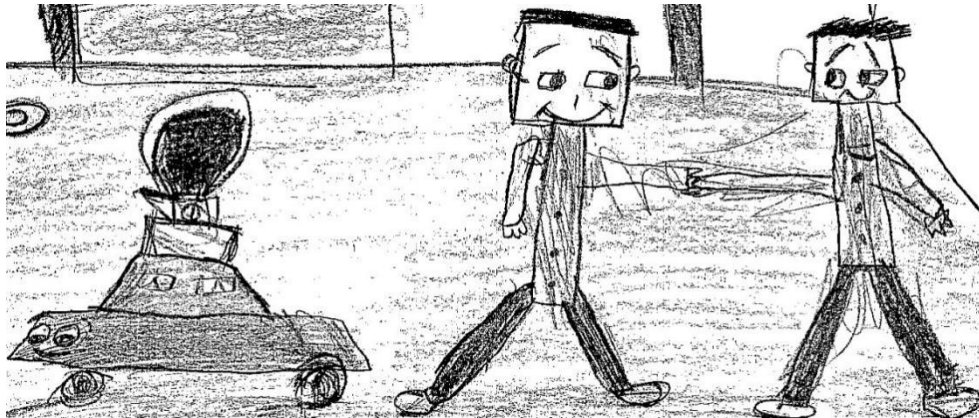
Ö5 kodlu öğrencinin yapmış olduğu resim (Görsel 53), oran-orantı açısından incelendiğinde genel olarak resimde kullanılan eşya, figür gibi imgelerin birbirini etkileyen büyüklükleri arasında bir bağ kurulduğu görülmektedir. Hikâyenin ve resmin ana karakteri Mine'nin mekânın büyüklüğüne uygun boyutlandırıldığı görülmektedir. Ayrıca Mine figürü, raflı dolaba ve etrafında yer alan oyuncaklara uygun büyüklüklerde orantılanmıştır. Figürler tek tek değerlendirildiğinde Ö5 kodlu öğrencinin figür çizimlerindeki insan bedeninde (Görsel 54, 56), oyuncak uçaklarda (Görsel 55), raflarda (Görsel 57, 58) var olan boyutların oran-orantısı doğruya yakın resmedilmesi kendi yaş grubuna oranla anlamlı derecede iyi olduğu düşünülmektedir.



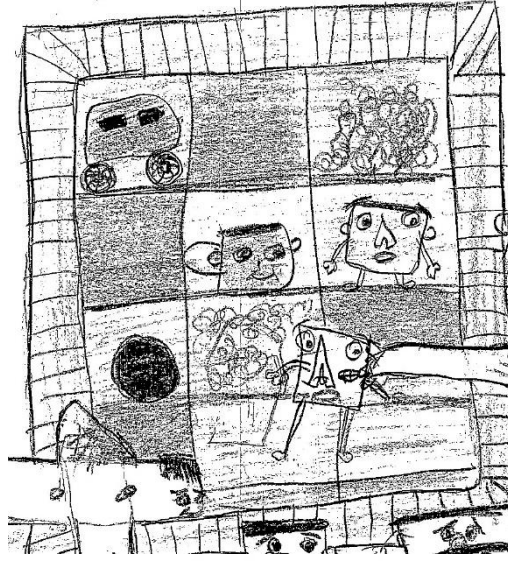
Şekil 57. Ö5 kodlu öğrenciye ait “Sihirli Oyuncak Dükkânı” adlı hikâyenin resimsel betimlemesi, Detay-1



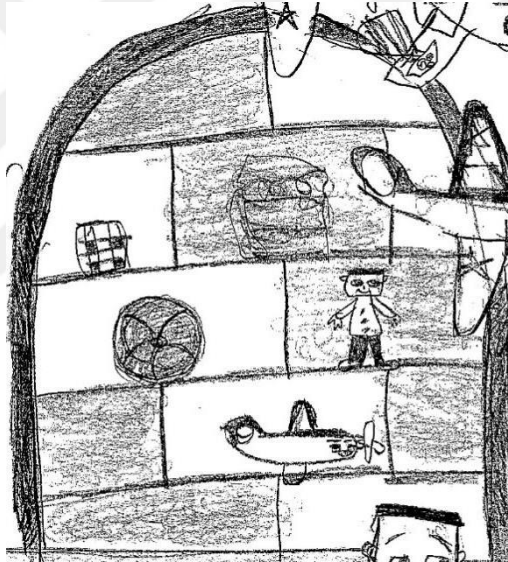
Şekil 58. Ö5 kodlu öğrenciye ait “Sihirli Oyuncak Dükkânı” adlı hikâyenin resimsel betimlemesi, Detay-2



Şekil 59. Ö5 kodlu öğrenciye ait “Sihirli Oyuncak Dükkânı” adlı hikâyenin resimsel betimlemesi, Detay-3



Şekil 60. Ö5 kodlu öğrenciye ait “Sihirli Oyuncak Dükkânı” adlı hikâyenin resimsel betimlemesi, Detay-4



Şekil 61. Ö5 kodlu öğrenciye ait “Sihirli Oyuncak Dükkânı” adlı hikâyenin resimsel betimlemesi, Detay-5

Çizgi Yeteneği

Ö5 kodlu öğrencinin yapmış olduğu resim (Görsel 53), çizgi yeteneği açısından incelendiğinde kompozisyon bütünlüğü içerisinde çizgi değerlerinde netlik ve süreklilik hâkimdir. Resmettiği eşya ve figürlerde çizgiyi tonlama yaparak kullanmıştır. Koyuluk-açıklık oranlarına göre resmin tamamında kullanılan tonlama tekniği ile çalışma daha zengin bir boyuta taşınmıştır. Tonlama yaparken kompozisyonun kendi içerisindeki ton

dağılımını doğru kullanarak bir denge yaratmıştır. Resmin genelinde kullanılan koyu, orta ve açık tonlar belirli bir düzen içerisinde kompozisyona dâhil edilmiştir.

Ö5 kodlu öğrenci, resimdeki çizgi elemanının biçime dönüşen haliyle resmetmek istediği figürün, eşyanın vs. ne olduğunu net bir şekilde kavrayabilmemize yardımcı olmaktadır. Ayrıca resimdeki hareket unsurunu çizgilerindeki dinamik yapı ile kuvvetlendirmiştir.

Perspektif

Ö5 kodlu öğrencinin yapmış olduğu resim (Görsel 53), perspektif açısından incelendiğinde iki boyutlu düzlem üzerinde üç boyut yansımasını yapmaya çalıştığı görülmektedir. Öğrenci, iç mekân tasarısında mekân çizgilerini kompozisyona dâhil ederek perspektif iz düşümünü yakalamaya çalışmıştır. Ayrıca figürler ve eşyalar arasında büyüklük orantıları kurarak belirli bir perspektif oluşturmuştur.

Resimdeki figürün yanında bulunan ve art arta sıralanan harf kartlarının diziliminde perspektif elemanının çalışmaya dâhil olduğu görülmektedir. Görsel 54’de görüldüğü gibi harf kartlarının dizilimine ek olarak Mine figürünün elinde tuttuğu harf kartı daha geride olduğu için daha küçük çizilmiştir.

Bu yaş grubunun resmi yüzeye çekme becerisi olmasına ve perspektifi tam olarak algılayamamasına rağmen bu öğrenci çevresinde var olan mekân ve nesnelerin ilişkisine yaptığı gözlemler sonucunda perspektifi algılayabilme becerisi edinmiştir.

Hareket

Ö5 kodlu öğrencinin yapmış olduğu resim (Görsel 53), hareket açısından incelendiğinde çizgisel hareket ve yüzeyler üzerinde yapılan hareketin dikkat çektiği görülmektedir. Çizgisel hareket olarak bazı alanlarda yoğun çizgisel yüzeyler bazı alanlarda ise seyrek çizgisel yüzeyler ve çeşitli koyulu açık tonlamalar meydana getirdiği görülmektedir. Bu da resmin çizgisel dinamizmini arttırmaktadır. Böylelikle resim, çizgi aracılığıyla bir hareket kazanmaktadır.

Yüzeyler üzerinde yapılan harekete, resmin en dinamik bölgesi olan Görsel 59 örnek olarak gösterilebilir. Bu detayda oyuncak figürlerinin kendilerine özgü aldıkları farklı

hareket açıları resmedilmiştir. Figürlere yansıtılan hareketler, çizgi yolu ile net bir şekilde hissettirilmiştir. Ayrıca kompozisyon üzerinde konumlandırılan nesneler ve figürler, bunların büyüklük-küçüklük aralıkları, çizgisel olarak doluluk-boşluk dengesi genel anlamda resmi hareketli ve dinamik kılmıştır.



Şekil 62. Ö5 kodlu öğrenciye ait “Sihirli Oyuncak Dükkânı” adlı hikâyenin resimsel betimlemesi, Detay-6

Yaratıcılık

Ö2 kodlu öğrencinin yapmış olduğu resim (Görsel 53), yaratıcılık açısından incelendiğinde konu ve kompozisyon arasındaki bağın kuvvetli olduğu, konuya bağlı detay ve sembollerin resmedildiği, olay örgüsü ve duyguların mekân, nesne ve figürlerle dışa yansıdığı, özgün bir dil kullandığı görülmektedir. Tüm bunlar yaratıcılığı doğrudan etkileyen unsurlardır. Konuya bağlı kalarak hikâyenin temasına uygun resim yapması “yaratıcılık” kriterine bağlı önemli bir faktördür.

Hikâyede öğrenciden kendi oyuncak dükkânını tasarlaması istenmiştir. Mine karakterinin eski bir oyuncak dükkânı bulup, içinde sihirli oyuncaklar ve kuklalarla dolu bir dünya keşfetmesi detayını raflarda ve mekânda yer alan oyuncaklar çizerek resmetmiştir. Yine

hikâyede geçen “Oyuncaklar ve kuklalar hareket edebilen, konuşabilen ve farklı şekillere dönüşebilen özelliklere sahiptir” cümlesinden hareketle Ö5 kodlu öğrenci çizdiği oyuncakları hareketli bir biçimde sahnelemiştir. Görsel 59’da yer alan figürler, oyuncak dükkânında canlanan ve hareket eden oyuncak karakterlerdir.

Ö5 kodlu öğrenci resminde alışılmışın dışında kalan özgün detaylar vererek yaratıcı betimlemelerle hikâyeyi yansıtmıştır. Genel anlamda resminde kullandığı şekilleri basit ama dikkat çekici bir şekilde stilize etmiştir. Resminde kullandığı farklı ton değerleri ile figürler öne çıkarak daha etkileyici bir şekilde sunulmuştur. Resmine ait tüm nesne ve figürler hikâyenin konusuna hizmet etmektedir. Bu anlamda hikâyedeki olay örgüsünü algılayabilmesi ve bu temayı resimsel bir dille özgün ifadeler kullanarak detay simgelerle betimlemesi Ö5 kodlu öğrencinin yaratıcı bir bakış açısı olduğunun göstergesidir.

Görsel 60’da yer alan ürün 1. hafta yapılan uygulama çalışmasında tahtaya yazılan ve fon müzikli seslendirme ile öğrencilere birkaç kez dinletilen hikâyeye ait Ö5 kodlu öğrencinin resim çalışmasıdır. 1. hafta uygulama esnasında tahtaya yazılan ve dinlettirilen hikâye şudur:

Hikâye Adı: Heykel Adam

Ben bir heykelim. Bir sanatçı beni avuçlarıyla şekillendirdi. Sonra beni şehrin en güzel köşesinde sergiledi. Güneşin sıcağından terlediğimi, üzüldüğüm zaman ağladığımı, mutlu olduğum zaman kahkaha attığımı fark ettim. Hatta zamanla insanlar gibi hareket etmeye, yürümeye başladım. Eskiden insanlar kocaman bir heykelin hareket ettiğini görünce korkup kaçıyorlardı. Şimdi ise onlarla vakit geçirmeye başladım. Onlarla geçirdiğim güzel bir sahneyi resmedebilir misin?



Şekil 63. Ö5 kodlu öğrenciye ait “Heykel Adam” adlı hikâyenin resimsel betimlemesi

Ö5 kodlu öğrencinin yapmış olduğu resim (Görsel 60), genel hatlarıyla incelendiğinde hikâyenin temasına uygun olduğu görülmektedir. Kâğıdın tamamını kullanan Ö5 kodlu öğrenci Görsel 61’de görüldüğü üzere, kompozisyonunda egemen bir figür kullanmıştır. Egemen figür, resmettiği heykeldir. Bu heykel figürü (Görsel 61) hiyerarşik olarak diğer figürlerden (Görsel 62) daha büyük orantıda resmedilmiştir. Bu anlamda kompozisyonun odak noktası heykel figürü olmuştur. Oran-orantı, resmedilen bu detay ile hiyerarşi yaratarak etkileyici bir biçimde yansıtılmıştır. Bu hiyerarşik büyüklükle izleyicinin gözünü resimde istediği noktaya yönlendirmeyi başarmış ve duygusal bir etki yaratmıştır. Ayrıca figürlerin yanı sıra resimde yer alan dikey yapılar ve evler (Görsel 64) yüzeysel olarak oran-orantıyı zenginleşmiştir.

Heykel figürünün yan kısımlarında farklı boyutlarda, değişik biçimlerde ve farklı tonlarda uzun yapılar yer almaktadır. Heykel figürü de bir yapının üzerinde konumlandırılmıştır. Bu yapıların dışında resimde farklı perspektif iz düşümleri olan iki adet ev bulunmaktadır. Heykel figürünün sağ tarafında yükselteli, içi boş, dikey dikdörtgen bir yapının üzerinde iki tane insan figürü bulunmaktadır. Ayrıca heykel figürünün sol alt kısmında bir insan figürü daha yer almaktadır.

Çizgilerle oluşturduğu yüzeyleri farklı tonlarla resmeden Ö5 kodlu öğrenci, bazı alanlarda sık ve devamlı, bazı alanlarda seyrek çizgiler kullanmayı tercih etmiştir. Çizgi biçimi ve çeşitli alanlarda kontrast yaratan tonlama kullanımı, kompozisyon içerisinde çizgisel ve tonsal bir hareket kazandırmıştır. Çizgisel hareketin yanı sıra yüzeysel hareketi de resimde farklı boyutlardaki elemanlar aracılığıyla hissettirmiştir.

Figürlere verilen farklı hareketler, kompozisyonda çeşitli açılarla yansıtılmıştır. Resimde, heykeli seyreden karakteristik özelliklere sahip figürlerde (Görsel 62) hareket duygusu uyandırmaya çalışılmıştır. Figürlerde, ev çiziminde ve dikey yapılarda kullanılan perspektifle mekân duygusu güçlendirilmiştir. Ayrıca resmin üst bölgesine çizilen uçaklar (Görsel 63), resmin kompozisyonunda tamamlayıcı bir etki yaratmıştır.

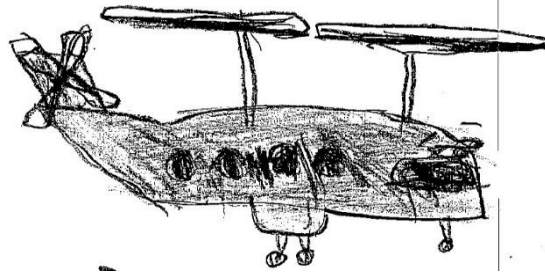
Son olarak Ö5 kodlu öğrenci hikâyenin olay örgüsünü yansıttığı bu resimde, çeşitli detaylar kullanmış, özgün bir yorumlamayla yaratıcı bir bakış açısı sergilemiştir. Çalışmasında zengin bir ifade dili kullanan öğrenci; kompozisyon, oran-orantı, çizgi, perspektif, hareket gibi resimsel öğeleri yaratıcı bir biçimde resmine yansıtmıştır.



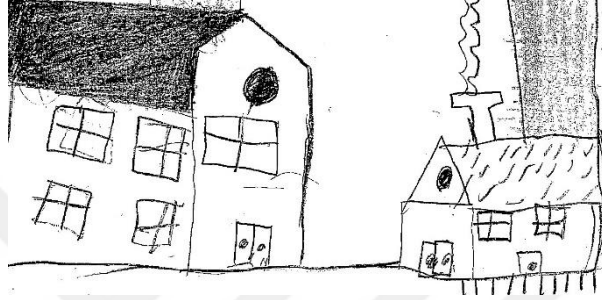
Şekil 64. Ö5 kodlu öğrenciye ait “Heykel Adam” adlı hikâyenin resimsel betimlemesi, Detay-1



Şekil 65. Ö5 kodlu öğrenciye ait “Heykel Adam” adlı hikâyenin resimsel betimlemesi, Detay-2



Şekil 66. Ö5 kodlu öğrenciye ait “Heykel Adam” adlı hikâyenin resimsel betimlemesi, Detay-3



Şekil 67. Ö5 kodlu öğrenciye ait “Heykel Adam” adlı hikâyenin resimsel betimlemesi, Detay-4

4.2.3. Sosyo-Ekonomik Açıdan Orta Bölgede Olan Okulda Resim Alanında Üstün Yetenekli Tanısı Konulmayan Öğrencilerin Ürünlerinin Değerlendirmeye Yönelik Bulguları

4.2.3.1. Ö2 Kodlu öğrencinin ürünleri ve değerlendirmesi

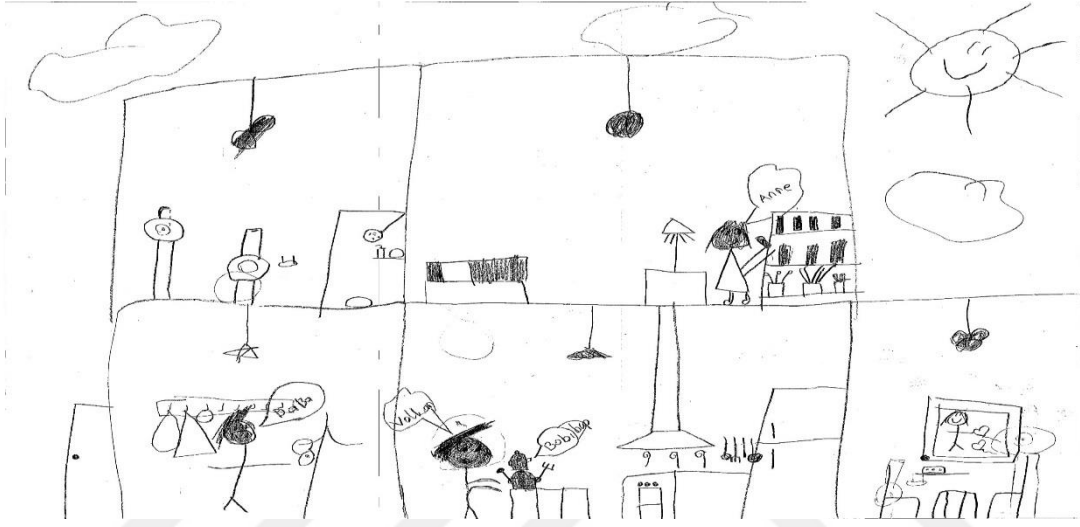
Görsel 65, 66’da yer alan ürünler 2. ve 3. hafta yapılan uygulama çalışmasında tahtaya yazılan ve fon müzikli seslendirme ile öğrencilere birkaç kez dinletilen hikâyeye ait Ö2 kodlu öğrencinin resim çalışmalarıdır. 2. ve 3. hafta uygulama esnasında tahtaya yazılan ve dinlettirilen hikâyeler şudur:

Hikâye Adı: Robot Tasarımı

Volkan, mutfakta zaman geçirmeyi çok seven bir çocuktur. Mutfak eşyalarını kullanarak kendisine oyuncaklar yapar. Bir gün tencere, tava, çaydanlık gibi eşyaları üst üste koyarak kendisine bir robot tasarlamıştır. Robotun tüm parçaları mutfak malzemelerinden oluşmaktadır. Volkan’ın tasarladığı robotu resmedebilir misin?

Hikâye Adı: Sihirli Oyuncak Dükkânı

Mine, eski bir oyuncak dükkânı bulur ve içinde sihirli oyuncaklar ve kuklalarla dolu bir dünya keşfeder. Oyuncaklar ve kuklalar hareket edebilen, konuşabilen ve farklı şekillere dönüşebilen özelliklere sahiptir. Mine bu oyuncak dükkânında saatlerce vakit geçirir. Bu kocaman raflarda bir sürü sihirli oyuncakları ve kuklaları olan bu dükkân senin dükkânın olsaydı raflarında nasıl sihirli oyuncaklar ve kuklalar sergilerdin?



Şekil 68. Ö2 kodlu öğrenciye ait “Robot Tasarımı” adlı hikâyenin resimsel betimlemesi



Şekil 69. Ö2 kodlu öğrenciye ait “Sihirli Oyuncak Dükkânı” adlı hikâyenin resimsel betimlemesi

4.2.3.2. Ö1 Kodlu öğrencinin ürünleri ve değerlendirmesi

Görsel 67, 68’de yer alan ürünler 4. ve 5. hafta yapılan uygulama çalışmasında tahtaya yazılan ve fon müzikli seslendirme ile öğrencilere birkaç kez dinletilen hikâyeye ait Ö1 kodlu öğrencinin resim çalışmalarıdır. 4. ve 5. hafta uygulama esnasında tahtaya yazılan ve dinlettirilen hikâyeler şudur:

Hikâye Adı: Çizgi Arkadaş

Can isimli bir çocuk sürekli resim defterine resimler çiziyordu. Tek hayali çizdiği resimlerin canlanıp kendisine arkadaş olmalarıydı. Bir gün uykusundan uyandığında resim defterinin etrafına toplanan bir kalabalık gördü. Bu kalabalık Can’ın resim defterine çizdiği figürlerdi. Hareket ediyorlar ve Can’a gülümsüyorlardı. Can bu duruma çok şaşırdı. Şimdi senden bu şaşırtıcı anı resmetmeni istiyorum.

Hikâye Adı: Gizemli Heykel

Bir gün bir öğretmen öğrencilerini müzeye götürmüştü. Öğrenciler heyecanla müze gezilerini yaparken öğretmen tüm sınıfın bir heykelin etrafında toplandığını görmüştü. Onlara yanaşmış ve öğrencilerinin konuşmaları dinlemişti. Her öğrenci o heykeli farklı bir şeye benzetiyormuştu. Hiçbir öğrencinin o heykelden gördüğünü diğer kişi görmüyormuştu. Şimdi sizden o heykeli hayalinizde canlandırmanızı istiyorum. Neye benziyor?



Şekil 70. Ö1 kodlu öğrenciye ait “Çizgi Arkadaş” adlı hikâyenin resimsel betimlemesi



Şekil 71. Ö1 kodlu öğrenciye ait “Gizemli Heykel” adlı hikâyenin resimsel betimlemesi

4.2.3.3. Ö9 Kodlu öğrencinin ürünleri ve değerlendirmesi

Görsel 69, 70’de yer alan ürünler 3. ve 4. hafta yapılan uygulama çalışmasında tahtaya yazılan ve fon müzikli seslendirme ile öğrencilere birkaç kez dinletilen hikâyeye ait Ö9 kodlu öğrencinin resim çalışmalarıdır. 3. ve 4. hafta uygulama esnasında tahtaya yazılan ve dinlettirilen hikâyeler şudur:

Hikâye Adı: Sihirli Oyuncak Dükkânı

Mine, eski bir oyuncak dükkânı bulur ve içinde sihirli oyuncaklar ve kuklalarla dolu bir dünya keşfeder. Oyuncaklar ve kuklalar hareket edebilen, konuşabilen ve farklı şekillere dönüşebilen özelliklere sahiptir. Mine bu oyuncak dükkânında saatlerce vakit geçirir. Bu kocaman raflarda bir sürü sihirli oyuncakları ve kuklaları olan bu dükkân senin dükkânın olsaydı raflarında nasıl sihirli oyuncaklar ve kuklalar sergilerdin?

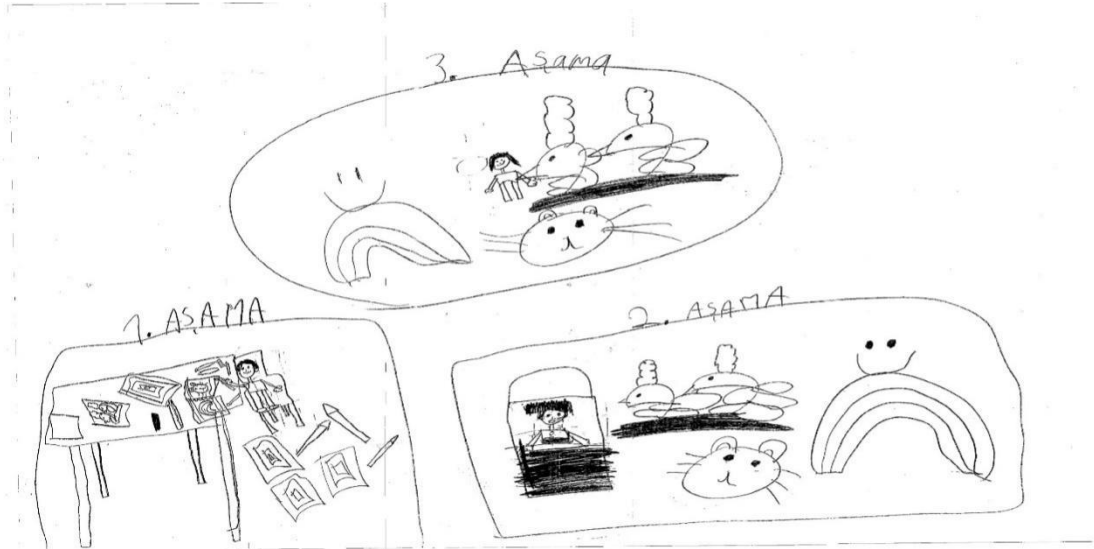
Hikâye Adı: Çizgi Arkadaş

Can isimli bir çocuk sürekli resim defterine resimler çiziyordu. Tek hayali çizdiği resimlerin canlanıp kendisine arkadaş olmalarıydı. Bir gün uykusundan uyandığında resim

defterinin etrafına toplanan bir kalabalık gördü. Bu kalabalık Can'ın resim defterine çizdiği figürlerdi. Hareket ediyorlar ve Can'a gülümsüyorlardı. Can bu duruma çok şaşırdı. Şimdi senden bu şaşırtıcı anı resmetmeni istiyorum.



Şekil 72. Ö9 kodlu öğrenciye ait “Sihirli Oyuncak Dükkânı” adlı hikâyenin resimsel betimlemesi



Şekil 73. Ö9 kodlu öğrenciye ait “Çizgi Arkadaş” adlı hikâyenin resimsel betimlemesi

4.2.3.4. Ö3 Kodlu öğrencinin ürünleri ve değerlendirmesi

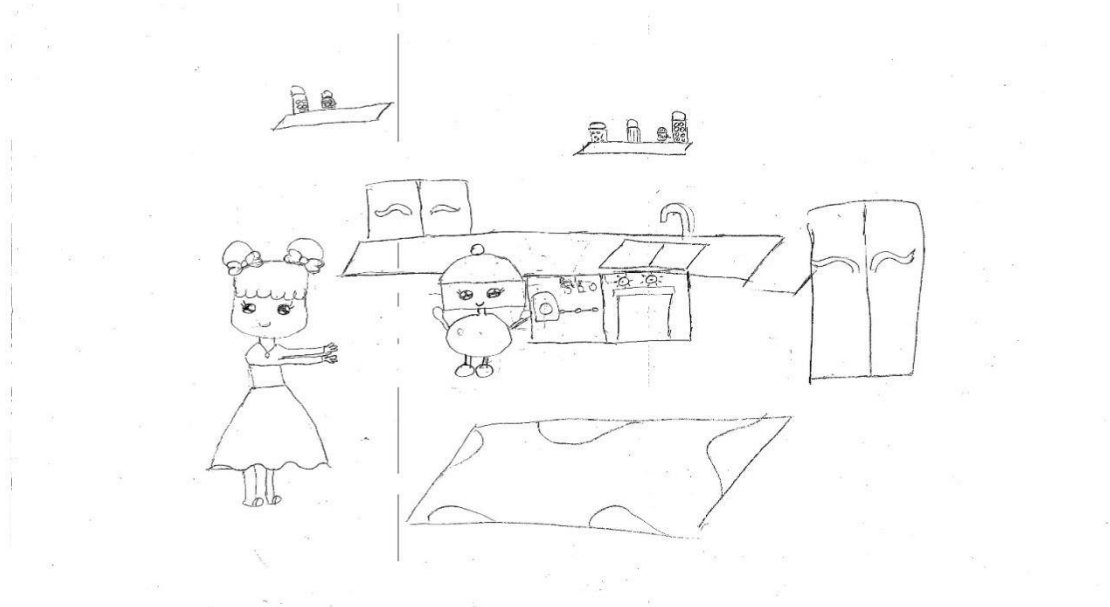
Görsel-71, 72’de yer alan ürünler 2. ve 4. hafta yapılan uygulama çalışmasında tahtaya yazılan ve fon müzikli seslendirme ile öğrencilere birkaç kez dinletilen hikâyeye ait Ö3 kodlu öğrencinin resim çalışmalarıdır. 2. ve 4. hafta uygulama esnasında tahtaya yazılan ve dinlettirilen hikâyeler şudur:

Hikâye Adı: Robot Tasarımı

Volkan, mutfakta zaman geçirmeyi çok seven bir çocuktur. Mutfak eşyalarını kullanarak kendisine oyuncaklar yapar. Bir gün tencere, tava, çaydanlık gibi eşyaları üst üste koyarak kendisine bir robot tasarlamıştır. Robotun tüm parçaları mutfak malzemelerinden oluşmaktadır. Volkan’ın tasarladığı robotu resmedebilir misin?

Hikâye Adı: Çizgi Arkadaş

Can isimli bir çocuk sürekli resim defterine resimler çiziyordu. Tek hayali çizdiği resimlerin canlanıp kendisine arkadaş olmalarıydı. Bir gün uykusundan uyandığında resim defterinin etrafına toplanan bir kalabalık gördü. Bu kalabalık Can’ın resim defterine çizdiği figürlerdi. Hareket ediyorlar ve Can’a gülümsüyorlardı. Can bu duruma çok şaşırdı. Şimdi senden bu şaşırtıcı anı resmetmeni istiyorum.



Şekil 74. Ö3 kodlu öğrenciye ait “Robot Tasarımı” adlı hikâyenin resimsel betimlemesi



Şekil 75. Ö3 kodlu öğrenciye ait “Çizgi Arkadaş” adlı hikâyenin resimsel betimlemesi

4.2.3.5. Ö6 Kodlu öğrencinin ürünleri ve değerlendirmesi

Görsel-73, 74’de yer alan ürünler 2. ve 3. hafta yapılan uygulama çalışmasında tahtaya yazılan ve fon müzikli seslendirme ile öğrencilere birkaç kez dinletilen hikâyeye ait Ö6 kodlu öğrencinin resim çalışmalarıdır. 2. ve 3. hafta uygulama esnasında tahtaya yazılan ve dinlettirilen hikâyeler şudur:

Hikâye Adı: Robot Tasarımı

Volkan, mutfakta zaman geçirmeyi çok seven bir çocuktur. Mutfak eşyalarını kullanarak kendisine oyuncaklar yapar. Bir gün tencere, tava, çaydanlık gibi eşyaları üst üste koyarak kendisine bir robot tasarlamıştır. Robotun tüm parçaları mutfak malzemelerinden oluşmaktadır. Volkan’ın tasarladığı robotu resmedebilir misin?

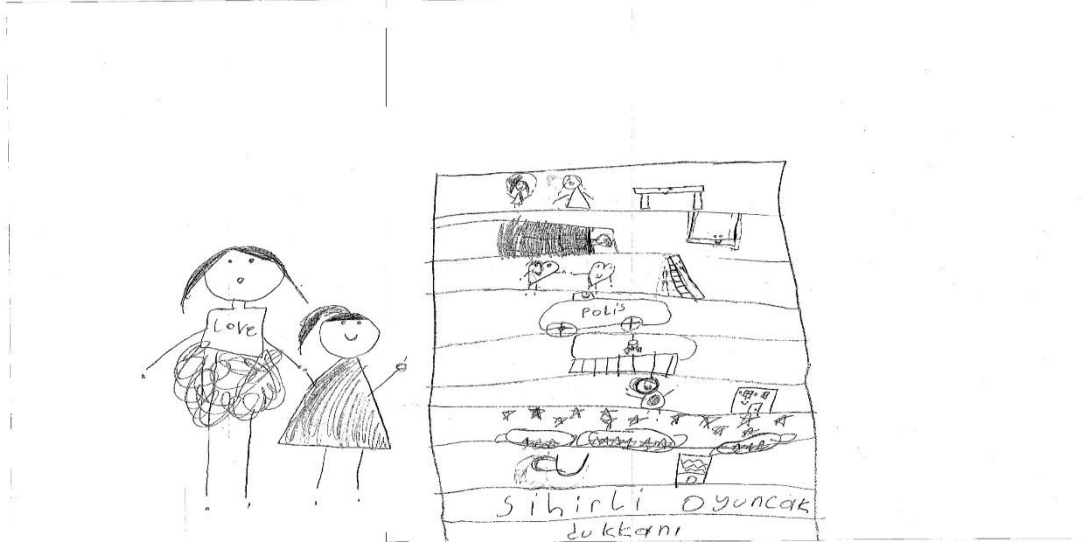
Hikâye Adı: Sihirli Oyuncak Dükkânı

Mine, eski bir oyuncak dükkânı bulur ve içinde sihirli oyuncaklar ve kuklalarla dolu bir dünya keşfeder. Oyuncaklar ve kuklalar hareket edebilen, konuşabilen ve farklı şekillere dönüşebilen özelliklere sahiptir. Mine bu oyuncak dükkânında saatlerce vakit geçirir. Bu

kocaman raflarda bir sürü sihirli oyuncakları ve kuklaları olan bu dükkân senin dükkânın olsaydı raflarında nasıl sihirli oyuncaklar ve kuklalar sergilerdin?



Şekil 76. Ö6 kodlu öğrenciye ait “Robot Tasarımı” adlı hikâyenin resimsel betimlemesi



Şekil 77. Ö6 kodlu öğrenciye ait “Sihirli Oyuncak Dükkânı” adlı hikâyenin resimsel betimlemesi

4.2.3.6. Ö10 Kodlu öğrencinin ürünleri ve değerlendirmesi

Görsel-75, 76’da yer alan ürünler 1. ve 4. hafta yapılan uygulama çalışmasında tahtaya yazılan ve fon müzikli seslendirme ile öğrencilere birkaç kez dinletilen hikâyeye ait Ö10

kodlu öğrencinin resim çalışmalarıdır. 1. ve 4. hafta uygulama esnasında tahtaya yazılan ve dinlettirilen hikâyeler şudur:

Hikâye Adı: Heykel Adam

Ben bir heykelim. Bir sanatçı beni avuçlarıyla şekillendirdi. Sonra beni şehrin en güzel köşesinde sergiledi. Güneşin sıcağından terlediğimi, üzüldüğüm zaman ağladığımı, mutlu olduğum zaman kahkaha attığımı fark ettim. Hatta zamanla insanlar gibi hareket etmeye, yürümeye başladım. Eskiden insanlar kocaman bir heykelin hareket ettiğini görünce korkup kaçıyorlardı. Şimdi ise onlarla vakit geçirmeye başladım. Onlarla geçirdiğim güzel bir sahneyi resmedebilir misin?

Hikâye Adı: Çizgi Arkadaş

Can isimli bir çocuk sürekli resim defterine resimler çiziyordu. Tek hayali çizdiği resimlerin canlanıp kendisine arkadaş olmalarıydı. Bir gün uykusundan uyandığında resim defterinin etrafına toplanan bir kalabalık gördü. Bu kalabalık Can'ın resim defterine çizdiği figürlerdi. Hareket ediyorlar ve Can'a gülümsüyorlardı. Can bu duruma çok şaşırdı. Şimdi senden bu şaşırtıcı anı resmetmeni istiyorum.



Şekil 78. Ö10 kodlu öğrenciye ait “Heykel Adam” adlı hikâyenin resimsel betimlemesi



Şekil 79. Ö10 kodlu öğrenciye ait “Çizgi Arkadaş” adlı hikâyenin resimsel betimlemesi

4.2.3.7. Ö16 Kodlu öğrencinin ürünleri ve değerlendirmesi

Görsel-77, 78’de yer alan ürünler 1. ve 5. hafta yapılan uygulama çalışmasında tahtaya yazılan ve fon müzikli seslendirme ile öğrencilere birkaç kez dinletilen hikâyeye ait Ö16 kodlu öğrencinin resim çalışmalarıdır. 1. ve 5. hafta uygulama esnasında tahtaya yazılan ve dinlettirilen hikâyeler şudur:

Hikâye Adı: Heykel Adam

Ben bir heykelim. Bir sanatçı beni avuçlarıyla şekillendirdi. Sonra beni şehrin en güzel köşesinde sergiledi. Güneşin sıcağından terlediğimi, üzülüğüm zaman ağladığımı, mutlu olduğum zaman kahkaha attığımı fark ettim. Hatta zamanla insanlar gibi hareket etmeye, yürümeye başladım. Eskiden insanlar kocaman bir heykelin hareket ettiğini görünce korkup kaçıyorlardı. Şimdi ise onlarla vakit geçirmeye başladım. Onlarla geçirdiğim güzel bir sahneyi resmedebilir misin?

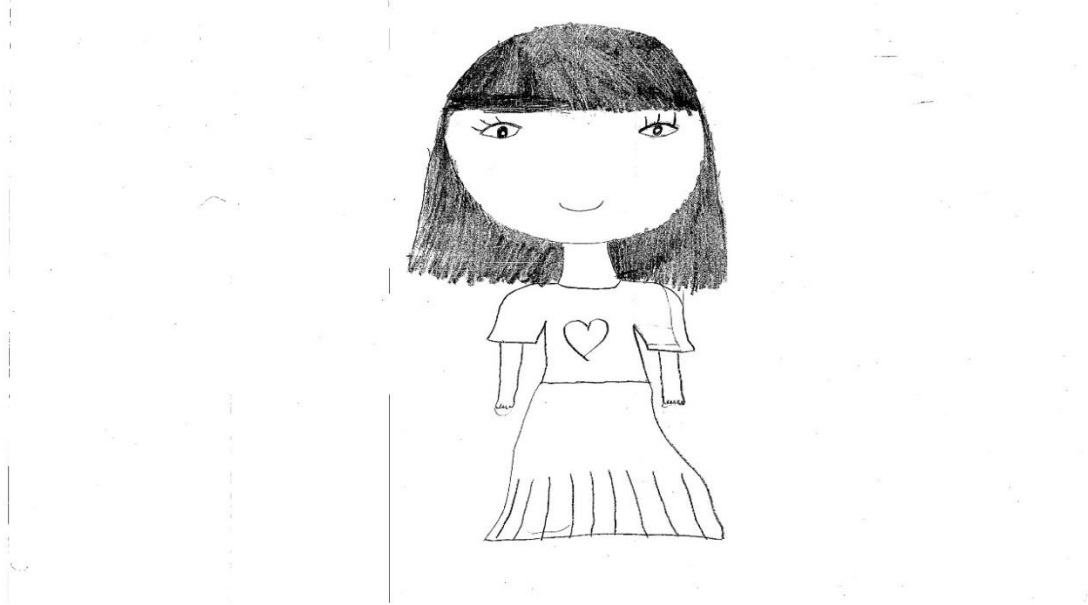
Hikâye Adı: Gizemli Heykel

Bir gün bir öğretmen öğrencilerini müzeye götürmüş. Öğrenciler heyecanla müze gezilerini yaparken öğretmen tüm sınıfın bir heykelin etrafında toplandığını görmüş.

Onlara yanaşmış ve öğrencilerinin konuşmaları dinlemiş. Her öğrenci o heykeli farklı bir şeye benzetiyormuş. Hiçbir öğrencinin o heykelden gördüğünü diğer kişi görmüyormuş. Şimdi sizden o heykeli hayalinizde canlandırmanızı istiyorum. Neye benziyor?



Şekil 80. Ö16 kodlu öğrenciye ait “Heykel Adam” adlı hikâyenin resimsel betimlemesi



Şekil 81. Ö16 kodlu öğrenciye ait “Gizemli Heykel” adlı hikâyenin resimsel betimlemesi

4.2.3.8. Ö30 Kodlu öğrencinin ürünleri ve değerlendirmesi

Görsel-79, 80’de yer alan ürünler 3. ve 4. hafta yapılan uygulama çalışmasında tahtaya yazılan ve fon müzikli seslendirme ile öğrencilere birkaç kez dinletilen hikâyeye ait Ö30

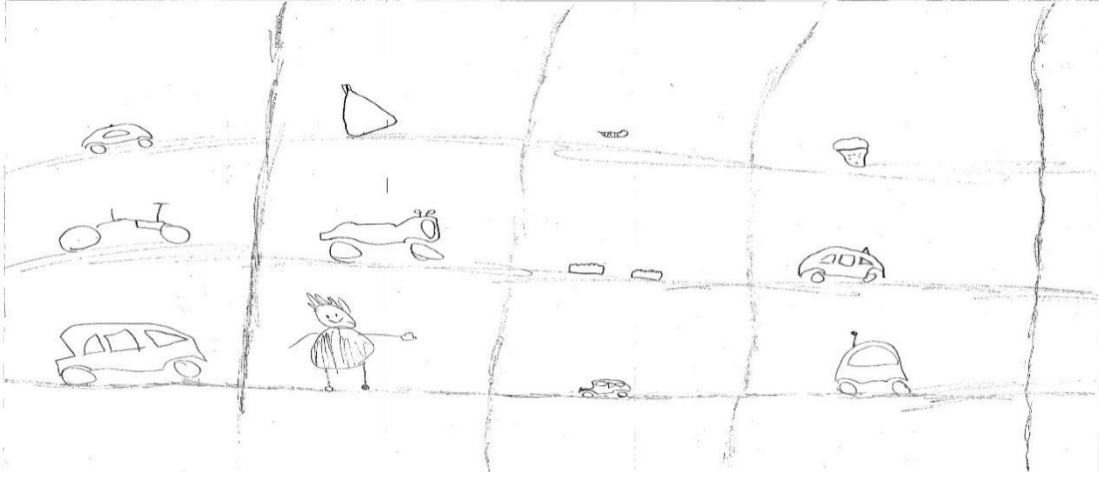
kodlu öğrencinin resim çalışmalarıdır. 3. ve 4. hafta uygulama esnasında tahtaya yazılan ve dinlettirilen hikâyeler şudur:

Hikâye Adı: Sihirli Oyuncak Dükkânı

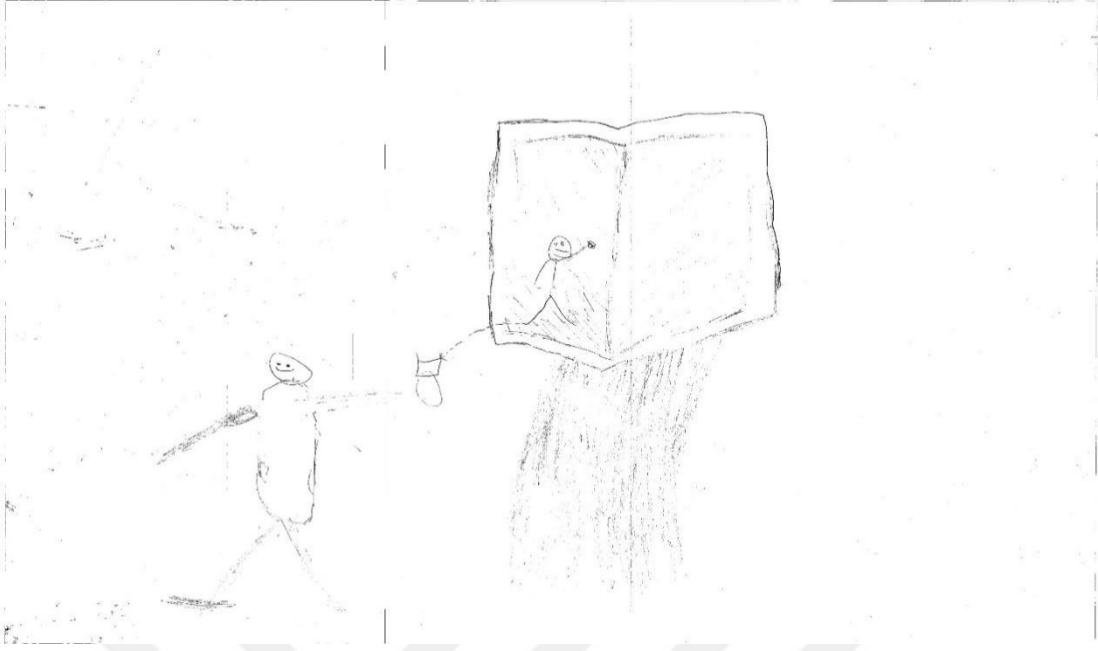
Mine, eski bir oyuncak dükkânı bulur ve içinde sihirli oyuncaklar ve kuklalarla dolu bir dünya keşfeder. Oyuncaklar ve kuklalar hareket edebilen, konuşabilen ve farklı şekillere dönüşebilen özelliklere sahiptir. Mine bu oyuncak dükkânında saatlerce vakit geçirir. Bu kocaman raflarda bir sürü sihirli oyuncakları ve kuklaları olan bu dükkân senin dükkânın olsaydı raflarında nasıl sihirli oyuncaklar ve kuklalar sergilerdin?

Hikâye Adı: Çizgi Arkadaş

Can isimli bir çocuk sürekli resim defterine resimler çiziyordu. Tek hayali çizdiği resimlerin canlanıp kendisine arkadaş olmalarıydı. Bir gün uykusundan uyandığında resim defterinin etrafına toplanan bir kalabalık gördü. Bu kalabalık Can'ın resim defterine çizdiği figürlerdi. Hareket ediyorlar ve Can'a gülümsüyorlardı. Can bu duruma çok şaşırdı. Şimdi senden bu şaşırtıcı anı resmetmeni istiyorum.



Şekil 82. Ö30 kodlu öğrenciye ait “Sihirli Oyuncak Dükkânı” adlı hikâyenin resimsel betimlemesi



Şekil 83. Ö30 kodlu öğrenciye ait “Çizgi Arkadaş” adlı hikâyenin resimsel betimlemesi

4.2.2.9. Ö22 Kodlu öğrencinin ürünleri ve değerlendirmesi

Görsel-81, 82’de yer alan ürünler 2. ve 5. hafta yapılan uygulama çalışmasında tahtaya yazılan ve fon müzikli seslendirme ile öğrencilere birkaç kez dinletilen hikâyeye ait Ö22 kodlu öğrencinin resim çalışmalarıdır. 2. ve 5. hafta uygulama esnasında tahtaya yazılan ve dinlettirilen hikâyeler şudur:

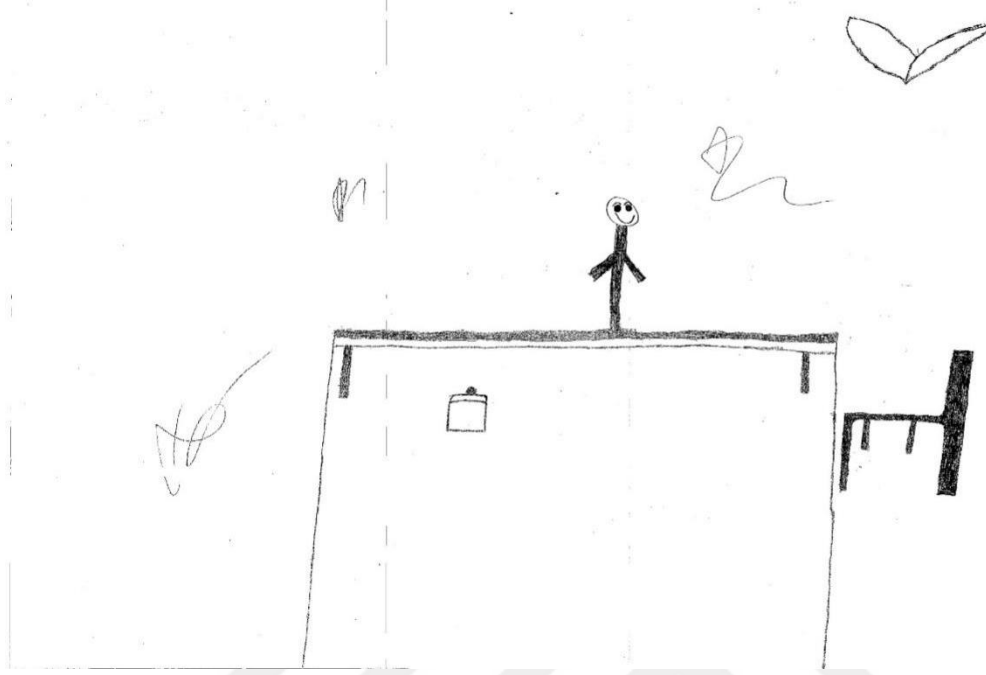
Hikâye Adı: Robot Tasarımı

Volkan, mutfakta zaman geçirmeyi çok seven bir çocuktur. Mutfak eşyalarını kullanarak kendisine oyuncaklar yapar. Bir gün tencere, tava, çaydanlık gibi eşyaları üst üste koyarak kendisine bir robot tasarlamıştır. Robotun tüm parçaları mutfak malzemelerinden oluşmaktadır. Volkan’ın tasarladığı robotu resmedebilir misin?

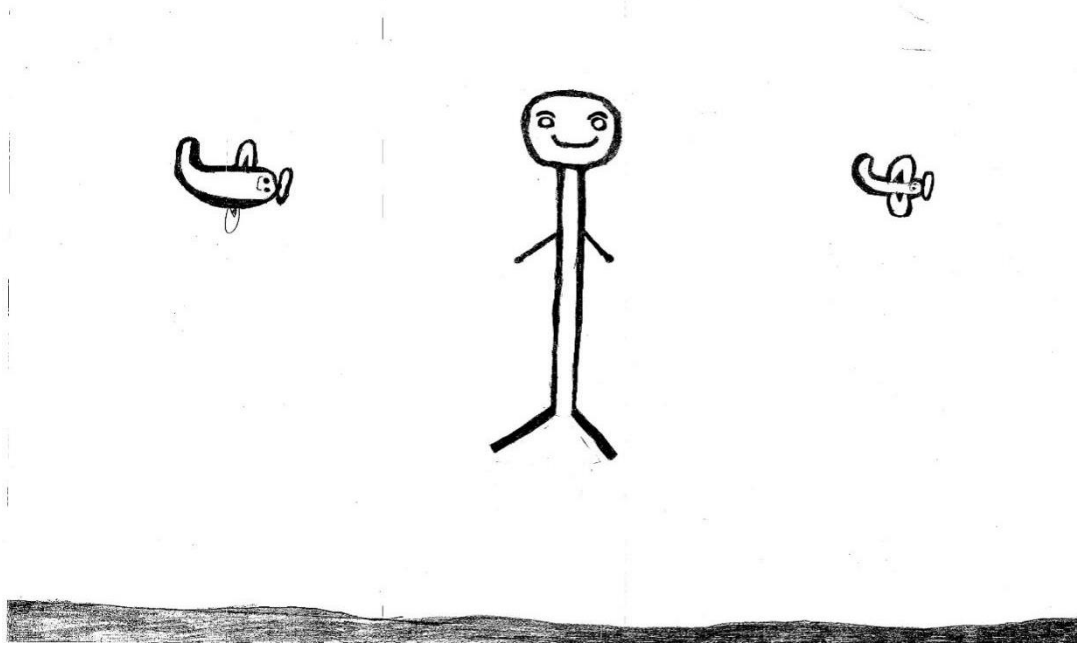
Hikâye Adı: Gizemli Heykel

Bir gün bir öğretmen öğrencilerini müzeye götürmüştü. Öğrenciler heyecanla müze gezilerini yaparken öğretmen tüm sınıfın bir heykelin etrafında toplandığını görmüştü. Onlara yanaşmış ve öğrencilerinin konuşmaları dinlemişti. Her öğrenci o heykeli farklı bir

şeye benzetiyormuş. Hiçbir öğrencinin o heykelden gördüğünü diğer kişi görmüyormuş. Şimdi sizden o heykeli hayalinizde canlandırmanızı istiyorum. Neye benziyor?



Şekil 84. Ö22 kodlu öğrenciye ait “Robot Tasarımı” adlı hikâyenin resimsel betimlemesi



Şekil 85. Ö22 kodlu öğrenciye ait “Gizemli Heykel” adlı hikâyenin resimsel betimlemesi

4.2.2.10. Ö20 Kodlu öğrencinin ürünleri ve değerlendirmesi

Görsel-82, 83'te yer alan ürünler 4. ve 5. hafta yapılan uygulama çalışmasında tahtaya yazılan ve fon müzikli seslendirme ile öğrencilere birkaç kez dinletilen hikâyeye ait Ö20 kodlu öğrencinin resim çalışmalarıdır. 4. ve 5. hafta uygulama esnasında tahtaya yazılan ve dinlettirilen hikâyeler şudur:

Hikâye Adı: Çizgi Arkadaş

Can isimli bir çocuk sürekli resim defterine resimler çiziyordu. Tek hayali çizdiği resimlerin canlanıp kendisine arkadaş olmalarıydı. Bir gün uykusundan uyandığında resim defterinin etrafına toplanan bir kalabalık gördü. Bu kalabalık Can'ın resim defterine çizdiği figürlerdi. Hareket ediyorlar ve Can'a gülümsüyorlardı. Can bu duruma çok şaşırdı. Şimdi senden bu şaşırtıcı anı resmetmeni istiyorum.

Hikâye Adı: Gizemli Heykel

Bir gün bir öğretmen öğrencilerini müzeye götürmüştü. Öğrenciler heyecanla müze gezilerini yaparken öğretmen tüm sınıfın bir heykelin etrafında toplandığını görmüştü. Onlara yanaşmış ve öğrencilerinin konuşmaları dinlemişti. Her öğrenci o heykeli farklı bir şeye benzetiyormuştu. Hiçbir öğrencinin o heykelden gördüğünü diğer kişi görmüyormuştu. Şimdi sizden o heykeli hayalinizde canlandırmanızı istiyorum. Neye benziyor?



Şekil 86. Ö20 kodlu öğrenciye ait “Çizgi Arkadaş” adlı hikâyenin resimsel betimlemesi



Şekil 87. Ö20 kodlu öğrenciye ait “Gizemli Heykel” adlı hikâyenin resimsel betimlemesi

4.3. Düşük Sosyo-Ekonomik Durumdaki Ailelerin Olduğu Yerleşim Birimindeki Öğrencilere Ait Bulgular

Araştırma kapsamında, sosyo-ekonomik açıdan düşük bölgede olan okulda öğrenim görmekte olan öğrenci ürünlerin değerlendirilmesi sonucu elde edilen bulgular iki alan uzmanı ve araştırmacı tarafından değerlendirilmesi sonucu elde edilen bulgular aşağıda sıralı 3 tabloda gösterilmiştir. Devamında uzmanlar ve araştırmacıların verdiği puanların karşılaştırmalı tablosu yer almaktadır.

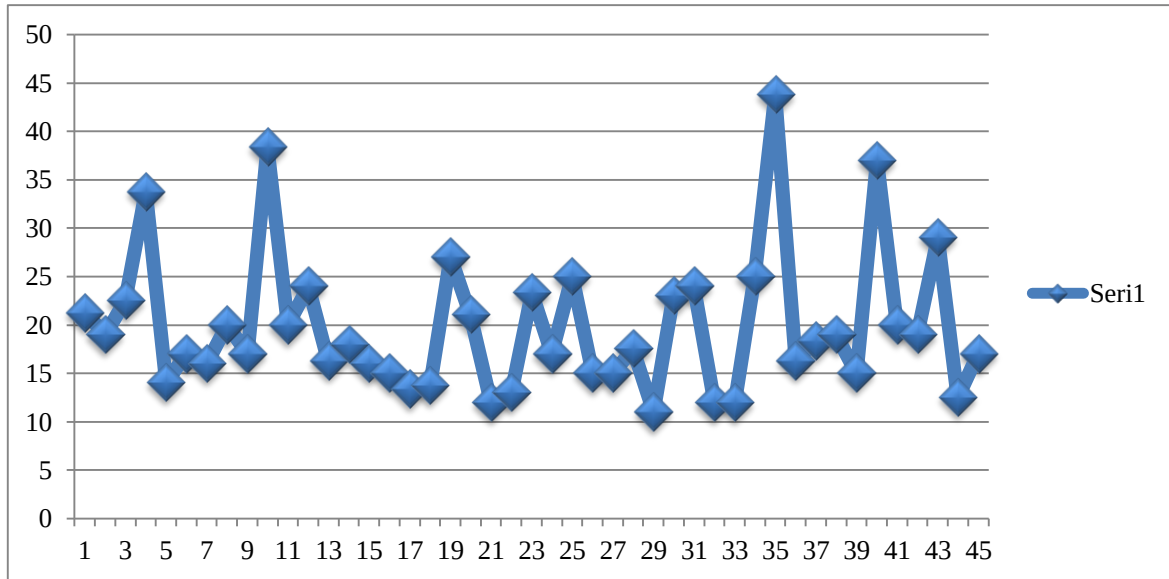
Tablo 16

Uzman-I 'e Ait Ürün Değerlendirme Verileri

Öğrenciler	1. Resim	2. Resim	3. Resim	4. Resim	5. Resim	Toplam	Ortalama Puan (Toplam/5)
Ö1	20	20	30	-	15	85	21,25
Ö2	15	15	15	30	20	95	19
Ö3	15	-	30	20	25	90	22,50
Ö4	40	35	35	-	25	135	33,75
Ö5	10	15	15	15	15	70	14
Ö6	15	15	20	15	20	85	17
Ö7	15	15	15	10	25	80	16
Ö8	20	15	20	15	30	100	20
Ö9	15	15	15	20	20	85	17
Ö10	15	50	50	-	-	115	38,33
Ö11	20	20	20	20	-	80	20
Ö12	15	15	40	10	40	120	24
Ö13	10	-	15	20	20	65	16,25
Ö14	10	10	25	10	35	90	18
Ö15	15	10	35	10	10	80	16
Ö16	15	25	10	10	15	75	15
Ö17	15	-	15	-	10	40	13,33
Ö18	15	-	10	15	15	55	13,75
Ö19	25	20	30	40	20	135	27
Ö20	20	20	20	25	20	105	21
Ö21	10	15	10	15	10	60	12
Ö22	10	15	10	15	15	65	13
Ö23	30	30	-	-	10	70	23,33
Ö24	15	15	20	20	15	85	17
Ö25	15	20	25	35	30	125	25
Ö26	15	15	15	15	15	75	15
Ö27	15	15	15	15	15	75	15
Ö28	15	15	25	15		70	17,50
Ö29	15	10	10	10	10	55	11
Ö30	30	20	25	20	20	115	23
Ö31	20	20	20	20	40	120	24
Ö32	10	10	10	15	15	60	12
Ö33	10	10	10	15	15	60	12
Ö34	25	25	25	25	25	125	25
Ö35	40	-	40	55	40	175	43,75
Ö36	20	20	10	15	-	65	16,25
Ö37	15	20	20	-	-	55	18,33
Ö38	20	20	15	20	20	95	19

Ö39	20	15	15	15	10	75	15
Ö40	30	40	40	35	40	185	37
Ö41	25	10	30	15	-	80	20
Ö42	15	15	25	25	15	95	19
Ö43	35	35	25	25	25	145	29
Ö44	15	15	10	10	-	50	12,50
Ö45	10	10	25	25	15	85	17

Uzman-1 tarafından sosyo-ekonomik açıdan düşük bölgede olan okulda öğrenim görmekte olan öğrenci ürünlerin değerlendirilmesi sonucu elde edilen bulgular incelendiğinde Ö35 olarak kodlanan öğrencinin 43,75 ortalama ile en fazla puana sahip öğrenci olduğu görülmektedir. Ö35 kodlu öğrenciyi 37 puanla Ö40 kodlu öğrenci takip etmektedir. Bu verilere göre Uzman-1’in “Resim Alanında Üstün Yeteneği Olan Öğrencileri Belirleme Aracı” ile yaptığı değerlendirmeye göre Ö40 kodlu öğrencinin sosyo-ekonomik açıdan düşük bölgede olan okulda öğrenim gören öğrenciler arasında kompozisyon, oran orantı, çizgi yeteneği, perspektif, hareket, yaratıcılık şeklindeki altı kriter yönünden yüksek puanda olduğu anlaşılmaktadır.



Şekil 88. Uzman-1'e ait değerlendirmelerin grafiksel gösterimi

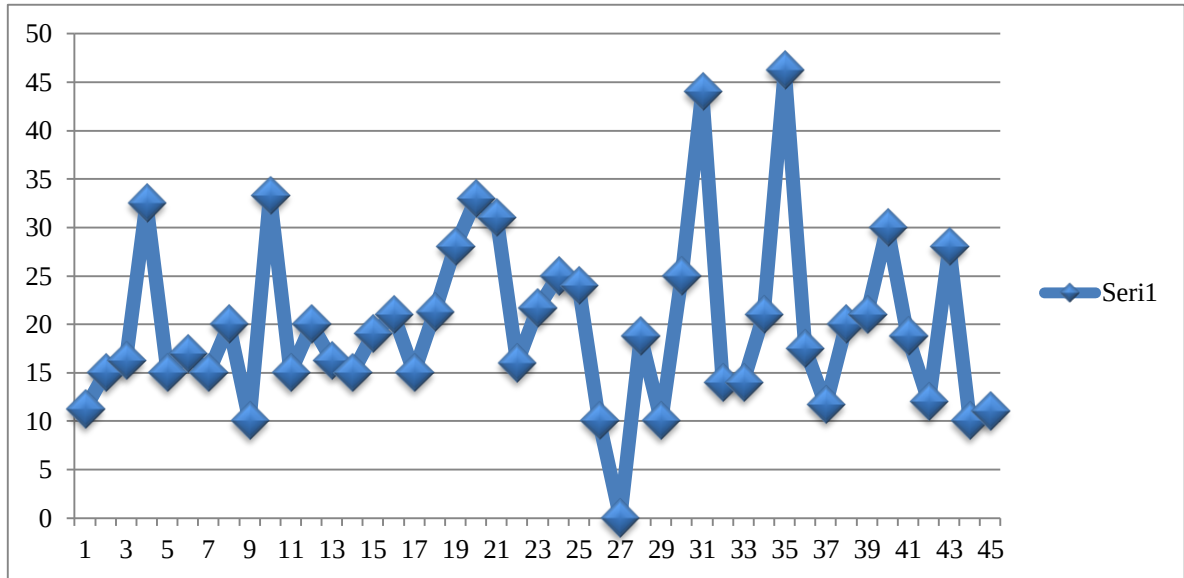
Tablo 17

Uzman-2'ye Ait Ürün Değerlendirme Verileri

Öğrenciler	1. Resim	2. Resim	3. Resim	4. Resim	5. Resim	Toplam	Ortalama Puan (Toplam/5)
Ö1	10	10	10	-	15	45	11,25
Ö2	15	15	15	15	15	75	15
Ö3	15	-	15	15	20	65	16,25
Ö4	35	25	40	-	30	130	32,50
Ö5	15	15	15	15	15	75	15
Ö6	15	20	15	15	20	85	17
Ö7	15	15	15	15	15	75	15
Ö8	20	25	25	15	15	100	20
Ö9	10	10	10	10	10	50	10
Ö10	15	50	35	-	-	100	33,33
Ö11	15	15	15	15	-	60	15
Ö12	20	20	20	20	20	100	20
Ö13	10	-	15	25	15	65	16,25
Ö14	20	10	15	20	10	75	15
Ö15	15	25	10	20	25	95	19
Ö16	25	20	20	20	20	105	21
Ö17	15	-	15	-	15	45	15
Ö18	40	-	15	15	15	85	21,25
Ö19	15	15	45	40	25	140	28
Ö20	35	35	30	35	30	165	33
Ö21	15	25	30	40	45	155	31
Ö22	15	15	15	20	15	80	16
Ö23	30	20	-	-	15	65	21,66
Ö24	15	15	30	30	35	125	25
Ö25	15	25	30	30	20	120	24
Ö26	10	10	10	10	10	50	10
Ö27	-	-	-	-	-	0	0
Ö28	10	10	45	10	-	75	18,75
Ö29	10	10	10	10	10	50	10
Ö30	25	35	45	10	10	125	25
Ö31	45	50	40	30	55	220	44
Ö32	10	15	15	15	15	70	14
Ö33	10	15	15	15	15	70	14
Ö34	20	20	25	20	20	105	21
Ö35	35	-	55	55	40	185	46,25
Ö36	20	15	20	15	-	70	17,50
Ö37	15	10	10	-	-	35	11,66

Ö38	30	25	15	15	15	100	20
Ö39	20	20	15	30	20	105	21
Ö40	20	30	50	25	25	150	30
Ö41	20	10	35	10	-	75	18,75
Ö42	10	15	15	10	10	60	12
Ö43	10	40	30	30	30	140	28
Ö44	10	10	10	10	-	40	10
Ö45	10	15	10	10	10	55	11

Uzman-2 tarafından sosyo-ekonomik açıdan düşük bölgede olan okulda öğrenim görmekte olan öğrenci ürünlerin değerlendirilmesi sonucu elde edilen bulgular incelendiğinde Ö35 olarak kodlanan öğrencinin 46,25 ortalama ile en fazla puana sahip öğrenci olduğu görülmektedir. Ö35 kodlu öğrenciyi 41 puanla Ö31 kodlu öğrenci takip etmektedir. Bu verilere göre Uzman-2'nin “Resim Alanında Üstün Yeteneği Olan Öğrencileri Belirleme Aracı” ile yaptığı değerlendirmeye göre Ö35 kodlu öğrencinin sosyo-ekonomik açıdan düşük bölgede olan okulda öğrenim gören öğrenciler arasında kompozisyon, oran orantı, çizgi yeteneği, perspektif, hareket, yaratıcılık şeklindeki altı kriter yönünden yüksek puanda olduğu anlaşılmaktadır.



Şekil 89. Uzman-2'ye ait değerlendirmelerin grafiksel gösterimi

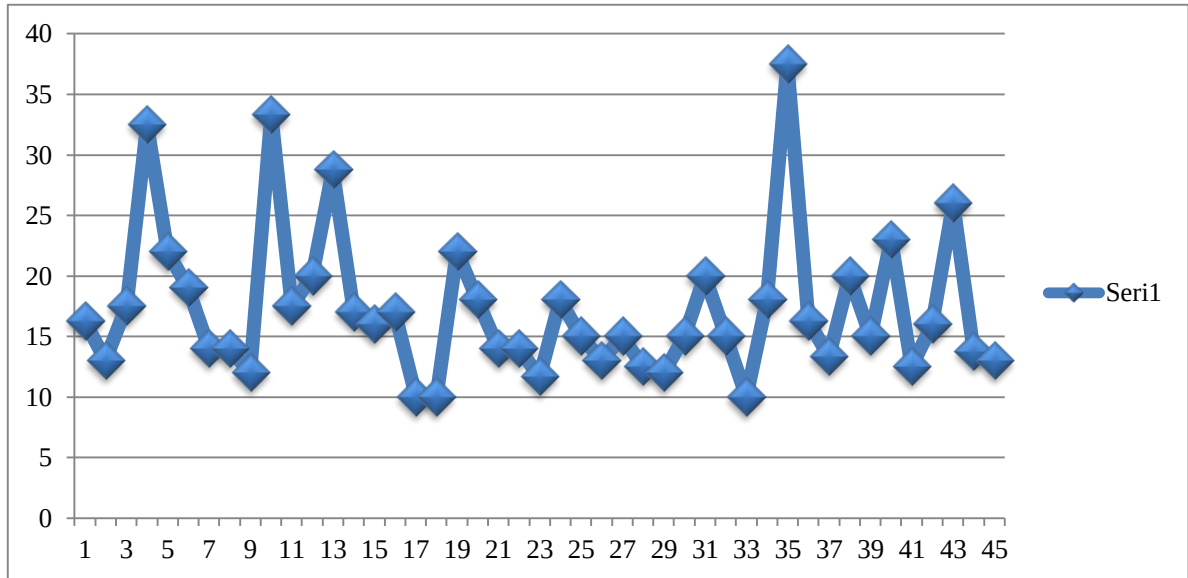
Tablo 18

Araştırmacıya Ait Ürün Değerlendirme Verileri

Öğrenciler	1. Resim	2. Resim	3. Resim	4. Resim	5. Resim	Toplam	Ortalama Puan (Toplam/5)
Ö1	15	15	20	-	15	65	16,25
Ö2	10	15	15	10	15	65	13
Ö3	15	-	15	15	25	70	17,50
Ö4	35	35	30	-	30	130	32,50
Ö5	15	25	25	25	20	110	22
Ö6	20	20	20	20	15	95	19
Ö7	20	20	10	10	10	70	14
Ö8	15	10	10	20	15	70	14
Ö9	10	15	10	15	10	60	12
Ö10	10	45	45	-	-	100	33,33
Ö11	15	15	20	20	-	70	17,50
Ö12	15	20	20	25	20	100	20
Ö13	15	-	30	35	35	115	28,75
Ö14	10	25	15	15	20	85	17
Ö15	15	15	20	15	15	80	16
Ö16	15	15	15	20	20	85	17
Ö17	10	-	10	-	10	30	10
Ö18	10	-	10	10	10	40	10
Ö19	15	15	25	30	25	110	22
Ö20	15	20	20	15	20	90	18
Ö21	10	10	15	20	15	70	14
Ö22	10	15	15	15	15	70	14
Ö23	10	15	-	-	10	35	11,66
Ö24	10	10	30	20	20	90	18
Ö25	15	15	15	15	15	75	15
Ö26	10	10	15	15	15	65	13
Ö27	15	15	15	15	15	75	15
Ö28	10	10	15	15	-	50	12,50
Ö29	15	15	10	10	10	60	12
Ö30	15	15	20	15	10	75	15
Ö31	10	20	15	20	35	100	20
Ö32	15	15	15	15	15	75	15
Ö33	10	10	10	10	10	50	10
Ö34	10	15	25	20	20	90	18
Ö35	20	-	55	20	55	150	37,50
Ö36	20	15	20	10	-	65	16,25
Ö37	15	10	15	-	-	40	13,33

Ö38	20	20	20	20	20	100	20
Ö39	15	15	15	15	15	75	15
Ö40	20	25	25	25	20	115	23
Ö41	15	15	10	10	-	50	12,50
Ö42	15	15	15	15	20	80	16
Ö43	25	25	30	20	30	130	26
Ö44	15	15	10	15	-	55	13,75
Ö45	10	10	15	15	15	65	13

Araştırmacı tarafından sosyo-ekonomik açıdan düşük bölgede olan okulda öğrenim görmekte olan öğrenci ürünlerin değerlendirilmesi sonucu elde edilen bulgular incelendiğinde Ö35 olarak kodlanan öğrencinin 37,50 ortalama ile en fazla puana sahip öğrenci olduğu görülmektedir. Ö35 kodlu öğrenciyi 33,33 puanla Ö10 kodlu öğrenci takip etmektedir. Bu verilere göre araştırmacının “Resim Alanında Üstün Yeteneği Olan Öğrencileri Belirleme Aracı” ile yaptığı değerlendirmeye göre Ö35 kodlu öğrencinin sosyo-ekonomik açıdan düşük bölgede olan okulda öğrenim gören öğrenciler arasında kompozisyon, oran orantı, çizgi yeteneği, perspektif, hareket, yaratıcılık şeklindeki altı kriter yönünden yüksek puanda olduğu anlaşılmaktadır.



Şekil 90. Araştırmacıya ait değerlendirmelerin grafiksel gösterimi

Araştırma kapsamında, sosyo-ekonomik açıdan düşük bölgede olan okulda öğrenim görmekte olan öğrenci ürünlerin uzmanlar ve araştırmacı tarafından değerlendirmesi sonucu elde edilen puanların ortalaması ve öğrenci temelinde genel ortalaması Tablo 19’da verilmiştir.

Tablo 19

Uzmanlar ve Araştırmacıya Ait Değerlendirme Verilerinin Ortalaması

Öğrenciler	Uzman-1 Ortalama Puan	Uzman-2 Ortalama Puan	Araştırmacı Ortalama Puan	Öğrencilerin Genel Ortalaması
Ö1	21,25	11,25	16,25	16,25
Ö2	19	15	13	15,66
Ö3	22,50	16,25	17,50	18,75
Ö4	33,75	32,50	32,50	32,91
Ö5	14	15	22	17
Ö6	17	17	19	17,66
Ö7	16	15	14	15
Ö8	20	20	14	18
Ö9	17	10	12	13
Ö10	38,33	33,33	33,33	34,99
Ö11	20	15	17,50	17,50
Ö12	24	20	20	21,33
Ö13	16,25	16,25	28,75	20,41
Ö14	18	15	17	16,66
Ö15	16	19	16	17
Ö16	15	21	17	17,66
Ö17	13,33	15	10	12,77
Ö18	13,75	21,25	10	15
Ö19	27	28	22	25,66
Ö20	21	33	18	24
Ö21	12	31	14	19
Ö22	13	16	14	14,33
Ö23	23,33	21,66	11,66	18,88
Ö24	17	25	18	20
Ö25	25	24	15	21,33
Ö26	15	10	13	12,66
Ö27	15	0	15	10
Ö28	17,50	18,75	12,50	16,25
Ö29	11	10	12	11
Ö30	23	25	15	21
Ö31	24	44	20	29,33
Ö32	12	14	15	13,66

Ö33	12	14	10	12
Ö34	25	21	18	21,33
Ö35	43,75	46,25	37,50	42,50
Ö36	16,25	17,50	16,25	16,66
Ö37	18,33	11,66	13,33	14,44
Ö38	19	20	20	19,66
Ö39	15	21	15	17
Ö40	37	30	23	30
Ö41	20	18,75	12,50	17,08
Ö42	19	12	16	15,66
Ö43	29	28	26	27,66
Ö44	12,50	10	13,75	12,08
Ö45	17	11	13	13,66

Uzmanlar ve araştırmacı tarafından “Resim Alanında Üstün Yeteneği Olan Öğrencileri Belirleme Aracı” ile sosyo-ekonomik açıdan düşük bölgede olan okulda öğrenim görmekte olan öğrenci ürünlerini değerlendirmelere göre ortalaması en yüksek olan öğrencinin 42,50 puanla Ö35 kodlu öğrenciye ait olduğu anlaşılmaktadır. Bu verilere göre uzmanlar ve araştırmacının “Resim Alanında Üstün Yeteneği Olan Öğrencileri Belirleme Aracı” ile yapılan değerlendirmeye göre resim alanında üstün yetenekli bireyin sosyo-ekonomik açıdan düşük bölgede olan okulda öğrenim öğrenciler arasında olmadığı söylenebilir.

Araştırma kapsamında, sosyo-ekonomik açıdan orta bölgede olan okulda öğrenim görmekte olan öğrenci ürünlerinin “Resim Alanında Üstün Yeteneği Olan Öğrencileri Belirleme Aracı” ile değerlendirmesi sonucu elde edilen puanların kriterlere göre dağılımı Tablo 20’de verilmiştir.

Tablo 20

Resim Alanında Üstün Yeteneği Olan Öğrencileri Belirleme Aracı Kriterlerine Göre Ortalama Puanların Dağılımı

Öğrenciler	Kompozisyon (15)	Oran- Orantı (15)	Çizgi Yeteneği (15)	Perspektif (15)	Hareket (15)	Yaratıcılık (30)	Öğrencilerin Genel Ortalaması
Ö1	3	2	2	2	3	4	16,25
Ö2	3	2	2	2	3	3	15,66
Ö3	3	3	3	2	3	4	18,75
Ö4	6	4	5	4	6	7	32,91
Ö5	3	2	2	2	3	5	17
Ö6	3	3	2	2	2	5	17,66
Ö7	3	2	3	2	3	2	15
Ö8	3	3	3	2	3	4	18
Ö9	2	2	3	1	2	3	13
Ö10	6	6	6	4	6	7	34,99
Ö11	4	2	3	2	2	4	17,50
Ö12	4	3	4	2	3	5	21,33
Ö13	4	4	3	3	2	4	20,41
Ö14	3	2	3	2	3	3	16,66
Ö15	3	3	3	2	2	4	17
Ö16	3	2	2	2	3	5	17,66
Ö17	3	2	2	1	1	3	12,77
Ö18	3	2	2	2	2	4	15
Ö19	5	4	4	3	4	5	25,66
Ö20	4	4	4	3	4	5	24
Ö21	3	3	3	3	3	4	19
Ö22	3	2	2	2	2	3	14,33
Ö23	3	3	2	2	3	5	18,88
Ö24	4	3	3	2	3	5	20
Ö25	4	3	3	3	3	5	21,33
Ö26	2	1	2	1	2	4	12,66
Ö27	3	1	2	1	1	2	10
Ö28	4	2	3	1	2	4	16,25
Ö29	3	1	2	1	1	3	11
Ö30	3	3	4	3	4	4	21
Ö31	5	5	5	3	5	6	29,33
Ö32	3	2	2	1	2	3	13,66
Ö33	2	1	2	2	2	3	12
Ö34	3	3	3	3	4	5	21,33
Ö35	7	6	7	5	7	10	42,50
Ö36	3	3	2	2	2	4	16,66
Ö37	3	2	2	1	2	4	14,44

Ö38	3	3	4	2	2	5	19,66
Ö39	3	3	2	2	2	5	17
Ö40	5	5	5	4	4	7	30
Ö41	3	2	3	2	3	4	17,08
Ö42	3	2	3	1	3	3	15,66
Ö43	5	5	4	3	5	5	27,66
Ö44	2	2	2	1	2	3	12,08
Ö45	2	2	2	2	2	3	13,66

Uzmanlar ve araştırmacı tarafından “Resim Alanında Üstün Yeteneği Olan Öğrencileri Belirleme Aracı” ile değerlendirmesi sonucu elde edilen puanların kriterlere göre dağılımı incelendiğinde Ö35 kodlu öğrencinin kompozisyon, oran-orantı, hareket ve yaratıcılıkta en yüksek puanları aldığı görülmektedir.

4.3.1. Düşük Sosyo-Ekonomik Durumdaki Ailelerin Olduğu Yerleşim

Birimindeki Bazı Öğrencilerin Puanlamalarına Yönelik Karşılaştırmalar ve Yorumlamalar

Bir önceki başlıkta uzmanlar ve araştırmacı tarafından “Resim Alanında Üstün Yeteneği Olan Öğrencileri Belirleme Aracı” ile değerlendirmesi sonucu elde edilen puanların kriterlere göre dağılımı sonucu üstün yetenekli bireyin olmadığı belirlenmiştir. Aşağıda düşük sosyo-ekonomik durumdaki bölgede öğrenim gören öğrencilerin ürünlerinin puanlanmasına, daha önce BİLSEM tanınması için önerilme durumu ve sonuçlarına ilişkin veriler yer almaktadır.

Tablo 21

Öğrenci Ürünlerinin Çok Yönlü Değerlendirilmesine Ait Veriler

Öğrenci	Yapılan Uygulamada Aldığı Puan	Uygulamada Resim Alanında Üstün Çıkma Durumu	Daha Önce BİLSEM Tanılaması İçin Önerilme Durumu ve Sonuç
Ö10	35	-	Önerilmedi
Ö4	32	-	Önerilmedi
Ö3	18	-	Önerilmedi
Ö8	18	-	Önerilmedi
Ö5	17	-	Önerilmedi
Ö6	17	-	Önerilmedi
Ö1	16	-	Önerilmedi
Ö2	15	-	Önerilmedi
Ö7	15	-	Önerilmedi
Ö9	13	-	Önerilmedi

Ö10 kodlu öğrenci, tez kapsamında yapılan uygulamaya göre uzmanlar ve araştırmacı tarafından yapılan değerlendirmede 35 puan almıştır. Çalışmanın verilerine göre bu öğrenci resim alanında üstün yetenekli değildir. Sınıf öğretmeni tarafından BİLSEM tanılaması için herhangi bir alanda önerilmemiştir

Ö4 kodlu öğrenci, tez kapsamında yapılan uygulamaya göre uzmanlar ve araştırmacı tarafından yapılan değerlendirmede 32 puan almıştır. Çalışmanın verilerine göre bu öğrenci resim alanında üstün yetenekli değildir. Sınıf öğretmeni tarafından BİLSEM tanılaması için herhangi bir alanda önerilmemiştir

Ö3 kodlu öğrenci, tez kapsamında yapılan uygulamaya göre uzmanlar ve araştırmacı tarafından yapılan değerlendirmede 18 puan almıştır. Çalışmanın verilerine göre bu öğrenci resim alanında üstün yetenekli değildir. Sınıf öğretmeni tarafından BİLSEM tanılaması için herhangi bir alanda önerilmemiştir

Ö8 kodlu öğrenci, tez kapsamında yapılan uygulamaya göre uzmanlar ve araştırmacı tarafından yapılan değerlendirmede 18 puan almıştır. Çalışmanın verilerine göre bu öğrenci resim alanında üstün yetenekli değildir. Sınıf öğretmeni tarafından BİLSEM tanılaması için herhangi bir alanda önerilmemiştir

Ö5 kodlu öğrenci, tez kapsamında yapılan uygulamaya göre uzmanlar ve araştırmacı tarafından yapılan değerlendirmede 17 puan almıştır. Çalışmanın verilerine göre bu öğrenci resim alanında üstün yetenekli değildir. Sınıf öğretmeni tarafından BİLSEM tanınması için herhangi bir alanda önerilmemiştir

Ö6 kodlu öğrenci, tez kapsamında yapılan uygulamaya göre uzmanlar ve araştırmacı tarafından yapılan değerlendirmede 17 puan almıştır. Çalışmanın verilerine göre bu öğrenci resim alanında üstün yetenekli değildir. Sınıf öğretmeni tarafından BİLSEM tanınması için herhangi bir alanda önerilmemiştir.

Ö1 kodlu öğrenci, tez kapsamında yapılan uygulamaya göre uzmanlar ve araştırmacı tarafından yapılan değerlendirmede 16 puan almıştır. Çalışmanın verilerine göre bu öğrenci resim alanında üstün yetenekli değildir. Sınıf öğretmeni tarafından BİLSEM tanınması için herhangi bir alanda önerilmemiştir.

Ö2 kodlu öğrenci, tez kapsamında yapılan uygulamaya göre uzmanlar ve araştırmacı tarafından yapılan değerlendirmede 15 puan almıştır. Çalışmanın verilerine göre bu öğrenci resim alanında üstün yetenekli değildir. Sınıf öğretmeni tarafından BİLSEM tanınması için herhangi bir alanda önerilmemiştir.

Ö7 kodlu öğrenci, tez kapsamında yapılan uygulamaya göre uzmanlar ve araştırmacı tarafından yapılan değerlendirmede 15 puan almıştır. Çalışmanın verilerine göre bu öğrenci resim alanında üstün yetenekli değildir. Sınıf öğretmeni tarafından BİLSEM tanınması için herhangi bir alanda önerilmemiştir.

Ö9 kodlu öğrenci, tez kapsamında yapılan uygulamaya göre uzmanlar ve araştırmacı tarafından yapılan değerlendirmede 13 puan almıştır. Çalışmanın verilerine göre bu öğrenci resim alanında üstün yetenekli değildir. Sınıf öğretmeni tarafından BİLSEM tanınması için herhangi bir alanda önerilmemiştir.

4.3.2. Sosyo-Ekonomik Açıdan Düşük Bölgede Olan Okulda Resim Alanında Üstün Yetenekli Tanısı Konulmayan Öğrencinin Ürünlerinin Değerlendirmeye Yönelik Bulguları

Uzmanlar ve araştırmacı tarafından “Resim Alanında Üstün Yeteneği Olan Öğrencileri Belirleme Aracı” ile sosyo-ekonomik açıdan düşük bölgede olan okulda öğrenim görmekte olan öğrenci ürünlerinin değerlendirmesi neticesinde resim alanında üstün yetenekli bireyin olmadığı ortaya çıkarılmıştır. Öğrencilerin yaptığı ürünlere ait örnekler ve gerekli açıklamalar aşağıda sunulmuştur.

4.3.2.1. Ö10 Kodlu öğrencinin ürünleri ve değerlendirmesi

Görsel-84, 85’te yer alan ürünler 2. ve 3. hafta yapılan uygulama çalışmasında tahtaya yazılan ve fon müzikli seslendirme ile öğrencilere birkaç kez dinletilen hikâyeye ait Ö10 kodlu öğrencinin resim çalışmalarıdır. 2. ve 3. hafta uygulama esnasında tahtaya yazılan ve dinlettirilen hikâyeler şudur:

Hikâye Adı: Robot Tasarımı

Volkan, mutfakta zaman geçirmeyi çok seven bir çocuktur. Mutfak eşyalarını kullanarak kendisine oyuncaklar yapar. Bir gün tencere, tava, çaydanlık gibi eşyaları üst üste koyarak kendisine bir robot tasarlamıştır. Robotun tüm parçaları mutfak malzemelerinden oluşmaktadır. Volkan’ın tasarladığı robotu resmedebilir misin?

Hikâye Adı: Sihirli Oyuncak Dükkânı

Mine, eski bir oyuncak dükkânı bulur ve içinde sihirli oyuncaklar ve kuklalarla dolu bir dünya keşfeder. Oyuncaklar ve kuklalar hareket edebilen, konuşabilen ve farklı şekillere dönüşebilen özelliklere sahiptir. Mine bu oyuncak dükkânında saatlerce vakit geçirir. Bu kocaman raflarda bir sürü sihirli oyuncakları ve kuklaları olan bu dükkân senin dükkânın olsaydı raflarında nasıl sihirli oyuncaklar ve kuklalar sergilerdin?



Şekil 91. Ö10 kodlu öğrenciye ait “Robot Tasarımı” adlı hikâyenin resimsel betimlemesi



Şekil 92. Ö10 kodlu öğrenciye ait “Sihirli Oyuncak Dükkânı” adlı hikâyenin resimsel betimlemesi

4.3.2.2. Ö4 Kodlu öğrencinin ürünleri ve değerlendirmesi

Görsel-86, 87’de yer alan ürünler 3. ve 5. hafta yapılan uygulama çalışmasında tahtaya yazılan ve fon müzikli seslendirme ile öğrencilere birkaç kez dinletilen hikâyeye ait Ö4

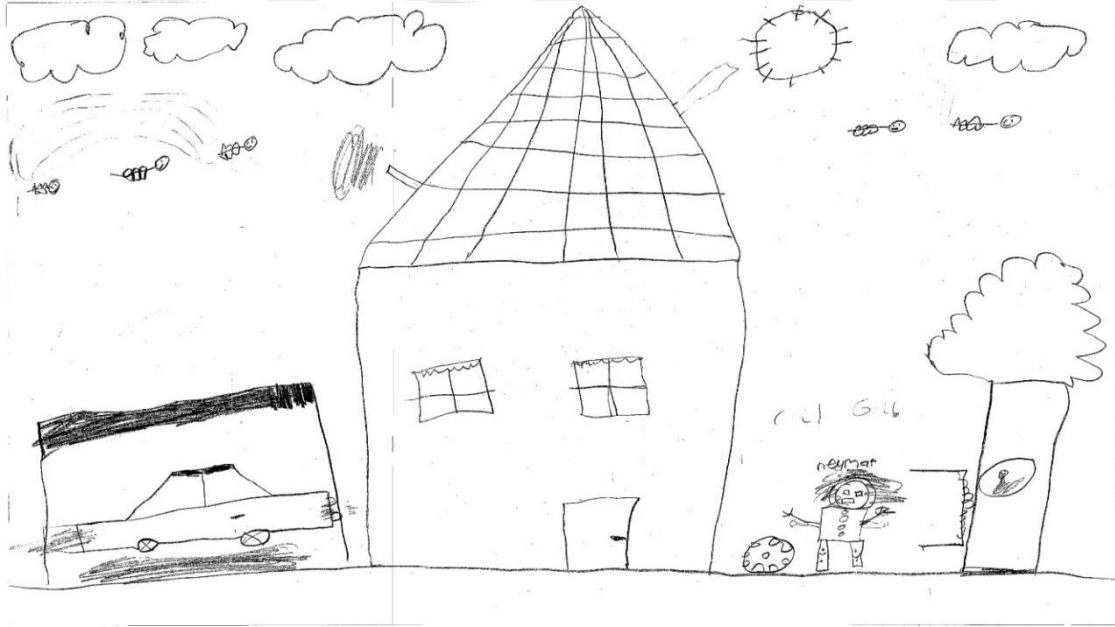
kodlu öğrencinin resim çalışmalarıdır. 3. ve 5. hafta uygulama esnasında tahtaya yazılan ve dinlettirilen hikâyeler şudur:

Hikâye Adı: Sihirli Oyuncak Dükkânı

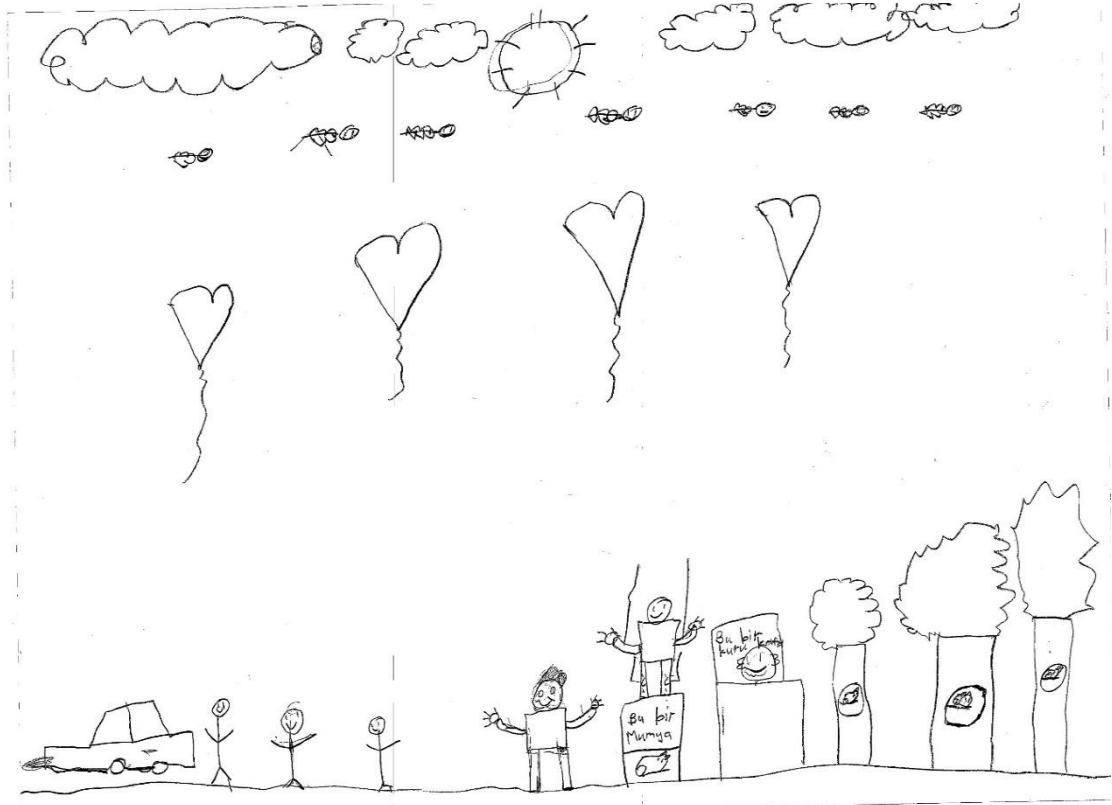
Mine, eski bir oyuncak dükkânı bulur ve içinde sihirli oyuncaklar ve kuklalarla dolu bir dünya keşfeder. Oyuncaklar ve kuklalar hareket edebilen, konuşabilen ve farklı şekillere dönüşebilen özelliklere sahiptir. Mine bu oyuncak dükkânında saatlerce vakit geçirir. Bu kocaman raflarda bir sürü sihirli oyuncakları ve kuklaları olan bu dükkân senin dükkânın olsaydı raflarında nasıl sihirli oyuncaklar ve kuklalar sergilerdin?

Hikâye Adı: Gizemli Heykel

Bir gün bir öğretmen öğrencilerini müzeye götürmüş. Öğrenciler heyecanla müze gezilerini yaparken öğretmen tüm sınıfın bir heykelin etrafında toplandığını görmüş. Onlara yanaşmış ve öğrencilerinin konuşmaları dinlemiş. Her öğrenci o heykeli farklı bir şeye benzetiyormuş. Hiçbir öğrencinin o heykelden gördüğünü diğer kişi görmüyormuş. Şimdi sizden o heykeli hayalinizde canlandırmanızı istiyorum. Neye benziyor?



Şekil 93. Ö4 kodlu öğrenciye ait “Sihirli Oyuncak Dükkânı” adlı hikâyenin resimsel betimlemesi



Şekil 94. Ö4 kodlu öğrenciye ait “Gizemli Heykel” adlı hikâyenin resimsel betimlemesi

4.3.2.3. Ö3 Kodlu öğrencinin ürünleri ve değerlendirmesi

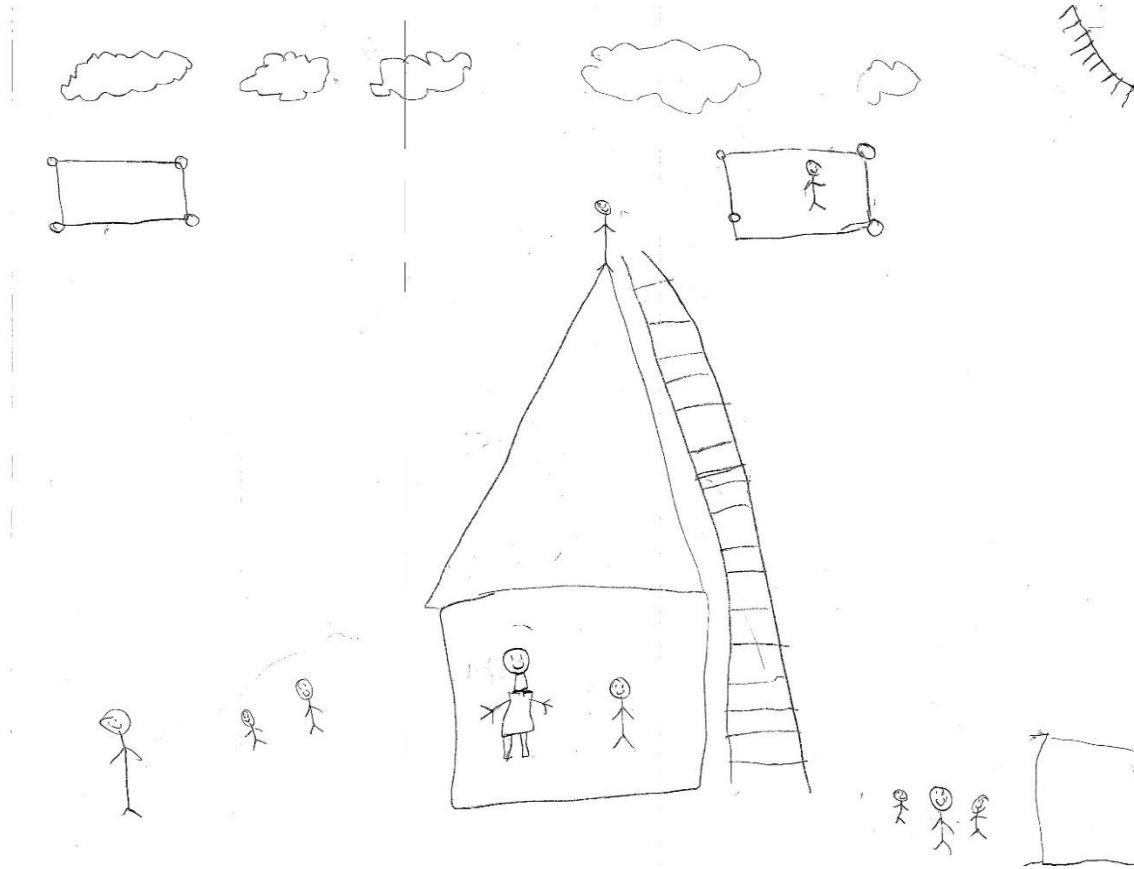
Görsel-88, 89’da yer alan ürünler 3. ve 4. hafta yapılan uygulama çalışmasında tahtaya yazılan ve fon müzikli seslendirme ile öğrencilere birkaç kez dinletilen hikâyeye ait Ö3 kodlu öğrencinin resim çalışmalarıdır. 3. ve 4. hafta uygulama esnasında tahtaya yazılan ve dinlettirilen hikâyeler şudur:

Hikâye Adı: Sihirli Oyuncak Dükkânı

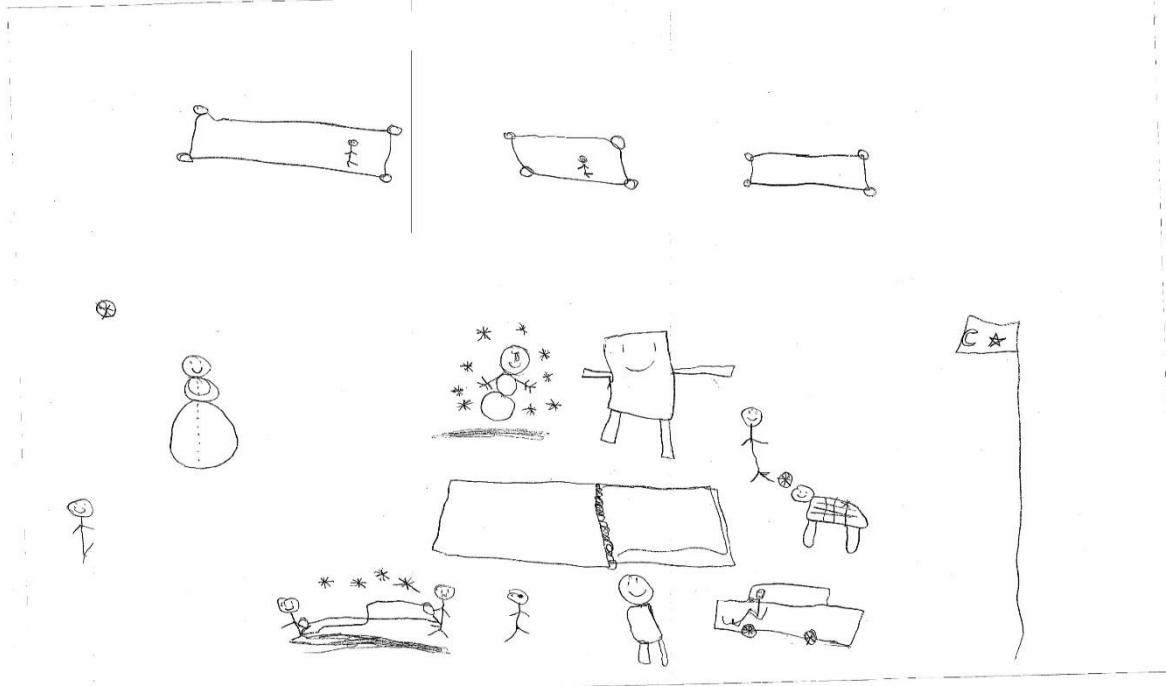
Mine, eski bir oyuncak dükkânı bulur ve içinde sihirli oyuncaklar ve kuklalarla dolu bir dünya keşfeder. Oyuncaklar ve kuklalar hareket edebilen, konuşabilen ve farklı şekillere dönüşebilen özelliklere sahiptir. Mine bu oyuncak dükkânında saatlerce vakit geçirir. Bu kocaman raflarda bir sürü sihirli oyuncakları ve kuklaları olan bu dükkân senin dükkânın olsaydı raflarında nasıl sihirli oyuncaklar ve kuklalar sergilerdin?

Hikâye Adı: Çizgi Arkadaş

Can isimli bir çocuk sürekli resim defterine resimler çiziyordu. Tek hayali çizdiği resimlerin canlanıp kendisine arkadaş olmalarıydı. Bir gün uykusundan uyandığında resim defterinin etrafına toplanan bir kalabalık gördü. Bu kalabalık Can'ın resim defterine çizdiği figürlerdi. Hareket ediyorlar ve Can'a gülümsüyorlardı. Can bu duruma çok şaşırdı. Şimdi senden bu şaşırtıcı anı resmetmeni istiyorum.



Şekil 95. Ö3 kodlu öğrenciye ait “Sihirli Oyuncak Dükkânı” adlı hikâyenin resimsel betimlemesi



Şekil 96. Ö3 kodlu öğrenciye ait “Çizgi Arkadaş” adlı hikâyenin resimsel betimlemesi

4.3.2.4. Ö8 Kodlu öğrencinin ürünleri ve değerlendirmesi

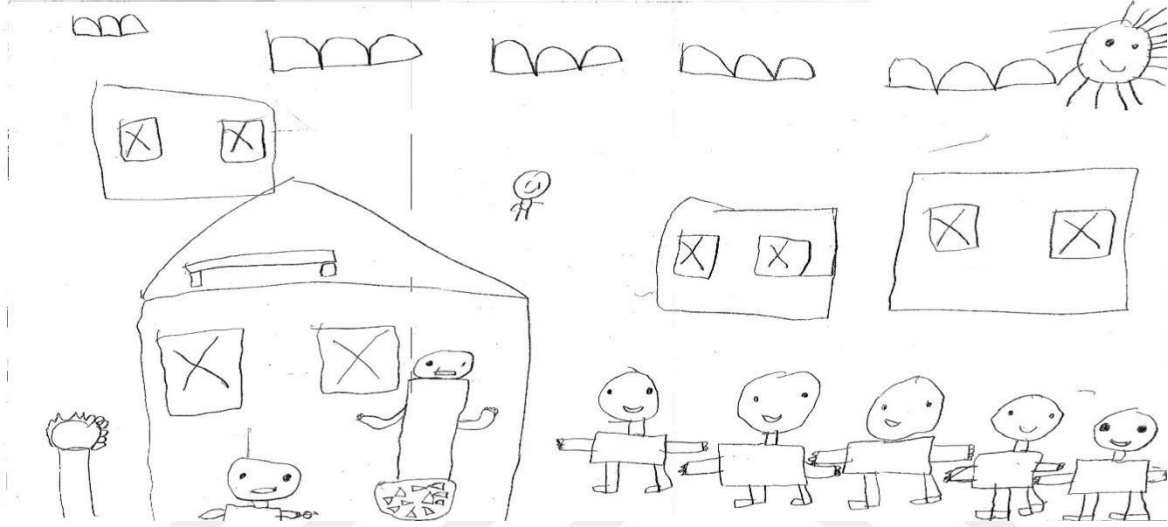
Görsel-90, 91’de yer alan ürünler 1. ve 3. hafta yapılan uygulama çalışmasında tahtaya yazılan ve fon müzikli seslendirme ile öğrencilere birkaç kez dinletilen hikâyeye ait Ö8 kodlu öğrencinin resim çalışmalarıdır. 1. ve 3. hafta uygulama esnasında tahtaya yazılan ve dinlettirilen hikâyeler şudur:

Hikâye Adı: Heykel Adam

Ben bir heykelim. Bir sanatçı beni avuçlarıyla şekillendirdi. Sonra beni şehrin en güzel köşesinde sergiledi. Güneşin sıcağından terlediğimi, üzüldüğüm zaman ağladığımı, mutlu olduğum zaman kahkaha attığımı fark ettim. Hatta zamanla insanlar gibi hareket etmeye, yürümeye başladım. Eskiden insanlar kocaman bir heykelin hareket ettiğini görünce korkup kaçıyorlardı. Şimdi ise onlarla vakit geçirmeye başladım. Onlarla geçirdiğim güzel bir sahneyi resmedebilir misin?

Hikâye Adı: Sihirli Oyuncak Dükkânı

Mine, eski bir oyuncak dükkânı bulur ve içinde sihirli oyuncaklar ve kuklalarla dolu bir dünya keşfeder. Oyuncaklar ve kuklalar hareket edebilen, konuşabilen ve farklı şekillere dönüşebilen özelliklere sahiptir. Mine bu oyuncak dükkânında saatlerce vakit geçirir. Bu kocaman raflarda bir sürü sihirli oyuncakları ve kuklaları olan bu dükkân senin dükkânın olsaydı raflarında nasıl sihirli oyuncaklar ve kuklalar sergilerdin?



Şekil 97. Ö8 kodlu öğrenciye ait “Heykel Adam” adlı hikâyenin resimsel betimlemesi



Şekil 98. Ö8 kodlu öğrenciye ait “Sihirli Oyuncak Dükkânı” adlı hikâyenin resimsel betimlemesi

4.3.2.5. Ö5 Kodlu öğrencinin ürünleri ve değerlendirmesi

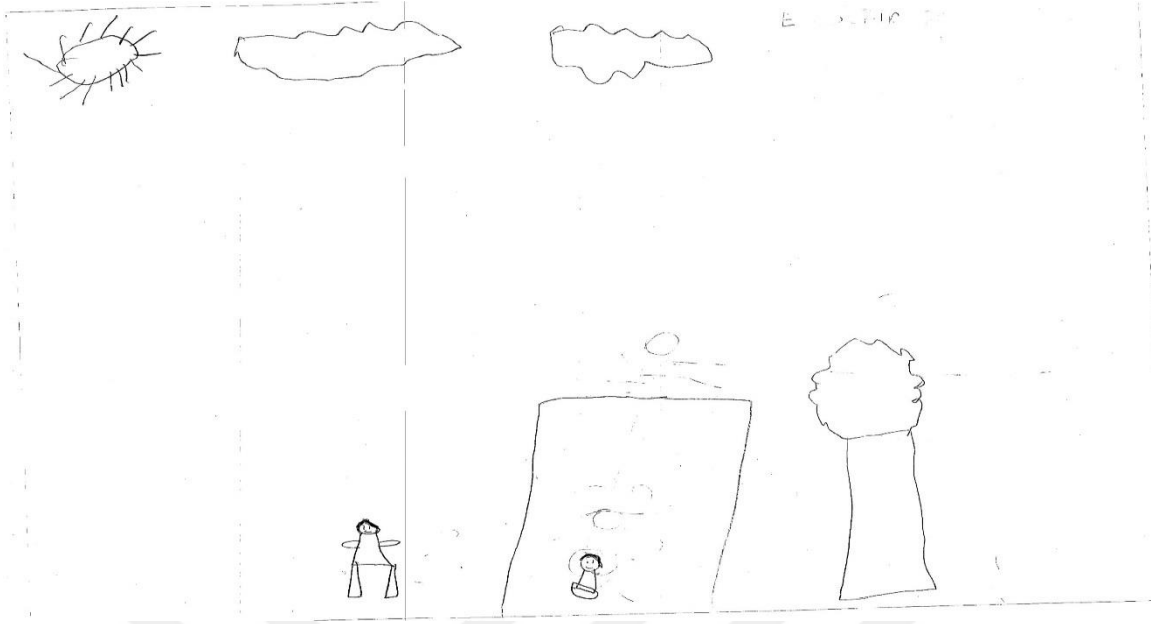
Görsel-92, 93’de yer alan ürünler 1. ve 5. hafta yapılan uygulama çalışmasında tahtaya yazılan ve fon müzikli seslendirme ile öğrencilere birkaç kez dinletilen hikâyeye ait Ö5 kodlu öğrencinin resim çalışmalarıdır. 1. ve 5. hafta uygulama esnasında tahtaya yazılan ve dinlettirilen hikâyeler şudur:

Hikâye Adı: Heykel Adam

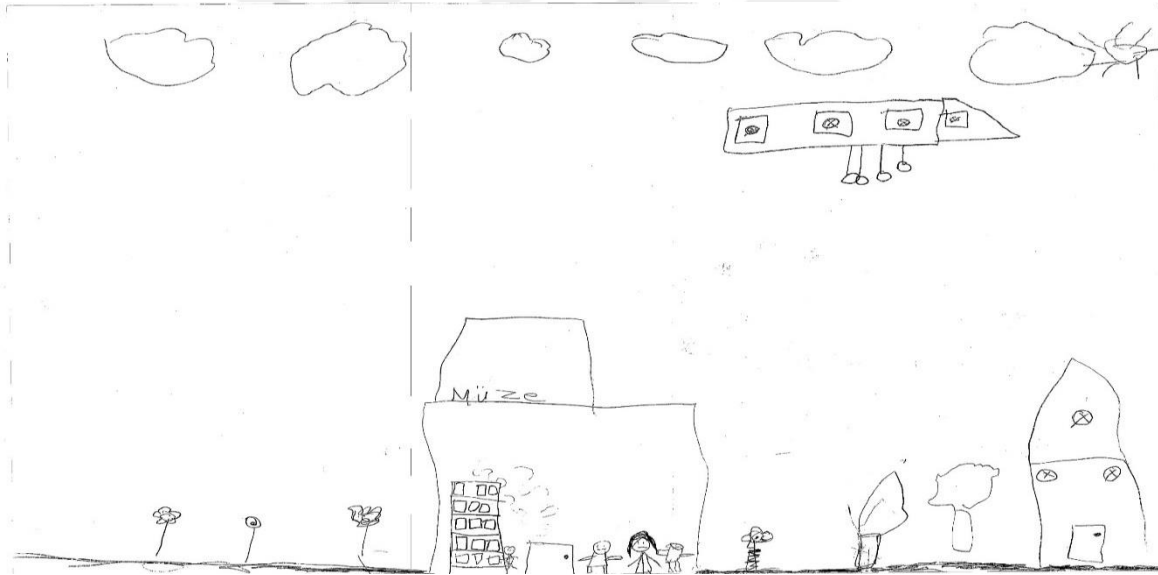
Ben bir heykelim. Bir sanatçı beni avuçlarıyla şekillendirdi. Sonra beni şehrin en güzel köşesinde sergiledi. Güneşin sıcağından terlediğimi, üzüldüğüm zaman ağladığımı, mutlu olduğum zaman kahkaha attığımı fark ettim. Hatta zamanla insanlar gibi hareket etmeye, yürümeye başladım. Eskiden insanlar kocaman bir heykelin hareket ettiğini görünce korkup kaçıyorlardı. Şimdi ise onlarla vakit geçirmeye başladım. Onlarla geçirdiğim güzel bir sahneyi resmedebilir misin?

Hikâye Adı: Gizemli Heykel

Bir gün bir öğretmen öğrencilerini müzeye götürmüş. Öğrenciler heyecanla müze gezilerini yaparken öğretmen tüm sınıfın bir heykelin etrafında toplandığını görmüş. Onlara yanaşmış ve öğrencilerinin konuşmaları dinlemiş. Her öğrenci o heykeli farklı bir şeye benzetiyormuş. Hiçbir öğrencinin o heykelden gördüğünü diğer kişi görmüyormuş. Şimdi sizden o heykeli hayalinizde canlandırmanızı istiyorum. Neye benziyor?



Şekil 99. Ö5 kodlu öğrenciye ait “Heykel Adam” adlı hikâyenin resimsel betimlemesi



Şekil 100. Ö5 kodlu öğrenciye ait “Gizemli Heykel” adlı hikâyenin resimsel betimlemesi

4.3.2.6. Ö6 Kodlu öğrencinin ürünleri ve değerlendirmesi

Görsel-94, 95’de yer alan ürünler 3. ve 5. hafta yapılan uygulama çalışmasında tahtaya yazılan ve fon müzikli seslendirme ile öğrencilere birkaç kez dinletilen hikâyeye ait Ö6

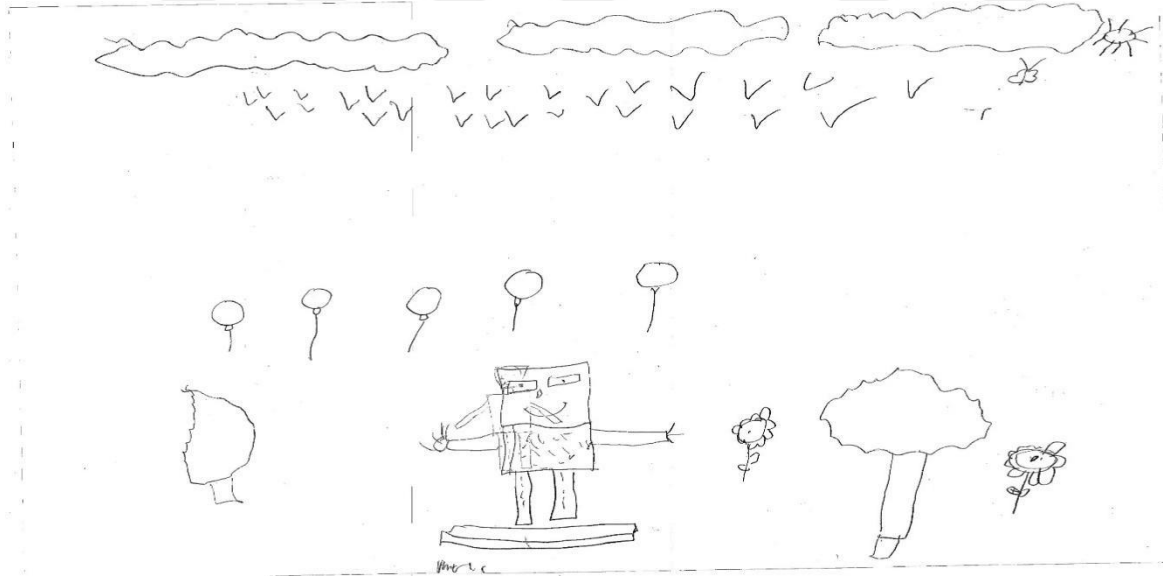
kodlu öğrencinin resim çalışmalarıdır. 3. ve 5. hafta uygulama esnasında tahtaya yazılan ve dinlettirilen hikâyeler şudur:

Hikâye Adı: Sihirli Oyuncak Dükkânı

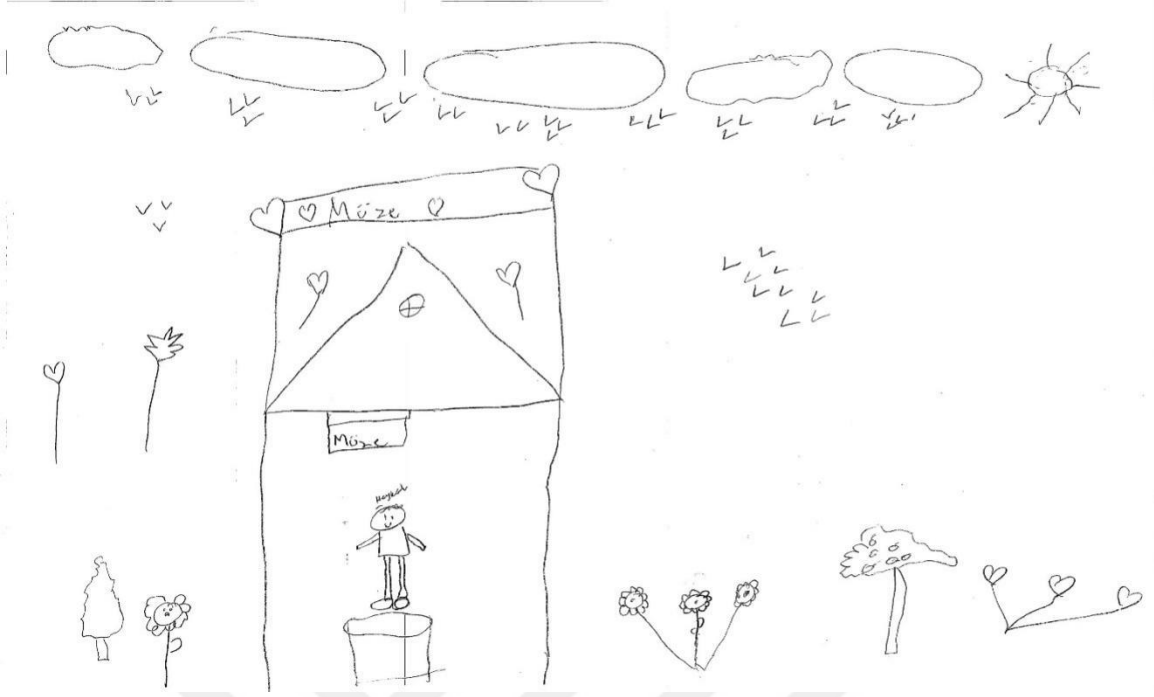
Mine, eski bir oyuncak dükkânı bulur ve içinde sihirli oyuncaklar ve kuklalarla dolu bir dünya keşfeder. Oyuncaklar ve kuklalar hareket edebilen, konuşabilen ve farklı şekillere dönüşebilen özelliklere sahiptir. Mine bu oyuncak dükkânında saatlerce vakit geçirir. Bu kocaman raflarda bir sürü sihirli oyuncakları ve kuklaları olan bu dükkân senin dükkânın olsaydı raflarında nasıl sihirli oyuncaklar ve kuklalar sergilerdin?

Hikâye Adı: Gizemli Heykel

Bir gün bir öğretmen öğrencilerini müzeye götürmüş. Öğrenciler heyecanla müze gezilerini yaparken öğretmen tüm sınıfın bir heykelin etrafında toplandığını görmüş. Onlara yanaşmış ve öğrencilerinin konuşmaları dinlemiş. Her öğrenci o heykeli farklı bir şeye benzetiyormuş. Hiçbir öğrencinin o heykelden gördüğünü diğer kişi görmüyormuş. Şimdi sizden o heykeli hayalinizde canlandırmanızı istiyorum. Neye benziyor?



Şekil 101. Ö6 kodlu öğrenciye ait “Sihirli Oyuncak Dükkânı” adlı hikâyenin resimsel betimlemesi



Şekil 102. Ö6 kodlu öğrenciye ait “Gizemli Heykel” adlı hikâyenin resimsel betimlemesi

4.3.2.7. Ö1 Kodlu öğrencinin ürünleri ve değerlendirmesi

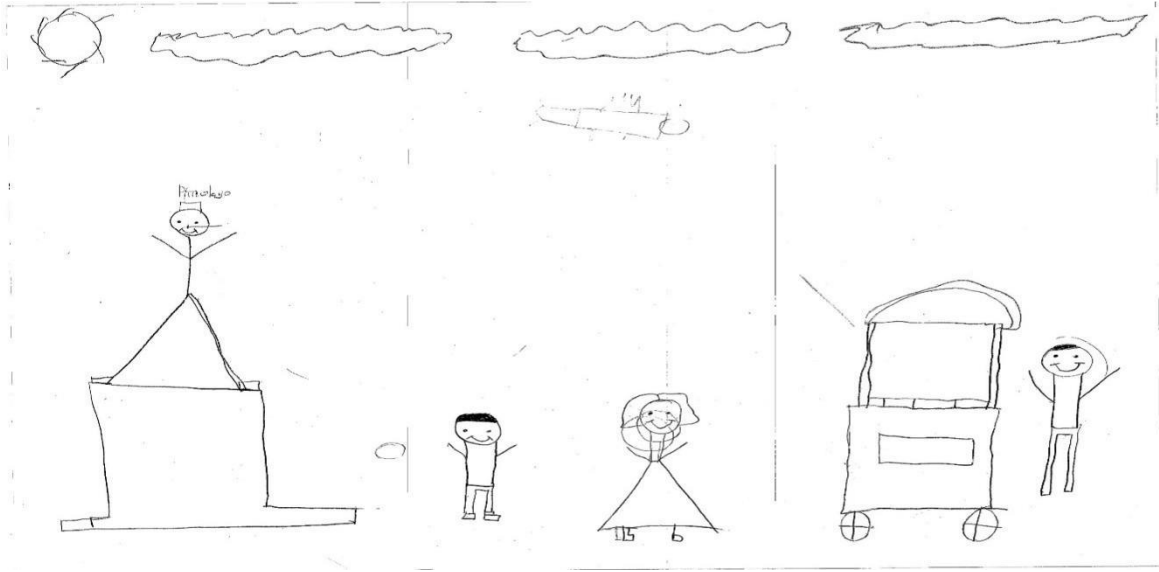
Görsel-96, 97’de yer alan ürünler 1. ve 5. hafta yapılan uygulama çalışmasında tahtaya yazılan ve fon müzikli seslendirme ile öğrencilere birkaç kez dinletilen hikâyeye ait Ö1 kodlu öğrencinin resim çalışmalarıdır. 1. ve 5. hafta uygulama esnasında tahtaya yazılan ve dinlettirilen hikâyeler şudur:

Hikâye Adı: Heykel Adam

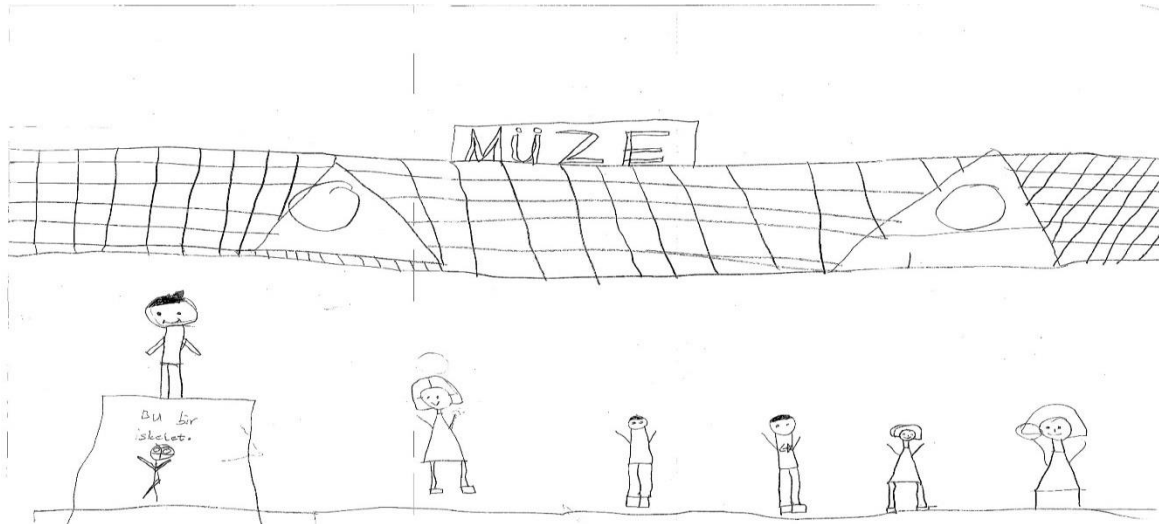
Ben bir heykelim. Bir sanatçı beni avuçlarıyla şekillendirdi. Sonra beni şehrin en güzel köşesinde sergiledi. Güneşin sıcağından terlediğimi, üzülüğüm zaman ağladığımı, mutlu olduğum zaman kahkaha attığımı fark ettim. Hatta zamanla insanlar gibi hareket etmeye, yürümeye başladım. Eskiden insanlar kocaman bir heykelin hareket ettiğini görünce korkup kaçıyorlardı. Şimdi ise onlarla vakit geçirmeye başladım. Onlarla geçirdiğim güzel bir sahneyi resmedebilir misin?

Hikâye Adı: Gizemli Heykel

Bir gün bir öğretmen öğrencilerini müzeye götürmüş. Öğrenciler heyecanla müze gezilerini yaparken öğretmen tüm sınıfın bir heykelin etrafında toplandığını görmüş. Onlara yanaşmış ve öğrencilerinin konuşmaları dinlemiş. Her öğrenci o heykeli farklı bir şeye benzetiyormuş. Hiçbir öğrencinin o heykelden gördüğünü diğer kişi görmüyormuş. Şimdi sizden o heykeli hayalinizde canlandırmanızı istiyorum. Neye benziyor?



Şekil 103. Ö1 kodlu öğrenciye ait “Heykel Adam” adlı hikâyenin resimsel betimlemesi



Şekil 104. Ö1 kodlu öğrenciye ait “Gizemli Heykel” adlı hikâyenin resimsel betimlemesi

4.3.2.8. Ö2 Kodlu öğrencinin ürünleri ve değerlendirmesi

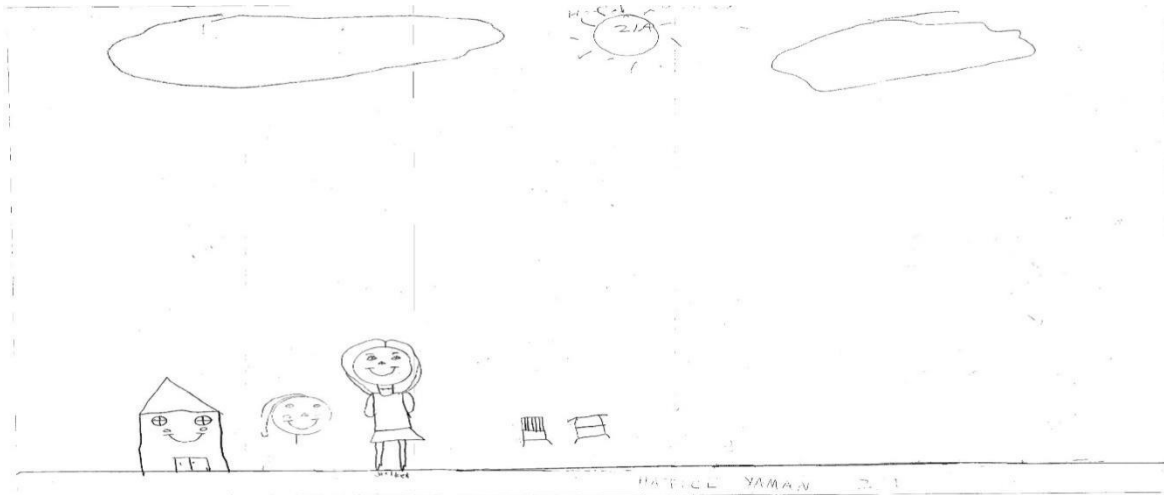
Görsel-98, 99’da yer alan ürünler 1. ve 2. hafta yapılan uygulama çalışmasında tahtaya yazılan ve fon müzikli seslendirme ile öğrencilere birkaç kez dinletilen hikâyeye ait Ö2 kodlu öğrencinin resim çalışmalarıdır. 1. ve 2. hafta uygulama esnasında tahtaya yazılan ve dinlettirilen hikâyeler şudur:

Hikâye Adı: Heykel Adam

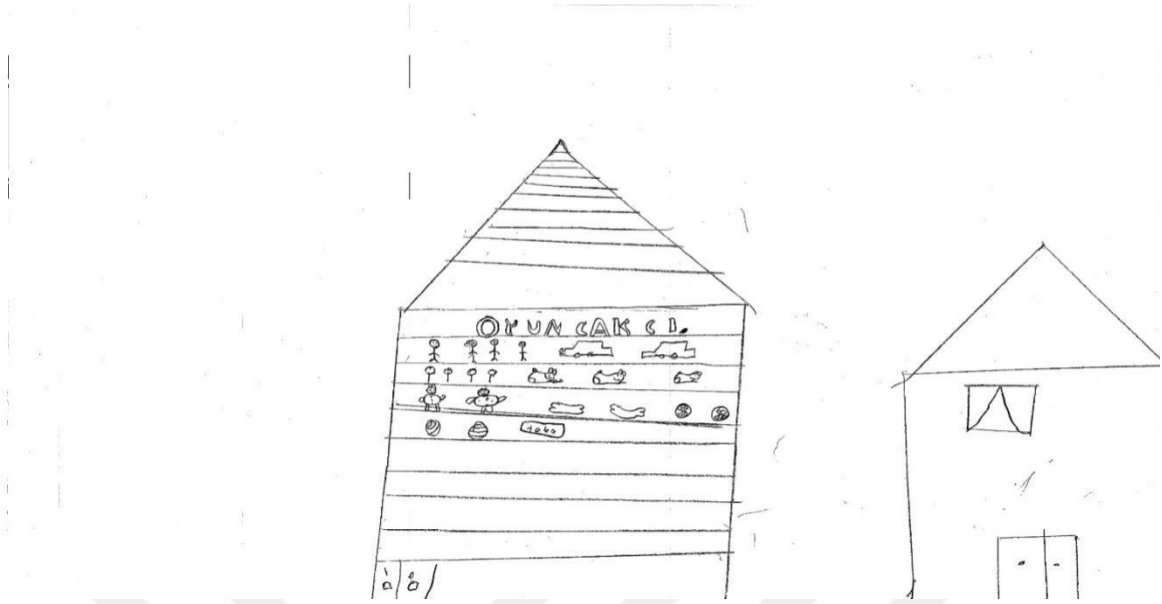
Ben bir heykelim. Bir sanatçı beni avuçlarıyla şekillendirdi. Sonra beni şehrin en güzel köşesinde sergiledi. Güneşin sıcağından terlediğimi, üzüldüğüm zaman ağladığımı, mutlu olduğum zaman kahkaha attığımı fark ettim. Hatta zamanla insanlar gibi hareket etmeye, yürümeye başladım. Eskiden insanlar kocaman bir heykelin hareket ettiğini görünce korkup kaçıyorlardı. Şimdi ise onlarla vakit geçirmeye başladım. Onlarla geçirdiğim güzel bir sahneyi resmedebilir misin?

Hikâye Adı: Robot Tasarımı

Volkan, mutfakta zaman geçirmeyi çok seven bir çocuktur. Mutfak eşyalarını kullanarak kendisine oyuncaklar yapar. Bir gün tencere, tava, çaydanlık gibi eşyaları üst üste koyarak kendisine bir robot tasarlamıştır. Robotun tüm parçaları mutfak malzemelerinden oluşmaktadır. Volkan’ın tasarladığı robotu resmedebilir misin?



Şekil 105. Ö2 kodlu öğrenciye ait “Heykel Adam” adlı hikâyenin resimsel betimlemesi



Şekil 106. Ö2 kodlu öğrenciye ait “Robot Tasarımı” adlı hikâyenin resimsel betimlemesi

4.3.2.9. Ö7 Kodlu öğrencinin ürünleri ve değerlendirmesi

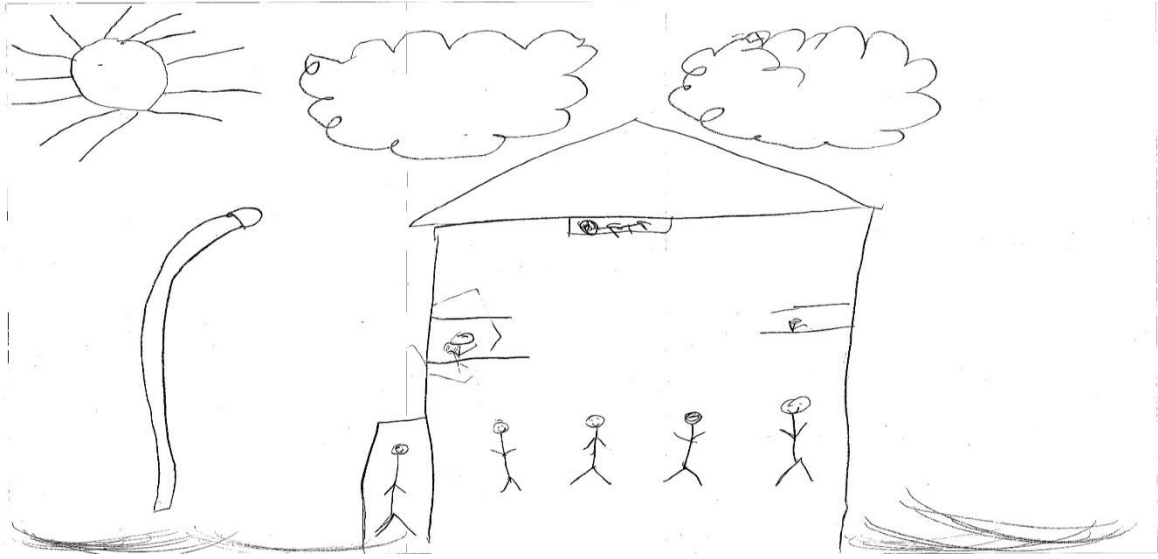
Görsel 100, 101’de yer alan ürünler 2. ve 3. hafta yapılan uygulama çalışmasında tahtaya yazılan ve fon müzikli seslendirme ile öğrencilere birkaç kez dinletilen hikâyeye ait Ö7 kodlu öğrencinin resim çalışmalarıdır. 2. ve 3. hafta uygulama esnasında tahtaya yazılan ve dinlettirilen hikâyeler şudur:

Hikâye Adı: Robot Tasarımı

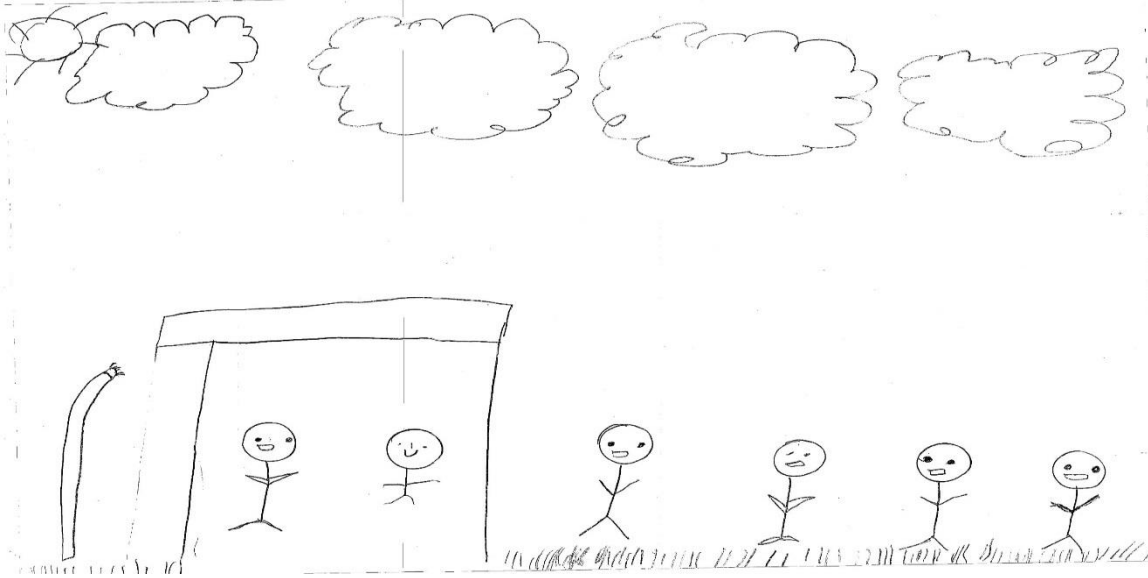
Volkan, mutfakta zaman geçirmeyi çok seven bir çocuktur. Mutfak eşyalarını kullanarak kendisine oyuncaklar yapar. Bir gün tencere, tava, çaydanlık gibi eşyaları üst üste koyarak kendisine bir robot tasarlamıştır. Robotun tüm parçaları mutfak malzemelerinden oluşmaktadır. Volkan’ın tasarladığı robotu resmedebilir misin?

Hikâye Adı: Sihirli Oyuncak Dükkânı

Mine, eski bir oyuncak dükkânı bulur ve içinde sihirli oyuncaklar ve kuklalarla dolu bir dünya keşfeder. Oyuncaklar ve kuklalar hareket edebilen, konuşabilen ve farklı şekillere dönüşebilen özelliklere sahiptir. Mine bu oyuncak dükkânında saatlerce vakit geçirir. Bu kocaman raflarda bir sürü sihirli oyuncakları ve kuklaları olan bu dükkân senin dükkânın olsaydı raflarında nasıl sihirli oyuncaklar ve kuklalar sergilerdin?



Şekil 107. Ö7 kodlu öğrenciye ait “Robot Tasarımı” adlı hikâyenin resimsel betimlemesi



Şekil 108. Ö7 kodlu öğrenciye ait “Sihirli Oyuncak Dükkânı” adlı hikâyenin resimsel betimlemesi

4.3.2.10. Ö10 Kodlu öğrencinin ürünleri ve değerlendirmesi

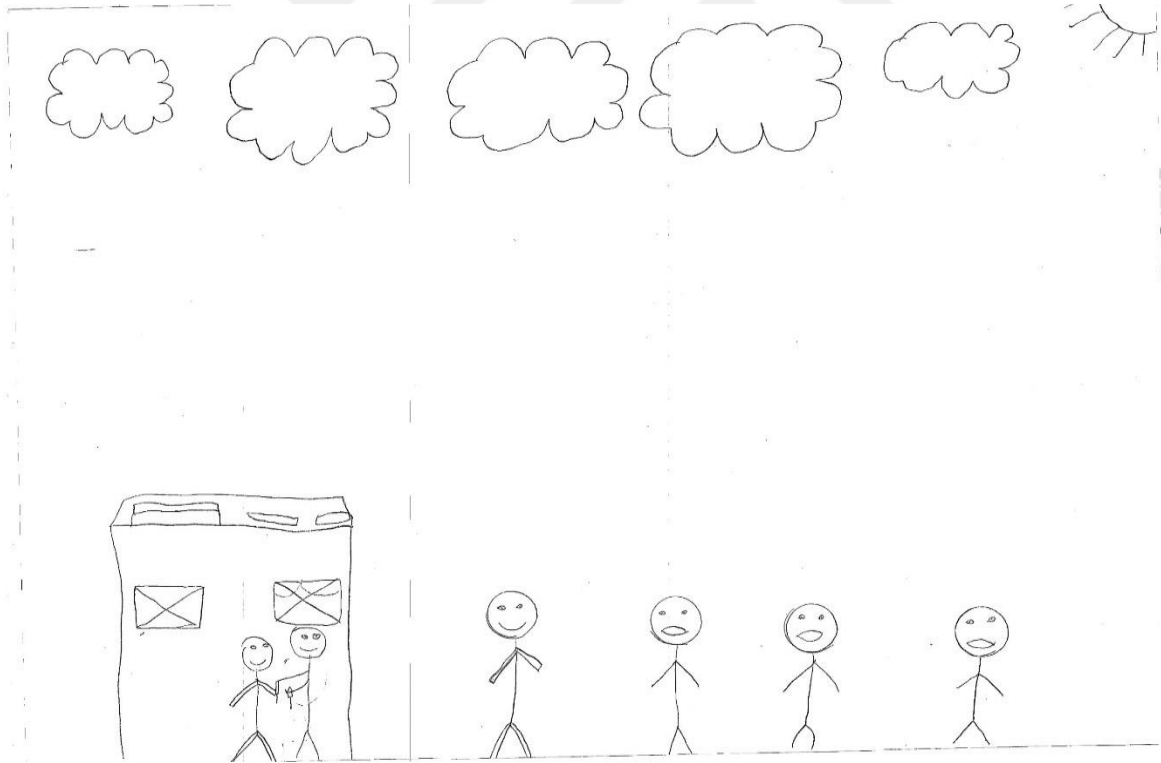
Görsel 102, 103’de yer alan ürünler 1. ve 2. hafta yapılan uygulama çalışmasında tahtaya yazılan ve fon müzikli seslendirme ile öğrencilere birkaç kez dinletilen hikâyeye ait Ö9 kodlu öğrencinin resim çalışmalarıdır. 1. ve 2. hafta uygulama esnasında tahtaya yazılan ve dinlettirilen hikâyeler şudur:

Hikâye Adı: Heykel Adam

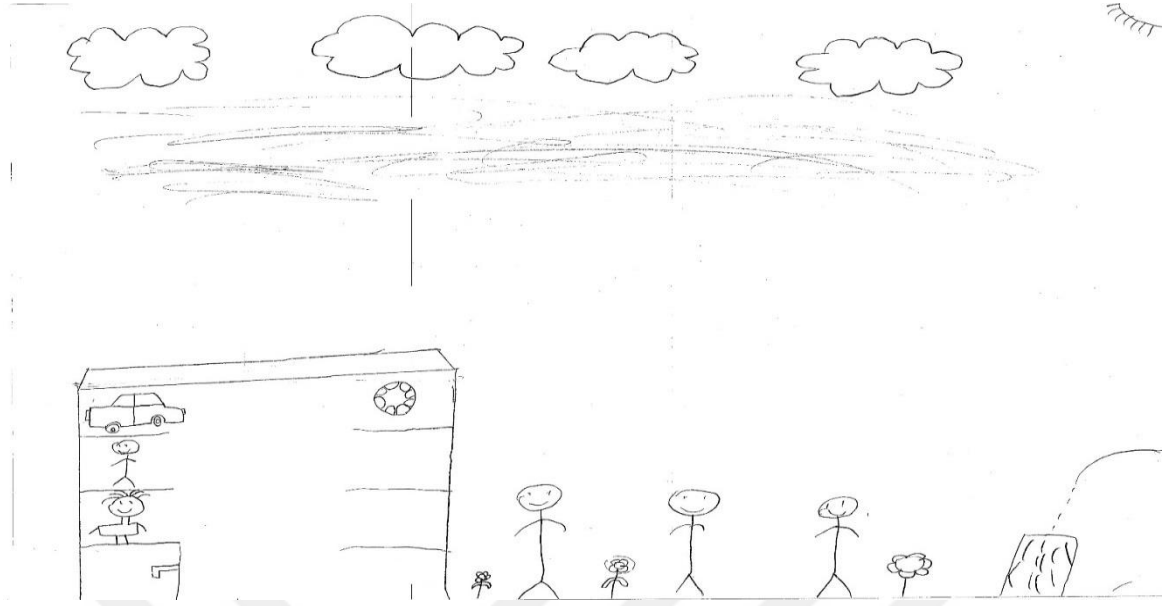
Ben bir heykelim. Bir sanatçı beni avuçlarıyla şekillendirdi. Sonra beni şehrin en güzel köşesinde sergiledi. Güneşin sıcağından terlediğimi, üzüldüğüm zaman ağladığımı, mutlu olduğum zaman kahkaha attığımı fark ettim. Hatta zamanla insanlar gibi hareket etmeye, yürümeye başladım. Eskiden insanlar kocaman bir heykelin hareket ettiğini görünce korkup kaçıyorlardı. Şimdi ise onlarla vakit geçirmeye başladım. Onlarla geçirdiğim güzel bir sahneyi resmedebilir misin?

Hikâye Adı: Robot Tasarımı

Volkan, mutfakta zaman geçirmeyi çok seven bir çocuktur. Mutfak eşyalarını kullanarak kendisine oyuncaklar yapar. Bir gün tencere, tava, çaydanlık gibi eşyaları üst üste koyarak kendisine bir robot tasarlamıştır. Robotun tüm parçaları mutfak malzemelerinden oluşmaktadır. Volkan'ın tasarladığı robotu resmedebilir misin?



Şekil 109. Ö9 kodlu öğrenciye ait “Heykel Adam” adlı hikâyenin resimsel betimlemesi



Şekil 110. Ö9 kodlu öğrenciye ait “Robot Tasarımı” adlı hikâyenin resimsel betimlemesi

4.4. Sınıf Öğretmenleri İle Yapılan Görüşmelerden Elde Edilen Bulgular

Araştırma kapsamında, sınıf öğretmenleri ile görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Yapılan görüşmelerden elde edilen bulgular görüşme soruları temelinde sırasıyla verilmiştir. İlk aşamada katılımcılara ait tanılayıcı bulgulara yer verilmiştir. Bu kapsamda elde edilen bulgular Tablo 22’de verilmiştir.

Tablo 22

Katılımcılara Ait Tanılayıcı Bulgular

Özellikler		n
Cinsiyet	Kadın	39
	Erkek	19
Görev Yeri	Devlet okulu	51
	Özel okul	6
	Bilsem	1
	1	18
Okutulan Sınıf	2	15
	3	25
	1-5	9
Mesleki Kıdem	6-10	11
	11-15	6
	16-20	7
	21 ve üstü	25

Tablo 22'deki verilere göre, araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin cinsiyet, görev yeri, okutulan sınıf ve mesleki kıdem gibi demografik özellikleri belirli bir dağılım göstermektedir. Cinsiyet açısından katılımcıların büyük çoğunluğunu kadınlar oluşturmakta olup, 39 kadın ve 19 erkek katılımcı bulunmaktadır. Bu da katılımcı grubunun %67'sinin kadın, %33'ünün ise erkek olduğunu göstermektedir. Görev yeri dağılımına bakıldığında, katılımcıların çoğunluğu devlet okullarında görev yapmaktadır (n=51). Bununla birlikte, daha az sayıda katılımcının özel okullarda (n=6) veya Bilim ve Sanat Merkezlerinde 1 öğretmenin görev yaptığı görülmektedir. Okutulan sınıf düzeyleri incelendiğinde ise 3. sınıflar en fazla temsil edilen grup olup 25 sınıf öğretmeni ile öne çıkmaktadır. 1. sınıflarda 18, 2. sınıflarda ise 15 sınıf öğretmenin aktif olarak görev aldığı görülmektedir. Mesleki kıdem açısından ise katılımcıların büyük bir kısmı 21 yıl ve üzeri mesleki deneyime (n=25) sahiptir, bu da grubun deneyimli bir sınıf öğretmen grubundan oluştuğunu göstermektedir. Diğer mesleki kıdem aralıklarında ise daha düşük sayılar görülmektedir. Örneğin 1-5 yıl arasında kıdemi olan sadece 9 sınıf öğretmeni bulunurken, 6-10 yıl kıdemi olanların sayısı 11, 11-15 yıl kıdemi olanların sayısı ise 6'dır. Bu dağılımlar, sınıf öğretmenlerinin çoğunluğunun deneyimli öğretmenlerden oluştuğunu ve devlet okullarında görev yapan bir grup sınıf öğretmenin ve yoğun olarak 3. sınıf düzeyinde eğitim verilen bir sınıf öğretmenin ile nitel aşamada çalışıldığı görülmektedir. Araştırma kapsamında, sınıf öğretmenleri ile yapılan görüşmelerde "BİLSEM resim alanı için daha önce öğrenci önerdiniz mi?" ve "Öğrencide neyi temel alarak BİLSEM tanılmasında resim alanı için önerdiniz?" soruları yöneltilmiştir. Sınıf öğretmenlerine yöneltilen sorular kapsamında elde edilen verilerin betimsel ve içerik analizi sonucu çözümlenmesi sonucu ulaşılan bulgular Tablo 23'te verilmiştir.

Tablo 23

BİLSEM Resim Alanı İçin Daha Önce Öğrenci Önerme Durumuna İlişkin Bulgular

Soru	Cevaplar	n
BİLSEM resim alanı için daha önce öğrenci önerdiniz mi?	Evet	49
	Hayır	9
Tema	Kodlar	f
	Yetenek	14
Öğrenci Önerme Ölçütleri	Çizdiği resimler	5
	İlgisi	5
	Derslerdeki başarısı	5
	Görsel zekâ	5
	Ayrıntılara dikkat ettiği için	4
	Hayal gücü	4
	Kara kalem çalışmasını	3
	Yaratıcılığının yüksekliği	2
	Farklı yorumlama becerisi	2
	Renk ahengi	1
	Bakış açısı	1
	Derinlik, iki boyutlu çalışmalar	1
	Dikkat Olayı	1
	Farklı düşünme becerileri	1
	Genel sınıf düzeylerinin üzerinde bir performans sergilemiş ve ders dışında fazla araştırma yaparak bilgi toplamaya çalışmaktaydı.	1
	Çizdiği figürler	1
	Kompozisyon içeren anlamlı resim yapması	1
	Yaş gruplarına göre farklı düşünce ve tarzı olan çocukları önerdim.	1
	İsteğine ve çabasına göre	1
	Zeki ve başarılı bir öğrenci olması	1
	Resim yönlendirdiklerim, görsel çalışmalarında ince refahlara Öner vermesi ile	1
BİLSEM resim alanı için önerdiğiniz öğrencilerden BİLSEM'e yerleşen var mı?	Evet	13
	Hayır	45

Bu tablodaki verilere göre, öğretmenlerin BİLSEM resim alanı için öğrenci önerme durumu ve önerme nedenleri hakkında çeşitli bilgiler yer almaktadır. İlk olarak, öğretmenlerin %84,5'inin (n=49) daha önce BİLSEM resim alanı için öğrenci önerdiği, %15,5'inin ise (n=9) öğrenci önermediği görülmektedir. Bu, sınıf öğretmenlerinin çoğunluğunun yetenekli öğrencileri BİLSEM'e yönlendirme eğiliminde olduğunu göstermektedir. Öğrencilerin BİLSEM resim alanında tanınmaya girmesi için önerilme nedenleri ise çeşitlenmektedir. En fazla önerilen kriter, öğrencinin yetenekleri olmasından dolayı 14 sınıf öğretmenin bu sebeple öğrenci önerdiğini belirtmiştir. Ayrıca, çizdiği resimler, ilgisi, derslerdeki başarısı, görsel zekâ, detaylara dikkat etme gibi özellikler de

öne çıkmıştır. Yaratıcılığının yüksekliği, farklı düşünme becerileri, renk ahengi, bakış açısı gibi unsurlar da önerme gerekçeleri arasında yer almaktadır. Öne çıkan bir diğer nokta, bazı öğretmenlerin öğrencilerinin genel sınıf düzeylerinin üzerinde performans sergilemesi, ders dışında araştırmalar yaparak bilgi toplamaya çalışmaları gibi özellikler üzerinden öneri yapmış olmalarıdır. BİLSEM resim alanı için önerilen öğrencilerden 13'ünün (%22,5) BİLSEM'e yerleştiği, 45'inin (%77,5) ise yerleşmediği belirtilmiştir. Bu, öğretmenlerin doğru bir şekilde yetenekli öğrencileri önerme çabalarına rağmen, yerleşme oranının çok yüksek olmadığını göstermektedir.

Araştırma kapsamında, sınıf öğretmenleri ile yapılan görüşmelerde “BİLSEM tanılama sisteminde bir okulun 1., 2. ve 3. düzeylerinin genelinde tüm alanlar için sadece %20 öğrenci önerilmesi durumunu sizce yeterli mi?” ve “BİLSEM tanılaması için bir okulun 1., 2. ve 3. düzeylerinin genelinde tüm alanlar için sadece %20 öğrenci önerilmesi durumunu nasıl değerlendiriyorsunuz?” soruları yöneltmiştir. Sınıf öğretmenlerine yöneltilen sorular kapsamında elde edilen verilerin betimsel ve içerik analizi sonucu çözümlenmesi sonucu ulaşılan bulgular Tablo 24'te verilmiştir.

Tablo 24

BİLSEM Tanılama Sisteminde %20 Öğrenci Önerme Durumuna İlişkin Bulgular

Soru	Cevaplar	n
BİLSEM tanılama sisteminde bir okulun 1., 2. ve 3. düzeylerinin genelinde tüm alanlar için sadece %20 öğrenci önerilmesi durumunu sizce yeterli mi?	Evet	25
	Hayır	33
Tema	Kodlar	f
Alanlar için %20 öğrenci önerilme durumu	Sınırlama konulmaması gerekli.	23
	Mantıklı ve doğru bir uygulama	12
	Kotanın artırılması gerekli	9
	Fırsat eşitsizliğine neden olmakta.	4
	Adaletsizliğe neden olmakta	3
	Yetenekli bireylerin tespitini engellemekte.	3
	Kota düşürülmeli. Daha az öğrenci gitmeli.	3
	Kota öğretmen ve veli arasında sorunlara neden olmakta	2
	Zamana yayınlan bir değerlendirme yapılmalı	2

Tablodaki verilere göre, BİLSEM tanılama sisteminde katılım kotasıyla ilgili katılımcıların görüşleri şöyle özetlenebilir: Bir okulda 1., 2. ve 3. düzeylerindeki öğrencilere yönelik %20’lik bir kota önerisinin yeterli olup olmadığına dair katılımcılar arasında belirgin bir görüş ayrılığı vardır. Katılımcıların %55,2’si (Hayır; n=33), %20’lik kotanın yetersiz olduğunu ve daha fazla öğrenciye fırsat verilmesi gerektiğini belirtirken, %44,8’i (Evet; n=25) bu önerinin yeterli olduğunu düşündüğünü ifade etmiştir.

BİLSEM tanılama sistemiyle ilgili bu %20’lik kota uygulamasına dair katılımcılar, farklı gerekçelerle çeşitli görüşler sunmuşlardır. %45,1 ile en çok dile getirilen görüş (n=23) kota uygulamasının bir sınırlama olmaması gerektiği, yani kotanın arttırılmasının gerekli olduğu yönündedir. Bu grup, daha fazla öğrencinin bu tanılama sistemine katılabilmesi gerektiğini savunmaktadır. Bir başka yaygın görüş ise (n=12; %23,5) %20’lik kotanın mantıklı ve doğru bir uygulama olduğu yönündedir. Bu kişiler, mevcut kotanın yeterli olduğunu ve uygulamanın adil olduğunu düşünmektedirler. Diğer yanıtlar ise kota uygulamasının olumsuz etkilerini vurgulamaktadır. Katılımcılar, %20’lik kota uygulamasının fırsat eşitsizliği (n=4) ve adaletsizliğe (n=3) yol açabileceğini, aynı zamanda yetenekli bireylerin tespitini engelleme potansiyeline sahip olduğunu belirtmişlerdir. Bu görüşler, kotanın daha esnek olması gerektiğini savunur. Ayrıca, daha az öğrenci gönderilmesi gerektiğini belirten 3 kişi de kota düşürülmesi gerektiğini öne sürmüştür. Kota uygulamasının, öğretmenler ve veliler arasında sorunlara yol açtığına dair 2 katılımcının yorumları, uygulamanın daha dikkatli bir şekilde gözden geçirilmesi gerektiğini işaret etmektedir. Ayrıca, bazı katılımcılar zamanla yapılan değerlendirmelerin daha kapsamlı ve dinamik olması gerektiğini vurgulamışlardır.

Araştırma kapsamında, sınıf öğretmenleri ile yapılan görüşmelerde “İlkokul 1., 2. ve 3. sınıf düzeylerindeki sınıf öğretmenlerinin BİLSEM tanılmasına yetenek alanları için öğrenci önermesini doğru buluyor musunuz?” ve “İlkokul 1., 2. ve 3. sınıf düzeylerindeki sınıf öğretmenlerinin BİLSEM tanılmasına yetenek alanları için öğrenci önermesini nasıl değerlendiriyorsunuz?” soruları yöneltmiştir. Sınıf öğretmenlerine yöneltilen sorular

kapsamında elde edilen verilerin betimsel ve içerik analizi sonucu çözümlenmesi sonucu ulaşılan bulgular Tablo 25’te verilmiştir.

Tablo 25

Sınıf Öğretmenlerinin BİLSEM Tanılamasına Yetenek Alanları İçin Öğrenci Önerme Durumunun Doğruluğuna İlişkin Bulgular

Soru	Cevaplar	n
İlkokul 1., 2. ve 3. sınıf düzeylerindeki sınıf öğretmenlerinin BİLSEM tanılamasına yetenek alanları için öğrenci önermesini doğru buluyor musunuz?	Evet	14
	Hayır	43
	Fikrim Yok	1
Tema	Kodlar	f
BİLSEM’e öğrenci önerme aşamasında sınıf öğretmenin rolü	Müzik ve resim öğretmenleri önermeli	16
	Doğru ve yararlı bir uygulama	14
	Öğrenciyi daha iyi tanıdıklarından	12
	Eksik bir uygulama	10

Araştırmada, BİLSEM tanılamasına genel zihinsel yetenek, müzik ve resim alanlarında öğrenci önerme yetkisinin ilkokul 1., 2. ve 3. sınıf düzeyindeki sınıf öğretmenlerine verilmesi konusu ele alınmıştır. Bu konuda yapılan değerlendirmelere göre, katılımcıların büyük bir kısmı, sınıf öğretmenlerinin bu alanda öğrenci önerme uygulamasını doğru bulmamaktadır. Soruya verilen cevaplar incelendiğinde 57 sınıf öğretmeninden yalnızca 14’ü BİLSEM tanılamasına yetenek alanlarında öğrenci önermeyi doğru bulduklarını belirtmiştir. Bu grup, sınıf öğretmenlerinin de bu süreçte öğrencileri değerlendirmelerini uygun görmüş, öğrenciyi tanımaları ve sınıf içinde gözlemler yaparak yeteneklerini değerlendirebilmelerinin önemli bir avantaj sağladığını ifade etmiştir.

Diğer taraftan, katılımcıların büyük çoğunluğu (%75,4) bu uygulamayı doğru bulmamaktadır. 43 kişi (%75,4) sınıf öğretmenlerinin BİLSEM tanılamasına öğrenci önermesini doğru bulmadıklarını belirtmişlerdir. Bu grup, öğrencilerin bu alandaki yeteneklerinin daha doğru bir şekilde tespit edilebilmesi için müzik ve resim öğretmenlerinin öneride bulunması gerektiğini savunmuşlardır. Müzik ve resim öğretmenleri, kendi alanlarında uzmanlaşmış bireyler olarak öğrencilerin bu özel yeteneklerini daha iyi değerlendirebilir ve doğru önerilerde bulunabilirler. Ayrıca, bu görüşteki katılımcılar, sınıf öğretmenlerinin genel yetenekleri değerlendirme konusunda

daha sınırlı bir bakış açısına sahip olabileceklerini ve bu nedenle daha uzman kişilerden gelen değerlendirmelerin daha sağlıklı olacağını vurgulamışlardır.

Katılımcılar, sınıf öğretmenlerinin öğrenci önerme konusunda eksik bir uygulama içinde olduklarını düşünmektedirler. Sınıf öğretmenlerinin öğrenciyi sınıf içerisinde daha iyi tanımaları, onlarla daha fazla etkileşimde bulunmaları avantaj sağlasa da, müzik ve resim öğretmenlerinin bu alandaki uzmanlıkları ve deneyimleri nedeniyle öneri sürecinde daha etkili olabilecekleri savunulmuştur.

Araştırma kapsamında, sınıf öğretmenleri ile yapılan görüşmelerde “BİLSEM tanınması için öğrenci önerirken öğretmen olarak velilerin baskısına maruz kalıyor musunuz?” ve “BİLSEM tanınması için öğrenci önerirken öğretmen olarak velilerin baskısına maruz kalma durumunu nasıl değerlendiriyorsunuz?” soruları yöneltilmiştir. Sınıf öğretmenlerine yöneltilen sorular kapsamında elde edilen verilerin betimsel ve içerik analizi sonucu çözümlenmesi sonucu ulaşılan bulgular Tablo 26’da verilmiştir.

Tablo 26

Sınıf Öğretmenlerinin BİLSEM Tanınmasına Öğrenci Önerirken Veli Baskısına Maruz Kalma Durumlarına İlişkin Bulgular

Soru	Cevaplar	n
BİLSEM tanınması için öğrenci önerirken öğretmen olarak velilerin baskısına maruz kalıyor musunuz?	Evet	38
	Hayır	20
Tema	Kodlar	f
Öğrenci önerme aşamasında veli baskısına maruz kalma durumu	Her velinin çocuğunun özel ve yetenekli olduğuna inanması	11
	Olumsuz bir durum	9
	Müdahaleye izin verilmemeli	7
	Bilinçsizlik	6
	Tanılama sürecinin yanlışlığı	6
	Baskıda kalmıyorum.	6
	Veliler haklı normal bir durum	4
	Yıpratıcı bir durum	3
	Velilerin müdahalesi yanlış bir davranış	3
	Bilgilendirme yaparak aşılacak bir durum	2

Araştırmada katılımcı sınıf öğretmenlerine BİLSEM tanınması için öğrenci önerme sürecinde velilerden gelen baskı ile karşılaşp karşılaşmadıkları ve gelmişse bu baskıyı nasıl değerlendirdikleri sorulmuştur. Araştırmada öğretmenlerin büyük bir kısmı, BİLSEM

tanılaması için öğrenci önerirken velilerden baskı gördüklerini belirtmişlerdir. Katılımcıların 38'i (%65,5) velilerin baskısına maruz kaldıklarını ifade ederken, 20 katılımcı (%34,5) böyle bir baskı hissetmediklerini belirtmiştir.

Veliler tarafından uygulanan baskının çeşitli şekillerde ifade edildiği gözlemlenmiştir. Birçok sınıf öğretmeni, velilerin çocuklarının özel ve yetenekli olduğuna inandığını ve bu sebeple tanılama için önerilen öğrenci listelerinde yer almak amacıyla yoğun bir şekilde baskı yaptıklarını dile getirmiştir. 11 öğretmen, her velinin çocuğunun özel ve yetenekli olduğuna inanmasını, baskının ana nedeni olarak görmektedir. Bu durum velilerin çocuklarının potansiyelini fark etmeleri ve BİLSEM gibi özel yetenek tanılmasında yer almasını istemelerinden dolayı yaşandığını belirtmişlerdir. Bazı öğretmenlerin veliler tarafından yapılan baskıyı olumsuz bir durum olarak değerlendirmiştir. 9 öğretmen, velilerin baskısının hem öğretmenler hem de öğrenciler için yıpratıcı ve zararlı olabileceğini, tanılama sürecinin doğru yapılmasını engellediğini belirtmiştir. Bu öğretmenler, velilerin müdahalesinin tanılama sürecinde yanlışlıklar yaratabileceği endişesini taşımaktadır. Velilerin bu konuda daha bilinçli olmalarının önemli olduğunu vurgulayan 6 öğretmen, bilinçsizlik nedeniyle yapılan müdahalelerin süreci olumsuz etkilediğini ifade etmiştir. Ayrıca, öğretmenlerin çoğunluğu, velilerin bu baskıyı tanılama sürecine dâhil olmadan, öğretmenlerin uzmanlık alanlarına müdahale etmeden kabul etmeleri gerektiğini savunmuşlardır. 7 öğretmen, velilerin müdahalelerine izin verilmemesi gerektiği ve bu tür müdahalelerin eğitim süreçlerini zedeleyebileceği görüşünü dile getirmiştir. 3 öğretmen ise velilerin bu tür müdahalelerini yanlış bir davranış olarak nitelendirerek, baskının aşılması için daha fazla bilgilendirme yapılmasının gerekli olduğunu ifade etmiştir. Bazı öğretmenler, velilerin baskı yapmalarını normal ve kabul edilebilir bir durum olarak değerlendirmiştir. 4 öğretmen, velilerin çocuklarının başarılı olmasını istemelerinin doğal olduğunu ve bu baskıyı haklı bir çaba olarak gördüklerini belirtmiştir. Yine de, öğretmenler bu sürecin olumsuz sonuçlar doğurabileceği konusunda hem fikir olmuşlardır.

Araştırma kapsamında, sınıf öğretmenleri ile yapılan görüşmelerde “Öğrencilerin kendi sınıf ortamları dışında farklı bir ortamda, “sınav” psikolojisine maruz kalarak BİLSEM tanılmasına girmelerini doğru buluyor musunuz?” ve “Öğrencilerin kendi sınıf ortamları dışında farklı bir ortamda, “sınav” psikolojisine maruz kalarak BİLSEM tanılmasına girmelerini, öğrencilerin henüz o yaşta yaşadığı psikolojik etkiyi düşünerek değerlendirebilir misiniz?” soruları yöneltilmiştir. Sınıf öğretmenlerine yöneltilen sorular kapsamında elde edilen verilerin betimsel ve içerik analizi sonucu çözümlenmesi sonucu ulaşılan bulgular Tablo 27’de verilmiştir.

Tablo 27

Öğrencilerin Farklı Ortamlarda BİLSEM Tanılmasına Girmelerinin Doğruluğuna İlişkin Bulgular

Soru	Cevaplar	n
Öğrencilerin kendi sınıf ortamları dışında farklı bir ortamda, “sınav” psikolojisine maruz kalarak BİLSEM tanılmasına girmelerini doğru buluyor musunuz?	Evet	20
	Hayır	38
Tema	Kodlar	f
Tanılama Ortamının Etkileri	Uygun değil	13
	Kaygı ve stres artışı	12
	Yeteneklerin sergilenmesini olumsuz etkilemekte	11
	Uygun	9
	Psikolojilerini etkilemekte	9
	Kendi okullarında yapılmalı	8
	Sınav alışkanlığı kazandırması	6
	Psikolojilerini çok fazla etkilememekte	5

Araştırma bulgularına göre, öğrencilerin kendi sınıf ortamları dışında farklı bir ortamda, “sınav” psikolojisine maruz kalarak BİLSEM tanılmasına girmelerinin doğru olup olmadığı konusunda öğretmenlerin büyük bir kısmı olumsuz bir tutum sergilemektedir. Toplamda 38 öğretmen (%65,5) bu durumu doğru bulmazken, 20 öğretmen (%34,5) ise bu durumu kabul edilebilir olarak değerlendirmiştir. Bu durumun öğretmenler tarafından nasıl değerlendirildiğine bakıldığında, çoğunluğun öğrencilerin yaşlarına ve gelişim seviyelerine uygun bir tanılama ortamının oluşturulması gerektiğini savunduğu görülmektedir. 13 öğretmen, öğrencilerin kendi sınıf ortamları dışında farklı bir ortamda tanılamaya

girmelerinin uygun olmadığını belirtmiştir. Bu görüş, öğrencilerin daha güvenli ve rahat bir ortamda tanılama yapmalarının gerektiği düşüncesine dayanmakta olup, farklı bir ortamda yapılan tanılamamanın öğrencilerin psikolojik durumunu olumsuz etkileyebileceği endişesini taşımaktadır. Ayrıca, öğretmenlerin önemli bir kısmı (12 öğretmen), tanılama sisteminin öğrenciler üzerinde kaygı ve stres artışına yol açacağını ve bu durumun tanılama sonuçlarını olumsuz yönde etkileyebileceğini ifade etmiştir. Bu kaygı, öğrencilerin yeteneklerini tam olarak sergileyememelerine yol açabilecek bir engel teşkil etmektedir. Öğrencilerin, normal eğitim ortamlarında daha rahat ve güvenli bir şekilde performanslarını sergileyebileceği, tanılamamanın öğrencilerin gelişimsel ihtiyaçlarına uygun bir şekilde yapılması gerektiği vurgulanmaktadır. Bununla birlikte, bazı öğretmenler, farklı ortamda yapılan tanılamamanın öğrencilerin sınav psikolojisini anlamalarına ve sınav alışkanlığı kazanmalarına yardımcı olabileceğini düşünmektedir. 6 öğretmen, farklı bir ortamda yapılan tanılamamanın öğrencilerin sınav psikolojisini deneyimlemelerine ve buna uygun davranışlar geliştirmelerine olanak sağlayacağını belirtmiştir. Ancak, bu görüş, azınlıkta kalan bir görüş olup, öğretmenlerin büyük kısmı, öğrencilerin gelişimsel ve psikolojik ihtiyaçlarının göz önünde bulundurulması gerektiğini savunmaktadır.

Araştırma kapsamında, sınıf öğretmenleri ile yapılan görüşmelerde “BİLSEM tanılmasına girecek öğrencilerin üzerinde tanılamayı başarılı geçmelerine yönelik veli baskısı hissediyor musunuz?” ve “BİLSEM tanılmasına girecek öğrencilerin üzerinde tanılamayı başarılı geçmelerine yönelik veli baskısını nasıl değerlendiriyorsunuz?” soruları yöneltilmiştir. Sınıf öğretmenlerine yöneltilen sorular kapsamında elde edilen verilerin betimsel ve içerik analizi sonucu çözümlenmesi sonucu ulaşılan bulgular Tablo 28’de verilmiştir.

Tablo 28

Öğrencilerin BİLSEM Tanılmasına Girerken Veli Baskısına Maruz Kalma Durumlarına İlişkin Bulgular

Soru	Cevaplar	n
BİLSEM tanılmasına girecek öğrencilerin	Evet	39

üzerinde tanılamayı başarılı geçmelerine yönelik veli baskısı hissediyor musunuz?	Hayır	14
	Fikrim Yok	5
Tema	Kodlar	f
	Velilere sınava çok fazla anlam yüklemesi	19
	Bilinçsizlik	15
	Velilerin kişisel hırsları	11
Öğrenciler üzerindeki veli baskısı	Olumsuz bir durum	10
	Öğrencilerin yeteneklerinin sergilemesine olumsuz etki etmekte	6
	Normal bir durum	4
	Veli bu sistemin dışında bırakılmalı.	3

Araştırma sonuçları, BİLSEM tanınmasına girecek öğrenciler üzerinde velilerin baskılarının önemli bir sorun oluşturduğunu ortaya koymaktadır. Toplamda 39 öğretmen (%65,9) BİLSEM tanınmasına girecek öğrencilerin üzerinde tanınmasına başarılı geçmelerine yönelik veli baskısı hissettiklerini belirtmiş, 14 öğretmen (%24,1) böyle bir baskı hissetmediklerini ifade etmiştir. 5 öğretmen (%8,5) ise bu konuda herhangi bir görüş belirtmemiştir. Bu bulgular, BİLSEM tanılama sürecinde velilerin önemli bir etkiye sahip olduğunu ve öğretmenlerin büyük çoğunluğunun, öğrencilerin üzerinde baskı oluşturan bu durumu fark ettiklerini göstermektedir.

Baskının sebepleri üzerine yapılan değerlendirmeler, velilerin BİLSEM tanınmasını aşırı derecede önemli bir konu olarak görmelerinin bu baskıyı pekiştirdiğini ortaya koymaktadır. 19 öğretmen, velilerin tanılamaya çok fazla anlam yüklediğini ve bunun da öğrenciler üzerinde aşırı bir baskı oluşturduğunu ifade etmiştir. Bu durum, öğrencilerin tanılamayı sadece bir başarı ölçütü olarak değil, aynı zamanda kendilerini ve ailelerini onurlandırma fırsatı olarak görmelerine neden olmaktadır. Bu baskının, öğrencilerin tanılamayı başarılı geçme adına aşırı bir motivasyona yönelmesine yol açtığı, ancak aynı zamanda psikolojik yük taşıyabileceği belirtilmiştir. Bunun yanı sıra, 15 öğretmen, velilerin bilinçsizlikten kaynaklanan yanlış beklentiler içinde olduklarını ve bu nedenle baskı oluşturdıklarını ifade etmiştir. Veli bilinçsizliği, bazen öğrencilerin yeteneklerini doğru bir şekilde anlamamaktan ve değerlendirememekten kaynaklanmakta, dolayısıyla veliler yüksek başarı beklentileriyle öğrencileri gereksiz yere zorlayabilmektedir. Bu

durum, hem öğrencilerin gelişimini hem de tanılama sürecindeki performanslarını olumsuz şekilde etkileyebilir.

Birkaç öğretmen, velilerin kişisel hırslarının da bu baskıyı artıran bir diğer faktör olduğunu belirtmiştir. 11 öğretmen, velilerin kendi kişisel hedeflerine ve isteklerine öğrencileri yönlendirdiğini ve bunun da öğrenciler üzerinde yanlış bir baskı yaratabileceğini ifade etmiştir. Bu durumda, öğrencilerin tanılamayı başarılı geçme isteği kişisel başarı beklentilerine ve ailelerin gelecek planlarına bağlı hale gelebilir. Birçok öğretmen, bu durumu olumsuz bir gelişme olarak değerlendirmiştir. 10 öğretmen, velilerin bu tür aşırı baskılarının, öğrencilerin tanılama esnasındaki performansını olumsuz etkileyebileceğini belirtmiştir. Baskı altında kalan öğrencilerin, doğal yeteneklerini sergileyememesi ve doğru bir şekilde kendilerini ifade edememesi, bu baskının ne denli zararlı olabileceğini göstermektedir. Diğer yandan, bazı öğretmenler, velilerin bu tür bir baskı yapmalarını “normal bir durum” olarak değerlendirmiştir. 4 öğretmen, velilerin bu baskıyı yapmalarının beklendiği bir durum olduğunu ve bunun doğal bir sonuç olarak kabul edilmesi gerektiğini belirtmiştir. Ancak bu görüş, araştırma sonuçlarının küçük bir kısmını oluşturmaktadır ve öğretmenlerin çoğunluğu, velilerin aşırı baskı yapmalarını sorunlu bir durum olarak görmektedir. Son olarak, bazı öğretmenler, velilerin bu süreçte çok fazla yer almaması gerektiğini savunmuş ve 3 öğretmen, velilerin bu sistem dışında bırakılması gerektiğini belirtmiştir.

Araştırma kapsamında, sınıf öğretmenleri ile yapılan görüşmelerde “BİLSEM tanılamasının ilk aşaması olan Grup Tarama Uygulaması’nı yetenek alanlarında (resim-müzik) tanılamaya girecek öğrenciler için gerekli buluyor musunuz?” ve “BİLSEM tanılamasının ilk aşaması olan Grup Tarama Uygulaması’nı yetenek alanlarında (resim-müzik) tanılamaya girecek öğrenciler için gerekliliğini nasıl değerlendirirsiniz?” soruları yöneltilmiştir. Sınıf öğretmenlerine yöneltilen sorular kapsamında elde edilen verilerin betimsel ve içerik analizi sonucu çözümlenmesi sonucu ulaşılan bulgular Tablo 29’da verilmiştir.

Tablo 29

BİLSEM Tanılamasının İlk Aşaması Olan Grup Tarama Uygulaması'nı Yetenek Alanlarında Tanılamaya Girecek Öğrenciler İçin Gerekliliğine İlişkin Bulgular

Soru	Cevaplar	n
BİLSEM tanılamasının ilk aşaması olan Grup Tarama Uygulaması'nı yetenek alanlarında (resim-müzik) tanılamaya girecek öğrenciler için gerekli buluyor musunuz?	Evet	11
	Hayır	37
	Fikrim Yok	10
Tema	Kodlar	f
	Resim ve müzik için uygun değil	20
	Yetersiz bir uygulama	12
	Farklı araçlarla değerlendirme yapılmalı	10
	Uygulamalı sınav yapılmalı	10
	Doğru/Yeterli	9
BİLSEM tanılamasında Grup Tarama (Tablet) Uygulaması'nın gerekliliği	Yetenekli öğrencinin tespitini zorlaştırmakta	5

Araştırma bulguları, BİLSEM tanılamasının ilk aşaması olan Grup Tarama Uygulaması'nın resim ve müzik gibi yetenek alanlarında öğrencilerin tanılamaya girmesi için gerekliliği konusunda öğretmenlerin farklı görüşler sunduğunu göstermektedir. 58 öğretmenden 11'i (%19) Grup Tarama Uygulaması'nın yetenek alanları için gerekli olduğunu belirtirken, 37 öğretmen (%63,8) bu uygulamanın gerekliliğine karşı çıkmış ve 10 öğretmen (%17,2) ise bu konuda herhangi bir görüş belirtmemiştir.

Grup Tarama Uygulaması'nın resim ve müzik gibi yaratıcı ve uygulamalı yetenekleri ölçmeye yönelik yeterli olmadığı yönünde birçok öğretmenin görüş bildirdiği görülmüştür. 20 öğretmen (%34,5) Grup Tarama Uygulaması'nın resim ve müzik gibi alanlar için uygun olmadığını, bu tür uygulamaların yetenekli öğrencilerin doğru bir şekilde değerlendirilmesine olanak sağlamadığını ifade etmiştir. Öğretmenlerin bir kısmı, Grup Tarama Uygulaması'nın öğrencilerin gerçek yeteneklerini ve becerilerini doğru bir şekilde sergileyemeyeceğini düşünmekte ve bu durumun öğrencilerin potansiyellerinin tam anlamıyla değerlendirilememesine yol açacağını savunmaktadır. Ayrıca, 12 öğretmen (%20,7) Grup Tarama Uygulaması'nı “yetersiz bir uygulama” olarak değerlendirmiştir. Bu görüş, Grup Tarama Uygulaması'nın yalnızca teorik ya da yazılı bilgiye dayalı bir değerlendirme sunduğu ve bunun müzik ve resim gibi yaratıcı alanlarda yeterli bir ölçüm yapmadığına işaret etmektedir.

Bazı öğretmenler, yetenek alanlarındaki tanılamada farklı araçlarla değerlendirme yapılmasının gerektiğini savunmuşlardır. 10 öğretmen (%17,2) farklı değerlendirme araçlarının kullanılması gerektiğini belirtirken, yine 10 öğretmen (%17,2) uygulamalı bir tanılama yapılmasının daha doğru bir değerlendirme yöntemi olacağını ifade etmiştir. Bu görüşler, özellikle müzik ve resim gibi alanlarda öğrencilerin yeteneklerini en iyi şekilde sergileyebileceği, somut ve uygulamalı tanılamaların daha etkili olacağına dair bir kanaate işaret etmektedir. Öğrencilerin yeteneklerini sadece tablet üzerinden ya da yazılı testlerle değerlendirmek yerine, doğrudan uygulama yaparak ve gözlemleyerek değerlendirme yapılmasının gerektiği vurgulanmıştır. Buna karşın, 9 öğretmen (%15,5) Grup Tarama Uygulaması'nın doğru ve yeterli bir uygulama olduğunu düşünmektedir. Bu görüşteki öğretmenler, teknolojinin eğitimdeki yerini ve gelişen dijital araçları olumlu bir şekilde değerlendirmektedir, Grup Tarama Uygulaması'nın öğrencilere daha adil ve eşit fırsatlar sunduğuna inanmaktadırlar. Ancak bu görüş, öğretmenlerin büyük çoğunluğu tarafından benimsenmemiştir. Son olarak, 5 öğretmen (%8,6), Grup Tarama Uygulaması'nın yetenekli öğrencilerin tespitini zorlaştırdığına dikkat çekmiştir. Bu görüş, tablet üzerinden yapılan uygulamanın öğrencilerin yaratıcılıklarını ve doğal yeteneklerini sergileyemedikleri bir değerlendirme biçimi sunduğu ve bu durumun öğrencilerin yeteneklerinin yanlış bir şekilde değerlendirilmesine yol açabileceği endişesini taşımaktadır.

Araştırma kapsamında, sınıf öğretmenleri ile yapılan görüşmelerde “BİLSEM resim alanı için yetenekli olduğuna inanarak önerdiğiniz öğrencilerden ilk aşamada (Grup Tarama Uygulaması) elenen öğrenciniz var mı?” ve “BİLSEM resim alanı için yetenekli olduğuna inanarak önerdiğiniz öğrencilerden ilk aşamada (Grup Tarama Uygulaması) elenen öğrencilerin durumu hakkında neler söyleyebilirsiniz?” soruları yöneltilmiştir. Bu sorulara sınıf öğretmenlerinin verdikleri cevapların betimsel ve içerik analizi ile çözümlenmesi sonucu ulaşılan bulgular Tablo 30'da verilmiştir.

Tablo 30

BİLSEM Tanılamasına Öğrenci Öneren Sınıf Öğretmenlerinin İlk Aşamada (Grup Tarama Uygulaması) Öğrencilerinin Elenmesine İlişkin Bulgular

Soru	Cevaplar	n
BİLSEM’e resim alanı için yetenekli olduğuna inanarak önerdiğiniz öğrencilerden ilk aşamada (Grup Tarama Uygulaması) elenen öğrenciniz var mı?	Evet	41
	Hayır	10
	Fikrim Yok	7
Tema	Kodlar	f
	Değerlendirme şeklinde kaynaklı elenme durumu	10
	Olumsuz bir durum	8
	Olabilecek bir durum	7
	Sınav stresinden kaynaklı elenme durumu	5
	Tablet kullanımı konusunda yetersizlik	5
	Öğrencilere yöneltilen sorular uygun olmaması	4
	Süre sıkıntısı	3

Araştırmada, BİLSEM’e resim alanı için yetenekli olduğuna inanarak önerilen öğrencilerden, ilk aşamada (Grup Tarama Uygulaması) elenenlerin durumu ele alınmıştır. Sonuçlar, öğretmenlerin büyük bir kısmının, ilk aşamada elenen öğrencilerin durumu hakkında çeşitli olumsuz etmenlere dikkat çektiğini ortaya koymaktadır.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin 41’i (%64,1), BİLSEM’e resim alanı için yetenekli olduğuna inandıkları öğrencilerinin ilk aşamada elendiğini bildirmiştir. Bu durumu değerlendiren öğretmenler, elenme nedenlerini genellikle dışsal etmenlere bağlamışlardır. Öğretmenlerin bir kısmı, öğrencilerin değerlendirme biçiminin veya tanılayanın yapılış şeklinin kaynaklı olarak elendiğini ifade etmiştir. 10 öğretmen (%15,9), değerlendirme şeklinin öğrencilerin yeteneklerini doğru şekilde yansıtmadığı ve bu yüzden elenmelerine neden olduğu görüşündedir. Bu öğretmenler, Grup Tarama Uygulaması’nın yetenek alanları için objektif ve kapsamlı bir değerlendirme sunmadığını, dolayısıyla yetenekli öğrencilerin gözden kaçabileceğini düşünmektedirler.

Öğretmenlerin bir diğer kaygılandığı durum ise uygulama sürecinin stresi ve süre kısıtlamalarıyla ilgilidir. 5 öğretmen (%7,9), öğrencilerin uygulama sırasında yaşadıkları stresin, özellikle ilk aşamada elenme durumuna yol açtığını belirtmiştir. Bu görüş, “sınav” psikolojisinin, yaratıcı alanlarda yeteneklerini en iyi şekilde sergileyemeyen öğrenciler

üzerinde olumsuz etkiler yarattığını göstermektedir. Ayrıca, süre kısıtlamaları da önemli bir sorun olarak öne çıkmaktadır. 3 öğretmen (%4,8), uygulamada verilen sürenin yetersiz olduğunu ve bu yüzden öğrencilerin kendilerini tam anlamıyla ifade edemediklerini, bu sebeple elendiklerini ifade etmişlerdir. Bir başka önemli konu ise teknolojik araçların kullanımıyla ilgilidir. 5 öğretmen (%7,9), öğrencilerin Grup Tarama Uygulaması'nda teknolojiyi kullanmada yetersiz kaldıkları için elendiklerini belirtmiştir. Bu durum, teknolojiye uyum sağlayamayan ya da uygulamanın dijital ortamda yapılmasından dolayı zorlanan öğrencilerin mağdur olmasına yol açabileceğini göstermektedir. Ayrıca, 4 öğretmen (%6,3) tarafından, uygulamada öğrencilere yöneltilen çoktan seçmeli soruların uygun olmadığı belirtilmiştir. Öğrencilerin yeteneklerini doğru şekilde yansıtabilmeleri için soruların daha uygun ve özgürlük tanıyıcı olması gerektiği ifade edilmiştir.

Araştırma kapsamında, sınıf öğretmenleri ile yapılan görüşmelerde “Bir okuldaki 1., 2., 3. sınıf öğrencilerinin tamamının sınıf öğretmenin seçimi dışında yapılan bir uygulama ile yerinde inceleme metodu kullanılarak öğrencinin kendi sınıf ortamında, sürece dayalı bir şekilde BİLSEM resim alanı için öğrenci seçilmesini ister miydiniz? (BİLSEM Resim alanı için geliştirilen bu tarama aracı ile her okuldan %20 öğrenci önermek yerine tüm 1., 2. ve 3. sınıf öğrencileri bu taramaya katılacak, sınıf öğretmenin öğrenci seçme sorumluluğu olmayacak, öğrenci kendi sınıfında uygulamaya girecek, öğrenci tanılama sürecine girdiğinin farkına varmayacak ve sınıfta bir etkinlik yapıldığını düşünerek “sınav” psikolojisine maruz kalmayacak, tek bir günde yetenekli olup olduğuna karar verilmektense süreç içerisinde yetenek izlenmesi yapılacaktır.)” ve “BİLSEM Resim alanı için yukarıda anlatılan şekilde bir tarama aracının geliştirildiğini düşündüğünüzde olumlu-olumsuz eleştirileriniz nelerdir? soruları yöneltilmiştir. Sınıf öğretmenlerine yöneltilen sorular kapsamında elde edilen verilerin betimsel ve içerik analizi sonucu çözümlenmesi sonucu ulaşılan bulgular Tablo 31’de verilmiştir.

Tablo 31

*Önerilen Yeni Kriterlere Göre BİLSEM Tanılamasında Öğrenci Seçim Sürecine İlişkin**Bulgular*

Soru	Cevaplar	n
Bir okuldaki 1., 2., 3. sınıf öğrencilerinin tamamının sınıf öğretmeninin seçimi dışında yapılan bir uygulama ile yerinde inceleme metodu kullanılarak öğrencinin kendi sınıf ortamında, sürece dayalı bir şekilde BİLSEM resim alanı için öğrenci seçilmesini ister miydiniz? (BİLSEM Resim alanı için geliştirilen bu tarama aracı ile her okuldan %20 öğrenci önermek yerine tüm 1., 2. ve 3. sınıf öğrencileri bu taramaya katılacak, sınıf öğretmenin öğrenci seçme sorumluluğu olmayacak, öğrenci kendi sınıfında uygulamaya girecek, öğrenci tanılama sürecine girdiğinin farkına varmayacak ve sınıfta bir etkinlik yapıldığını düşünerek “sınav” psikolojisine maruz kalmayacak, tek bir günde yetenekli olup olduğuna karar verilmektense süreç içerisinde yetenek izlenmesi yapılacaktır.)	Evet	46
	Hayır	6
	Fikrim Yok	6
Tema	Kodlar	f
	İyi bir uygulama olur.	27
	Yetenek keşfine olanak sağlar.	9
	Stres ve kaygıyı azaltır.	6
	Adil bir uygulama olur.	5
	Daha objektif bir uygulama olur.	5
	Öğretmenler ve öğrenciler veli baskısından kurtulur.	4
	Uygulama sürecinde zorluk çıkabilir.	3
Araştırma kapsamında uygulanan tanılama aracının olumlu/olumsuz yönleri		

Bu araştırma, BİLSEM resim alanı için geliştirilen yeni bir tarama aracının uygulanıp uygulanmaması konusunu ele almaktadır. Söz konusu araç, öğrencilerin kendi sınıf ortamlarında, öğretmenlerinin müdahalesi olmaksızın ve “sınav” psikolojisine girmeden, yerinde tanılama yapılarak sürece dayalı bir şekilde değerlendirilmelerini hedeflemektedir. Öğrenciler bu tanılama aracına katıldıklarında, yalnızca %20’lik bir öğrenci önerilme kısıtlaması yerine, tüm 1, 2 ve 3. sınıf öğrencileri bu sürece dâhil edilmesi gerektiği öğretmen görüşlerinden yola çıkılarak belirlenmiştir. Öğretmenlerin görüşlerine göre öğrencilerin, farklı bir ortamda tanılama yerine bir etkinlik yapıyormuş gibi düşünerek ve yeteneklerinin süreç boyunca gözlemlenmesi sağlanarak değerlendirilmesini gerektiren bir sistem önerisini destekledikleri belirlenmiştir.

Araştırma sonuçlarına göre, öğretmenlerin büyük çoğunluğu (%76,6) bu yeni uygulama yöntemini olumlu değerlendirmektedir. 46 öğretmen, sınıf öğretmenlerinin öğrenci seçme sorumluluğunun ortadan kaldırılması ve öğrencilerin “sınav” psikolojisinden uzak bir ortamda değerlendirilmesi gerektiğini ifade etmiştir. Bu görüş, öğrencilerin doğal yeteneklerinin daha iyi gözlemlenebilmesi için daha rahat bir ortam yaratılmasının önemini vurgulamaktadır.

Öğretmenler, öğrencilerin tanılama sürecinin vermiş olduğu kaygı ve strese maruz kalmadan yeteneklerinin sergilenebileceği bir ortamda daha doğru sonuçlar alınabileceğini düşünmektedirler. Bu tür bir tarama aracının yetenek keşfine olanak sağlaması önemli bir avantaj olarak görülmektedir. Katılımcı öğretmenlerin %19,8'i bu aracın, öğrencilerin doğal yeteneklerini ortaya çıkarmada daha etkili olacağına inanmaktadır. Bu uygulama, aynı zamanda daha adil ve objektif bir değerlendirme yapılmasını sağlayacaktır.

Öğrenciler, öğretmenlerinin veya velilerinin baskısı altında kalmaksızın sadece kendi yetenekleriyle değerlendirilmiş olacaklar ve bu da değerlendirme sürecinin daha güvenilir hale gelmesini sağlayacaktır. Ayrıca, öğretmenlerin ve öğrencilerin veli baskısından kurtulacakları düşüncesi de öğretmenler tarafından olumlu bir sonuç olarak vurgulanmıştır. Öğrencilerin sadece yeteneklerine odaklanılması, onların doğal potansiyellerini daha doğru bir şekilde ortaya koymalarına imkân tanıyacaktır. Bununla birlikte, bazı öğretmenler (%10) bu yeni uygulamanın bazı zorluklar doğurabileceği konusunda endişelidir. Bazı öğretmenler, uygulama sürecinde zorlukların çıkabileceğini belirtmişlerdir. Özellikle, öğrencilerin bir etkinlik yaparken bu etkinliğin değerlendirme amacına uygun olup olmayacağı konusunda belirsizlikler yaşanabilir. Ayrıca, öğrencilerin sürekli bir şekilde gözlemlenmesi ve sürecin düzgün bir şekilde yönetilmesi, öğretmenler için daha fazla zaman ve çaba gerektirebilir. Bu durum, uygulamanın bazı okullarda ya da sınıflarda etkili bir şekilde uygulanmasının zor olabileceği anlamına gelebilir.

BÖLÜM V

SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Uygulamaya Yönelik Sonuçlar

Araştırmada geliştirilen tanılama aracında yerinde tanılama ve sürece dayalı bir değerlendirme sistemi olduğu için öğrencilere, performanslarını daha iyi gösterebilecekleri bir imkân verilmeye çalışılmıştır. BİLSEM resim alanına alternatif olarak geliştirilen bu tanılama aracı ile her okuldan %20 öğrenci önermek yerine tüm 2. sınıfların uygulamaya dâhil olabileceğinin, sınıf öğretmeninin BİLSEM’e öğrenci seçme sorumluluğu kaldırılarak değerlendirme aşamasında alan uzmanlarının devreye girebileceğinin, öğrenci farklı sınıf ortamında değil de kendi sınıfında uygulamaya girebileceğinin, “sınav” psikolojisine maruziyetinin ve veli baskısının ortadan kaldırılabilceğinin, tek bir günde değil süreç içerisinde yetenek izlenmesi yapılabileceğinin, yetenek alanları için BİLSEM’in ilk aşaması yerine saf yeteneğin üstünlüğü aranabileceğinin daha sağlıklı olabileceği kanısına varılmıştır.

Sonuç olarak, bu yeni ölçme aracının geliştirilmesi, öğrencilerin doğal yeteneklerini daha doğru ve objektif bir şekilde ortaya koymalarını sağlayabilmek için önemli bir adım olduğu düşünülmektedir. Fakat uygulama sürecinin başarısı, öğretmenlerin desteklenmesine ve sürecin verimli bir şekilde planlanmasına bağlı olduğuna vurgu yapılmıştır.

5.1.1. Yüksek Sosyo-Ekonomik Durumdaki Ailelerin Olduğu Yerleşim Birimindeki Öğrenci Ürünlerine Ait Sonuçlar

Uzman-1 tarafından yapılan değerlendirmelerde, sosyo-ekonomik açıdan yüksek bölgede yer alan okulda öğrenim gören öğrenciler arasında Ö2 kodlu öğrencinin, 91,66 puan ortalamasıyla en yüksek başarıyı gösterdiği tespit edilmiştir. Ö2 kodlu öğrenciyi, 83 puanla Ö7 kodlu öğrenci takip etmektedir. Bu bulgular, Uzman-1'in resim alanında üstün yetenekli öğrencileri belirlemek için kullandığı değerlendirme aracı doğrultusunda, Ö2 kodlu öğrencinin kompozisyon, oran-orantı, çizgi yeteneği, perspektif, hareket ve yaratıcılık gibi altı temel kriterde öne çıktığını göstermektedir. Elde edilen bu sonuçlar, Ö2 kodlu öğrencinin özellikle resim alanındaki yeteneklerini sergilediğini ve diğer öğrenciler arasında dikkat çekici bir performans sergilediğini ortaya koymaktadır. Bu durum, sosyo-ekonomik koşulların bireysel yeteneklerin gelişimi üzerindeki etkisinin daha detaylı incelenmesi gerektiğini de işaret etmektedir.

Uzman-2 tarafından yapılan değerlendirme sonucunda, sosyo-ekonomik açıdan yüksek bölgede yer alan okulda öğrenim gören öğrenciler arasında Ö2 kodlu öğrencinin 95 puan ortalaması ile en yüksek başarıyı gösterdiği belirlenmiştir. Ö2 kodlu öğrenciyi, 85 puanla Ö7 ve Ö19 kodlu öğrenciler takip etmektedir. Uzman-2'nin resim alanında üstün yetenekli öğrencileri belirlemek amacıyla kullandığı değerlendirme aracı doğrultusunda, Ö2 kodlu öğrencinin kompozisyon, oran-orantı, çizgi yeteneği, perspektif, hareket ve yaratıcılık gibi altı temel kriterde yüksek performans sergilediği tespit edilmiştir. Bu bulgular, Ö2 kodlu öğrencinin sanatsal yeteneklerini çeşitli açılardan başarıyla ortaya koyduğunu ve sosyo-ekonomik açıdan yüksek bölgede öğrenim gören öğrenciler arasında öne çıktığını göstermektedir. Uzman-2'nin değerlendirmesi, bireysel yeteneklerin çok yönlü olarak ele alınmasının ve değerlendirme süreçlerinde detaylı bir yaklaşımın önemini vurgulamaktadır.

Araştırmacı tarafından yapılan değerlendirme sonucunda, sosyo-ekonomik açıdan yüksek bölgede yer alan okulda öğrenim gören öğrenciler arasında Ö2 kodlu öğrencinin 95 puan ortalaması ile en yüksek başarıyı gösterdiği tespit edilmiştir. Ö2 kodlu öğrenciyi 91,66 puanla Ö19 kodlu öğrenci, 87 puanla ise Ö7 kodlu öğrenci takip etmektedir. Araştırmacının resim alanında üstün yetenekli öğrencileri belirlemek amacıyla kullandığı değerlendirme aracı doğrultusunda, Ö2 kodlu öğrencinin kompozisyon, oran-orantı, çizgi yeteneği, perspektif, hareket ve yaratıcılık gibi altı temel kriterde yüksek performans sergilediği anlaşılmaktadır. Bu bulgular, Ö2 kodlu öğrencinin sanatsal yeteneklerini çok yönlü bir biçimde ortaya koyduğunu ve sosyo-ekonomik açıdan yüksek bölgede öğrenim gören öğrenciler arasında öne çıktığını göstermektedir. Araştırma, bireysel yeteneklerin ayrıntılı bir şekilde değerlendirilmesinin ve potansiyel sahibi öğrencilerin tanımlanmasının önemini vurgulamaktadır.

Uzmanlar ve araştırmacı tarafından resim alanında üstün yeteneği olan öğrencileri belirleme amacıyla yapılan değerlendirmeler sonucunda, sosyo-ekonomik açıdan yüksek bölgede yer alan okulda öğrenim gören öğrenciler arasında Ö2 kodlu öğrencinin 93,88 puanla en yüksek ortalamaya, Ö7 kodlu öğrencinin ise 85 puanla ikinci yüksek ortalamaya sahip olduğu belirlenmiştir. Elde edilen bu veriler doğrultusunda, uzmanlar ve araştırmacının kullandığı değerlendirme aracı temel alınarak, Ö2 ve Ö7 kodlu öğrencilerin kompozisyon, oran-orantı, çizgi yeteneği, perspektif, hareket ve yaratıcılık gibi kriterler açısından üstün performans gösterdiği ve resim alanında üstün yetenekli bireyler olduğu ifade edilebilir. Bu bulguların, bireysel yeteneklerin tespit edilmesinde ve desteklenmesinde önem taşıdığı düşünülmektedir.

Uzmanlar ve araştırmacı tarafından resim alanında üstün yeteneği olan öğrencileri belirleme amacıyla yapılan değerlendirmeler sonucunda elde edilen puanların kriterlere göre dağılımı incelendiğinde, Ö2 kodlu öğrencinin özellikle kompozisyon, oran-orantı, hareket ve yaratıcılık kriterlerinde en yüksek puanları aldığı belirlenmiştir. Bu bulgu, Ö2 kodlu öğrencinin resim alanında yalnızca genel bir yeteneğe değil, aynı zamanda bu

spesifik alanlarda da belirgin bir üstünlüğe sahip olduğunu göstermektedir. Öğrencinin bu kriterlerde gösterdiği performans, hem teknik beceri hem de yaratıcı düşünme açısından güçlü bir potansiyeli işaret etmektedir. Bu durum, bireysel yeteneklerin geliştirilmesi için daha hedefe yönelik eğitim programlarının oluşturulmasının önemini vurgulamaktadır.

Araştırma kapsamındaki uygulamaya, çeşitli sosyo ekonomik durumda ailelerin olduğu yerleşim birimindeki öğrenciler dâhil edilmiştir. Geliştirilen resim alanında üstün yetenekli bireylere yönelik tanılama aracı sonuçlarına göre resim alanında üstün yetenekli olarak belirlenen en fazla öğrenci, yüksek sosyo-ekonomik durumdaki ailelerin olduğu yerleşim biriminde yer almaktadır. Çitil ve Ataman’a (Çitil, Ataman, 2018) göre, genellikle üstün yetenekli öğrencilere yüksek sosyo-ekonomik seviyeden ailelerde daha sık karşılaşılmaktadır.

5.1.2. Orta Sosyo-Ekonomik Durumdaki Ailelerin Olduğu Yerleşim Birimindeki Öğrenci Ürünlerine Ait Sonuçlar

Uzman-1 tarafından yapılan değerlendirme sonuçlarına göre, sosyo-ekonomik açıdan orta bölgede bulunan bir okulda öğrenim gören öğrenciler arasında Ö5 kodlu öğrencinin 86,66 ortalama puanla en yüksek başarıyı gösterdiği tespit edilmiştir. Ö5 kodlu öğrenciyi, 55 puanla Ö2 kodlu öğrenci takip etmektedir. Bu sonuçlar, Uzman-1’in “Resim Alanında Üstün Yeteneği Olan Öğrencileri Belirleme Aracı” ile gerçekleştirdiği değerlendirmelere göre, Ö5 kodlu öğrencinin kompozisyon, oran-orantı, çizgi yeteneği, perspektif, hareket ve yaratıcılık gibi altı temel kriterde yüksek puanlar aldığını ortaya koymaktadır. Bu durum, Ö5 kodlu öğrencinin resim alanında belirgin bir yeteneğe sahip olduğunu ve bu yeteneklerin sosyo-ekonomik açıdan orta düzeydeki bir bölgede öğrenim gören öğrenciler arasında dikkat çektiğini göstermektedir. Ö5 kodlu öğrencinin bu özellikleri, öğrencinin resim alanındaki potansiyelini desteklemek için uygun eğitim ortamının sağlanması ve rehberlik programlarının geliştirilmesinin önemini vurgulamaktadır.

Uzman-2 tarafından yapılan değerlendirmelerde, sosyo-ekonomik açıdan orta bölgede bulunan bir okulda öğrenim gören öğrenciler arasında 5 kodlu öğrencinin 91,66 ortalama puanla en yüksek başarıyı gösterdiği belirlenmiştir. 5 kodlu öğrenciyi, 49 puanla 1 kodlu ğrenci takip etmektedir. Bu sonuçlara göre, Uzman-2'nin "Resim Alanında stn Yeteneği Olan ğrencileri Belirleme Aracı" ile yaptığı değerlendirmeler, 5 kodlu öğrencinin kompozisyon, oran-orantı, çizgi yeteneği, perspektif, hareket ve yaratıcılık gibi altı temel kriterde yüksek puanlar aldığını göstermektedir. Bu bulgu, 5 kodlu öğrencinin resim alanında dikkate değer bir yeteneğe sahip olduğunu ve sosyo-ekonomik açıdan orta düzeydeki bir bölgede öğrenim gören öğrenciler arasında ne çıktığını ortaya koymaktadır. 5 kodlu öğrencinin sanatsal potansiyelinin desteklenmesi, bu yeteneklerin geliştirilmesi ve daha ileri düzeye taşınması açısından önemli bir fırsat sunmaktadır.

Araştırmacı tarafından yapılan değerlendirme sonucunda, sosyo-ekonomik açıdan orta bölgede bulunan bir okulda öğrenim gören öğrenciler arasında 5 kodlu öğrencinin 93,33 ortalama puan ile en yüksek başarıyı gösterdiği belirlenmiştir. 5 kodlu öğrenciyi, 59 puanla 2 kodlu ğrenci takip etmektedir. Bu verilere göre, araştırmacının "Resim Alanında stn Yeteneği Olan ğrencileri Belirleme Aracı" ile yaptığı değerlendirme, 5 kodlu öğrencinin kompozisyon, oran-orantı, çizgi yeteneği, perspektif, hareket ve yaratıcılık gibi altı temel kriterde yüksek puanlar aldığını ortaya koymaktadır. Bu sonuç, 5 kodlu öğrencinin resim alanında dikkat çeken bir yeteneğe sahip olduğunu ve sosyo-ekonomik açıdan orta düzeyde bir bölgede öğrenim gören öğrenciler arasında sanatsal becerileriyle ne çıktığını göstermektedir. Öğrencinin bu yeteneklerinin desteklenmesi, gelişiminin sağlanması ve yeteneklerini daha ileri bir seviyeye taşıyacak fırsatlarla buluşturulması önerilmektedir.

Uzmanlar ve araştırmacı tarafından "Resim Alanında stn Yeteneği Olan ğrencileri Belirleme Aracı" ile yapılan değerlendirmeler sonucunda, sosyo-ekonomik açıdan orta bölgede bulunan okulda öğrenim gören öğrenciler arasında ortalaması en yüksek olan öğrencinin 90,55 puanla 5 kodlu ğrenci olduğu belirlenmiştir. Bu verilere göre,

uzmanlar ve araştırmacının değerlendirmelerine dayanarak, Ö5 kodlu öğrencinin kompozisyon, oran-orantı, çizgi yeteneği, perspektif, hareket ve yaratıcılık gibi temel kriterlerde üstün başarı gösterdiği ve resim alanında üstün yetenekli bir birey olduğu ifade edilebilir. Bu öğrencinin yeteneklerinin geliştirilmesi ve potansiyelini en üst düzeyde kullanabilmesi için uygun eğitim programları ile desteklenmesi önem taşımaktadır.

5.1.3. Düşük Sosyo-Ekonomik Durumdaki Ailelerin Olduğu Yerleşim Birimindeki Öğrenci Ürünlerine Ait Sonuçlar

Uzman-1 tarafından sosyo-ekonomik açıdan düşük bölgede öğrenim gören öğrencilerin ürünlerinin değerlendirilmesi sonucunda, Ö35 kodlu öğrencinin 43,75 ortalama puan ile en yüksek puana sahip öğrenci olduğu belirlenmiştir. Ö35 kodlu öğrenciyi, 37 puan ile Ö40 kodlu öğrenci takip etmektedir. Bu bulgulara göre, Uzman-1'in "Resim Alanında Üstün Yeteneği Olan Öğrencileri Belirleme Aracı" ile yaptığı değerlendirme doğrultusunda, Ö35 kodlu öğrenci, sosyo-ekonomik açıdan düşük bölgede yer alan okulda eğitim gören öğrenciler arasında kompozisyon, oran-orantı, çizgi yeteneği, perspektif, hareket ve yaratıcılık gibi altı kriter yönünden en yüksek puana sahip öğrencidir. Bu durum, Ö35 kodlu öğrencinin resim alanındaki potansiyelinin daha ileri boyuta taşınması için desteklenmesi gerektiğini göstermektedir.

Uzman-2 tarafından sosyo-ekonomik açıdan düşük bölgede yer alan okulda öğrenim gören öğrencilerin resim ürünlerinin değerlendirilmesi sonucunda, Ö35 kodlu öğrencinin 46,25 ortalama puan ile en yüksek puana sahip öğrenci olduğu tespit edilmiştir. Ö35 kodlu öğrenciyi, 41 puanla Ö31 kodlu öğrenci takip etmektedir. Bu bulgulara göre, Uzman-2'nin "Resim Alanında Üstün Yeteneği Olan Öğrencileri Belirleme Aracı" ile yaptığı değerlendirme doğrultusunda, Ö35 kodlu öğrencinin sosyo-ekonomik açıdan düşük bölgede öğrenim gören öğrenciler arasında kompozisyon, oran-orantı, çizgi yeteneği, perspektif, hareket ve yaratıcılık gibi altı kriterde en yüksek puana sahip olduğu görülmektedir. Bu sonuç, Ö35 kodlu öğrencinin resim alanındaki gelişiminin

desteklenmesi gerektiğini göstermektedir. Özellikle düşük sosyo-ekonomik bölgedeki öğrencilerin potansiyellerini ortaya koyabilmesi için uygun eğitim ortamları ve fırsatlar sağlanmalıdır.

Araştırmacı tarafından sosyo-ekonomik açıdan düşük bölgede yer alan okulda öğrenim gören öğrencilerin resim ürünlerinin değerlendirilmesi sonucunda, Ö35 kodlu öğrencinin 37,50 ortalama puan ile en yüksek puana sahip öğrenci olduğu tespit edilmiştir. Ö35 kodlu öğrenciyi, 33,33 puanla Ö10 kodlu öğrenci takip etmektedir. Bu bulgulara göre, araştırmacının “Resim Alanında Üstün Yeteneği Olan Öğrencileri Belirleme Aracı” ile yaptığı değerlendirmeye göre, Ö35 kodlu öğrencinin sosyo-ekonomik açıdan düşük bölgede öğrenim gören öğrenciler arasında kompozisyon, oran-orantı, çizgi yeteneği, perspektif, hareket ve yaratıcılık gibi altı kriterde en yüksek puan aldığı anlaşılmaktadır. Bu sonuç, Ö35 kodlu öğrencinin resim alanında geliştirilebilir bir yetenek sergilediğini ve öğrencinin bu alanda daha fazla desteklenmesi gerektiğini göstermektedir. Özellikle düşük sosyo-ekonomik bölgelerdeki öğrencilerin potansiyellerini ortaya koyabilmesi için gerekli eğitsel desteklerin ve fırsatların sağlanması önemlidir.

Uzmanlar ve araştırmacı tarafından yapılan değerlendirmelere göre, sosyo-ekonomik açıdan düşük bölgede bulunan okulda öğrenim gören öğrencilerin resim alanındaki üstün yetenekleri belirleme aracı ile yapılan değerlendirmelere göre, ortalaması en yüksek olan öğrenci 42,50 puanla Ö35 kodlu öğrenci olarak belirlenmiştir. Ancak, bu değerlendirmeler sonucunda sosyo-ekonomik açıdan düşük bölgede yer alan okulda öğrenim gören öğrenciler arasında, resim alanında üstün yetenekli bireylerin olmadığı söylenebilir. Bu, sosyo-ekonomik faktörlerin, özellikle düşük gelirli bölgelerde eğitim gören öğrencilerin yeteneklerini tam olarak ortaya koymalarına engel olabileceği bir durumu yansıtabilir. Bu gibi durumlarda, öğrencilerin potansiyellerini keşfetmelerini sağlamak için ek destekler ve fırsatlar sağlanması önemlidir.

Uzmanlar ve araştırmacı tarafından yapılan değerlendirmelere göre, sosyo-ekonomik açıdan düşük bölgede öğrenim gören öğrencilerin ürünleri incelendiğinde, Ö35 kodlu öğrenci kompozisyon, oran-orantı, hareket ve yaratıcılık gibi kriterlerde en yüksek puanları almıştır. Bu bulgu, Ö35 kodlu öğrencinin bu spesifik kriterlerde yüksek performans gösterdiğini ve bu alandaki yeteneklerinin belirli yönlerde öne çıktığını göstermektedir. Ancak, sosyo-ekonomik faktörlerin etkisini göz önünde bulundurursak, bu yüksek puanlar, öğrencinin sınıfındaki diğer öğrencilerle kıyaslandığında anlamlı bir üstünlük oluşturabilir. Bu durum, Ö35 kodlu öğrencinin resim alanında potansiyel bir yetenek taşıdığı ancak diğer kriterler ve genel performans açısından bu yeteneklerin tam olarak değerlendirilemediğini gösteriyor olabilir.

5.1.4. RAVEN Zekâ Testi Sonuçları

Araştırmada sosyo ekonomik açıdan yüksek bölgedeki okulda öğrenim gören öğrencilerden Ö2 ve Ö7, resim alanında üstün yetenekli olarak değerlendirilmiştir. Ayrıca, bu iki öğrencinin RAVEN Zekâ Testi sonuçları %95 (üstün) seviyesinde çıkmıştır. Bu bulgu, sanatsal yetenek ile üstün zekâ arasında bir bağlantı olabileceğini göstermektedir. Fakat önerilen iki öğrenci BİLSEM tanılmasına önerilmelerine rağmen biri ilk aşamada diğeri ise ikinci aşamada elenmiştir. Bu durum mevcut BİLSEM öğrenci seçim sisteminin öğrencinin sanatsal ve zihinsel yeteneklerini belirlemede yetersiz kalabildiği izlenimi doğurmaktadır.

Araştırma kapsamında resim alanında üstün yetenekli olarak belirlenen öğrencilerin BİLSEM'e öğrenci seçim sürecinde tespit edilemediği araştırmada ulaşılan kritik sonuçlar arasındadır. Uygulama ve görüşme sonucundan elde edilen verilere göre bu durumun en büyük sebebinin yetenek alanları için Grup Tarama Uygulaması olduğu düşünülmektedir. Bunu gün yüzüne çıkarmak için uygulanan RAVEN Zekâ Testi sonuçları

Araştırma sonuçları, sanatsal yetenek potansiyeli taşıyan öğrencilerin daha fazla desteklenmesi gerektiğini ortaya koymaktadır. Özellikle, resim alanında üstün yeteneği olduğu belirlenen öğrencilerin bu yeteneklerinin geliştirilmesi için özel eğitim programlarına ihtiyaç duyulduğu açık bir şekilde anlaşılmaktadır. Araştırma sürecinde hem uygulama aşamasında ortaya koyduğu resim çalışmalarıyla üstün yetenekli, hem de RAVEN Zekâ Testi sonuçlarında üstün zekâlı olarak belirlenen öğrenciler BİLSEM tanılmasında bu başarıyı elde edememişlerdir. Bu durum BİLSEM tanılama sisteminin öğrenciler üzerinde olumsuz etki yaratan sürecinden kaynaklı olabileceği düşünülmektedir. Elde edilen bu sonuçlar BİLSEM öğrenci değerlendirme süreçlerinin iyileştirilmesi gerektiğini bir kez daha kanıtladığını göstermektedir. Sanatsal yeteneklere sahip öğrencilerin doğru yönlendirilmesi ve bu yeteneklerin desteklenmesi için daha kapsamlı ve esnek değerlendirme kriterlerine ihtiyaç olduğu araştırmaya başlamadan önce bir problem olarak görülürken, bu problem araştırmada elde edilen sonuçlarla ispatlanmıştır. Bunun yanında araştırmanın çıkış noktasını oluşturan “Millî Eğitim Bakanlığı’nın resim alanında üstün yetenekli bireylerin belirlenmesinde yürüttüğü politikalar için etkili olabilecek bir tanılama aracının önerilmesi” amacının gerçekleştiği ve pozitif sonuçlarının tespit edildiği araştırma sonuçlarından anlaşılmaktadır.

Araştırma sürecinde orta sosyo-ekonomik düzeydeki ailelerin bulunduğu yerleşim birimlerindeki okulda öğrenim gören öğrenciler, resim alanında yeteneklerini ölçen tanılama aracı ve kullanılan RAVEN Zekâ Testi ile değerlendirilmiştir.

Orta sosyo-ekonomik düzeydeki ailelerin bulunduğu yerleşim birimlerindeki okulda araştırmaya katılan öğrencilerden yalnızca Ö5 kodlu öğrenci resim alanında üstün yetenekli olarak değerlendirilmiştir. Ö5 kodlu öğrenci, sınıf öğretmeni tarafından BİLSEM tanılması için önerildiği fakat BİLSEM’in ilk aşama olan Grup Tarama Uygulaması’nda elendiği belirlenmiştir Katılımcı öğrencilerden üçü (Ö3, Ö10 ve Ö16) BİLSEM öğrencisi olup yapılan araştırmada resim alanında üstün yetenekli olmadıkları belirlenmiştir. Bunun

yanında, müzik alanında önerilen bir öğrenci (Ö30) de BİLSEM'in ilk aşama uygulamasında elenmiştir.

Bu durum, sanatsal yeteneklerin mevcut değerlendirme kriterlerinde tam anlamıyla karşılık bulamadığını göstermektedir. Nitekim sınıf öğretmeni tarafından önerilen ve BİLSEM'in ilk aşama uygulamasında elenen Ö5'in araştırma sürecinde geliştirilen tanılama aracında resim alanında üstün yetenekli olduğu belirlenmiştir. Fakat RAVEN Zekâ Testi'nde %75'lik dilime girerek “normal” olarak belirlenmiştir. Bu zekâ testindeki sonuç, öğrencinin yetenekli olduğu alanda eğitim görmesini engellememeli diye düşünülmektedir. Sanatsal yetenekleri olan öğrencilerden yalnızca üçü BİLSEM'e kabul edilmiş, diğer önerilen öğrenciler tanılama sürecini tamamlayamamıştır. Bu sonuçla, yetenekli öğrencilerin değerlendirme süreçlerinin gözden geçirilmesi gerektiği düşünülmektedir. Ayrıca ortaya çıkan bu sonuç ile BİLSEM tanılama sisteminde var olan Grup Tarama Uygulaması'nın, yetenek alanlarında üstün yeteneğe sahip olan çoğu öğrencinin elenmesine sebep olduğu düşünülmektedir.

Araştırma ile öğrencilerin sanatsal ve zihinsel yeteneklerinin farklı düzeylerde olabileceği anlaşılmaktadır. Bir öğrenci sanatsal anlamda üstün yetenekli ise zekâ testlerinde “üstün zekâli” olarak tanımlanamayabilir olduğu düşünülmektedir. Uygulanan zekâ testlerinde “üstün” çıkmama durumu, resim alanında üstün yeteneğe sahip öğrencilerin, BİLSEM aracılığı ile desteklenmesine engel olabilmektedir. Ayrıca, mevcut tanılama sisteminin bu tür yetenekleri daha etkili bir şekilde değerlendirebilmesi ve geliştirebilmesi için hem süreçlerin hem de programların yeniden yapılandırılması gerektiğini ortaya koymaktadır.

Araştırma sonuçları, orta sosyo-ekonomik düzeydeki ailelerin bulunduğu bölgelerdeki öğrencilerin sanatsal ve zihinsel yeteneklerinin desteklenmesi gerektiğini göstermektedir. Resim ve müzik alanlarında üstün yetenek gösteren öğrenciler, bu alanlarda yeteneklerini geliştirebilecek bireysel destek programlarına ihtiyaç duymakta oldukları araştırma sonucunda ulaşılan sonuçlar arasındadır. Ayrıca, mevcut BİLSEM süreçlerinin orta sosyo-

ekonomik düzeydeki ailelerin bulunduğu bölgelerdeki yetenekli öğrencileri daha iyi destekleyebilmesi için gözden geçirilmesi gerektiğini ortaya çıkarmıştır.

Araştırma sürecinde düşük sosyo-ekonomik düzeydeki ailelerin bulunduğu yerleşim birimlerindeki okulda öğrenim gören öğrenciler, resim alanında yeteneklerini ölçen tanılama aracı ile değerlendirilmiştir. Bu gruptaki öğrenciler arasında yapılan değerlendirmeler sonucunda, araştırma kapsamında resim alanında üstün yetenekli olarak belirlenen bir öğrenci bulunmamaktadır. Bu sebeple bu okuldaki öğrencilere RAVEN Zekâ Testi uygulanmamıştır.

5.2. Görüşme Sonuçları

Araştırmada sınıf öğretmenlerinin BİLSEM resim alanı için öğrenci önerme durumu ve bu öğrencilerin tanılama sonucundaki yerleşme oranlarına ilişkin detaylı bir değerlendirme yapmaları istenmiştir. Öğretmenlerin büyük bir kısmı, BİLSEM resim alanı için öğrenci önerdiklerini belirtmiştir. Öğretmenlerin %84,5 daha önce bu alanda öğrenci önerirken, sadece %15,5'i öğrenci önermediği belirlenmiştir. Bu sonuç, öğretmenlerin BİLSEM tanılmasına yönelik olarak, özellikle resim alanında yetenekli ve potansiyeli yüksek öğrencileri tespit etme ve yönlendirme konusunda aktif bir tutum sergilediklerini göstermektedir. Bu durum, BİLSEM gibi özel ve seçici bir alana öğrencilerin önerilmesinin, öğretmenlerin eğitim anlayışına ve öğrencilerin gelişimsel ihtiyaçlarına duyarlı bir şekilde gerçekleştiğini işaret ettiği söylenebilir.

Öğrencilerin BİLSEM resim alanına önerilmesinde öğretmenlerin başlıca yetenek kriterini baz aldıkları araştırmada tespit edilmiştir. Katılımcı sınıf öğretmenlerinin bir kısmının öğrencilerin doğal resim yeteneklerini dikkate alarak öneride bulunduklarını, bir kısmının velilerin ısrarlarına karşı duramadıkları ve buna yönelik önerdikleri öğrenciler olduğunu, bir kısmının da velilerin baskısını azaltmak için BİLSEM hazırlık deneme kitapçıkları ile sınıfı test ederek en yüksek puana sahip öğrencileri önerdiklerini ifade etmişlerdir. Velilerin ısrarına maruz kalan sınıf öğretmenlerinin, veli ısrarına bağlı olarak öğrenci

önergeleri, BİLSEM hazırlık deneme kitapçıkları ile öğrencilerin sınıf ortamında ekstra bir teste tabi tutulması BİLSEM'e öğrenci önerme aşamasına adil bir tutum olmadığı düşünülmektedir. Dolayısıyla veli baskısına maruz kalan sınıf öğretmenlerinin yanlış olduğunu bilerek çeşitli tutumlar sergilediği ortaya çıkmıştır. Elde edilen bu sonuç doğrultusunda öğrencilerin sadece resim alanındaki becerileri değil, aynı zamanda veli baskısından kurtulmak için çeşitli yöntemlere başvurdukları gözlemlenmiştir. Her okuldan %20 öğrenci önerme kotası ve sınıf öğretmenlerinin öğrenci önerme durumu, sistemin öngörülme, olumsuz sonuçlar doğurmasına sebep olduğu düşünülmektedir.

Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin bir kısmı ise öğrencinin genel sınıf düzeyinin üzerinde performans sergilemesi, ders dışında fazla araştırma yaparak bilgi toplaması, sınıf içinde kendini iyi ifade eden sosyal bireyler olması, akademik başarısının iyi olması gibi genel gelişimsel özelliklere ve akademik başarıya odaklanarak önerilerde bulundukları saptanmıştır. Bu, öğretmenlerin öğrencilerinin yaratıcı becerilerini değil, onların genel öğrenme alışkanlıklarını, derslerde gösterdikleri başarıyı ve kendini iyi ifade edebilmesini göz önünde bulundurduklarını göstermektedir. Bu önerme biçimi yetenek alanlarında üstün yeteneğe sahip bireylerde geçerli olamayacağı için bu konuda sınıf öğretmenlerinin öğrenci önerirken resim alanına uygun olmayan kriterleri uyguladıkları düşünülmektedir. Sınıf öğretmenleri alan uzmanı olmadıkları için yetenek alanlarında öğrenci önerirken zorluk yaşadıkları ortaya çıkmıştır. Birçok sınıf öğretmeni bunu araştırma kapsamında uygulanan yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığı ile vurgulamıştır. Öğrencilerin BİLSEM'e önerme aşamasında alan uzmanlarından destek alınması gerektiğini vurgulamaktadırlar. Alan uzmanlarının yetenek alanları için daha doğru ve adil bir yolla öğrenci seçebileceklerini ifade eden öğretmenler, sınıf öğretmenlerine bu anlamda alanları dışında bir sorumluluk yüklendiğini vurgulamışlardır.

Sadece öğrencilerin resimsel becerilerini göz önünde bulundurarak BİLSEM resim alanı için öğrenci öneren öğretmenler önerme aşamasında; yaratıcılığının yüksekliği, farklı yorumlama becerisi, özgünlük ve yenilikçi düşünme yetilerinin göz önünde

bulundurduğunu belirtmişlerdir. Bu kriterler, resim alanındaki yaratıcı düşünme ve ifade yeteneklerinin ne kadar önemli olduğunu ön plana çıkarmaktadır. Mevcut sisteme resim alanı için öğrenci önerirken yapılabilecek en doğru önerme biçimi, öğrencinin yeteneğinin izlenmesi, yaratıcı bakış açısının ve resimsel becerisinin sınıf içi etkinliklerle ölçülmesi olmalıdır.

BİLSEM'e önerilen öğrencilerin tanılamadaki başarı sonuçları değerlendirildiğinde, %22,5 BİLSEM'e yerleşmişken, %77,5'i yerleşmemiştir. Bu durum, öğretmenlerin öğrencileri önerme çabalarına rağmen yerleşme oranının oldukça düşük olduğunu göstermektedir. Yerleşme oranındaki bu düşük seviyenin birden fazla nedeni olabilir. Öğretmenler yukarıda belirtildiği üzere veli baskısından kaynaklı doğru öğrencileri önerememiş ve öğrenci tanılama sürecini başarısız tamamlamış olabilir. Sınıf öğretmenleri yetenek alanlarında alan uzmanı olmadığı için sınıf içerisinde yetenekli öğrencileri keşfedememiş dolayısıyla önerdiği öğrenciler BİLSEM tanılmasında başarı gösterememiş olabilir.

Yetenek alanı için doğru öğrenci BİLSEM tanılmasına önerilmiş olsa da öğrenci uygulamalarda başarı gösterememiş olabilir. BİLSEM tanılmasının ilk aşaması olan Grup Tarama Uygulaması, resim alanı için uygun olmayan bir sınav sistemi olduğu düşünülmektedir. Araştırma kapsamında resim alanında üstün yeteneğe sahip olduğu belirlenen öğrencilerin BİLSEM'in her iki aşamasında da iyi bir performans gösteremedikleri ve başarısız oldukları gün yüzüne çıkarılmıştır. Resim alanında üstün yeteneğe sahip bir öğrencinin BİLSEM'in ikinci aşaması olan Bireysel Değerlendirme Uygulaması'nda da başarı gösterememesinin birçok sebebi olabilir;

- Rahat hissetmediği için sonuç odaklı davranarak yeteneğini sergileyememiş olması,
- Stres ve heyecanıyla baş edememiş olması,
- Performans kaygısı yaşamış olması,

- Yerinde tanılama sistemi olmadığı için kendi sınıf ortamı dışında yeni ve yabancı bir ortamda değerlendirilmesinden dolayı kendini güvende hissetmemiş olması,
- Gözlem altında olma hissi ile tedirgin hissetmesi,
- Zamanı yetiştirememe korkusu yaşaması,
- Yeteneğini tek bir günde ispatlamak zorunda olması,
- Başarısızlık düşüncesine kapılarak uygulama sürecini yönetememesi,
- Kendi çizimini oradaki rakipleri ile kıyaslayarak yetersiz bulma hissine kapılması,
- Başka adaylarla yarış hissi yaşaması,
- Kendi yeterliliğini ispatlama çabasına girmesi,
- Kaygılarından ötürü anı verimli yönetememiş olması,
- Öğrencinin hali hazırda odak problemi veya dikkat dağınıklığı gibi konsantrasyona bağlı olarak probleminin olması,
- Ortamda tanıdığı kimse olmadığı zaman sosyal destek eksikliği yaşaması,
- Aile baskısına maruz kalmış olması,
- “Herkes benden başarılı olmamı bekliyor” hissi yaşaması,
- “Onlar daha yetenekli” düşüncesine girmesi,
- “Bu tanılamanın sonucu ile hayatım değişecek” hissine kapılması,
- “Başarı elde edemezsem ailem çok üzülecek” kaygısını yaşaması.

Görüşme formları sonucuna göre birçok öğretmen BİLSEM’in seçim sürecinin son derece rekabetçi olduğunu belirtmiştir. Bir öğrenci öğretmeninin önerisi sonrasında tek bir günde girdiği uygulamada gösterdiği performansla değerlendirilir. Ayrıca, bazı öğrenciler

önerilseler bile, BİLSEM tanılama sisteminin zorlayıcı doğası ve bireysel performans gereksinimleri, yerleşme oranlarını etkileyebilir. Sonuç olarak, öğretmenlerin BİLSEM resim alanı için öğrenci önerme konusunda aktif bir şekilde çalıştıkları tespit edilmiştir. Ancak, BİLSEM tanılamasına önerilen öğrencilerden yalnızca küçük bir kısmının bu seçici uygulamalarda başarılı olduğu öğretmen görüşlerinden yola çıkılarak belirlenmiştir. Bu durum, öğretmenlerin önerdiği yetenekli öğrencilerin her zaman doğrudan tanılama sürecindeki başarıya yansımadağını, doğru öğrenci önerememe ihtimallerini, üstün yeteneğe sahip olan öğrenciyi önerse bile BİLSEM tanılamasında başarısız olması için birçok sebebin olduğunu göstermektedir.

Araştırmada, BİLSEM tanılaması için bir okulda 1., 2. ve 3. düzeylerinde yer alan öğrencilere yönelik %20'lik kota uygulamasının yeterliliği üzerine yapılan bir değerlendirme sonucunda, katılımcıların büyük bir kısmının bu uygulamaya dair olumsuz görüşlere sahip olduğu belirlenmiştir. Sınıf öğretmenleri, kotanın artırılması ya da tamamen sınırlamanın kaldırılması gerektiğini vurgulamışlardır. Önerdikleri bu durumun öğrencilerin yeteneklerini daha doğru bir şekilde tespit etmek için gerekli olduğuna vurgu yaptıkları saptanmıştır.

Araştırmaya katılan sınıf öğretmenleri arasında yapılan değerlendirmelere göre, katılımcıların %44,8'i, uygulanan %20'lik kotanın yeterli olduğunu ve mevcut sistemin doğru bir uygulama olduğunu düşündüğü belirlenmiştir. Bu grup, tanılamaya katılacak öğrenci sayısının sınırlı olmasının, yalnızca en yetenekli öğrencilerin seçilmesini sağladığına ve bu durumun adil bir değerlendirme süreci oluşturduğu yönünde görüş bildirdiği tespit edilmiştir. Ayrıca, bu görüşe sahip olanlar, mevcut uygulamanın düzenli bir şekilde uygulanmasının gerekliliğine de vurgu yaptıkları tespit edilmiştir. Ancak, katılımcıların büyük bir çoğunluğu, yani %55,2'si bu kotanın yetersiz olduğunu belirtmiş ve daha fazla öğrencinin bu tanılama sürecine dâhil edilmesi gerektiği görüşünü dile getirmiştir. Bu katılımcılar, %20'lik kotanın, yetenekli öğrencilerin belirlenmesinde kısıtlayıcı bir faktör olabileceğini ve dolayısıyla potansiyel yetenekli bireylerin fırsat

eşitsizliği yaşamamasına neden olabileceğini ifade etmişlerdir. Ayrıca, bu görüşe sahip olan katılımcılar, %20'lik kotanın belirli alanlarda adaletsizliğe yol açtığını ve yetenekli bireylerin yeterince tespit edilemediğini savunmuşlardır.

BİLSEM tanınması için kotanın artırılmasını savunan katılımcılar, tanılama sürecine katılacak öğrenci sayısının artırılması gerektiğini vurgulamışlardır. Bu grup, kota uygulamasının daha esnek hale getirilmesini, farklı yeteneklere sahip daha fazla öğrencinin fırsat eşitliği çerçevesinde bu tanılama sürecine katılabilmesini istemektedir. Çoğu katılımcı, kotanın sadece %20 ile sınırlı tutulmasının yetenekli bireylerin daha doğru bir şekilde tespit edilmesini engellediğini dile getirdikleri tespit edilmiştir. Buna karşılık, birkaç katılımcı daha az öğrenci göndermeyi ve kotanın düşürülmesi gerektiğini savunmuştur. Bu görüşü ifade eden katılımcılar, kotanın azaltılmasının daha adil bir süreç sağlayacağını ve tanılama sürecinde belirli bir kalitenin korunmasına yardımcı olacağını öne sürmüşlerdir.

Kota uygulamasına dair bazı sınıf öğretmenleri tarafından çeşitli eleştirilerin yapıldığı belirlenmiştir. Öğretmenler ve veliler arasında bazı sorunlara yol açtığını, bu nedenle daha esnek ve dinamik bir değerlendirme sürecinin oluşturulması gerektiğini vurgulamışlardır. Araştırmada tanılama sürecinin zamana yayılan bir değerlendirme süreci ile daha doğru sonuçlar verebileceği, bu sayede daha fazla yetenekli öğrencinin tespit edilebileceği sonucuna ulaşılmıştır. Sonuç olarak yapılan araştırma ile %20'lik kota uygulamasının hem avantajları hem de dezavantajları olan bir sistem olduğu belirlenmiştir. Çoğunlukla, daha fazla öğrencinin tanılama sürecine katılabilmesi gerektiğini savunan katılımcılar, kota uygulamasının mevcut haliyle öğrenciler arasında fırsat eşitsizliğine neden olabileceği görüşünü öne çıkardıkları; bu bağlamda kota sınırlarının esnetilmesi, adaletli ve daha kapsamlı bir yetenek tespiti sürecinin gerekliliğini önerdikleri saptanmıştır.

Araştırmada BİLSEM tanınması için ilkököl 1., 2. ve 3. sınıf düzeylerindeki sınıf öğretmenlerinin öğrencilerini hangi ölçütlere göre önerdiği ve sınıf öğretmenlerinin bu süreçteki rolleri değerlendirilmiştir. Özellikle, sınıf öğretmenlerinin BİLSEM tanılama

sisteminde genel zihinsel yetenek, müzik ve resim alanlarındaki ğrenci önerme süreçlerinde nasıl bir etki yarattığı araştırılmıştır. Katılımcılara, sınıf ğretmenlerinin bu yetenek alanlarında ğrenci önerme uygulamasını doğru bulup bulmadıkları ve bu sürecin nasıl iyileştirilebileceği ile ilgili görüşleri sorulmuştur. Araştırmanın sonuçları sınıf ğretmenlerinin büyük bir kısmının, sınıf ğretmenlerinin bu alanda ğrenci önermesini doğru bulmadığını ortaya koymaktadır. Katılımcı sınıf ğretmenlerinin %75,4, sınıf ğretmenlerinin BİLSEM tanılması için ğrenci önerme uygulamasını doğru bulmadıklarını ifade ettikleri saptanmıştır. Bu yönde görüş bildiren sınıf ğretmenlerinin, sınıf ğretmenlerinin öğrencilerin sadece genel gelişimlerini ve akademik başarısını gözlemlediklerini, ancak müzik ve resim gibi özel yetenek alanlarını daha detaylı değerlendirebilecek kadar uzmanlaşmadıklarını savundukları saptanmıştır. Bu sebeple müzik ve resim ğretmenlerinin öğrencilerin yeteneklerini daha doğru bir şekilde belirleyeceği görüşü ağırlıklı olarak öne çıkmıştır. Katılımcılar, sınıf ğretmenlerinin öğrencileri daha geniş bir perspektiften değerlendirme konusunda yetersiz kalabileceğini ve öğrencilerin yeteneklerinin daha doğru bir şekilde tespit edilmesi için müzik ve resim ğretmenlerinin öneride bulunmasının daha uygun olduğunu belirtmişlerdir.

Araştırmada katılımcı sınıf ğretmenlerinin bir kısmı, sınıf ğretmenlerinin ğrenci önerme sürecine katılmalarının doğru olduğunu düşündüğünü ifade etmiştir. Bu görüşü savunan katılımcıların sınıf ğretmenlerinin öğrencileri daha yakından tanıdıklarını ve sınıf içinde öğrencilerin sosyal, duygusal ve akademik gelişimlerini sürekli gzlemleyebildiklerini ileri sürdükleri belirlenmiştir. Bu tespit, sınıf ğretmenlerinin öğrencinin yeteneklerini belirlemeleri ve öneri süreçlerine dâhil olmalarının önemli olduğunu ortaya çıkarmaktadır. Ancak, yine de bu görüşteki katılımcılar, sadece sınıf öğretmenlerine dayalı bir öneri sisteminin yeterli olmayabileceğini, ancak sınıf ğretmenlerinin müzik ve resim öğretmenleriyle işbirliği yaparak daha sağlıklı bir değerlendirme süreci yürütebileceğini de belirtmişlerdir.

Katılımcıların görüşlerine göre, BİLSEM tanılmasında sınıf öğretmenlerinin öğrenci önermesi sürecinde bazı eksiklikler olduğu açıkça görüldüğü söylenebilir. Katılımcı sınıf öğretmenlerinin çoğunluğu mevcut uygulamanın yetersiz olduğunu ve öğrencilerin özel yeteneklerini tanıyabilecek en iyi kişilerin müzik ve resim öğretmenleri olduğunu savunmuşlardır. Müzik ve resim öğretmenlerinin, kendi alanlarındaki uzmanlıkları ve deneyimleriyle öğrencilerin yeteneklerini daha doğru bir şekilde değerlendirebileceği ifade edilmiştir. Bunun yanında, sınıf öğretmenlerinin yalnızca öğrencilerin akademik başarıları ve sosyal davranışları gibi daha genel özellikleri gözlemleyebildikleri, ancak öğrencilerin yaratıcı ve sanatsal yönlerini değerlendirme konusunda sınırlı kaldıkları ortaya çıkarılmıştır. Ayrıca, sınıf öğretmenlerinin öğrenci önerme sürecinde karşılaştıkları bazı zorluklar ve sorunlar da dile getirilmiştir.

Katılımcılar, sınıf öğretmenlerinin sınıflarında her öğrenciyi ayrıntılı olarak gözlemlemekte güçlük çekebileceklerini ve bu nedenle özel yeteneklere sahip öğrencilerin tespitinde eksiklikler yaşanabileceğini ifade etmişlerdir. Diğer taraftan araştırmada sınıf öğretmenlerinin önerdiği öğrencilerin bazı durumlarda müzik ve resim öğretmenlerinin gözlemlerine göre daha düşük seviyelerde yeteneklere sahip olabileceği endişesini dile getirmişlerdir. Bu da, önerilen öğrencilerin daha geniş bir yetenek yelpazesinde değerlendirilmemesiyle sonuçlanabilecek bir fırsat eşitsizliğine yol açabileceği söylenebilir. Sonuç olarak bu araştırma, sınıf öğretmenlerinin BİLSEM tanılması için öğrenci önerme sürecinde daha dikkatli ve bilinçli olmaları gerektiğini göstermektedir.

Sınıf öğretmenlerinin, öğrencileri daha yakın tanımaları ve onları gözlemlemeleri avantajlı olsa da, özellikle müzik ve resim gibi alanlarda alan uzmanı öğretmenlerin de sürece dâhil olmaları gerektiği ortaya çıkarılmıştır. Alan uzmanı öğretmenlerin, öğrencilerin yeteneklerini daha derinlemesine analiz edebilme kapasiteleri ve bu alandaki deneyimleri, daha doğru ve nitelikli bir değerlendirme yapılmasını sağlayacaktır. Bu doğrultuda, sınıf öğretmenlerinin müzik ve resim öğretmenleriyle işbirliği yaparak öğrencilerin yeteneklerini değerlendirmeleri önerilmektedir.

Araştırmada öğretmenlerin BİLSEM tanınmasına öğrenci önerme sürecinde velilerden gelen baskıyı nasıl algıladıklarını ve bu baskıyı nasıl değerlendirdiklerini incelenmiştir. Araştırmada öğretmenlerin büyük bir kısmı, BİLSEM tanınması için öğrenci önerme sürecinde velilerden baskı gördüklerini belirlenmiştir. Katılımcıların yarıdan fazlasının (%65,59) velilerin BİLSEM tanınması için öğrencilerini önerme konusunda kendilerine baskı yaptığını ifade ettikleri belirlenirken yarıya yakınının (%34,5) ise böyle bir baskıya maruz kalmadığını belirttikleri saptanmıştır. Bu sonuçlar doğrultusunda velilerin çocuklarının özel yeteneklerini tanıma ve BİLSEM gibi özel eğitim kurumlarında yer almak isteme motivasyonlarının güçlü olduğunu ortaya koymaktadır.

Araştırmada veliler tarafından uygulanan baskının doğası, öğretmenlerin yorumlarında çeşitliliğe neden olduğu belirlenmiştir. Birçok öğretmen, velilerin çocuklarının özel ve yetenekli olduğuna inanarak, çocuklarının bu tür tanılama sürecine girmelerini istedikleri nedeniyle baskı yaptıklarını ifade etmişlerdir. Katılımcı sınıf öğretmenlerinin bir kısmı, her velinin çocuğunun özel ve yetenekli olduğuna inandığını ve bu nedenle öğrencilerini BİLSEM tanınması için önerme konusunda ısrarcı olduklarını dile getirmiştir. Bu durum, velilerin çocuklarının potansiyelini en iyi şekilde değerlendirmek istemesinin bir yansıması olarak değerlendirilebilir. Ancak bu bakış açısı, öğretmenlerin görüşlerinde farklı sonuçlara yol açabilmektedir.

Araştırmada öğretmenlerin bir kısmı velilerin bu baskılarının olumsuz sonuçlar doğurduğunu ifade ettiği saptanmıştır. Velilerin baskılarının hem öğretmenler hem de öğrenciler üzerinde olumsuz etkiler yarattığını belirttikleri, baskıların öğretmenlerin doğru kararlar almasını etkilediği ve öğrencilerin doğru bir şekilde değerlendirilmesini engellemekte olduğu belirlenmiştir. Bu durumu olumsuz bir deneyim olarak nitelendiren öğretmenler, böyle bir müdahalenin tanılama sürecinde yanlışlıklara yol açabileceği ve sonuçta daha sağlıklı değerlendirmeler yapılmasının zorlaşabileceği konusunda endişe taşımaktadırlar. Ayrıca, öğretmenler arasında bazıları, velilerin müdahalesine karşı daha katı bir tutum sergilediği tespit edilmiştir.

Velilerin öğrencilerin yeteneklerini belirleme sürecine müdahale etmeleri gerektiğine dair herhangi bir düşüncenin doğru olmadığını ve bunun öğretmenlerin rollerini zedeleyeceğini belirtmişlerdir. Bu görüşte olan öğretmenler, eğitim süreçlerinin daha sağlıklı yürütülebilmesi için velilerin, öğretmenlerin değerlendirme süreçlerine saygı göstermeleri gerektiğini vurguladığı belirlenmiştir. Ayrıca velilerin bilinçsizliklerinden dolayı yapılan baskıların, eğitim ve tanılama süreçlerinde sorunlara yol açabileceği belirlenmiştir. Bu nedenle öğretmenler, velilere yönelik bilinçlendirme faaliyetlerinin artırılmasının ve onların doğru bilgilendirilmesinin önemli olduğunu savunmuşlardır. Veli baskısına maruz kalan bazı sınıf öğretmenleri velilerin kendisi ve diğer velilerle olan çatışmasını engellemek adına BİLSEM'e öğrenci önermek için sınıf içerisinde BİLSEM hazırlık deneme kitapçıkları ile tüm sınıfı test ettiklerini ve en yüksek puan alan öğrencileri bu tanılama sürecine girmeleri için önerdiklerini belirtmişlerdir. Önerme aşamasındaki bu yanlış tutum resim alanında üstün yeteneğe sahip öğrencilerin belirlenememesine sebep olmaktadır.

Bununla birlikte, bazı öğretmenler, velilerin baskısını daha hoşgörülü bir şekilde değerlendirmiştir. Bu çerçevede değerlendirme yapan öğretmenler, velilerin çocuklarının başarısını istemelerinin doğal bir durum olduğunu ve bu yüzden baskı yapmalarının normal bir davranış olduğunu ifade etmişlerdir. Bu öğretmenler, velilerin çocuklarının geleceği konusunda duyduğu kaygının, eğitim sürecinde ortaya çıkan baskıların sebepleri arasında yer aldığını belirtmişlerdir. Ancak, bu bakış açısına sahip öğretmenler aynı zamanda bu baskıların sınıflarındaki eğitim ortamını etkileyebileceği konusunda da bir takım endişelere sahip oldukları da belirlenmiştir.

Sonuç olarak, BİLSEM tanınması için öğrenci önerme sürecinde öğretmenlerin büyük bir kısmı, velilerden gelen baskının öğretmenlerin objektif değerlendirme yapmalarını zorlaştırdığını belirtmiştir. Bu durum, velilerin çocuklarının özel yeteneklerini doğru şekilde fark etme isteğiyle bağlantılı olsa da, öğretmenlerin bu süreci profesyonel bir şekilde yönetmelerinin önemini vurgulamaktadır. Eğitimdeki bu tür baskıların etkilerini en

aza indirmek ve daha sağlıklı bir değerlendirme süreci oluşturmak için, öğretmenlerin ve velilerin daha fazla işbirliği yapması ve birbirlerinin uzmanlık alanlarına saygı göstermesi gerekmektedir. Velilere yönelik bilgilendirme çalışmalarının artırılması, baskıların ve yanlış müdahalelerin önüne geçilebilmesi için önemli bir adım olarak görülmektedir. Bundan dolayı, öğretmenlerin bu tür baskılara karşı daha güçlü bir şekilde durabilmeleri ve eğitim süreçlerini en verimli şekilde yönetebilmeleri için, eğitim politikaları ve okul yönetimlerinin de bu konuda destekleyici bir yaklaşım benimsemeleri gerekmektedir.

Araştırma bulguları, öğrencilerin kendi sınıf ortamları dışında, farklı bir ortamda, “sınav” psikolojisine maruz kalarak BİLSEM tanılmasına girmelerinin öğretmenler tarafından nasıl değerlendirildiğini kapsamlı bir şekilde ortaya koymaktadır. Öğretmenlerin büyük bir kısmı, bu uygulamanın öğrenciler üzerindeki psikolojik etkilerini dikkate alarak, tanılamanın doğru bir şekilde yapılamayacağı kanaatindedir. Öğretmenlerin %65,5’i öğrencilerin farklı bir ortamda tanılmaya girmelerinin doğru olmadığını belirtirken, %34,5’i bu durumu uygun bulmuştur. Bu oran, öğretmenlerin büyük kısmının öğrencilerin yaşadığı psikolojik etkilerin uygulama sonuçlarına yansıma potansiyeline karşı duyduğu hassasiyeti göstermektedir.

Öğretmenlerin, öğrencilerin tanılamanın yapıldığı ortama dair kaygıları üzerine yaptığı değerlendirmelere bakıldığında, öğrencilerin gelişimsel ve psikolojik ihtiyaçlarını göz önünde bulunduran bir yaklaşımın ön planda olduğu görülmektedir. Araştırma bulgularına göre, öğretmenlerin birçoğu, öğrencilerin kendi sınıf ortamlarından farklı bir ortamda uygulamalara girmelerinin öğrencilerin psikolojik durumları üzerinde olumsuz etkiler yaratabileceğini düşünmektedir. Bu konuda 13 öğretmen, öğrencilerin kendi sınıf ortamlarında tanılama sürecine tabi tutulmalarının daha uygun olacağını ifade etmiştir. Bu görüş, öğrencilerin gelişimsel yaşlarına ve duygusal ihtiyaçlarına daha uygun bir ortamda tanılama yapılmasının, onların kaygısını daha az hissetmeleri açısından önemli olduğunu savunmaktadır. Farklı bir ortam, öğrencilerin kendilerini güvensiz hissetmelerine yol açarak performanslarını olumsuz yönde etkileyebilir. Bu kaygıların en belirgin nedeni,

tanılama ortamındaki değişikliğin öğrencilerin kaygı düzeylerini artıracasına, heyecan yaratacasına dair güçlü bir inançtır. Öğretmenlerin 12'si, öğrencilerin bu tür bir ortamda kaygı ve stres yaşayacaklarını ve bunun da yeteneklerini tam olarak sergilemelerine engel olabileceğini dile getirmiştir. Öğrencilerin normal eğitim ortamlarında, tanıdık ve güvenli bir ortamda uygulama yapmaları, onların uygulamalar esnasında daha az kaygı duymalarını ve daha iyi performans sergilemelerini sağlayabilir. Bu tür bir tanılama ortamı, öğrencilerin yeteneklerini doğru şekilde sergileyebilmeleri için önemli bir faktör olarak öne çıkmaktadır.

Bir diğer önemli konu ise öğrencilerin sınav psikolojisini deneyimlemeleri gerektiği düşüncesidir. 6 öğretmen, tanılama sisteminin öğrenciler üzerinde kaygı oluşturmasına rağmen, farklı bir ortamda yapılan uygulamanın öğrencilerin sınav psikolojisini anlamalarına ve bu süreçte uygun davranışlar geliştirmelerine yardımcı olacağını savunmaktadır. Bu görüş, tanılananın yalnızca yeteneklerin değerlendirilmesi için değil, aynı zamanda öğrencilerin stresini yönetebilmeleri ve deneyim kazanmaları için de önemli bir fırsat sunduğunu savunmaktadır. Ancak, bu görüş, araştırma katılımcılarının yalnızca küçük bir kısmı tarafından benimsenmiştir ve öğretmenlerin çoğunluğu, uygulama ortamının öğrencilerin psikolojik sağlığı üzerinde yaratacağı potansiyel olumsuz etkilere ve buna bağlı olarak tanılama sürecini iyi yönetemeyeceklerine odaklanmaktadır.

Araştırmada ayrıca, 8 öğretmen öğrencilerin kendi okullarında tanılama yapmanın daha uygun olacağını belirtmiştir. Bu görüş, öğrencilerin daha tanıdık bir ortamda tanılama yaparak kaygısını en aza indirebilecekleri ve tanılama sürecinin objektifliğinin daha iyi sağlanabileceği düşüncesine dayanmaktadır. Tanıdık bir okul ortamı, öğrencilerin uygulama aşamalarında daha rahat olmalarını sağlayacak ve kaygılarının azalmasına yardımcı olacaktır. Bununla birlikte, bazı öğretmenler ise bu durumu daha olumsuz bir şekilde değerlendirmiştir. 6 öğretmen, tanılama ortamındaki değişikliklerin öğrenciler üzerinde stres ve kaygıyı artırarak, öğrencilerin yeteneklerini doğru bir şekilde sergileyememelerine neden olabileceğini ve bu durumun genel tanılama sonucunda

başarılarını olumsuz etkileyeceğini ifade etmiştir. Bu düşünce, öğrencilerin psikolojik etkilerinin uygulama başarısını doğrudan etkileyebileceği ve tanılama sürecinin amacına ulaşmasını engelleyebileceği endişesini taşımaktadır. Öğretmenlerin büyük bir çoğunluğu özellikle duygusal bir alan olan resim alanı için öğrenciyi olumsuz etkileyen faktörlerin ortadan kaldırılması gerektiği düşüncesindedir.

BİLSEM tanılması, yetenek alanları için “sınav” mantığından çıkarak yerinde inceleme metodu kullansaydı, öğrenci tanılama sürecine girdiğinin farkına varmayarak sınıf içi etkinliğe dâhil olduğunu düşünebilirdi. Dolayısıyla yukarıda belirtilen maddelerin hiçbiri öğrenci üzerinde olumsuz etkiler yaratmayabilirdi. Böylece öğrenci güven ortamında hissettiği için kendini daha iyi ifade edebilirdi. Böyle bir sistem uygulansaydı; öğrenci sınav psikolojisine girmeyecek, rahat hissederek yeteneğini doğru bir kanalla sergileyecek, stres ve heyecan yaşamayacak, performans kaygısı olmayacak, kendini gözlem altında hissetmeyecek, zamanı yetiştirememe korkusu yaşamayacak, başarısızlık düşüncesine girmeyecek, kendini rakipleriyle kıyaslamayacak, başka öğrencilerle yarış hissine kapılmayacak, kendini ispatlama çabasına girmeyecek, kaygı yaşamayacağı için zamanı iyi yönetecek, alışkın olduğu sınıf ortamında bulunduğu için sosyal destek eksikliği yaşamayacak, aile baskısına bu derece maruz kalmayacak, tanılama sürecinde olduğunu farketmediği için beklentiye girmeyerek kendini hür bir şekilde ifade edecek olduğu düşünülmektedir.

Sonuç olarak, bu araştırma, öğretmenlerin büyük çoğunluğunun, BİLSEM tanılmasının öğrencilerin psikolojik durumlarını göz önünde bulunduracak şekilde düzenlenmesi gerektiğini düşündüğünü ortaya koymaktadır. Öğrencilere farklı bir ortamda tanılama yapmanın onların psikolojik sağlığını, başarısızlık yaşadıkları durumda gelecekteki akademik yaşantısını olumsuz yönde etkileyebileceği ve yeteneklerini doğru bir şekilde sergileyememelerine yol açabileceği endişesi, öğretmenlerin çoğunluğunun tutumunu belirleyen ana faktördür. Bu bağlamda, BİLSEM tanılmasının öğrencilerin gelişimsel

ihtiyaçlarına uygun şekilde, daha güvenli ve tanıdık ortamlar içinde, “sınav” mantığından uzak tutularak yapılması gerektiği sonucuna ulaşılmaktadır.

Araştırma sonuçları, BİLSEM tanılmasına girecek öğrencilerin üzerinde veliler tarafından uygulanan baskının, öğrencinin psikolojisinde ve tanılama başarısında önemli bir sorun olduğunu ortaya koymaktadır. Araştırmaya katılan öğretmenlerin büyük bir kısmı (39 öğretmen, %65,9) öğrenciler üzerinde uygulamaları başarılı şekilde geçmeleri yönünde veli baskısı hissettiklerini belirtmiş, 14 öğretmen (%24,1) böyle bir baskıyı deneyimlemediklerini ifade etmiştir. 5 öğretmen (%8,5) ise bu konuda herhangi bir görüş belirtmemiştir. Bu veriler, öğretmenlerin büyük bir çoğunluğunun BİLSEM tanılama sürecinde velilerin baskılarının farkında olduğunu ve bu baskının öğrencinin psikolojisini ve tanılama sürecini önemli ölçüde etkileyebileceğini düşündüklerini göstermektedir.

Araştırma sonuçlarına göre, velilerin baskı uygulamalarının temel sebepleri, genellikle tanılama sürecinin aşırı şekilde ön plana çıkarılması ve bununla birlikte velilerin çocuklarının yetenekleri konusunda yanlış değerlendirmelere sahip olmalarıdır. Öğretmenlerin büyük bir kısmı (19 öğretmen, %30,6) velilerin çocuklarının üstün yetenekli olarak tanılanmasını aşırı derecede önemli bir konu olarak görmelerinin ve bunun öğrenciler üzerinde baskı oluşturmalarının, öğretmenler tarafından olumsuz bir durum olarak değerlendirildiğini belirtmiştir. Velilerin BİLSEM tanılmasını çocuklarının geleceği için bir tür “başarı testi” olarak görmesi, bu baskıyı pekiştiren en temel faktörlerden biridir. Öğrenciler, ailelerinin yüksek beklentilerine ulaşma amacıyla, doğal yeteneklerini ve öğrenme süreçlerini özgürce sergileyememekte, bunun yerine sadece tanılamanın sonucuna odaklanmaktadırlar. Bu durum, öğrencilerin gelişim sürecini, akademik başarısını ve özgüvenlerini olumsuz etkileyebilir.

Velilerin tanılama sürecine olan müdahalelerinin bir diğer önemli nedeni, çoğu zaman bilinçsizlikten kaynaklanan yanlış beklentilerdir. Araştırmaya katılan 15 öğretmen (%24,2), velilerin bilinçsizce çocuklarının tanılama sürecindeki başarıları üzerinde baskı kurduklarını ifade etmiştir. Bu durum, çoğu zaman öğrencilerin gerçek yeteneklerini

anlamayan ve sadece çocukları üzerinden gerçekleştirmek istedikleri bir hedef olarak gören velilerin oluşturduğu baskıyı yansıtmaktadır. Bu nedenle, öğrenciler, sadece tanılama sürecinde başarılı olma amacına odaklanırken, yaratıcı ve sanatsal düşünme becerileri, tanılama sürecinden dışlanabilmektedir.

Bazı öğretmenler ise, velilerin kişisel hırslarının da öğrenciler üzerinde baskı kurmalarına neden olduğuna dikkat çekmiştir. 11 öğretmen (%17,7), velilerin kendi kişisel başarı hedeflerini, çocuklarına yükledikleri beklentilerle birleştirdiğini ve bu durumu olumsuz olarak değerlendirdiğini belirtmiştir. Bu tür müdahaleler, öğrencilerin doğal gelişim süreçlerini ve yeteneklerini sınırlayabilir. Velilerin, BİLSEM tanılama sürecini sadece çocuklarının başarısının bir ölçütü olarak değil, aynı zamanda kendi kişisel beklentilerinin bir aracı olarak görmesi, öğrencilerin üzerinde sağlıklı bir baskı oluşturduğu ve onların özgürce öğrenmelerini engellediği düşünülmektedir.

Araştırma, velilerin baskılarının öğrencilerin tanılama sürecindeki performanslarını ve psikolojik durumlarını olumsuz etkilediğini de ortaya koymuştur. 10 öğretmen (%16,1), bu tür aşırı baskıların öğrencilerin tanılamada başarılı olma yeteneklerini engelleyebileceğini belirtmiştir. Veliler tarafından uygulanan aşırı baskı, öğrencilerin doğal yeteneklerini sergileyememelerine yol açarak tanılama sisteminin gerçek amacını gölgeleyebilir. Tanılamanın yalnızca bir başarı testi olarak görülmesi, öğrencilerin yaratıcı düşünme ve problem çözme becerilerini göstermelerini engelleyebilir. Ayrıca öğrenci üzerinde oluşan kaygı ve stres durumu, onun sağlıklı bir şekilde tanılama sürecinden başarılı geçmesini engelleyebilir ve bunun sonucunda başarısız bir sonuç alabilir.

Araştırma sonuçları, velilerin tanılama sürecindeki aşırı müdahalelerinin, eğitim sürecinin adil ve verimli bir şekilde işlemlerini engellediğini göstermektedir. Bu bağlamda, bazı öğretmenler velilerin bu tür baskılarının “normal bir durum” olduğunu belirtse de, bu görüş azınlıkta kalmıştır. 4 öğretmen (%6,5) velilerin bu tür baskılarını normal kabul etmekte, ancak öğretmenlerin büyük kısmı (10 öğretmen, %16,1) velilerin çocuklarının üzerinde baskı kurmalarının zararlı bir durum olduğunu vurgulamaktadır.

Araştırmanın sonuçlarına göre, çözüm önerisi olarak velilere yönelik bilgilendirme ve farkındalık artırıcı eğitimlerin yapılması gerektiği düşünülmektedir. 3 öğretmen (%4,8) velilerin tanılama sürecinde müdahale etmelerinin yanlış bir davranış olduğunu ifade ederken, 2 öğretmen (%3,2) bu tür baskıların aşılabilmesi için öğretmenlerin velilere daha fazla bilgi sunarak bu durumu yönetebileceğini savunmuştur.

Sonuç olarak, BİLSEM tanılamasına girecek öğrencilerin üzerindeki veli baskılarının, tanılama sürecinde öğrencilerin doğal yeteneklerini ve gelişimlerini engelleyebileceği, dolayısıyla bu baskıların olumsuz etkilerinin azaltılması gerektiği sonucuna varılmaktadır. Velilerin BİLSEM tanılama sürecini aşırı derecede önemseyerek çocukları üzerinde baskı kurmaları, öğrencilerin psikolojik sağlıklarını ve uygulamalardaki performanslarını olumsuz yönde etkileyebilir. Bu durumu engellemek adına, hem veliler hem de öğretmenler için bilinçlendirme çalışmalarının yapılması, velilerin daha sağlıklı beklentiler içine girmelerini sağlayabilir. Ayrıca, tanılama sürecinde daha az stresli ve daha doğal bir ortamın oluşturulması, öğrencilerin yeteneklerini doğru bir şekilde sergilemelerine olanak tanıyacaktır.

Araştırma, BİLSEM tanılama sürecinin ilk aşaması olan Grup Tarama Uygulaması'nın, resim ve müzik gibi yetenek alanlarındaki öğrenciler için gerekli olup olmadığı konusunda öğretmen görüşlerini incelemektedir. Sonuçlar, öğretmenlerin büyük bir kısmının Grup Tarama Uygulaması'nı bu alanlarda yeterli ve uygun bir değerlendirme aracı olarak görmediğini, bunun yerine alana yönelik daha etkili değerlendirme yöntemlerinin kullanılması gerektiğini savunduklarını ortaya koymaktadır.

Araştırma sonuçları, Grup Tarama Uygulaması'nın, öğrencilerin yeteneklerini doğru bir şekilde ölçme konusunda yetersiz olduğuna dair güçlü bir görüş birliği olduğunu göstermektedir. 58 öğretmenden 37'si (%63,8) bu uygulamanın resim ve müzik gibi yaratıcı yetenekleri doğru bir şekilde değerlendiremediğini ifade etmiştir. Öğretmenlerin bir kısmı, Grup Tarama Uygulaması'nın genellikle çoktan seçmeli sorulara dayalı olduğuna ve bunun öğrencilerin yaratıcı potansiyellerini ölçmede eksik kaldığına dikkat

çekmiştir. 20 öğretmen (%34,5) bu uygulamanın resim ve müzik gibi alanlar için uygun olmadığını belirtmiş, bunun yerine daha interaktif ve uygulamalı bir tanılama biçiminin tercih edilmesi gerektiğini savunmuşlardır.

Öğretmenlerin büyük çoğunluğu, bu tür uygulamaların öğrencilerin gerçek yeteneklerini ve becerilerini doğru bir şekilde sergileyemediğini, dolayısıyla yetenekli öğrencilerin tespitinin zorlaştığını vurgulamaktadırlar. Buna ek olarak, 12 öğretmen (%20,7) Grup Tarama Uygulaması'nı "yetersiz bir uygulama" olarak değerlendirmiştir. Bu öğretmenler, uygulamanın yalnızca teorik bir değerlendirme sunduğunu ve bu durumun müzik ve resim gibi alanlarda öğrencilerin pratik yeteneklerinin doğru bir şekilde ölçülmesini engellediğini ifade etmektedirler. Öğrencilerin, bu tür uygulamalarla yeteneklerini tam anlamıyla sergileyemedikleri için, yetenekli öğrencilerin yanlış değerlendirilmesi riski ortaya çıkmaktadır.

Bazı öğretmenler, resim ve müzik gibi alanlarda yetenekli öğrencilerin doğru bir şekilde değerlendirilmesi için farklı araçlarla değerlendirme yapılmasının gerektiğini savunmuşlardır. 10 öğretmen (%17,2), alternatif değerlendirme araçlarıyla bu uygulamanın daha etkin hale getirilebileceğini belirtmiştir. Bu görüş, Grup Tarama Uygulaması'nın dijital ya da yazılı araçlarla yapılan değerlendirmelerin ötesine geçilmesi gerektiği yönünde bir çağrı yapmaktadır. Bunun yerine, öğrencilerin yeteneklerini daha somut ve pratik bir şekilde sergileyebilecekleri tanılama yöntemlerinin geliştirilmesi gerektiği düşünülmektedir. Aynı şekilde, 10 öğretmen (%17,2) bu uygulamanın yapılmasının daha doğru bir değerlendirme yöntemi olacağına inanmaktadır. Resim ve müzik gibi alanlarda, öğrencilerin yeteneklerini gösterebileceği doğrudan ve gözlemlenebilir bir tanılama türünün, öğrencilerin gerçek potansiyellerini daha iyi yansıtabileceği vurgulanmıştır.

Grup Tarama Uygulaması'na olumlu bakan öğretmenler, bu uygulamanın teknolojik gelişmelerle uyumlu olduğunu ve dijital araçlarla yapılan değerlendirmelerin öğrenciler için daha adil bir fırsat sunduğunu belirtmişlerdir. 9 öğretmen (%15,5), Grup Tarama Uygulaması'nın doğru ve yeterli bir uygulama olduğunu düşünmektedir. Bu öğretmenler,

uygulamanın belirli bir yetenek düzeyine sahip öğrencileri tanımasına yardımcı olabileceğini ve teknoloji tabanlı pratiklerin gelecekteki eğitim yaklaşımlarına katkı sağlayabileceğini ifade etmektedirler.

Grup Tarama Uygulaması'nın, yetenekli öğrencilerin doğru bir şekilde tespit edilmesinde zorluklar yaşandığına dair görüşler de araştırmada önemli bir yer tutmaktadır. 5 öğretmen (%8,6), Grup Tarama Uygulaması'nın yetenekli öğrencilerin tespitini zorlaştırdığını belirtmiştir. Bu görüş, uygulamanın sadece dijital araçlarla yapılmasının, öğrencilerin yaratıcı ve pratik becerilerinin yeterince doğru bir şekilde ölçülemeyeceğini savunmaktadır. Özellikle resim ve müzik gibi alanlarda, öğrencilerin yaratıcılıklarını ve özgünlüklerini yansıtabileceği uygulamalı değerlendirmelere daha fazla ihtiyaç duyulduğu ifade edilmiştir. Resim alanında üstün yetenekli öğrencilerin Grup Tarama Uygulaması'ndan başarısız olmalarını etkileyen birçok faktör bulunabilir;

- Teknolojik uyumsuzluk yaşaması,
- Tablete alışık olmaması,
- Teknik aksaklıklar yaşamış olması,
- Resim yeteneği ölçülecekken çoktan seçmeli uygulamaya girmiş olmasının vermiş olduğu huzursuzluk,
- Öğrenci BİLSEM tanılama sürecini bir sınav sistemi olarak algıladığı için henüz küçük yaşlarda “sınav” psikolojisine girmesi,
- Stres ve heyecanıyla baş edememiş olması,
- Performans kaygısı yaşamış olması,
- Yerde tanılama sistemi olmadığı için kendi sınıf ortamı dışında yeni ve yabancı bir ortamda değerlendirilmesinden dolayı kendini güvende hissetmemiş olması,
- Gözlem altında olma hissi ile tedirgin hissetmesi,
- Zamanı yetiştirememe korkusu olması,
- Başarısızlık düşüncesine kapılarak tanılama sürecini yönetememesi,
- Başka adaylarla yarış hissi yaşaması,

- Kaygılarından ötürü zamanı verimli yönetememiş olması,
- Öğrencinin hali hazırda odak problemi veya dikkat dağınıklığı gibi konsantrasyona bağlı olarak probleminin olması,
- Sınav tecrübesizliği olması,
- Ortamda tanıdığı kimse olmadığı zaman sosyal destek eksikliği yaşaması,
- Aile baskısına maruz kalmış olması.

Araştırmanın sonuçları, BİLSEM tanılmasının ilk aşaması olarak uygulanan Grup Tarama Uygulaması'nın resim ve müzik gibi yetenek alanlarında öğrencilerin doğru bir şekilde değerlendirilmesi için yeterli ve uygun bir yöntem olmadığına işaret etmektedir. Öğretmenlerin büyük bir kısmı, bu tür uygulamaların öğrencilerin gerçek yeteneklerini sergileyebilmesine imkân tanımadığını ve öğrencilerin potansiyellerinin tam olarak ortaya konulmadığını ifade etmektedir. Bununla birlikte, öğretmenler farklı değerlendirme araçları ve yöntemlerinin kullanılmasının gerektiğine vurgu yapmaktadırlar. Özellikle, tanılama alana yönelik uygulamanın ve gözlemler yoluyla yapılan değerlendirmelerin öğrencilerin yaratıcı ve pratik yeteneklerini daha doğru bir şekilde ölçebileceği düşünülmektedir. Öğrencilerin bireysel yeteneklerinin daha etkin bir şekilde tespit edilebilmesi için tanılama yöntemlerinin gözden geçirilmesi, daha adil ve kapsamlı bir değerlendirme sistemi oluşturulması gerektiği ortaya çıkmaktadır.

BİLSEM gibi yetenek geliştirme ve tanılama süreçlerinde, uygulamalı ve gözlemsel yöntemlerle değerlendirilmeleri gerektiği açıktır. Bu, hem öğrencilerin yaratıcı potansiyellerinin en doğru şekilde ölçülmesini sağlayacak hem de yetenekli öğrencilerin tespit edilmesine yönelik daha sağlıklı bir sistem oluşturacaktır.

Bu araştırmada, BİLSEM tanılmasına katılan öğrencilerin yetenekli olduğu düşünülen öğretmenler tarafından resim alanı için önerildikten sonra, ilk aşamada elenme durumları değerlendirilmiştir. Araştırma sonuçları, öğretmenlerin büyük bir kısmının, yetenekli olduklarına inandıkları öğrencilerinin elenme nedenlerinin sadece öğrencinin

performansına değil, uygulama sürecinde karşılaşılan bir dizi olumsuz faktöre bağlı olduğunu ortaya koymaktadır.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin büyük bir çoğunluğu (41 ğretmen, %64,1), yetenekli olduklarına inandıkları ğrencilerinin ilk aşamada elendiğini belirtmişlerdir. Bu durum, BİLSEM Grup Tarama Uygulaması gibi yetenek testlerinde, uygulama sürecinin öğrencilerin yeteneklerini tam olarak değerlendiremediği endişelerini ortaya çıkarmaktadır. Öğretmenler, elenme durumunun, değerlendirme biçiminin veya tanılamanın yapılış yönteminin hatalı olmasından kaynaklandığını düşünmektedirler. Örneğin, 10 ğretmen (%15,9), tanılamanın değerlendirilme şeklinin öğrencilerin yeteneklerini tam anlamıyla ortaya koymadığını ve bu sebeple birçok yetenekli öğrencinin gözden kaçtığını ifade etmiştir. Ayrıca, tanılamada kullanılan ölçütlerin, öğrencilerin resim gibi yaratıcı alanlarda sahip oldukları potansiyeli doğru bir şekilde yansıtmadığını dile getirmişlerdir.

Elenen öğrencilerle ilgili bir diğer yaygın endişe, tanılama sürecinin yarattığı psikolojik baskıdır. 5 ğretmen (%7,9), öğrencilerin uygulama sırasında aşırı stres yaşadıklarını ve bunun da tanılamanın ilk aşamasında elenmelerine yol açtığını belirtmiştir. Bu durum, özellikle kk yaşta olan çocuklar için sınav psikolojisinin oluşturduğu olumsuz etkilerin ne kadar belirleyici olabileceğini ortaya koymaktadır. Öğrencilerin yeteneklerini en iyi şekilde sergileyebilmeleri için uygulama ortamlarının psikolojik olarak daha uygun hale getirilmesi gerektiği görüşü ön plana çıkmaktadır. Öğrencilerin bu tür uygulamalarda başarılı olabilmeleri için bilişsel becerileri değil, duygusal ve psikolojik durumları göz önünde bulundurulmalıdır. Bir başka endişe, uygulama süresinin yetersizliğidir. 3 ğretmen (%4,8), uygulamalarda verilen sürenin çok kısıtlı olduğunu ve bu sebeple öğrencilerin zaman kaygısı yaşadıklarını dile getirmişlerdir. Öğrencilerin uygulamalarda daha rahat bir atmosfer sağlanması için daha fazla zaman tanınması gerektiği vurgulanmıştır. Zaman kısıtlamaları, öğrencilerin başarı fırsatını engelleyerek başarı oranını olumsuz etkileyebilir.

Uygulamanın dijital bir platformda yapılması da, öğrencilerin performansını olumsuz yönde etkilemiştir. 5 öğretmen (%7,9), öğrencilerin Grup Tarama Uygulaması'nda teknolojiyi kullanmada yetersiz kaldıkları için elendiklerini belirtmişlerdir. Bu durum, özellikle teknolojiyle yeterince meşgul olmayan, maruz kalmayan ya da erişemeyen öğrencilerin dezavantajlı duruma düşmesine yol açmıştır. Tablet kullanımının, resim ve müzik gibi yaratıcı alanlarda yeteneklerin doğru şekilde tespit edilmesine engel teşkil edebileceği, öğretmenler tarafından sıkça dile getirilmiştir. Ayrıca, bazı öğretmenler, Grup Tarama Uygulaması'nda yaşanan başarısızlıktan dolayı resim alanında üstün yeteneğe sahip öğrencilerin alana yönelik yetenek uygulaması olan ikinci aşama Bireysel Değerlendirme Uygulamasına'na girme fırsatını kaçırdıklarını belirtmiştir. Bu da onların eğitsel kaderini doğrudan etkilemektedir.

Uygulamada öğrencilere yöneltilen soruların bazı öğrencilerin yeteneklerini tam olarak yansıtmadığına dair de eleştiriler bulunmaktadır. 4 öğretmen (%6,3), Grup Tarama Uygulaması'nda öğrencilere yöneltilen soruların yetenek alanları için uygun olmadığı ve bu nedenle yetenekli öğrencilerin yeteneklerini ölçebilecek bir sistemin getirilmesi gerektiğini ifade etmiştir. Bu görüş, tanılama sisteminin daha esnek ve yaratıcı bir yaklaşım benimsemesi gerektiğini ve öğrencilerin yeteneklerini özgürce ifade edebilecekleri bir ortamın sağlanması gerektiğini göstermektedir.

Bu araştırma, BİLSEM tanılmasında resim alanı için önerilen öğrencilerin elenme nedenlerinin yalnızca öğrencinin bireysel yeteneklerine bağlı olmadığını, aynı zamanda uygulamanın yapılış şekli, uygulama süreci ve kullanılan teknolojik altyapının da önemli etkenler olduğunu ortaya koymaktadır. Öğretmenler, resim alanı için yapılan uygulamada öğrencilerin tanılama sisteminin doğru olmadığını, Grup Tarama Uygulaması'nın yetenek alanları için gereksiz olduğunu, öğrencilerin psikolojik durumlarının göz ardı edildiğini ve uygulama süresinin çok kısa olduğunu ifade etmişlerdir. Ayrıca, teknoloji kullanımı konusunda da ciddi eksiklikler bulunduğu ve bu nedenle yetenekli öğrencilerin mağdur olduğu belirtilmiştir.

BİLSEM tanılamasının yetenek belirleme süreçlerinde, öğrencilerin daha adil ve eşit bir şekilde değerlendirilebilmesi için tanılama yöntemlerinin gözden geçirilmesi, esnek ve yaratıcı yaklaşımlar benimsenmesi önemlidir. Özellikle, öğrencilerin kendi yeteneklerini rahatça sergileyebileceği ortamların oluşturulması, öğrenci psikolojisinin olumsuz etkilerini en aza indirmek için daha uygun tanılama koşulları sağlanması gerekmektedir.

Bu doğrultuda, öğretmenlerin ve uzmanların görüşleri dikkate alınarak, gelecekteki tanılama süreçlerinin daha kapsayıcı ve etkili olabilmesi için iyileştirmeler yapılmalıdır.

Bu araştırma, BİLSEM resim alanı için geliştirilen yeni bir tarama aracının uygulanabilirliğini ve etkinliğini değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Araştırma, 1, 2 ve 3. sınıf düzeyindeki öğrenciler için BİLSEM tanılaması için öğretmenlerin öğrenci seçme sorumluluğunun ortadan kaldırılması ve öğrencilerin kendi sınıf ortamlarında, sınav psikolojisinden uzak bir şekilde değerlendirilmesi gerektiğini savunan bir yaklaşımı incelemektedir. Bu yeni tarama aracının, öğretmenlerin öğrenci seçme sorumluluğunu devretmesi ve tüm öğrencilerin sürece dâhil edilmesiyle, öğrenci yeteneklerinin daha doğal bir ortamda gözlemlenmesi amaçlanmaktadır.

Araştırma, BİLSEM resim alanında yetenekli öğrencilerin tespiti için önerilen yeni tarama aracının öğretmenler tarafından büyük oranda olumlu karşılandığını göstermektedir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin büyük çoğunluğu bu uygulamanın gerekliliğini vurgulamış ve öğretmenlerin sınıf içi gözlemlerine dayalı, süreç odaklı bir değerlendirme yaklaşımını tercih etmiştir. Öğretmenlerin büyük çoğunluğu, öğrencilerin psikolojik etkilerden ve veli baskısından uzak, doğal ortamlarında hissettirilmeden gözlemlenmesinin daha doğru ve adil bir değerlendirme yapılmasına olanak tanıyacağını ifade etmiştir.

Yeni önerilen tarama aracı ile öğrencilerin kendi sınıf ortamlarında, bir etkinlik yapıyormuş gibi değerlendirilmesi, öğretmenlerin ve öğrencilerin daha doğru sonuçlar elde etmelerini sağlayabilir. Öğretmenler, bu sürecin öğrencilerin doğal yeteneklerini daha doğru şekilde ortaya koymalarını sağlayacak bir yöntem olduğunu düşünmektedir.

%76,6'lık bir oranla öğretmenler, bu yaklaşımı adil ve objektif bir değerlendirme fırsatı sunduğunu belirterek, veli baskısından kurtulmanın önemini vurgulamışlardır.

Öğretmenler, bu sürecin bir yetenek keşfine olanak sağladığını belirtmiş ve öğrencilerin doğal yeteneklerini ortaya çıkarmada önemli bir adım olduğunu ifade etmişlerdir. Öğrencilerin doğal yeteneklerinin sürece dayalı bir şekilde gözlemlenmesi, daha sağlıklı bir şekilde tanılanmalarına olanak verirken, öğrencilerin veli baskısından etkilenmeden yeteneklerini sergileyebileceği bir ortam yaratacaktır. Öğrencilerin sınav psikolojisine girmemeleri, yeteneklerini doğal bir biçimde gösterme fırsatı sunacaktır. Bu, özellikle öğrencilerin kendilerini rahat hissetmeleri açısından büyük bir avantaj sağlamaktadır.

Bununla birlikte, öğretmenler adil bir uygulama olacağına inandıklarını ve bu yaklaşımın daha objektif bir değerlendirme yapılmasına olanak tanıyacağını vurgulamışlardır. Öğrenciler, sadece kendi yetenekleriyle gerçek potansiyellerini ortaya koyabileceklerdir. Ayrıca, bu uygulama öğretmenlerin ve öğrencilerin, velilerden gelecek olan baskılardan kurtulmalarını sağlayacaktır. Öğrencilerin sadece doğal yetenekleriyle değerlendirilmeleri, daha doğru ve güvenilir bir seçim süreci sunacaktır.

Bazı öğretmenler yeni uygulamanın bazı olumsuz yönlerine dikkat çekmiştir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin çok azı, bu sürecin uygulanmasında bazı zorluklar yaşanabileceğini belirtmiştir. Özellikle, öğrencilerin bir etkinlik yaparken bu etkinliğin değerlendirme amaçlarına uygun olup olmayacağı konusunda endişeler dile getirilmiştir. Bununla birlikte, bazı öğretmenler uygulama sürecinde zorlukların çıkabileceğini ifade etmişlerdir. Öğrencilerin sürekli gözlemlenmesi ve sürecin düzgün bir şekilde yönetilmesi, öğretmenler için daha fazla zaman ve emek gerektirebilir. Ayrıca, değerlendirme sürecinin öğretmenler tarafından sürekli izlenmesi ve dikkatle yönetilmesi gereken bir süreç olacağı için, bazı okullarda ve sınıflarda bu sürecin etkili bir şekilde işlemesi için ek hazırlıklara ihtiyaç duyulabilir. Ayrıca, uygulama sırasında öğretmenlerin, öğrencilere yönelik yönlendirmelerin veya gözlemlerinin doğru şekilde yapılmasının da oldukça kritik bir faktör olduğu belirtilmiştir. .

Araştırma sonuçları, BİLSEM resim alanı için geliştirilmesi önerilen tarama aracının, öğrencilerin doğal yeteneklerini keşfetmek adına daha objektif ve adil bir değerlendirme yapmasına olanak sağladığını ortaya koymaktadır. Öğrenciler, kendi ortamında, sürece dayalı bir şekilde değerlendirildiğinde, gerçek yeteneklerini daha rahat bir biçimde sergileyebileceklerdir. Bunun da daha doğru sonuçların elde edilmesine katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Ancak, sürecin tüm okullarda etkili bir şekilde uygulanabilmesi için bazı eğitimlerin ve desteklerin sağlanması gerekmektedir. Özellikle öğretmenlerin, bu tür süreçleri etkili bir şekilde yönetebilmeleri için daha fazla hazırlık yapmaları, sürecin verimli bir şekilde işleyebilmesi açısından önemlidir. Ayrıca, uygulama sürecinde zaman yönetimi ve öğrenci gözlemleri konusunda dikkatli bir planlama yapılması gerekecektir. Sonuç olarak, bu yeni tarama aracının geliştirilmesi ve uygulanması, BİLSEM resim alanındaki üstün yeteneklerin daha doğru ve adil bir şekilde değerlendirilmesine katkı sağlayacak önemli bir adımdır. Ancak, bu sürecin tüm okullarda eşit koşullarda uygulanabilmesi için öğretmenlerin desteklenmesi ve sürecin düzgün bir şekilde planlanması gerekmektedir.

5.3. Öneriler

5.3.1. Araştırmacı İçin Öneriler

- Milli Eğitim Bakanlığı tarafından uygulanan BİLSEM yetenek alanları tanılama sisteminin etkililiği yeniden tartışılabilir, geri bildirim sunulabilir ve bu anlamda literatür zenginleştirilebilir.
- Farklı ülkelerdeki yetenek alanlarında üstün yetenekli öğrencilerin tanınmasına yönelik yapılan çalışmalar incelenerek Türkiye'nin eğitim kültürüne uygun tanılama araçları geliştirilebilir.
- Resim alanında üstün yetenekli öğrencilerin tespitine yönelik yurtdışındaki çalışmaların sayısı artırılabilir.

- Farklı sınıf seviyesinde ve farklı sosyo ekonomik düzeylere sahip yerleşim biriminde yer alan okullardaki üstün yetenekli öğrencilerle benzer çalışmalar yapılabilir.
- Araştırmanın uygulama aşaması Malatya ilinde sosyo-ekonomik düzeyi farklı, 2. sınıf düzeyindeki yalnızca 3 sınıfa uygulanmıştır. Bundan sonra yapılacak çalışmalarda araştırma kapsamında geliştirilen tanılama aracı daha geniş kitlelere uygulanabilir.
- Araştırmanın uygulama aşaması devlet okulları ile sınırlandırılmıştır. Bundan sonraki süreçte özel okullar veya rehabilitasyon merkezlerinde eğitim gören belirli yaş grubu aralığındaki öğrencilere benzer çalışmalar uygulanabilir.
- Araştırmada yarı yapılandırılmış görüşme formları aracılığı ile sınıf öğretmenlerine BİLSEM tanılama sistemine ve geliştirilen tanılama aracına yönelik sorular sorularak durum incelemesi yapılmıştır. Alan uzmanlarıyla, sınıf öğretmenleriyle, BİLSEM’de görev yapan öğretmenlerle veya velilerle görüşmeler yapılarak benzer çalışmalar yapılabilir.
- Araştırmada resim alanında üstün yetenekli bireylerin tanılanmasına yönelik bir araç geliştirilmiştir. Benzer çalışmalar müzik alanında üstün yetenekli bireylerin belirlenmesine yönelik de yapılabilir.

5.3.2. Uygulamacılar İçin Öneriler

- Tez kapsamında yapılan araştırma ile Türkiye’de resim alanında üstün yetenekli bireyleri belirlemek için uygulanan mevcut tanılama sisteminin eksik olduğu düşünülen yönleri ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Böylelikle bu araştırma sonuçlarına yönelik ilgili paydaşlar sürece ilişkin iyileştirme çalışmaları yapabilir.
- Görüşme formu aracılığı ile her okuldan %20 öğrenci önerme durumu, sınıf öğretmenlerinin çoğu tarafından yetersiz olduğu belirtilmiştir. BİLSEM tanılama

sisteminde her okuldan %20 öğrenci önerme kotası arttırılabilir veya kota sınırlaması tamamen kaldırılabilir.

- Görüşme formu aracılığı ile sınıf öğretmenlerinin çoğunluğu, yetenek alanları için BİLSEM tanılama sürecine öğrenci önerme aşamasında alan uzmanlarının devreye girmesi gerektiğini ifade etmiştir. Yetenek alanları için her okulun kendi imkânları doğrultusunda okul içinde, alan uzmanları tarafından tüm öğrencilere yönelik bir ön inceleme yapılarak BİLSEM tanılması için önerilebilir. Veya Milli Eğitim Bakanlığı tarafınca sınıf öğretmenlerine yetenek alanlarında BİLSEM’e öğrenci önerirken dikkat edecekleri hususlar hakkında bilinçlendirme faaliyetleri geliştirilebilir.
- Görüşme formu aracılığı ile sınıf öğretmenlerinin çoğunluğu, öğrencilerin kendi sınıf ortamı dışında tanılama sürecine dâhil olmalarını öğrenci psikolojisi açısından doğru bulmadıklarını belirtmişlerdir. Buna bağlı olarak BİLSEM tanılama sisteminde “yerinde tanılama” süreci geliştirilebilir.
- Görüşme formu aracılığı ile sınıf öğretmenlerinin çoğunluğu, yetenek alanları için öğrencilerin tek bir günde yeteneklerini sergilemek zorunda kalmasını çeşitli sebeplere bağlı olarak tanılamada başarısızlığa götürebileceğini belirtmiştir. Bu durumda BİLSEM tanılama sisteminde yetenek izlenmesi için “sürece dayalı” bir sistem geliştirilebilir.
- Görüşme formu aracılığı ile sınıf öğretmenlerinin çoğunluğu, resim alanı için Grup Tarama Uygulaması’nın üstün yetenekli öğrencilerin elenebileceğine yol açtığını belirtmişlerdir. Buna bağlı olarak yetenek alanları için Grup Tarama Uygulaması kaldırılabilir. Böylece yalnızca saf yeteneğin üstünlüğü aranabilir.
- Görüşme formu aracılığı ile sınıf öğretmenlerinin çoğunluğu, BİLSEM tanılama süreci için öğrenci önerme aşamasında veli baskısına maruz kaldıklarını ifade etmişlerdir. Bu nedenle öğretmenlere ve velilere yönelik bilinçlendirme faaliyetleri artırılabilir.

- Görüşme formu aracılığı ile sınıf öğretmenlerinin çoğunluğu, BİLSEM tanılmasına girecek olan öğrenciler üzerinde veli baskısının kaygı ve strese yol açabileceğini vurgulamıştır. Bundan yola çıkarak velilerin kendi çocukları üzerinde oluşturabileceği psikolojik baskının azalması için bilinçlendirme çalışmaları başlatılabilir.
- Araştırma kapsamında resim alanı için geliştirilen tanılama aracı, öğrencilerin doğal yeteneklerini daha doğru ve objektif bir şekilde ortaya koymalarını sağlayabilir. Bu tanılama aracı, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından uygulanan BİLSEM resim alanı için tanılama sistemine dâhil edilebilir. Fakat uygulama sürecinin başarısı, öğretmenlerin desteklenmesine ve sürecin verimli bir şekilde planlanmasına bağlıdır. Geliştirilen tanılama aracı, araştırma kapsamında 3 okulda yer alan 2. sınıf düzeyinde toplam 3 sınıfın tüm öğrencilerine uygulanmıştır. Bu durumda yerinde ve sürece dayalı tanılama olduğu için 1., 2. ve 3. sınıf düzeylerine uygulamak yerine yalnızca tek bir sınıf düzeyine uygulanabilir. Sınıftaki tüm öğrenciler uygulamaya katıldığı için uygulamanın hayata geçmesi zorlaşabilir. Fakat buna alternatif öneri olarak Görsel Sanatlar Dersi bünyesinde yapılan 5 haftalık uygulama sonrasında her okulda bulunan alan öğretmenleri öğrenci ürünlerini değerlendirebilir. Resim alanında üstün beceri sergileyen öğrencilerin ürünleri BİLSEM’e yönlendirilebilir. Daha sonra, BİLSEM resim alanı komisyonunda yer alan uzmanlar, seçilen öğrencilerin ürünlerini tekrar değerlendirebilir. Böylece başarılı bir şekilde süreci tamamlayan öğrencinin BİLSEM’e kaydı yapılabilir. Bu durumda araştırma kapsamında önerilen yerinde ve sürece dayalı tanılama sistemi hayata geçmiş olabilir.
- Araştırma kapsamında geliştirilen tanılama aracının Milli Eğitim Bakanlığı tarafından uygulanan BİLSEM’de uygulanması mümkün olmayacak ise bu çalışma projelendirilerek bir kamu kurumuna, üniversiteye veya bir vakıfa bağlı özerk bir birim olarak uygulanabilir. BİLSEM resim alanı için alternatif bir birim

oluşturularak ve alan uzmanlarınca istihdam sağlanarak geliştirilen bu birim aracılığı ile BİLSEM resim alanı için ğrenci belirleme sürecine katkı sağlayabilir.



KAYNAKLAR

- Ağaya, A., Akçayır, İ., & Çitil, M. (2023). Özel yetenekli öğrencilerin BİLSEM’lerde sergiledikleri davranış problemleri ve yapılan rehberlik ve psikolojik danışma çalışmaları. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, (56), 384-409.
- Akar, İ. & Şengil Akar, Ş. (2012). İlköğretim okullarında görev yapmakta olan öğretmenlerin üstün yetenek kavramı hakkındaki görüşleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 20(2) , 423-436.
- Akar, İ. (2010). *İlköğretim kademesindeki üstün yetenekli öğrencilerin rehberlik gereksinimlerinin ebeveynlerin ve öğretmenlerin görüşlerine dayalı olarak belirlenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Akarsu, F. (2001). *Üstün yetenekli çocuklar aileleri ve sorunları*. Eduser.
- Akbaş, A., Atmaca E. & Demir G. (2015). *Plastik sanatlar: Temel desen*. MEB.
- Akbüber, B.A., Erdik, E., Güney, H., Çimşitoğlu, H. & Akbüber, C. (2019). Bilim ve sanat merkezlerinde özel yetenekli öğrencilerin sorunlarının değerlendirilmesinde bir yöntem önerisi “Özel Yetenekli Çocuk Çalıştayı”. *Journal of Gifted Education and Creativity*, 6(1), 22-39.
- Akıncı Çötök, N. (2006). *Sanayi toplumundan bilgi toplumuna geçiş sürecinde eğitim olgusu*. Doktora tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.

- Alkan, A., Karataş, S. & Ataman, A. (2017). Öğretmenler için “üstün zekâlı/yetenekli öğrencilerin belirlenmesi eğitim yazılımı”nın geliştirilmesi ve değerlendirilmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(2), 175-192.
- Altun, T. & Vural, S. (2012). Bilim ve sanat merkezinde (BİLSEM) görev yapan öğretmen ve yöneticilerin mesleki gelişim ve okul gelişimine yönelik görüşlerinin değerlendirilmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(42), 152-177.
- Artut, K. (2009). *Sanat eğitimi: kuramları ve yöntemleri* (6. b.). Ankara: Anı.
- Artut, K. (2017). *Okul öncesinde resim eğitimi* (4. b.). Ankara: Anı.
- Ataman, A. (1998). Üstün zekâlılar ve üstün yetenekliler. *Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu*, 16.
- Ataman, A. (2004). Üstün zekâlı ve üstün özel yetenekli çocuklar. M.R. Şirin, A. Kulaksızoğlu, A. E. Bilgili (Haz.). *Üstün yetenekli çocuklar seçilmiş makaleler kitabı*. Çocuk Vakfı.
- Ataman, A. (2019). Üstün zekâlı çocuklara ana-babaları ve öğretmenleri nasıl yardımcı olabilir. *Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences*, 15(1), 335-344.
- Ataman, A. (Ed.). (2009). *Özel gereksinimli çocuklar ve özel eğitime giriş*. Gündüz
- Ataman, A. (Ed.). (2014). *Üstün zekâlılar ve üstün yetenekliler konusunda bilinmesi gerekenler*. Vize.
- Ayaydın, A. & Mercin, L. (2013). *Görsel sanatlar eğitiminde uygulamalar*. Ankara: Pegem Akademi.
- Ayaydın, A. (2010). Görsel sanatlar eğitiminde ölçme ve değerlendirme süreci üzerine. *Milli Eğitim Dergisi*, 187, 240-250.
- Ayhan, Ö.Ö (2008). *Üstün yetenekli çocuklarda çizgisel gelişim (9-12 yaş grubu çocuklar üzerine bir araştırma)*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Ayktut, A. (2006). Günümüzde görsel sanatlar eğitiminde kullanılan yöntemler. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21.
- Balamir, B. (1999). *Sanat eğitiminde özgürlük ve özgünlük*. Ankara: TC. Kültür Bakanlığı.
- Baltacıoğlu, İ. H. (1971). *Türk plastik sanatları*. Ankara: MEB.
- Başkale, H. (2016). Nitel araştırmalarda geçerlik, güvenirlik ve örneklem büyüklüğünün belirlenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*, 9(1), 23-28.
- Baykoç Dönmez, N. (2004). Bilim sanat merkezleri'nin kuruluşu ve işleyişinde yapılması gereken düzenlemeler. *Üstün Yetenekli Çocuklar Bildiriler Kitabı*, 1. Türkiye Üstün Yetenekli Çocuklar Kongresi. Çocuk Vakfı.
- Baykoç, N. ve Özdemir, D. (2016). Sınıftaki üstün yetenekli çocuk eğitimci eğitiminin öğretmen görüşlerindeki değişikliklere katkısı. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi HAYEF Journal of Education*, 13(1) Özel sayı 1-9.
- Bencik S. & Metin, N. (2006). Mükemmeliyetçilik ve üstün yetenekliler. *Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Dergisi*, 1(2), 92-105.
- Bigalı, Ş. (1976). *Resim sanatı*. Ankara: Yayıncılık Matbaası.
- Bildiren, A. & Uzun, M. (2007). Üstün yetenekli öğrencilerin belirlenmesine yönelik bir tanılama yönteminin kullanılabilirliğinin incelenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22(22) , 31-39.
- Bildiren, A. (2018). Opinions of primary school teachers on the definition, identification and education of gifted children. *International Journal of Eurasia Social Sciences*, 9(33), 1363-1380.
- Bildiren, A. (2018). Üstün yeteneğin tanılanmasında sözel olmayan testlerin incelenmesi. *Turkish Journal of Giftedness and Education*, 8(2), 99-113.
- Bloom, B. (1979). *İnsan nitelikleri ve okulda öğrenme*. (D. A. Özçelik, Çev.). Ankara: Milli Eğitim.

- Boran, A. İ. & Aslaner, R. (2008). Bilim ve sanat merkezlerinde matematik öğretiminde probleme dayalı öğrenme. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(15), 15-32.
- Bozer, E. N. ve Kurnaz, A. (2016). Uyuyan zihinleri uyandırma: Sokratik sorgulama. İçinde, E. Yılmaz, M. Çalışkan & S. A. Sulak (Ed.), *Eğitim Bilimlerinden Yansımalar*, (153- 166). Konya: Çizgi.
- Brajčić, M. (2020). A comparison between competencies of teachers and students of teacher education in recognizing artistically gifted students. *European Journal of Educational Research*, 9(3), 1327-1336. <https://doi.org/10.12973/eu-jer.9.3.1327>
- Brajčić, M., Kušćević, D., & Bakrač, M. (2018). Identification of artistically gifted children in visual arts teaching/identifikacija likovno nadarene djece u nastavi likovne kulture. *Croatian Journal of Education-Hrvatski Časopis Za Odgoj I Obrazovanje*, 20(3). <https://doi.org/10.15516/cje.v20i3.2617>
- Buyurgan, S. ve Buyurgan, U. (2012). *Sanat eğitimi ve öğretimi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Callahan, C. M. (2005). Identifying gifted students from underrepresented populations. *Theory into practice*, 44(2), 98-104.
- Ceylan, Ö. & Yıldız, G. (2019). Bilim ve sanat merkezlerinde görev yapan yönetici ve öğretmenlerin değer tercihlerinin farklı değişkenler açısından incelenmesi. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 17(37), 147-174.
- Clark, B. (2015). *Growing up gifted: Developing the potential of children at home and at school* (6th ed.). Upper Saddle River, NJ: Merrill–Prentice Hall.
- Clark, G. A., & Wilson, T. (1991). Screening and identifying gifted/talented students in the visual arts with Clark's Drawing Abilities Test. *Roeper Review*, 13(2), 92-97.
- Clark, G., & Zimmerman, E. (1997). Project ARTS: Programs for Ethnically Diverse, Economically Disadvantaged, High Ability, Visual Arts Students in Rural Communities: *Identification, Curriculum, Evaluation*.

- Clark, G., & Zimmerman, E. (2004). *Teaching talented art students: Principles and practices*. Teachers College.
- Cohen, L., Manion L., & Morrison K., (2013). The Ethics of Educational and Social Research. In *Research Methods in Education*, (7th ed., pp. 99-128). Routledge.
- Coleman, J. S. (1966). *Equality of educational opportunity*. U.S. Department of Health, Education and Welfare.
- Coleman, J. S. (1988). Social capital in the creation of human capital. *American Journal of Sociology*, 94(Supplement), 95-120. <https://doi.org/10.1086/228943>
- Coleman, J. S. (1990). *Foundations of social theory*. Harvard University.
- Coşkun, B. (2007). *Görsel sanatlarda üstün yetenekli çocukların sanat eğitimi ile ilgili öğretmen görüşleri ve değerlendirmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Creswell, J. W. (2015). *A concise introduction to mixed methods research*. Washington DC: Sage.
- Creswell, J. W. (2016). *Araştırma deseni nitel, nicel ve karma yöntem yaklaşımları*. Eğiten Kitap.
- Cukierkorn, J. R. (2008). Talented young artists: Understanding their abilities and needs. *Gifted Child Today*, 31(4), 24-33.
- Çağbayır, Y. (2007). *Ötüken Türkçe sözlük*. İstanbul: Ötüken.
- Çağlar, D. (2004). Üstün zekâlı çocukların özellikleri. *Türkiye Üstün Yetenekli Çocuklar Kongresi Makaleler Kitabı*, 23(25), 111-126.
- Çakın, N. (2005). *Bilim ve sanat merkezlerine zihinsel alandan devam eden öğrencilerin akranları ile okul başarıları açısından karşılaştırılması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyonkarahisar.
- Çelikten, Y. (2017). Üstün yetenekli çocuklar ve BİLSEM. *Turkish Journal of Educational Studies*, 4(3), 87-104.

- Çitil, M. (2016). *Üstün yetenekli öğrencilere sunulan olumlu davranışsal destek temelli problem davranışları önleyici sınıf yönetimi uygulamaları: Eylem araştırması*. Doktora tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Çitil, M. (2018). Türkiye’de üstün yeteneklilerin eğitimi politikalarının değerlendirilmesi [Özel Sayı]. *Milli Eğitim Dergisi*, 47(1), 143-172.
- Çitil, M., & Ataman, A. (2018). İlköğretim çağındaki üstün yetenekli öğrencilerin davranışsal özelliklerinin eğitim ortamlarına yansımaları ve ortaya çıkabilecek sorunlar. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 38(1), 185-231.
- Çoban, A. (2022). *Bilim sanat merkezlerinde görev yapan görsel sanatlar öğretmenlerinin karşılaştıkları sorunlar ve çözüm önerileri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Trabzon Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Trabzon.
- Dağlıoğlu, H. E. (2014). Erken çocuklukta üstün zekâ/üstün yetenek. Ayşegül Ataman (Ed.), *Üstün yetenekli çocuklar seçilmiş makaleler kitabı*. Ankara: Vize.
- Dağlıoğlu, H. E. (2004). Okul öncesi çağıdaki üstün yetenekli çocukların eğitimleri. *Üstün Yetenekli Çocuklar Bildiriler Kitabı*, 1. Türkiye Üstün Yetenekli Çocuklar Kongresi. Çocuk Vakfı.
- Davis, G. A. (2004). Objectives and activities for teaching creative thinking. *Creativity and giftedness*, 10(2), 97-106.
- Denzin, N. K., & Lincoln, Y. S. (1998). *Introduction: Entering the field of qualitative research*, Norman K. Denzin and Yvonna S. Lincoln (Ed.) (pp. 1-35). Strategies of qualitative inquiry. Sage.
- Doğan Bağırhan, N. (2023). *Bilim ve sanat merkezlerinde kurulan çocuk korolarının koro çalışmalarına yönelik motivasyonlarının incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, Niğde.
- Dönmez, N. (2004). *Bilim Sanat Merkezlerinin Kuruluşu ve İşleyişinde Yapılması Gereken Düzenlemeler*, Kulaksızoğlu vd., Üstün Yetenekli Çocuklar Bildiriler Kitabı, Çocuk Vakfı.

- Dönmez, N. B. (2007). Üstün ve özel yeteneklilerin eğitimleri ülkemize özgün bir model: Bilim ve sanat merkezleri (Bil-sen). *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2(15), 178-186.
- Eisner, E. W. (1998). Does experience in the arts boost academic achievement? *Arts Education Policy Review*, 100(1), 32-40.
- Eker, T. Ç. & Şentürk, N. (2017). Bilim ve sanat merkezlerinde verilen piyano eğitiminin incelenmesi. *Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler Dergisi*, (64), 138-149.
- Ekiz, D. (2017). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (5. baskı.). Ankara: Anı.
- Emir, D. (2009). *Köy ilköğretim okullarında sanat eğitimi uygulamaları, Cumhuriyet sonrası dönem*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Enç, M., Çağlar, D. ve Özsoy, Y. (1987). *Özel eğitime giriş*. Ankara: Ankara Üniversitesi.
- Erdem Keklik, D. (2016). Value orientations of candidate teachers in knowledge society. *Eurasian Journal of Educational Research*, 16(66), 355-372.
- Erişen, Y, Yavuz Birben, F, Sevgi Yalın, H. & Ocak, P. (2015). Üstün Yetenekli Çocukları Fark Edebilme ve Destekleme Eğitiminin Öğretmenler Üzerindeki Etkisi. *Bartın University Journal of Faculty of Education*, 4(2), 586-602.
- Erlandson, D. A. (1993). *Doing naturalistic inquiry: A guide to methods*. Sage.
- Feldhusen J. F. (2005). *Giftedness, Talent, Expertise, and Creative Achievement*. Sternberg, R. J., & Davidson, J. E. (Ed.), *Conceptions of Giftedness*. Cambridge University.
- Fisher, E. (2005). *Sanatın gerekliliği*. (Çev.: Cevat Çapan). İstanbul: Payel
- Fisher, J., & Smith, M. (2021). Establishing fine arts festivals as equitable learning opportunities for high ability visual artists. *Journal of Cultural Research in Art Education*, 38(1). <https://doi.org/10.2458/jcrae.4802>

- Garces-Bacsal, R., Cohen, L., & Tan, L. (2011). Soul behind the skill, heart behind the technique. *Gifted Child Quarterly*, 55(3), 194-207.
- Gardner, H. (1999). *Intelligence reframed: Multiple intelligences for the 21st century*. Basic Books.
- Genç, M. A. (2013). *Üstün Yetenekli Öğrencilerin Görsel Sanatlar Eğitiminde Disiplinlerarası Öğretim Etkinliklerinin Değerlendirilmesi (Konya BİLSEM Örneği)*. Doktora Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Genç, M. A. (2016). Üstün yetenekli bireylere yönelik eğitim uygulamaları. *Üstün Zekâlılar Eğitimi ve Yaratıcılık Dergisi*, 3(3), 49-66.
- Gençaydın, Z. (2002). *Sanat eğitimcisi yetiştirmede g.e.f. resim-iş bölümünün yeri ve bugünkü durumu*. Gazi Üniversitesi 1.Sanat Eğitimi Sempozyumu, (25-30), Ankara.
- Gökay, M. K. & Gökay, M. (2019). Art as a custom to improve engineering creativity. *Idil Journal*, 58, 713-721.
- Gökdere, M. & Çepni, S. (2004). Üstün yetenekli öğrencilerin fen öğretmenlerinin hizmet içi ihtiyaçlarının değerlendirilmesine yönelik bir çalışma bilim sanat merkezi örneklemini. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24(2), 1-14.
- Grace, C. (1992). The Portfolio and Its Use: Developmentally Appropriate Assessment of Young Children. ERIC Digest.
- Güçyeter, Ş. (2016). Talent identification studies and instruments in Turkey. *Turkish Journal of Education*, 5(4) , 235-254.
- Güneş, A. (2018). Türkiye’de bilim sanat merkezleri. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 5(6), 185-193.
- Gür, Ç. (2017). *Eğitimsel ve sosyal duygusal bakış açılarıyla üstün yetenekli çocuklar*. Anı.
- Herrnstein, R. J., & Murray, C. (2010). *The bell curve: Intelligence and class structure in American life*. Simon and Schuster.

- Hui, J., Zhou, Y., Oubibi, M., Di, W., Zhang, L., & Zhang, S. (2022). Research on art teaching practice supported by virtual reality (vr) technology in the primary schools. *Sustainability*, 14(3), 1246. <https://doi.org/10.3390/su14031246>
- Hurwitz, A. (1983). *The Gifted and Talented in Art: A Guide to Program Planning*. Davis Publications, Inc., 50 Portland St., Worcester, MA 01608; toll free tele.
- Hurwitz, A., & Day, M. (1995). *Children and their art. Methods For The Elementary USA*: Harcourt Brace & Company, Harcourt Brace College Publishers.
- İleri, A. (2023). *Öğretmen, öğrenci ve veli gözünden bilim ve sanat merkezleri (BİLSEM)*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- İnci, G. (2021). Galton'dan günümüze zekâ ve zekâ kuramları. *Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 11(3), 1053-1068.
- Jordan, K.A.W. (2010). *Gifted student academic achievement and program quality*. Doktora tezi, University Education in Curriculum and Instruction College, Louisiana.
- Kaplan Sayı, A. (2013). *Farklılaştırılmış yabancı dil öğretiminin üstün zekâlı öğrencilerde erişkiye, eleştirel düşünmeye ve yaratıcılığa etkisi*. Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Karabey, B. & Yürümezoğlu, K. (2015). Yaratıcılık ve üstün yetenekliliğin bazı zekâ kuramları açısından değerlendirilmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, (40), 86-107.
- Karakuş, F. (2010). Üstün yetenekli çocukların anne babalarının karşılaştıkları güçlükler. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(1), 127-144.
- Kaya, N. (2013). Üstün yetenekli öğrencilerin eğitimi ve BİLSEM'ler. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(1), 115-122.

- Kayışdağ, E. & Melekoğlu, M. A. (2019). Bilim ve sanat merkezlerinin eğitim programlarının öğrenci görüşlerine dayalı olarak değerlendirilmesi. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 20, 175-202.
- Kılınç, E. ve Kuru Çakmakoglu A. (2024). Özel yetenekli bireylerin tanılanmasında çoklu zekâ kuramı ve ekolojik sistemler teorisi'nin rolü. *Socrates Journal of Interdisciplinary Social Studies*, 10(47), 190-202.
- Kırıçoğlu, T. O. (2002). *Sanatta eğitim: Görmek, öğrenmek, yaratmak*. Ankara: Pegem Akademi.
- Kitano, M., & Kirby, D. F. (1986). *Gifted education: A comprehensive view*. Little, Brown.
- Kök, B. (2012). *Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerde farklılaştırılmış geometri öğretiminin yaratıcılığa, uzamsal yeteneğe ve başarıya etkisi*. Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Kulaksızoglu, A. (2004). I. Üstün Yetenekli Çocuklar Kongresi: Üstün Yetenekli Çocuklar Bildiriler Kitabı. Çocuk Vakfı.
- Kurnaz, A. & Ekici, S. G. (2020). BİLSEM tanılama sürecinde kullanılan zekâ testlerinin psikolojik danışmanların ve BİLSEM öğretmenlerinin görüşlerine göre değerlendirilmesi. *Çocuk ve Medeniyet*, 5(10), 365-399.
- Levent, F. & Çelik, F. K. (2019). Bilim ve sanat merkezlerinde görev yapan görsel sanatlar öğretmenlerinin özel yetenekli öğrencilerin sanat eğitimine ilişkin görüşleri. *OPUS International Journal of Society Researches*, 13(19), 750-785.
- Levent, F. (2011). Üstün Yetenekli Çocukların Hakları El Kitabı: Ana baba ve öğretmenler için. Çocuk Vakfı. 1. Türkiye Çocuk Hakları Kongresi. İstanbul.
- Lincoln, Y.S., & Guba, E.G. (1985). *Naturalistic inquiry*. Sage.
- Lowenfeld, V. (1960). Creative intelligence. *Studies in Art Education*, 1(2), 22-25.
- Maker, C. J. (1988). *Curricula and Teaching Strategies for Gifted Students*. Monograph Prepared for the Leadership Accessing Program.

- Mamur, N. & Özsoy, V. (2015). Görsel sanatlar eğitiminde portfolyo değerlendirme. *Bartın University Journal of Faculty of Education*, 4(1), 163-177.
- May, R. (2019). *Yaratma cesareti*. İstanbul: Metis.
- MEB. (2023a). Millî Eğitim Bakanlığı Bilim ve Sanat Merkezleri Yönergesi. file:///C:/Users/User/Downloads/19153952_milliegitimbakanligibilimvesanatmerkezleriyonergesiveekleri%20(1).pdf, 10.10.2024
- MEB. (2023b). Bilim ve sanat merkezleri öğrenci tanılama ve yerleştirme kılavuzu. file:///C:/Users/User/Downloads/klavuz.pdf, 10.10.2024
- Meisels, S., & Steele, D. (1991). The early childhood portfolio collection process. *Ann Arbor, MI: Center for Human Growth and Development, University of Michigan*.
- Mercin, L. & Alakuş, A. O. (2007). Birey ve toplum için sanat eğitiminin gerekliliği. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, (9), 14-20.
- Merriam, S. B. (2015). *Nitel araştırma: Desen ve uygulama için bir rehber* (Çev. Ed. S. Turan). Ankara: Nobel Akademi.
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook*. Sage.
- Nacaroglu, O. & Arslan, M. (2019). Bilim ve sanat merkezlerinde yürütülen proje çalışmalarına ilişkin öğrenci görüşlerinin değerlendirilmesi. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 15(3), 220-236.
- National Association for Gifted Children, & Council for Exceptional Children The Association for the Gifted. (2013). NAGC-CEC teacher preparation standards in gifted and talented education. www.nagc.org
- Oruç, Ş, Ateş, H. & Çağır, S. (2019). Türk eğitim sisteminde geçmişten günümüze üstün yetenekliler için yapılan uygulamalar. *Uluslararası Ders Kitapları ve Eğitim Materyalleri Dergisi*, 2(2), 253-273.

- Öğünmez, M. (2015). *Üstün Yetenekli Öğrencilerde Sanatsal Gelişim Özellikleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Özalp, H.K. ve Gökay, M. (2018). Farklı kültürler içinde eğitim gören 12–17 yaş grubu Türk Çocuklarının estetik beğeni düzeyinin karşılaştırılması. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 9(16), 1307-1368.
- Özbay, Y. (2013). *Üstün yetenekli çocuklar ve aileleri*. Ankara: T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü.
- Özer, B. (2020). Türkiye’de bilsem müzik alanına yönelik yapılan çalışmalar: Sistemantik bir derleme. *Opus*, 10, 16-29.
- Özkan, N. (2009). *Üstün zekâlı-üstün yetenekli çocukların eğitiminde okulun, öğretmenin ve ailenin yeri*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Özkartal, M. (2009). Resim sanatında çizgi ve çizgi ritmi üzerine. *Sanat ve Tasarım Dergisi*, 1(4), 55-72.
- Özsoy, V. (2003). *Görsel sanatlar eğitimi- resim-iş eğitiminin tarihsel ve düşünsel temelleri*. Ankara: Gündüz Eğitim.
- Özsoy, V. (2005). *İlköğretim sanat eğitimi kuramları ve yöntemleri*. Görsel Sanatlar Eğitimi Derneği.
- Özsoy, Y., Özyürek, M. & Eripek, S. (1998). *Özel eğitime giriş*. Ankara: Karatepe
- Parasız, G. ve Arslan, E. (2021). Bilim ve sanat merkezlerindeki öğrencilerin müzik dersinde karşılaştıkları sorunlar ve derse yönelik tutumlarının incelenmesi. *Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi*, 27(46), 101-120.
- Piirto, J. (2007). *Talented children and adults: Their development and education*. Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781003238485>

- Preckel, F., Golle, J., Grabner, R., Jarvin, L., Kozbelt, A., Müllensiefen, D., ... & Worrell, F. (2020). Talent development in achievement domains: a psychological framework for within- and cross-domain research. *Perspectives on Psychological Science*, 15(3), 691-722. <https://doi.org/10.1177/1745691619895030>
- Renzulli, J. S. (1978). What makes giftedness? Reexamining a definition. *Phi Delta Kappan*, 60(3), 180-184.
- Renzulli, J. S. (2012). Reexamining the role of gifted education and talent development for the 21st century: A four-part theoretical approach. *Gifted Child Quarterly*, 56(3), 150-159
- Robinson, A., Shore, B. M., & Enersen, D. L. (2014). *Üstün zekâlılar eğitiminde en iyi uygulamalar kanıt temelli bir kılavuz*. Ankara: Nobel.
- Robson, C., & McCartan, K. (2016). *Real world research*: John Wiley & Sons
- Sağlam, A. & Polat, İ. (2020). Özel yetenekli öğrencilerin sınıf ortamındaki davranışlarına yönelik öğretmenlerin görüşleri. *Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 24, 473-494.
- Sak, U. (2013). *Üstün zekâlılar özellikleri tanılanmaları eğitimleri*. Ankara: Vize.
- Salderay, B. (2014). Özel eğitim sürecinde görsel sanatlar uygulamalarının önemine ilişkin aile düşünce yapılarının değişimi. *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 3(3), 87-101.
- San, İ. (2010). *Sanat eğitimi kuramları*. (2. Baskı). Ankara: Ütopya.
- Sarıtaş, E., Şahin, Ü. ve Çatalbaş, G. (2019). Velilerin gözüyle BİLSEM. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 7(1), 114-133.
- Sezginsoy, B. (2007). *Bilim-Sanat Merkezi Uygulamasının Değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir.
- Sivrikaya, A. (2018). Eğitimde Çoklu Zekâ Kuramı. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(45), 123-132.

- Sternberg, R. J., Jarvin, L., & Grigorenko, E. L. (2010). *Explorations in giftedness*. Cambridge University.
- Summak, M. S. & Çelik-Şahin, Ç. (2014). Türkiye’de bilim ve sanat merkezlerinde standartların belirlenmesi ile ilgili görüşlerin incelenmesi. *Asya Öğretim Dergisi*, 2(1), 1-15.
- Süzen, G. & Sayın Yücel, H. (2021). Resim sanatında imge, imgelem, yaratıcılık ve yaratma süreci. *Fine Arts*, 16(2), 177-188.
- Şenol, C. (2011). *Üstün yetenekliler eğitim programlarına ilişkin öğretmen görüşleri (BİLSEM örneği)*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Elazığ.
- Talas, S., Talas, Y. & Sönmez, A. (2013). Bilim Sanat Merkezlerine Devam Eden Üstün Yetenekli Öğrencilerin Okullarında Yaşadıkları Problemler. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2013(1), 42-50.
- Toptaş, V. & Yumuş, A. (2011). Bilim ve sanat merkezlerinin amacına uygun işleyişinin değerlendirilmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(2), 80-88.
- Tortop, H. S. (2018). *Üstün zekâhlar eğitiminde farklılaştırılmış öğretim müfredat farklılaştırma modelleri*. Düzce: Genç Bilge.
- Tümen, S. D. (2019). Bilim ve sanat merkezi öğrencilerinin öğrenmeye ilişkin tutumları: Bolu Bilsem örneği. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 6(5), 257-267.
- Uçan, A. (2002). Türkiye’de çağdaş sanat eğitiminde öğretmen yetiştirme süreci ve başlıca yapılanmalar. *Gazi Üniversitesi 1st Art Education Symposiom*, Ankara, 1-23.
- Uçar, A. (2015). Üstün yetenekli bireylerin görsel yeti ve farkındalığı. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(Özel Sayı), 1-8.
- Yavuzylmaz, B. (2012). *Bilim ve sanat merkezlerine devam eden 7-11 yaş üstün yetenekli çocuklara verilecek sanat eğitiminin niteliği*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Samsun.

- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2016). *Nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin.
- Yılmaz, M. (2007). Görsel sanatlar eğitiminde işbirlikli öğrenme. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 15(2), 747-756.
- Yılmaz, M. ve Yılmaz, T. (2021). Yönetici ve öğretmenler gözünden bilsem’lerde verilen eğitimin kritiği. *International Review of Economics and Management*, 9(1), 1-27.
- Yin, R. K. (2003). *Case study research: design and methods* (Eds.). Sage.
- Yolcu, E. (2007). *Sanat eğitimi kuramlar ve yöntemleri*. Ankara: Nobel.
- Ziegler, A. (2005). *The actiotope model of giftedness*. In R. J. Sternberg & J. E. Davidson (Eds.), *Conceptions of giftedness* (2nd ed., 411-436). Cambridge University.
- Zimmerman, E. (2009). Reconceptualizing the role of creativity in art education theory and practice. *Studies in Art Education*, 50(4), 382-399.

EKLER



Ek 1. Resim Alanında Üstün Yeteneği Olan Öğrencileri Belirleme Aracı

Resim Alanı Tanılama			Hikâyelerin Resimsel Betimlemesi				
Uygulaması		15	15	15	10	15	30
Sıra No	Öğrencinin Adı Soyadı	Kompozisyon	Oran Orantı	Çizgi Yeteneği	Perspektif	Hareket	Yaratıcılık
1							
2							
3							



Ek 2. Uygulama Yapılan Sınıfların Sınıf Öğretmenleriyle Yapılan Görüşme Formu

1- Sınıfınızda öğrenciler arasında BİLSEM tanılaması için hangi öğrencileri hangi alan (Genel Zihinsel Yetenek-Resim-Müzik) için aday gösterdiniz?

ÖĞRENCİ ADI	GENEL ZİHİNSEL YETENEK	RESİM	MÜZİK
1-			
2-			
3-			
4-			
5-			
...			
...			
...			

2- Sınıfınızdaki öğrencilerden hangilerini BİLSEM tanılaması için hiç aday göstermediniz?

1-	16-
2-	17-
3-	18-
4-	19-
5-	20-
6-	21-
7-	22-
8-	23-
9-	24-
10-	25-
11-	26-
12-	27-
13-	28-
14-	29-
15-	30-

3- BİLSEM tanılması için aday olarak önerdiğiniz hangi öğrenci hangi alanda sınava girip kazandı?

ÖĞRENCİ ADI	GENEL ZİHİNSEL YETENEK	RESİM	MÜZİK
1-			
2-			
3-			
4-			
5-			
6-			
7-			
8-			
9-			
10-			

4- BİLSEM tanılması için aday olarak önerdiğiniz öğrencilerden başarısız olanlar hangi aşamada (Grup Tarama Uygulaması-Bireysel Değerlendirme Uygulaması) elendi?

ÖĞRENCİ ADI	GENEL ZİHİNSEL YETENEK		RESİM		MÜZİK	
	1. Aşama	2. Aşama	1.Aşama	2.Aşama	1.Aşama	2.Aşama
1-						
2-						
3-						
4-						
5-						
6-						
7-						
8-						
9-						
10-						

5- Sınıfınızda gerçekleştirilen resim alanındaki üstün yetenekli öğrencileri tanılama aracını nasıl değerlendiriyorsunuz?

Ek 3. İzinler

Evrak Tarih ve Sayısı: 14.03.2024-E.905763



T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Etik Komisyonu



Sayı : E-77082166-302.08.01-905763
Konu : Bilimsel ve Eğitim Amaçlı

14.03.2024

EGİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Üniversitemiz Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Ana Bilim Dalı Doktora Öğrencisi Esranur KILINÇ'ın, Prof.Dr.Alev ÇAKMAKOĞLU KURU'nun danışmanlığında yürüttüğü "*Türkiye'de Görsel Sanatlar Alanında Üstün Yetenekli Bireylerin Tanılma Sürecinin Belirlenmesi ve Bir Ölçek Önerisi*" adlı tez çalışması ile ilgili konu Komisyonumuzun 12.03.2024 tarih ve 05 sayılı toplantısında görüşülmüş olup,

İlgilinin çalışmasının, yapılması planlanan yerlerden izin alınması koşuluyla yapılmasında etik açıdan bir sakınca bulunmadığına oybirliği ile karar verilmiş ve karara ilişkin imza listesi ekte gönderilmiştir.

Bilgilerinizi rica ederim.

Araştırma Kod No: 2024 - 391

Prof. Dr. İsmail KARAKAYA
Komisyon Başkanı

Ek:1 Liste

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Evrak Tarih ve Sayısı: 30.04.2024-E.936119



T.C.
MALATYA VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü



Sayı : E-34259660-605.01-101305655

30.04.2024

Konu : Uygulama İzni (Esratur KILINÇ)

GAZİ ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
(Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü)

İlgi : 03/04/2024 tarih ve E-80287700-302.08.01-921064 sayılı yazınız.

Üniversiteniz Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Ana Bilim Dalı Resim İş Eğitimi Bilim Dalı doktora öğrencisi Esratur KILINÇ'ın yürütmekte olduğu "Türkiye'de Görsel Sanatlar Alanında Üstün Yetenekli Bireylerin Tanılma Sürecinin Belirlenmesi ve Bir Ölçek Önerisi" konulu tez çalışmasının uygulanmasının uygun görüldüğü ile ilgili Valilik Onayı ilişikte sunulmuştur.

Bilgilerinizi ve araştırma sonucunun Müdürlüğümüze bildirilmesini arz ederim.

Behçet BAKIR
İl Millî Eğitim Müdürü

Ek: Onay (1 adet)

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.



T.C.
MALATYA VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü



Sayı : E-34259660-605.01-101173702
Konu : Uygulama İzin Onayı
(Esranur KILINÇ)

26.04.2024

VALİLİK MAKAMINA

İlgi : Gazi Üniversitesi Rektörlüğü (Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü'nün) 03/04/2024 tarih ve E-80287700-302.08.01-921064 sayılı yazısı.

Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Ana Bilim Dalı Resim İş Eğitimi Bilim Dalı doktora öğrencisi Esranur KILINÇ'ın yürütmekte olduğu "Türkiye'de Görsel Sanatlar Alanında Üstün Yetenekli Bireylerin Tanılma Sürecinin Belirlenmesi ve Bir Ölçek Önerisi" konulu tez çalışmasının, ilimiz Battalgazi ve Yeşilyurt ilçelerinde bulunan Ek'te belirtilen okullarda öğrenim gören 2.(ikinci) sınıf öğrencilere uygulanması talebine ilişkin, Gazi Üniversitesi Rektörlüğü'nün ilgi yazısı ilişikte sunulmuştur.

Anket-Tez Araştırma ve Değerlendirme Komisyonumuz, 24/04/2024 tarihinde yapılan toplantıda; İlgili yasal düzenlemelerde belirtilen ilke, esas ve amaçlara aykırılık teşkil etmeyecek şekilde, denetimleri ilgili kurum müdürlüğü tarafından gerçekleştirilmek üzere, derslerin aksatılmaması, kişisel verilerin gizliliğine dikkat edilmesi kaydıyla, gönüllülük esasına göre ve araştırmacının araştırmasının bitimi tarihinden itibaren 30 gün içerisinde araştırma sonuçlarını Müdürlüğümüze bildirmesi şartı ile anket uygulaması yapmasını uygun görmüş olup, Müdürlüğümüzce de uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görülmesi halinde olurlarınıza arz ederim.

Mehmet AKGÜN
Müdür a.
İl Millî Eğitim Şube Müdürü

OLUR
Behçet BAKIR
Vali a.
İl Millî Eğitim Müdürü

Ek: Tutanak ve ekleri (34 sayfa)

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Ek 4. Veli Onam Formu

Ek-1

Sayın Veli;

Çocuğunuzun katılacağı bu çalışma, “Türkiye’de Resim Alanında Üstün Yetenekli Bireylerin Tanılama Süreci ve Bir Tanılama Aracı Önerisi” adıyla, 22 Nisan 2024 - 1 Ağustos 2024 tarihleri arasında yapılacak bir araştırma uygulamasıdır.

Araştırmanın Hedefi: Türkiye’de resim alanında üstün yetenekli bireyleri tanılama sisteminde birtakım aksaklıkların var olduğu düşünülmektedir. Bu aksaklıkların giderilmesi için, Milli Eğitim Bakanlığı’nın üstün yetenekli bireylerin belirlenmesinde yürüttüğü politikalar için etkili olabilecek bir tanılama aracı önerisi ortaya koymak amaçlanmıştır. Bu doğrultuda velisi olduğunuz öğrencinin okuldaki ders saati içerisinde tüm sınıfa uygulanacak beş haftalık görsel sanatlar etkinliği düzenlenecektir.

Araştırma Uygulaması: Görüşme / Gözlem şeklindedir.

Araştırma T.C. Milli Eğitim Bakanlığı’nın ve okul yönetiminin de izni ile gerçekleştirilmektedir. Araştırma uygulamasına katılım tamamıyla gönüllülük esasına dayalı olmaktadır. Çocuğunuz çalışmaya katılıp katılmamakta özgürdür. Araştırma çocuğunuz için herhangi bir istenmeyen etki ya da risk taşımamaktadır. Çocuğunuzun katılımı **tamamen sizin isteğinize bağlıdır**, reddedebilir ya da herhangi bir aşamasında ayrılabilirsiniz. Araştırmaya katılmama veya araştırmadan ayrılma durumunda öğrencilerin akademik başarıları, okul ve öğretmenleriyle olan ilişkileri etkilemeyecektir.

Çalışmada öğrencilerden kimlik belirleyici hiçbir bilgi istenmemektedir. Cevaplar tamamıyla gizli tutulacak ve sadece araştırmacılar tarafından değerlendirilecektir.

Uygulamalar, genel olarak kişisel rahatsızlık verecek sorular ve durumlar içermemektedir. Ancak, katılım sırasında sorulardan ya da herhangi başka bir nedenden çocuğunuz kendisini rahatsız hissederse cevaplama işini yarıda bırakıp çıkmakta özgürdür. Bu durumda rahatsızlığın giderilmesi için gereken yardım sağlanacaktır. Çocuğunuz çalışmaya katıldıktan sonra istediği an vazgeçebilir. Böyle bir durumda veri toplama aracını uygulayan kişiye, çalışmayı tamamlamayacağını söylemesi yeterli olacaktır. Anket çalışmasına katılmamak ya da katıldıktan sonra vazgeçmek çocuğunuza hiçbir sorumluluk getirmeyecektir.

Onay vermeden önce sormak istediğiniz herhangi bir konu varsa sormaktan çekinmeyiniz. Çalışma bittikten sonra bizlere telefon veya e-posta ile ulaşarak soru sorabilir, sonuçlar hakkında bilgi isteyebilirsiniz. Saygılarımızla,

Araştırmacı : Esranur KILINÇ

İletişim bilgileri :

*Velisi bulunduğum sınıfı numaralı öğrencisi
.....’in yukarıda açıklanan araştırmaya katılmasına izin veriyorum.
(Lütfen formu imzaladıktan sonra çocuğunuzla okula geri gönderiniz*).*

...../...../.....

İsim-Soyisim İmza:

Veli Adı-Soyadı :

Telefon Numarası :



GAZİLİ OLMAK AYRICALIKTIR..